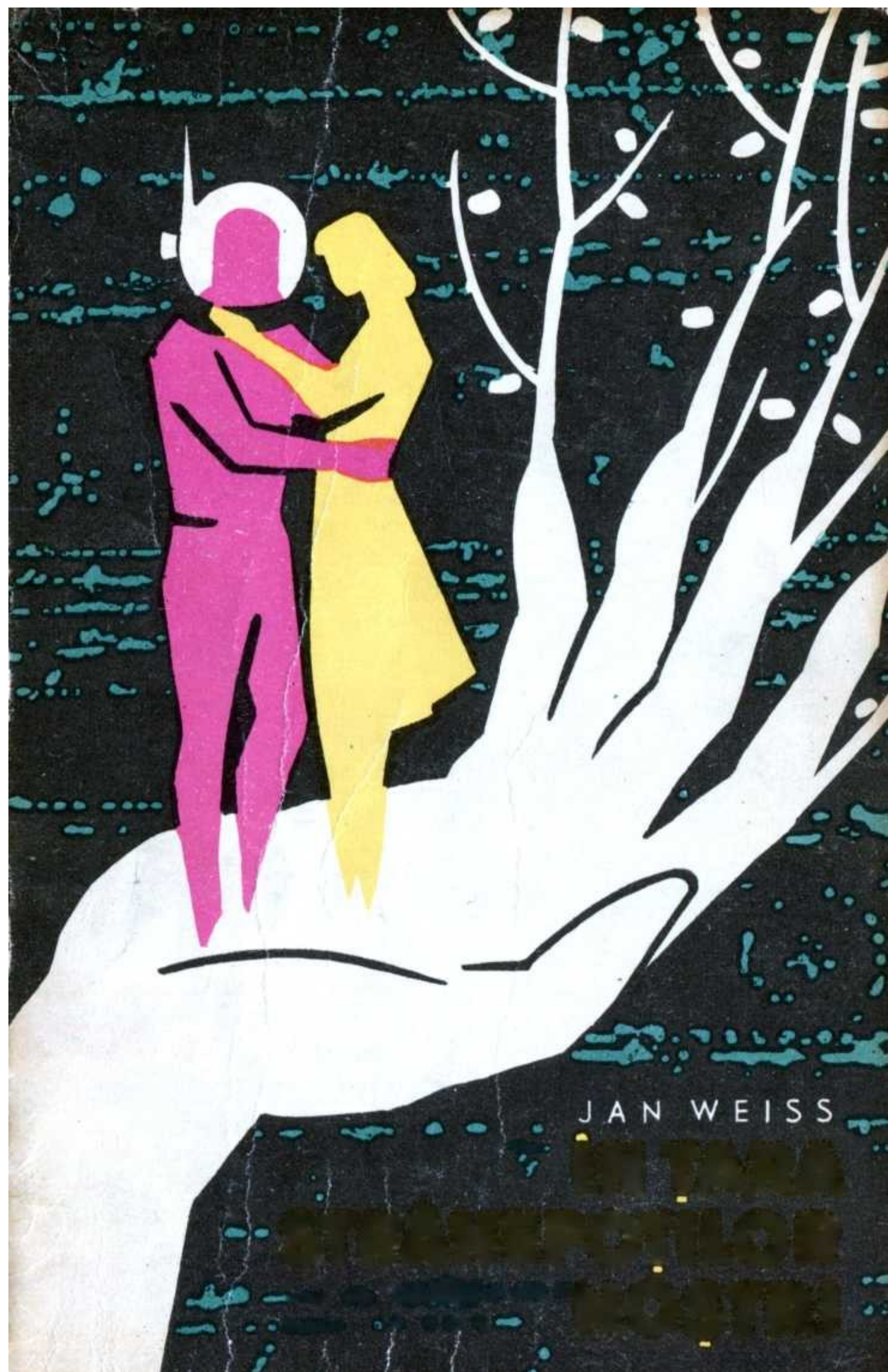

JAN WEISS

JAN WEISS

ÎN TARA STRĂNEPOŢILOR NOŞTRI

Mă pregăteam de mult să scriu un roman despre viitor. Cu toate îndoielile mele, în sfirşit, m-am hotărît ! Trebuie însă să recunosc ca 'prietenul meu Frantişek m-a prevenit la timp. în prima clipă a holbat la mine ochii lui albaştri :

— Un roman despre viitor ? se minună el, deci fante- zie... sau utopie ! Astăzi cînd există un milion de probleme de actualitate, care trebuie rezolvate...

Am început să-i explic că mă lupt de mult cu gîndul acesta şi că nu pot să fac altfel. Cu cît vor fi mai grele piedicile ce mi se vor pime în cale, cu atît mai mare va fi plăcerea cu care le voi înlătura.

Frantişek ridică din umeri ;

— Ai să scrii pentru tine însuţi. Vei risipi zadarnic o groază de timp şi de energie. Ai putea să le foloseşti pentru un lucru mai bun.

începusem să regret că mi-am deschis în faţa lui inima, întocmai ca pe o tabacheră cu ţigări. Recunosc că Frantişek e un om citii, cunoscător al literaturii universale, într-o discuţie savantă e invulnerabil.

Dacă ar putea să scrie, aşa cum discută, ar fi un critic admirabil şi un luptător pasionai pentru realismul socialist. Deseori îi vin gînduri minunate de care nici nu-şi dă seama că n-au mai fost exprimate sau scrise de nimeni înainte de el. Reuşeşte din cînd în cînd să publice recenzia unei cărţi pe care şi^a ales-o singur. Frantişek e un fost profesor, a ieşit la pensie din cauză de boala. El însuşi spume mîndru despre sine : eu sînt un bătrîn profesor!

încercă din nou să mă sfăiuiasoă :

— Ascultă de tm om cu experienţă ! înainte de a începe, mai gîndeşte-te. Atenţia tuturor e îndreptată astăzi către om, numai tu vrei să-i întorci spatele !

— Da, a tuturor ! Ai dreptate ! am spus eu. Probleme de

actualitate sînt multe, iar scriitori care vor să scrie despre ele, sau care au şi scris, sînt cu duiumul, şi huni, şi mai buni, pi foarte buni ! Ce-o să se întîmple dacă va fi cu unul mai puţin, care să scrie despre ziua de astăzi ? Ce-ar fi dacă n-aş scrie de loc ? Cu mine lucrurile stau aşa : sau scriu un roman despre viitor, sau nu scriu nimic ! Fiindcă, măi omule, viitorul va fi al comunismului ! O lume comunistă! Cineva trebuie să înceapă odată şi cu această problemă ! Sau poate mă sfătuieşti să nu scriu nimic ?

— Problema e prost pusă! răspunse Frantişek su
părat. Vrei să mă sileşti să-ţi spun să nu scrii nimic ! Eu însă iţi spun şi o voi repeta de cîte ori mă vei întreba : Nu mai născoci nimic şi fă realism socialist!
Căci oricum în societatea de astăzi găseşti şi imaginea viitorului l Mîinile clasei muncitoare înfăptuiesc o operă grandioasă, care aparţine viitorului ! Scrie despre asta ! lată ce vor să citească acei ce construiesc astăzi pentni ziua de mîine ! Este foarte firesc ca orice constructor să dorească să-şi vadă rezultatul muncii fiind încă în viaţă, să dorească să se bucure de acest rezultat şi să aibă foloase de pe urma lui! Ce ăştigă el dinir-o carte care îi descrie o lume care va veni după moartea lui ?

— Frantişek, vorbeşti ca un holtei bătrîn! Dar eu am în gînd un caz foarte interesant.

— Tu trebuie să ai întotdeauna ceva foarte interesant!
Mai bine mi-ai vorbi de un caz obişnuit !

— Un constructor are cincicopii — ăsta e un caz obişnuit ?

— Acum ştiu încotro baţi tu, izbucni el vrînd să spună tot ce gîndea.

Dar eu voiam să-mi termin fraza şi nu l-am lăsat să continue.

—Există părinţi care văd viitorul cu ochii copiilor lor, chiar cu ochii celor mai mici,chiar cu ochii celor din
faşă, sau cu ochii acelor care abia se nasc, fiindcă aceştia sînt viitorii constructori ! Ei vor trăi într-un secol nou, iar urmaşii lor şi copiii urmaşilor lor vor vedea aievea lumea despre care vreau să scriu eu. Se vor ivi, măi Frantişek, şi astfel de cazuri „interesante" cînd omul va
îndrăzni să viseze, să viseze poate chiar nebuneşte imaginea viitoare a vieţii, descriindu-ne întocmai lumea în care el nu va

mai exista. Omul are dreptul la astfel de vise deoarece şi el a hcptat ca să pună temelia acestei lumi viitoare! Şi eu aş dori să-i ajut să viseze, nimic mai mult ! Aş dori să-i spun de pe acum : Vezi, omule, cam aşa va arăta lumea pentru urmaşii tăi. Va fi frumoasă, crede-mă ! Şi dacă nu va arăta întocmai aşa, va fi frumoasă într-altfel !

Dar Frantişek nu se lăsa convins :

— Şi asta cînd seva întîmpla ? începu el să mă sîcîie. După cincizeci, o sută, sau după două sute de ani ?

Am rămas surprins :

— De fapt, atît de precis nu ştiu nici exi, am recunoscut.

— Ei vezi, triumfăel. Lumea după cincizeci de ani nu va semăna de loc cu lumea care ya veni după două sute de ani. între ele va fi o mare deosebire. Poţi să-ţi imaginezi orice, dar pe ce-ţi bazezi presupunerile ca ele să fie măcar cit de cit adevărate ?

— La asta nici nu m-am gîndit, am spus eu. Niciodată nu mi s-a părut important timpul sau, mai bine zis, era în care se va desfăşura acţiunea. Ştiu numai atît, că autorul care vrea să plaseze acţiunea unui roman în viitor trebuie să povestească astfel, pentru ca cititorul să fie convins, ca şi cum lucrurile s-ar fi petrecut cîndva în trecut. Dacă cititorul crede, viitorul va deveni şi pentru el un trecut îndepărtat, căci împreună cu autorul va privi acţiunearomanului dindepărtările şi mai îndepărtate ale veacurilor viitoare.

— Şi munca ? întrebă Frantişek, maliţios, ca să mă sîcîie.

— Deosebirea dintre munca fizică şi munca intelectuală va dispare, i-am explicat eu. Orele de muncă vor fi reduse la şase, iar mai tîrziu la cinci. Cred că asta nu trebuie să ţi-o explic ţie, unui marxist. Merg şi mai departe ! Nu cinci — poate chiar patru ore de muncă vor fi suficiente pentru oameni în viitor.

— Bagă de seamă ! şi Frantişek îşi ridică arătătorul pentru a mă preveni. Să nu cazi în altceva ! Dacă muncitorii vor citi astăzi că e suficient să muncească patru ore pe zi, moralul lor se dă peste cap...

Am rîs şi Frantişek s-a simţit jignit.

— Din partea mea, şi ridică din umeri, n-ai decît să scrii ce vrei ! Un veac de-aci, un veac de dincolo, oameni, fapte, acţiuni, totul născocit de la A la Z... Niciodată nu m-aş lansa în

asemenea utopii.

— Şi totuşi, eu mă lansez.

— Te-am prevenit ! în sfîrşit, ai dreptate ! Fă cum crezi.

’4 IANUARIE

Să lămuresc lucrurile. Nici nu mă gîndesc să descriu regiuni fantastice de prin stele şi să inventez creaturi ciudate, care să locuiască undeva în constelaţia Şarpelui sau constelaţia Piticilor-Albi, fiinţe asemănătoare fluturilor sau orhideelor, şopîrlelor sau liliecilor. Nu ! Nu am asemenea veleităţi. De ce să născocesc felurite animale cînd e suficient să te duci la un acvarium mai mare, sau să cercetezi lumea microbilor ca să vezi monştri ce trăiesc pe planeta noastră şi despre care n-ai visat nioi cuprins de frigurile tifosului.

E mult mai greu, însă tot atît de interesant, ca să ră- mîn cu eroii mei acasă, pe Pămînt. Nu vreau însă să uimesc cititorul cu descoperiri uluitoare, să schiţez vreun rai al maşinilor şi al mecanismelor, care să servească omul la fiecare pas. în loc de oameni vii, să-mi populez romanul numai cu inventatorii şi cu servanţii acestor invenţii — mulţumesc frumos ! Pînă la urmă vor exista atilea invenţii, încît oamenii se vor împiedica de ele ! Ele nu-l vor sluji pe om, ci omul le va sluji pe ele ! Departe de mine acest gînd !

De asemenea n-aş vrea să născocesc, în loc de oameni obişnuiţi, modele perfecte de frumuseţe şi bunătate, fără defecte, fără pasiuni, fără probleme, mmiai născociri sensibile, cu limbi foarte gingaşe, cu nervi estetici — un fel
de concentrate ale perfecţiunii. Ce plictisitor ar fi să trăieşti într-o lume fără încordare, fără emoţii şi drame ! Omul viu al viitorului, aşa cum îl văd eu, e un om din carne şi oase, cu sînge roşu care să-i curgă prin vine, cu nervi care să anunţe creierului durerea — fiindcă copiii vor plînge şi peste o sută de ani, iar omul îşi va putea tăia mina şi peste două sute de ani, după cum, cineva care va trăi în veacurile îndepărtate ar putea să-şi frîngă piciorul !

Se înţelege că vor fi centrale electrice, hidrocentrale, centrale atomice, heliocentrale, vor fi maşini înţelepte, care să gîndească în locul omului — la poruncă.

Ochii omului vor vedea lucruri astăzi invizibile, urechile vor auzi sunete imperceptibile astăzi. îmi închipui că se va inventa un televizor care să redea şi mirosul.

Vor exista institute pentru reglementarea climei — se vor provoca artificial cicloane prin explozii atomice, vor fi... nu mai ştiu, ce n-ar putea să fie ? însă toate aceste minuni ale tehnicii sînt numai fundalul, numai o muzică domoală — principalul rămîne tot omul !

5 IANUARIE

Lumea nu va sta niciodată pe loc — se va construi mereu, tot mai pasionant, tot mai intens. Fiecare om va deveni o personalitate ! De fapt e mai uşor să ştii cum nu trebuie şi cum nu va fi omul, decît cum va fi ; există cazuri îngrozitoare cînd mulţi oameni nu se potrivesc nici pentru timpurile noastre, darămite pentru viitor !

Un roman despre veacurile viitoare nu va trata probleme de egoism, sete de bani, gelozie, minciună şi răzbunare fiindcă vor cădea treptat şi de la sine motivele unor astfel de vicii.

Fericirea omului viitor va fi o fericire care o să izvorască din colaborarea strinsă, tovărăşească, a oamenilor viitori, ale viitoarei societăţi fără clase. Munca lor creatoare va deveni pasiune. Şi nu va înceta niciodată lupta

lor eroică cu natura, acea primă şi ultimă luptă, singura, eterna, colosala luptă a omului care se domină pe sine însuşi şi domină universul.

Oare există şi astăzi asemenea oameni ? Există ! Dar dintre aceia pe care îi cunosc, cine e vrednic să trăiască, să zicem, peste o sută de ani ? Vrednic prin frumuseţea lui sufletească, prin dragostea lui de oameni, dragoste care nu cunoaşte invidia.

Mulţi eroi umblă necunoscuţi prin lume şi sînt poate mai buni şi mai perfecţi decît aceia pe care i-am întîlnit.

Dar eu nu-i ştiu, şi nici ei nu-şi dau seama că sînt aşa. Trăiesc printre noi ca trimişi ai împărăţiei „Luminoaselor zile de mîine“.

10IANUARIE

Mi-am destăinuit gîndurile Libuşcci. Libuşca e nepoata mea. Are optsprezece ani, e necăsătorită şi lucrează în- ir-un institut de cercetări pentru studiul combustibilului. E o fată bună. A păstrat în sufletul ei un fel de respect copilăresc, dacă nu chiar o adoraţie, pentru scriitorii celebri. Iubeşte cărţile frumoase şi, trebuie să recunosc, fata are gust ! Respectul ei faţă de scriitori în general se răsfrînge şi asupra mea. Bănuiesc că şi ea face literatură, dar în privinţa asta e timidă şi de nepătruns.

In prezenţa ei mă simt bine, bătrînii se încălzesc bucuroşi la focul celor tineri. Tinerii dimpotrivă nu se prea sinchisesc de cei vîrstnici — aceştia le amintesc despre lucruri la care au încă destul timp să se mai gîndească !

— Unchiule, scrii ceva nou ? mă întrebă ea aseară cînd a venit în vizită.

l-am dezvăluit intenţiile melc.

— la te uită !

Ochii îi străluceau lacom. Asta m-a bucurat. Doream să-i trezesc interesul şi poate s-o şi cîştig puţin pentru acest joc. l-am împărtăşit planurile mele, i-am spus cum văd eu lucrurile, ceea ce am şi ceea ce încă mai caut.

10

Mi-a pus cîteva întrebări, ca şi cum ar fi înţeles de ce anume am nevoie.

— Mai gîndeşte-te, Libuşca, i-am spus eu. Tu ai idei admirabile ! Ajută-mă să creez un om al viitorului — un erou al acţiunii. Am eu unele idei în cap, dar nu e chiar ceea ce îmi trebuie. Şi uite aşa, nu pot să ajung la nici un rezultat.

— Dă-mi un creion... şi hirtie,

l-am dat repede ceea ce îmi ceruse. A zbughit-o undeva, afară din odaia mea, şi după o clipă s-a întors furând o gălăgie grozavă. îmi flutura pe sub ochi o hîrtie scrisă :

— lată, unchiule, omul tău, omul viitorului, cu acţiune cu tot !

— Să văd !

Nu mi-a încredinţat hîrtia, a început să citească ea însăşi, cu glasul ei uşor modulat, care ştia să farmece. Subiectul mi s-a părut atrăgător. Am încercat un sentiment de invidie că nu mi-a venit mie în minte acest subiect.

— Admirabil! am strigat eu. Minunat! Asta îmi trebuie — dă-o încoace!

l-am smuls hîrtia din mină. 'A vrut să mi-o ia înapoi* dar n-a izbutit. în momentul acela parcă ar fi pălit. Şovăitoare, s-a ferit de privirile mele şi a dispărut repede.

Am rămas singur, cu hîrtia scrisă de ea în mînă. Am vrut s-o citesc din nou, dar era scrisă atît de neciteţ, îneît nu înţelegeam nimic.

M-am apucat săi-i descifrez scrisul şi, după un timp, m-a cuprins furia. Atu trimis la toţi dracii mina ei „uşoară" şi eram gata, guta să rup hîrtia, dacă nu in-ar fi oprit curiozitatea. M-a

întristat mult faptul că hiba> pe ici, pe colo, era certată cu gramatica.

Fată, fată... şi iu ai luat bacalaureatul ! ? Pînă la urmă i-am descifrat scrisul şi apoi am copiat totul în jurnalul meu, bineînţeles, cu corecturile necesare. Din toată încîl- ceala am desprins următoarele :

Omul care pluteşte în aer.

.11

Luptător admirabil, campion mondial, om de o nem- fantă voinţă, suferăun accident care îl elimina pentru totdeauna din lumea sportului.

(Liba a lăsat la alegerea mea sportul al cărui maestru era eroul ei, cît şi accidentul pe care-l suferise.)

Practidnd sportul toată viaţa lui, acest om rămîne deodată în gol şi caută un alt sens al vieţii. Nu găseşte însă nimic şi cade în deznădejde. încet, încet, încep să vină la el tineri, sute şi sute de tineri care îl admirau şi îl iubeau ca şi în trecut şi pentru care măiestria lui era un exemplu.

Băieţi şi fete se strîng în jurul lui încercînd să-l ajute într-un fel şi să^i găsească un rost în viaţă. Toţi aceşti tineri şi-au instalat o tabără înimensul parcde lîngă mare, unde se află casa lui. Stau împreună cu el de dimineaţa pînă seara, îi cîntă din instrumente, îi citesc diferite cărţi, născocesc jocuri, iar fetele cîntă şi dansează pentru el. Tinerii veghează cu schimbul lîngă el, pînă noaptea, ca nu cumva, trezindu-se, să fie cuprins de tristeţe.

Campionul, care la început fusese greu mîhnit, acum e impresionat de dragostea neţărmurită a acestor tineri. în el se redeşteaptă o forţă nouă, nebănuită. Dar nu e în stare s-o exprime prin cuvinte, ci numai şi numai prin forţa trupului său. Cu ajutorul acestei forţe, pe care o simte în inima lui, omul visează să zboare deasupra pă- mîntului, pentru că acolo în înalt, plutind deasupra tinerilor săi prieteni, să-şi exprime prin cîntece recunoştinţa. şi dragostea. Trupul lui însă a încetat să mai fie apt pentru asemenea acţiuni. Atunci, dacă nu mai poate să trăiască pentru oameni, el îi roagă să-i permită cel puţin să moară într-un fel pentru ei. Să-l trimită pe o planetă depărtată, pe care să fie cel dinţii explorator, şi dacă nu se va mai putea întoarce, să le transmită veşti de acolo.

Dar tinerii nu voiau să-l piardă. Doreau să-i poată privi cel

puţin chipul, dacă nu mai puteau să-i admire minunatele fapte. Totuşi, din dragoste pentru el, pînă la urmă i-au permis să moară pentru ei.

Omul dorea să zboare pentru ultima oară, cît va putea de sus.

12

El ştia că va cădea, dar tocmai aşa dorea să-şi sfârşească viaţa. Gata, acum stă per podiumul înalt din Piaţa Principală şi îşi prinde aripile. Tineri din toată lumea s-au adunai în jurul lui şi prin cîntece vesele vor să se despartă de campionul iubit.

El stă deasupra mulţimilor nesfîrşite, fericit impresionat că şi-a găsit o menire vieţii Şi pe măsură ce-i ascultă, e din ce în ce tot mai impresionat. In sfîrşit. printr-un extraordinar efort dc voinţă, ou toată durerea pe care o simte în trup, se ridică deasupra pieţii în chiotele tuturor. Şi zboară şi Gintă, iar ei întind braţele către el şi îl urm,cază în zbor escortîndu-l, căci ştiu că dacă l-ar părăsi, forţa dragostei lor ar înceta să acţioneze asupra lui şi el ar cădea. Şi astfel au zburat şi au zburat pînă ce au înconjurat întreg globul, apoi l-au pierdut undeva în înălţimile de dincolo de nori.

Poate că el continuă încă şi acum să zboare prin univers şi să cînte despre dragostea umană...(t

11 IANUARIE...

Citesc ceea ce am scris aseară şi şterg din nou. Dracul ştie ! Campionul ăsta care pluteşte în aer mi s-a părut la prima vedere extraordinar... Acum îmi vine să rid ! Totul pare o compunere şcolărească.

Recunosc că n-ar fi de lepădat o acţiune care să pătrundă mai adînc în veacurile viitoare şi nici născocirea unui astfel de om, plutind în aer ! Ar trebui să scriu o cărticică subţire, dar uimitoare şi s-o intitulez, de pildă : „Legendele viitorului..." Numai că... Deocamdată n-am poftă să fac poezie din proza mea. Acum caut un subiect pentru un roman cu oameni adevăraţi, vii, ca şi noi, sau mai bine zis, ca unii dintre noi — primele ciocîrlii care să poarte în guşă cintocul zilelor de mîine.

Nu un erou plăsmuit, fantastic, ci un om ! Oare astăzi Tiu trăiesc în jurul nostru oameni care ar putea fi cu îndrăzneală integraţi printre cei care vor trăi în veacurile viitoare ? Nu mă refer la înţelepciunea lor, la cultura şi educaţia lor. Nu mă gin dese să aparţină viitorului prin mintea lor, ci prin inima

lor ! Oameni care să aibă cele mai pozitive trăsături ale omului socialist. Un om care să ştie să iubească şi să nu invidieze, să se bucure de bucuriile altora, un om pentru care libertatea, eroismul şi dragostea să fie unul şi acelaşi lucru ! Mă uit în jur după asemenea oameni, şi caut unul care să-mi convină. Există astfel de oameni printre noi, îi întîlnim zilnic, ei nu se deosebesc cu nimic de ceilalţi. Şi totuşi /... Trebuie căutaţi, descoperiţi, fiindcă tocmai ei sîîit şterşi, cenuşii, tăcuţi şi muncitori, iar mulţi dintre ei preferă să tacă decît să pălăvrăgească. Fără îndoială că şi aceştia au defecte, vicii şi unele proaste deprinderi, mici fisuri şi cicatrice în caracterul lor, cu care i-a însemnat secolul. Cred însă că, îndată ce ar fi transplantaţi în altă grădină, ar scăpa numaidecât de ele.

Voi spune acum de-a dreptul la cine mă gîndesc. îmi amintesc de tovarăşul Votruba. Exemplu de cetăţean, de comunist, de funcţionar conştiincios, de om înţelept şi drept. Fiecare, îndată ce-l cunoaşte, îl îndrăgeşte pentru sentimentele lui tovărăşeşti.

Dar de cum intră în circiumă, s-a terminat ! Şi mai ales dacă în circiumă mai cîntă şi un acordeon. Cînd cîtiva cheflii sărbătoresc ceva, sau beau, pur şi simplu, cîntînd şi făcînd gălăgie — tovarăşul Votruba nu mai poate rezista.

îi plac mai presus de orice cîrciumioarele, unde unul bea în sănătatea celuilalt, şi unde se cinstesc unii pe alţii cu cîte un păh-ăruţ. îmbiat cu o asemenea cinste nu poţi refuza, desigur, prietenul s-ar simţi jignit. Şi astfel se cinstesc unul pe altul şi fiecare încearcă să-l depăşească pe celălalt bînd peste măsură. La drept vorbind, tovarăşul Votruba nu se îmbată niciodată în asemenea ocazii, chiar dacă prinde un pic de voie bună.

într-o societate nouă nu e însă loc pentru astfel de cavaleri cheflii ! Deci nici tovarăşul Votruba nu va mai fi cinstit de nimeni cu băutură şi nici el însuşi nu va mai oferi nimănui vreo picătură de rom sau de ţuică.

14

Pentru a-şi manifesta sentimentele lui de prietenie şi dragoste faţă de oameni, nu va mai avea nevoit de alcool. Şi fără ,,băieţii" aceia din circiumă el e un om admirabil, un 'prototip de erou, aşa cum mi-ar trebui mie în roman !

12 IANUARIE

Astă-seară i a fost hiba la noi.

A intrat la mine în odaie. Ştiam că vine. S-a apropiat de mine, fără s-o invit, şi s-a oprit Ungă birou. Curioasă şi puţin şovăitoare m-a privit în ochi.

— Ei, cum e, unchiule ?

Ştiam că o voi întrista, dar n-aveam încotro.

— în primul rînd, hibnşca, te rog ca pe viitor să scrii aşa, îneît săpoată citi şi altul ce-ai scris.Dacă nu ai respect, ai celpuţin milă faţă de acela căruia, îi scrii.

Cu siguranţă că era pregătită pentru o asemenea dojană fiindcă a sărit numaidecît :

— Trebuie să recunoşti, unchiule, că ideea a ţîsnit din mine ca o lavă. De altfel, dacă nu-ţi place...

— Eu nu vorbesc de conţinut, ci de formă.

— Dar de conţinut ce spui ? întrebă ea curioasă.

— Minunată idee, hibo ! Ai fantezie, fetiţo ! Din păcate, n-o pot folosi! „Omul care pluteşte în aer(t imaginat de tine e atît deabstract, atit de idealizat, deimaterial, de spiritualizat, îneît, pe scurt, nu e om ! Poate că eu sînt vinovat, nu ţi-am spus lămurit ceea ce vreau.

— Nu-i nimic, clătină ea din cap. Nici mienu mai îmi place.

— Totuşi ideea ta m-a ajutat. Am lămurit cîte ceva mulţumită campionului tău. îţi mulţumesc pentru asta. Ştii să inventezi, să născoceşti acţiuni, e tocmai ceea ce îmi trebuie mie. Mai gîndeşte-te, poate îţi mai vine vreo idee !

— Am să mă gîndesc. Am să născocesc ceva grozav, dar făgăduieşte-mi şi tu...

— Ce anume l

15

— >Că ai să vofbe^ti ou Josa.

— Si ? m^am rrwrat >eu, 'dar ce întâmplat ?

Joza e prietenul Libuşcăi. Mnt ^nedespărţiţi de doi ani. L-a <plăcut din oprima clipă. iE tin băiat fpe care 'cred că toată lumea îl îndrăgeşte.

— El pe tine te ascultă, adăugă Liba.

— Dar ce să vorbesc cu el ?

— Iar a plecat de la lucru ! Iarăşi îşi caută alt loc ! Aşa nu poate să mai meargă !

Faptul acesta m-a mirat şi m-a întristat. Am remarcat la Joza Neumann atîtea calităţi. Cum e posibil să-mi fi scăpat tocmai

esenţialul ? Chipid lui străluceşte totdeauna de bucurie, are în el ceva nespus de fericit. Figura lui parcă te întîmpină spunînd : „Mă dăruiesc cu totul, ia-mă aşa cum sînt“. Nu are în el nici o picătură de egocentrism. El, cu ochii lui castanii, ştie să privească limpede şi nevinovat şi să spună despre sine lucruri pe care altul nu le-ar spune. Uneori mi se părea că Joza spune unele adevăruri aproape în mod provocator. Dar, cinate lui ! Nu se teme săn spună nici altuia în faţă adevărul. Astăzi, cu siguranţă, acest fapt îi dăunează uneori, dar mîine nu va mai fi nevoie să se spună minciuni. Cînd toţi vor fi egali intre ei, ca fraţii şi surorile, nu va mai avea nici un rost prefăcătoria, tăinuirea, bîrfeala, nu va mai avea nici un rost să gîndeşti una şi să vorbeşti alta.

Pasiunea lui Joza e să Ofere ţigări. Plnă nu oferă cuiva o ţigară, el nu şi-o aprinde pe-a lui. Poartă mereu în buzunar o tabacheră lată şi oferă chiar şi ultima lui ţigară. O dată cu ţigara, cel care a. primit darul, capMă şi foc.

— Frumos lucruşor e ăsta, am spus cu o dată, admi- rîndu-i bricheta şi încercînd-o. Cit a costat ?

— Nici nu mai ştiu. Vă place ? Opriţi-o ! Mai am una acasă.

l-am înapoiat repede bricheta. <Ce ho fi găsit ! In clipa aceea mi-a făcut impresia unui copil care împarte jucăriile sale altora. Oh, îi cunoşteam această generozitate prin Liba. Ea îl certa mereu pentru risipa lui.

— Să fii generos, 4-am spus eu ‘Libei în legătură cu obiceiul acesta al lui Joza, să te bucwri de bucuria altora este o caracteristică a oamenilor viitori.

— Lasă asta! Şi mie îmi place ! mi-a tăiat-o fata scurt. L» toţi oamemi apreciez dărnicia, numai la Joza nu !

Acest Joza al ei, ce să mm neg, trebuia să devină viitorul meu erou. El a fost primul la care m-am oprit, după & trecere în revistă a oamenilor cunoscuţi. Pînă într-atîta mă fermecase atunci! Şi deodată, poftim ce aflu de la Liba despre el :

Părinţii hui sînt armndoi în cîmpul muncii. Nu-l au decît pe el. Tatăl său, fierar la Tatrovka, nu cîştigă banii uşor. Maică-sa e responsabilă într-o unitate comercială. Joza e un om talentat, dar ne disciplinat. Liba spune că numai familia l-a stricat. Trăieşte jîn belşug, fără nici o supraveghere şi are acasă tot ce-şi poate dori. Nu cu- noaşte valoarea banului. Are totdeauna destui

bani în buzunar, dar îi scapă uşor printre degete. Cînd nu-i arc, nu le simte lipsa. Plăteşte numai cu bancnote fiindcă nu-i place să stea să numere mărunţişul. Mămica, tăticul, ba cliiar şi bunica se îngrijesc ca portofelul băiatului să fie mereu plin şi, bineînţeles, se feresc unul de celălalt. Mărunţişul îi zornăie prin toate buzunarele şi dacă îşi scoate batista, îl pierde. Bunica îl scapă de acest bucluc; cînd îi inspectează buzunarele, face din mărunţiş fişicuri şi-l foloseşte la cumpărături.

Cu toate acestea e uimitor faptul că Joza, la drept vorbind, nu e un risipitor. Ba e chiar un om modest şi nepretenţios. Nu bea, nu chefuieşte, dar cînd se află în preajma unei librării şi îl atrage vreo carte intră şi fără să se mai gîndească şi-o cumpără. Dacă împrumută cuiva
o carte, e ca şi cum i-ar fi dăruit-o. Dar n-o face intenţionat. Uită pur şi simplu că a împrumutat-o.

Şi încă un lucru interesant. Joza a frecventat cursurile şcolii muncitoreşti. A ajuns şi în îrmăţărmntul superior, dar n-a rezistat acolo decît un singur am. în loc să înveţe a început să mîzgălească versuri. Era în perioada aceea de căutare febrilă şi de cultivare a tinerelor talente. Joza se credea şi el un autor la începutul carierii, l-a şi apărut clte ceva. Dar după o glorie care a durat o lună încheiată, s-a întors direct la fabrică. De atunci a schimbat cîteva locuri de mimcă, undeva a reuşii să stea chiar o jumătate de an. Acesta a fosi recordul său !

2

11

Abia mai tîrziu am aflat de la Liba că cultivarea talentului său 'poetic a adus unele roade : o cărţulie subţire de versuri intitulată : „Astăzi şi mîine“.

Recunosc că mi-ar fi plăcut să văd cum apare Joza în lumina versurilor sale. Am umblat prin librării după acel ,,mîine“ al lui, dar cartea dispăruse din comerţ.

într-o zi l-am întîlnit în parc cu Liba. Purta o scurtă de sport, cadrilată şi cu fermoar. Era înalt şi cu mijlocul ca de fecioară — nu mă mir că Liba ţine la el — avea un păr bogat şi îl purta vîlvoi, ca majoritatea tinerilor.

I-am cerut sărmi împrumute cărticica lui de versuri, pe care am căiutdt-o zadarnic. Mi-a răspuns brutal :

— Nu mai am nici un exemplar! Şi chiar dacă aş avea, tot nu l-aş da !

— De ce ? m-am mirat eu.

— Fiindcă e o tîmpenie. Păcatele tinereţii — adăugă el cu aerul unui om de cincizeci de ani.

— N-are dreptate ! spuse Liba cu însufleţire. Abia cu cea de-a doua carte a eşuat.

— Aha ! Şi a treia ?... A fost hotărîtoare ?

— A treia n-a existat, mi-a adus Liba la cunoştinţă, în loc să lupte, a depus armele.

— Oricum, tot aş vrea s-o citesc ! am spus eu şi mai interesat. Joza, trebuie să-mi faci rost de ea. Cel puţin de prima.

Joza strîmbă din nas, ceea ce la el era culmea ironiei. M-am uitat amarii la Liba. Ea se mulţumi să ridice din umeri. Nu mai înţelegeam nimic. Atitudinea lui de acum era în totală contradicţie cu bunăvoinţa exuberantă de mai înainte. De fapt un gest atît de copilăresc nu poate fi decît expresia celui mai mare egoism. în cazul de faţă Joza a refuzat ajutorul pe care i l-am oferit. Voiam săi-i citesc cărticica însufleţit de cele mai bune intenţii.

Eu ştiu că şi un poet netalentat îşi iubeşte opera şi şi-ar da viaţa pentru ea, iar dacă reuşeşte să ajungă în Parnas, nu-l mai goneşti de acolo nici cu parul. Dar dacă un om ca Joza a renunţat atît de liniştit şi fără nici o suferinţă, recunoaşte singur că nu e poet şi încetează să

mai scrie, înseamnă că aci se ascunde ceva. Pe de alia parte însă şi felul lui deschis de a mărturisi adevărul pledează în favoarea sa.

— Nu te mai frâmînta, unchiule, cu problema asta. Cîte nu i-am spus eu ! Avea poezii destul de bune, chiar şi în cea de-a doua carte, dar ce să-i faci, are un cap... şi Liba, cu pumnul strîns, începu să-i ciocane ţeasta.

— Cred că ştiu ce s-a întîmplat, am spus eu puţin răutăcios, ca să-l provoc. Poetul s-a supărat că n-a fost slăvit de la început şi că nu s-a spus : „bucuraţi-vă, s-a născut un nou poet V*

— Nu, nu-i adevărat! răspunse Joza foarte liniştit, fără să se simtă de loc jignit. Pur şi simplu, nu am în mine focul sacru al poeziei ! Am simulat, am trişat, trebuia să-mi dau seama, nu ? Şi lăsaţi-mă o dată în pace cu cărţile astea !

Se întoarse dispreţuitor, dar eu mă înflăcărasem şi mai mult :

— Liba, sînt sigur că iu ai volumul de poezii „'Astăzi şi niîine"

pe care ţi l-a dăruit chiar el ca amintire, cu o dedicaţie frumoasă, bineînţeles.

Liba clătină negativ din cap.

— L-am avut, dar nu-l mai am. In orice caz, nu-l mai găsesc. Mi-a dispărut din bibliotecă ! Şi printr-un semn făcut în direcţia lui Joza, lăsă săi se înţeleagă încotro dispăruse.

— Dar eu îl voi cili totuşi, am hotărU atunci închi- zînd discuţia.

14 IANUARIE

l-am promis Libuşei căi voi vorbi cu Joza ca de la om la om. Eram convins că e de ajuns un cuvinţel prietenesc, ca totul să se lămurească şi ca îndoielile să se risipească,

topmdu-se ca zahărul în cafea. In realitate eram czirios să cunosc aceasta a doua faţă a 'eroului meu.

Joza, bineînţeles, nu cunoştea adevăratul motiv al în- tUnirii noastre. Pe scurt, la o altă întîhiire, în locul Libei, m-ani dus eu. l-am spus că Liba are bronşită şi i-am recomandat să n-o mai aştepte zadarnic. Apoi l-am poftit la cină, dacă îi face plăcere. Mi-a răspuns că a cinat, dar că merge cu mine punîndu-mi condiţia să nu mai vorbim despre cărţile lui de poezii. Am intrat într-o cîrciu- mioară.

L-am ciocănii pe toate părţile şi din nou m-am convins că omul acesta nu este un prefăcut. Am început să-l întreb discret despre munca lui.

— Unde lucrezi acum ?

— Acum, momentan, nu fac nimic, mi-a răspuns el.

Apoi mi-a mărturisit sincer peregrinările lui dintr-un loc de muncă în altul. Zicea că are toată bunăvoinţa să muncească, începe eu elan, dar se dezgustă repede, se satură repede pînă peste cap, şi nu se poate preface că-şi iubeşte munca. El îi înţelege pe ''aceia care muncesc să cîştige bani, dar lui îi lipseşte tocmai acest impuls. A încercat şi cu munca fizică şi cu munca intelectuală. A fost funcţionar, muncitor, brigadier la ţară, dar rezultatul a fost pretutindeni acelaşi. Pînă la urmă oriunde ar munci

i se pare totdeauna că merge stînd pe loc.

Am rămas uimit de această morală la un om tînăr.

'— Şi în felul acesta nu te plictiseşti de viată ? Era să-i spun,

cu ,,felul acesta descumpănit", dar n-am vrut să-l aţîţ împotriva mea de la început.

— Nu mă plictisesc, răspunse el limpede, dar cel puţin nu mă prefac. Apoi, oamenii mai lucrează ca să scape de unele gînduri. Caută în muncă uitarea şi se poartă ca şi cum ar face ceva foarte important.

— Şi din ce trăieşti ? am căutat eu să-l strîng cu uşa. Cine te hrăneşte ? Tăticul, mămica ?

Răspunse ca un om care ştie să sc descurce :

— Părinţii mei iau masa la cantină, iar mie îmi găteşte bunica.

— Aşa... şi dacă nu ţi-ar găti ?

20

— S-ar 'plictisi de moarte ! Gătitul, 'pregătitul şi aranjatul mesei sînt cele mai plăcute preocupări ale ei.

„Şarpe, gîndeam eu, şi totuşi n-ai să-mi scapi!"

— Dar bani pentru hrană cine îi dă bunicii, dumitale ?

— Eii am încercat şi eu... 1-cm oferit banii pe oare îi cîşligam, A refuzat. 8-a simţit jignită. Nu o cunoaşteţi pe bunica mea !

—■ Şi dumneata nu vrei să munceşti fiindcă ai o bunică cumsecade şi lipsită de judecată ?

—- Aveţi dreptate, dar eu singur nu pot face nimic.

— Prostule! zic eu, încercînd apoi să-l conving că munca ţine de cinstea şi demnitatea omului, că lumea întreagă e construită de mîinile şi creierul celor ce muncesc.

Pentru ca să aprind o scînteie în sufletul lui, l-am ridicat în sfere mai înalte, am început să-i vorbesc despre munca în viitor. Cît de puţină şi cît de dorită va fi munca fizică, şi cu cît va fi mai puţină cu atît va fi mai preţioasă.

^ Muncă şi bucurie, muncă şi jocuri, muncă şi fericire, aceste cuvinte vor fi, pentru generaţiile viitoare, sinonime !

Cam aşa i-am vorbit, dar am nimerit-o prost ! Mi-a răspuns că dacă în viitor va fi puţin de lucru, în ceea ce îl priveşte el nu regretă. El renunţă de pe acum şi lasă munca pe seama acelora care nu pot trăi fără ea !

— Vor fi fericiţi, spuse el, cînd vor munci şi pentru noi, cei care ne eliberăm de muncă !

Şi astfel, pînă la urmă, eroul meu mi-a apărut în altă lumină : Deci, generozitatea aceea a lui, care mă uluise, n-are nimic comun cu generozitatea oamenilor viitori ! De fapt el dăruieşte

din ceea ce nu-i aparţine. Asta fiecare ar putea s-o facă. Ce-a rămas pînă la urmă din impresiile mele despre el ?

Jozka, Jozka... Părea o vază de cristal, strălucitoare peste tot, dar^* crăpată*

19 IANUARIE

Să-l ia dracul pe unul ca Joza ! Acum am alt erou în \ perspectivă !

Întîlnesc deseori pe stradă un bătrînel admirabil, cine ştie cîţi ani o fi avînd ! Pare tare bătrîn ; de cel puţin o sută de ani. Şi cu toată vîrsta lui e foarte interesant, impunător şi impresionant. Moşneguţul ăre obrajii trandafirii, fără riduri, capul acoperit de un păr alb şi des, ca o zăpadăi proaspătă, ochi albaştri, umblă drept şi totuşi din evul în cînd îşi îndreaptă spatele, ceea ce dovedeşte că poate şi acum îşi chinuieşte membrele cu gimnastica.

Oare de ce se uită trecătorii după el ? li atrage frumuseţea vîrstei sau faptul că a îmbătrînit aşa de frumos ? Nu, privindu-i faţa nici nu-ţi trece prin minte să te gîn- deşti la decădere, la descompunere, la moartea trupului. Dimpotrivă! Privindu-l, te gîndeşti la noua situaţie a acestei vîrste, care parcă cu anii cîştigă în măreţie, în gravitate şi valoare.

Bătrînelul îşi face în fiecare zi plimbarea lui sănătoasă, chiar dacă e frig de crapă pietrele sau dacă e polei. Umblă îmbrăcat într-un palton negru, orăşenesc, cu gulerul făcut dintr-o blană SQumpă cu părul lung şi lucios. La gît, gulerul e ros / stofa din jurul nasturilor e rărită de veşnicul încheiat şi descheiat, dar aceste amănunte nu-i pot răpi înfăţişarea impunătoare. Ce să mai vorbesc, bătrînul meu e atît de atrăgător şi atît de plin de farmec ca o piesă sau un unicat dintr-un complex de antichităţi preţioase !

Nu-l cunosc, nu ştiu cezace în el, dar am
impresia că
întocmai aşa ar putea să arate dacă ar
trăi cîndva în
viitor, într-un oraş care s-ar numi Armonia, şi ar avea două sute
de ani. Am citit undeva că „visulabsolut“ al
omenirii e nemurirea, căastăzi nouă acest lucru
ni se
pare irealizabil, dar dacă omul va ajunge să-şi înfăptuiască acest vis va deveni Dumnezeu. Deocamdată, scria în cartea aceea, nu

sîntem capabili să înţelegem aceste
lucruri fiindcă ideea morţii e prea adine înrădăcinată în noi.

Ce absurditate !

După raţiunea mea sănătoasă, nemurirea individului uman este o nebunie, o enormitate. întreg universul e subordonat legii veşnicei naşteri şi veşnicei morţi; nu numai omul, ci şi stelele se nasc şi mor, şi totul e atît de natural, incit nu face să-ţi mai baţi capul zadarnic, la spune-mi, domn al visului absolut, ce s-ar întâmpla cu omul tău nemuritor, dacă din îniîmplare s-ar îneca sau ar cădea de undeva mpîndu-şi gîlul l Să nu păţească şi el cum a păţit cumătnd acela din poveste ! A făcut prizonieră moartea, închizînd-o în sac, şi din clipa aceea lumea s-a oprit în loc.

22 IANUARIE

M-am plimbat prin Prilcopy * şi, după cum obişnuiesc uneori, am studiat chipurile oamenilor. E mult mai interesant decît să priveşti vitrinele.

Mă uit prin geamuri numai cînd trec pe Ungă o cafenea fiindcă acolo stau, totdeauna, oameni aproape de geam. Fiecare chip e unic. E uimitor şi nu are asemănare. în fiecare se poate citi cîte ceva. Uneori chiar mă întorc să mai privesc o dată vreo figură neobişnuit de interesantă şi surprinzătoare pe care n-o s-o mai revăd niciodată.

Şi deodată ce văd! în spatele ferestrei cafenelei Sa- varin — bătrînul meu ! Pesemne că tocmai terminase de citit ziarul Rude Pravo şi acum îl împăturea punîndu-l pe tăblia mesei. Ca să citească ziarul îşi pusese ochelari cu o ramă groasă de os. Acum îşi freca ochii cu palmele, aşa cum fac oamenii bătrîni. Scaunxd din faţa lui era liber. Fără să mai stau mult pe gînduri, am intrat în local. M-a învăluit atmosfera de cafenea : un amestec de şoapte, de

* Na prikope — Pe şanţ — este unul din bulevardele oraşului Praga trasat pe locul şanţului de apărare a oraşului, (n.t.)

fum şi aromă caldă de cafea mocca şi de turcească. M-am dczbrăcat repede la garderobă şi m-am îndreptat către geam. Mi-am cerut voie şi m-am aşezat la masa lui.

Grozav aş fi vrut să-l întreb ceva, dar nu ştia/m nici eu ce. Pe scurt, simţeam nevoia să vorbesc cu el. Nu ştiam decît un lucru : dacă am să caut în jurul meu un contemporan, care să se potrivească intenţiilor mele, apoi acela este el, bâtrînelul

frumos, călit, cu obrajii trandafirii şi cu ţinuta dreaptă.

Dar îndată ce m-am aşezat în faţa lui, bătrînelul s-a ridicat. Nu ştiam că îşi şi plătise consumaţia. Se înclină tăcut în faţa mea, fapt care mi-l făcu şi mai simpatic, îmi părea rău că pleacă. Am ridicat ziarul şi deodată ceva căzu pe pardosea. M-am aplecat, erau ochelarii lui.

— Alo, alo, am strigat eu după el. V-aţi uitat ochelarii !

Se întoarse cîţiva paşi, îi luă, apoi din nou se înclină fără să spună un cuvînt ; numai buzele i se mişcară şi, în sfîrşit, poale mi s-a părut,dar bătrinulparcă roşise. Cu siguranţă căm-am înşelat, obrajii lui erau totatît de trandafirii, ca şi înainte, totuşi i-am observat tremurarea aceea a buzelor, ca şi cum nu şi-ar fi găsit cuvintele prin care să-şi manifeste recunoştinţa. Plecă fără să-mi ofere ocazia de a deveni mai îndrăzneţ, de a-mi găsi cuvintele prin care să mă apropii de el.

L-am urmărit cum pleacă de la garderobă— cu palto nul lui cu guler de blană, cu baston — drept, concentrat, cu pasul încet, solemn, ca şi cum ar fi păşit spre viitor.

M-a cuprins o curiozitate arzătoare. îmi venea să fug după el. Dar nu ! Poate e mai bine aşa ! îl voi proiecta în viitor aşa cum l-am văzut în faţa mea, fără măcar să-i fi auzit glasul. Cine ştie, poate că m-ar fi dezamăgit de la primele cuvinte. Poate că e un egoist şi un viclean, poate că acasă la el e un moşneag rău şi ascuns. Nu — nu -— nu — nimic din toate acestea nu trebuie să urîţească pe bătrinul meu !

Atît de frumos ar putea să arate un cetăţean al viitorului, dacă ar fi, să zicem, de 199 de ani. Campionul vîrstei înaintate — aşa s-ar putea numi bătrinul Matouş !

CAMPIONUL VÎRSTEI ÎNAINTATE

Bătrînul Matouş şedea adînc îngîndurat în odaia sa de lucru. Fereastra era larg deschisă spre parc. După-amiaza duminicii de vară îşi atingea apogeul. Toată noaptea plouase mărunt din norii artificiali. După această baie, lanurile galbene de grîne întinse în jurul oraşului agricol „Jitrenka" erau minunat de proaspete. O adiere uşoară aducea în odaie parfum de trandafiri şi de petunii.

Piaţa era pustie. Clădirile albe ale şcolilor, cluburilor şi teatrelor din jurul parcului erau tăcute. Cetăţenii se îm-prăştiaseră în toate părţile lumii. în toate oraşele mai apropiate

sau mai depărtate aveau loc lupte, întreceri, concursuri şi festivale. Mulţi cetăţeni ai Jitrenkăi au preferat însă liniştea şi au zburat cu familiile lor spre staţiunile climaterice. Numai bătrînul Matouş şedea în fotoliul său adînc, singur, singurel.

Cînd o adiere mai puternică îi aducea la ureche zvonul depărtat al rîsetelor, un zîmbet îi trecea pe buzele ofilite. Pe stadion se întîlnea echipa oraşului cu echipa „Mozam- bic“, a celor unsprezece negri. Acolo, printre cei albi, pe aripa stîngă, joacă şi strănepotul său. Vaclav. Iată, a împlinit şi el patruzeci de ani şi tot mai ţopăie ca un băieţaş î L-au invitat şi pe bătrînul Matouş să stea în loja de onoare ca să dea strălucire întrecerii prin prezenţa sa, dar el a refuzat. Era somnoros, prea somnoros, şi se temea să nu adoarmă acolo.

Vaclav are şi el copii. Cea mai mare dintre fetele sale, Maria, a născut doi gemeni ! Lume, Lume !... Oare cîţi urmaşi o fi avînd ?...

La gînduî acesta Matouş zîmbi mîndru. A lăsat în urma sa o generaţie sănătoasă şi puternică şi avea numai bucurii la bătrîneţe f Dar viaţa zburase ca un vis. Astăzi e omul

cel mai bătrîn clin Jitrenka. Anul trecut a serbat o sută nouăzeci şi nouă de ani. Dumnezeule, ce serbare a fost ! S-au adunat cam vreo două sute de urmaşi. Fiecare i-a adus cîte un dar. Printre urmaşii săi sînt şapte poeţi. Ei au cîntat în versuri, şi rimate şi albe, vîrsta lui binecuvîntată. Trupa de balet, formată din urmaşii lui cei mai tineri, a executat dansuri compuse anume în cinstea lui.

Au venit din toate părţile, pe jos, cu diferite vehicule, de pe apă, din aer... Ingineri, medici, inventatori, sportivi, învăţaţi, maiştri... Erau mulţi, foarte mulţi, începînd de la batrîni şi bătrîne aprige, pînă la cei mai mici aflaţi încă în scutece.

Bătrînul Malouş îşi amintea zîmbind îngîndurat de această vizită grandioasă, de acel furnicar de nepoţi şi strănepoţi, şi parcă îi vedea cum îl îmbrăţişau şi îl sărutau, mulţumindu-i că i-a scos din întuneric şi i-a aşezat la acest ospăţ măreţ al vieţii. Era ca şi cum el ar fi fost începutul, ca şi cum ar fi fost mult mai mult decît o simplă verigă în nesfîrşitul lanţ omenesc, care uneşte această stea cu alte stele...

încă de pe acum lumea e numai bucurie şi fericire, iar uimitorul om o face, prin munca lui, mereu tot mai perfectă şi

mai frumoasă. Pe scurt, astăzi omului nimic nu-i e cu neputinţă, zilele trec în muncă, dragoste şi bucurie, şi fiecare zi aduce cu sine noi şi noi surprize.

Şi iată, fiecare minune a tehnicii, nici nu te-ai mirat bine de ca şi s-a şi învechit, iar spiritul omenesc fără astîmpăr caută noi cuceriri în aer şi în adîncul mării, pe pămînt şi în stele. Şi bătrînul, reţinîndu-şi răsuflarea, se gîndeşte la tot ceea ce poate încă născoci şi crea această ciudată fiinţă care poartă numele de om.

Şi totuşi, totuşi, Matouş e tare somnoros. Nu pentru că lumea ar fi încetat să-l mai bucure, căci binecuvîntează zi şi noapte clipa cînd i-a fost dat să vadă şi să audă, chiar dacă nu cunoaşte totul despre viaţă.

încununată de glorie, la Moscova, s-a întors cu bine expediţia Kovalenko. Dar acolo, undeva prin stele, a rămas Ivan, strănepotul său. Racheta s-a reîntors fără Ivan. El a rămas pe Venus împreună cu un alt geolog, ca să îndeplinească o sarcină importantă. Bătrînul Matouş e plin de

mînclrie că are un asemenea strănepot. Se va întoarce el, Ivan, într-o bună zi ! Dar parcă poate un om bătrîn şi obosit să aştepte a-şa. multă vreme ! ?

Matouş îşi aminti şi de Karel, care se trăgea din ramura fiicei sale Jindriska. Acesta murise, victimă a ştiinţei, în cutremurul care s-a dezlănţuit în urma unei explozii atomice cu ocazia deschiderii drumurilor de gheaţă de la Nord...

Şi Julinka, sărăcuţa, astăzi ar fi avut 96 de ani. El însă şi-o închipuie mereu ca atunci cînd o văzuse ultima oară, cu pălăria de pai pe care şi-o împodobise cu o coroniţă de margarete. Cauza morţii ei premature a fost o coajă de banană.

„Uneori se pare că lucrurile se răzbună pe om pentru faptul că le-a supus", îi spunea lui cîndva domnul llokos, care se ocupa cu o astfel de filozofie şi care scrisese din plictiseală tratatul „Răzvrătirea materiei". Matouş îl visează cum încearcă să-şi îmbrace cămaşa, care i se împotriveşte. Comoda lui, uriaşă, arsese din răzbunare. Pînă şi atomii sandalelor sale începuseră sa conspire. Semănau cu nişte furnici care, încercînd să le atingi, se împrăştiau deodată şi domnul Rokos nu avea cu ce să se mai încalţe. Apoi vede în faţa lui pe Ivan, cum se plimbă în grădina raiului şi citeşte o carte.

— Ivane, de ce nu te întorci acasă ?

Dar Ivan nu-1 aude, merge mai departe prin grădină şi citeşte.

— Ivane, cînd te întorci acasă ? Eu nu pot să te mai aştept.

— Pst, psssst ! Nu simţi ce tăcere e aci ? răspunde deodată Ivan. Te rog, nu o tulbura !

într-adevăr, grădina se adumbri, tăcerea deveni atît de adîncă şi insuportabilă, îneît Matouş se trezi deodată din cauza ei. Deschise ochii şi văzu aplecat deasupra lui pe medicul său. Era îmbrăcat într-o cămaşă albă, cu mîneci scurte, şi arăta ca un student, numai ridurile din colţul gurii, îi trădau cei şaizeci de ani.

— Ai aţipit ?

— Da. Şi dumneata, dumneata m-ai trezit. Nu-mi lăsaţi nici o clipă de linişte ?

— Bine, dar eu m-am apropiat călcînd pe vîrfurile picioarelor.

— Ah, cunosc eu tertipurile astea ! Cînd o să scap o dată de dumneata ?

— A venit poşta. Nu vrei să asculţi corespondenţa ? Şi fără sa mai aştepte aprobarea bătrînului, medicul deschise primul plic şi scoase un disc alb, subţire.

— Inginerul Antonin Matouş, specialist în problemele bumbacului, fiul lui Antonin din ramura moraviană, stra-strănepotul dumitale de pe plantaţia insulelor Samorine...

Doctorul Urban cunoştea genealogia lui Matouş mai bine decît campionul însuşi...

,,Bunicule drag, se auzi glasul monoton al străstranepo- (ului Antonin. îţi aducem la cunoştinţă că sîntem sănătoşi cu toţii, că trăim fericiţi, iubind şi respectînd munca. Nu mă plîng decît de faptul că munca manuală e din ce în ce mai rară, scăzînd ca zăpada la soare. Mă cunoşti şi pe mine si mîinile mele, munca prestata cu ele m-a făcut să mă simt în elementul meu de cînd mă ştiu. Trei ore ,pe zi rostogolesc butoaie cu bere şi le dau drumul într-o pivniţă, pe urmă nu mai fac nimic. Sau îmi completez colecţia de gîndaci şi prind fluturi, mai pictez cîte puţin şi după aceea zbor. Frantik a primit de sărbători nişte aripi noi, iar cu „Rîn- dunica" veche acum învaţă să zboare Marenka. îţi trimitem vin. Scrie-ne !“

Doctorul Urban opri aparatul, cînd constată că glasul

monoton al lui Antonin îl leagănă pe bătrîn şi-l face să aţipească.

— Ce spune Stanislav, fiul lui Mark, din Znojmo. Din ramura asta au ieşit cinci poeţi, îşi aminti Matouş căscînd. Talentul acesta l-au moştenit de la bunica lor, Mu-li-Ciu, sau cam aşa ceva, poetă populară...

— Scrisoarea e în versuri, îi atrase atenţia doctorul, e un imn de laudă a celei mai îndelungate vieţi.

Matouş ascultă cîteva versuri din scrisoare, declamate cu glas puternic şi făcu un semn obosit cu mîna :

— Taci, Stanislave ! zise el, vorbeşti prea frumos despre un tărîm în care nici n-ai păşit încă.

Doctorul schimbă Tepede discul ca interesul bătrînului să nu scadă cu totul.

— Vorbeşte Pavel, călătorul, virtuos al harpei şi antrenor al unor cluburi sportive ale asociaţiei albastre.

— Nu-mi amintesc.

Doctorul Urban îi arătă lui Matouş un punct fix pe o crenguţă din coroana ramificată a unui tei care închipuia într-un fel ingenios întreaga familie a lui Matouş.

— Hai, repede, repede, mai departe !

„îmi amintesc foarte adesea de dumneata, bunicule, în cepea Pa vel cu un glas sonor şi plin. Sînt atît de fericit că fac şi eu parte din arborele dumitale şi mă mîndresc că mă trag din dumneata, care ai mai văzut în viaţă, cu propriii dumitale ochi, pe acei oameni din vremea Aurorilor".

La reproducerea acestui pasaj, chipul lui Matouş parca întinerise. Peste fruntea înaltă trecu o undă de mîndrie şi demnitate. Tocmai voia să caşte, dar nu căscă. Buzele lui palide schiţară un surîs vag şi visător care se stinse cînd Pavel începu să ctescrie noua lui vilă rotativă cu încălzire atomică proprie.

— Destul, suspină el brusc. Nu mai pot.

— Dar mai sînt de ascultat atîtea glasuri...

— Mi-e somn !

— Doar unul încă.

Se auzi un glăscior de fată tînără :

„Acum fac parte din statul-major al specialiştilor în problemele de educaţie a copiilor şi, în acelaşi timp, lucrez într-o fabrică de jucării. Cuvîrttul meu a devenit foarte respectat, de aceea şi eu trebuie să mă port în consecinţă. Nici nu m-ai recunoaşte, bunicule ! Vizitez familiile care au copii şi grădiniţele, cercetez

cum le plac copiilor jucăriile, care le plac mai mult, care mai puţin, cum acţionează acestea asupra fanteziei lor şi care dintre ele ajută într-adevăr Ja educaţia celor mici."

Bătrînul Matouş se reînsufleţi :

— Acesta-i glasul Janinei !

„Bunicule, îţi mulţumesc de invitaţie", urmă fata. Zbor sp^re tine, aşteaptă-mă din clipă în clipă."

— Ce, am invitat-o eu ? întrebă Matouş obosit. Se vede că invitaţia asta dumneata ai născocit-o în numele meu... Ţi-am mai spus...

29

— Jur pe Calea Lactee ! protestă doctorul. Dumneata însuţi, nu de mult, ţi-ai manifestat dorinţa s-o mai vezi o dată. Bunicul ei a fost Ivan...

— Dacă Ivan s-ar întoarce, suspină bătrînul, aş cuteza să mai aştept încă puţin. Expediţia se poate întoarce în orice clipă. Nu, nu ! El ţintea sa ajungă prea sus şi nu era încă vremea. încercarea lui a fost o nebunie.

— Ei şi, spuse doctorul, o să rămînă în stele ! Cine nu l-ar invidia ? Dar în poşta primită mai sînt şi alte glasuri care doresc să le asculţi... Este boxerul Juiius, astronomul Alexandru şi maistrul Max, vestitul miner, care a extras magneziu din Atlantic.

La aceste cuvinte Matouş căscă zgomotos :

— Stele din cer, oftă el, ce somn mi-c !

— Şi teiul vieţii dumitale ? Am uitat de el... Sub scoarţă are tot atîtea primăveri ca şi dumneata, dar în coroană are o primăvară nouă, cu cuiburi noi — vrei să rămîi de ruşine ? Hai să mergem în parc, să ne uităm la el !

Dar bătrînul Matouş clătină din cap.

— Asta la urmă, zise el. Bine a fost, binecuvîntez soarta care mi-a dat nu numai ochi să vad această lume, dar şi mîini ca să pot colabora la construirea ei. Am traversat şi am zburat prin toate ţările şi peste toate mările, ni-am căţărat pe cei mai înalţi munţi, am urcat pe Mont-Everest, am fost la Polul Nord şi la Polul Sud, am văzut toate continentele şi pretutindeni am găsit atotputernicia oamenilor. Nu le lipsea decît nemurirea. Viaţa e nemuritoare, dar omul moare ! Pînă şi aceasta face parte din perfecţiunea şi fericirea omului. Cînd e obosit de viaţă doreşte sa se poată întoarce de unde a venit ! Ce îngrozitor ar fi să nu

poată să moară, întocmai ca acel Dumnezeu al creştinilor !

Doctorul clipi din ochi şi făcu un semn neputincios cu mîna.

— Bine, dar eu nu vreau ca dumneata să mai trăieşti o mie de ani, nici o sută, nici măcar zece ani ! E vorba numai de un singur an... Mai rămîi aceasta clipă printre noi ! Completează-ţi aceşti două sute de ani !

— Nu pot ! Crede-mă, doctore, că nu mai pot ; jur pe mîinile mele, că n-ani să mai pot !

— Dovedeşte, printr-un ultim efort, că două sute de ani de viaţă nu e ultima limita !

Dar bătrînul Matouş clătină capul. Atunci doctorul Urban se aplecă spre el şi îi mărturisi tainic şi plin de importanţa :

— Peste o lună soseşte aici Loiziceck, marele şahist. Trebuie să mai joci o dată cu el. Ultima oară n-aţi jucat o partidă hotărîtoare.

Dar Matouş se supără :

— Ajunge, doctore ! De fapt, dacă acum mai trăiesc, e numai vina dumitale ! Mă pregăteam încă de anul trecut să mă sting şi numai dumneata m-ai reţinut mereu şi m-ai îneîntat. Acum iarăşi născoceşti alte rubedenii sa mi le aduci pe cap una după alta. Dar acum îţi spun : ajunge î

— Oare într-adevăr dumneata te-ai dezgustat de viaţă ?

— N-am spus asta ! Cu fiecare zi nouă începe altă glorie a lumii ! Dar eu sînt somnoros, pe toate luminile cerului, înţelege odată ! Mi se închid ochii. Mi-e somn.

Chipul îi îmbătrîni iarăşi cu o sută de ani.

în clipa aceea se auzi o sonerie. Din toate colturile cantorii, din tavan, din pereţi, răsună 1111 glas de fată.

— Am sosit. Iată-mă-s aici, bunicule.

Bătrînul Matouş se odihnea Î11 fotoliu. Privea fermecat spre Jana, care i se aşezase la picioare.

— Nu înţeleg, nu înţeleg bine, spunea el mai mult pentru sine, eşti jumătate copil, jumătate femeie. Şi care din aceste jumătăţi e mai frumoasă ? Ce neputincioşi sînt ochii noştri în faţa unei astfel de apariţii !

Jana rîdea şiret.

— Spune-mi, bunicule, aşa e că te simţi uşor ca o pană de raţă, ca un fulg, ca un puf de păpădie ? Şi cîţi ani ai tu ? O sută nouăzeci şi nouă ? Cine m-a minţit ? Arăţi cel puţin cu o sută de

ani mai tînăr.

— Obrazul nu-mi trădează vîrsta. Dar aici, inima... Ilei, copilă, ai venit la timp ! în orice clipă mă pregătesc să ma sting. Nu mai sînt acum decît un balonaş de săpun plutind în soare. Iar tu, tu eşti însuşi soarele. Eşti mîndria mea, bucuria mea, ultima mea zi de mai, cea mai frumoasă floare pe care a izbutit s-o vadă bătrînul tei înflorind în coroana sa.

Jana îl prinse de mînă.

— Bunicule tei ! Vei împlini două şi chiar trei swte de ani şi mereu frunzişul tău va foşni peatru noi, urmaşii, iar noi vom înflori mereu.

— Eşti fericită, ochii tăi o spun. PovesteşteNmi despre munca ta, asta mă interesează în mod deosebit.

— Nu ştiu dacă ceea ce fac eu e într-adevăr o muncă, răspunse ea modest. Născocesc jucării pentru copii. Umblu printre cei mici şi îi observ discret, în timpul jocului. Mi-aş dori să fiu nevăzută, sau cel puţin atît de micuţă, încit să nu le ^depăşesc înălţimea nici măcar cu un eap ; eopiii, cînd se află în mijlocul jucăriilor, nu sînt bucuroşi cînd intră un musafir nepoftit în împărăţia lor.

— Cum să nu fie bucuroşi văzîndu-te pe tine ! strigă Matouş, că doar şi tu eşti un copil !

— Nu ştiu nimic, bunicule, zîmbi ea tainic şi deodată se porni pe un rîs de adevărată femeie.

Se ridică şi se înfipse în faţa lui în toată mîndria ei feciorelnică, aşa încît să nu mai poată fi confundată cu un copil. Bătrînul se uită la ea uimit şi impresionat.

Ochii Janei se opriră brusc pe tabloul care reprezenta genealogia familiei sub forma unui tei stilizat. Se uită o clipă şi spuse deodată :

— Bunicule, teiul tău ar merita să-i cînt un cîntec.

Şi, fără să mai adauge ceva, începu să fredoneze. Dintr-un fel de murmur fără formă, cu jumătăţi de cuvinte şi jumătăţi de tonuri, începu să se înalţe o melodie. Un motiv simplu luă curînd înfăţişarea teiului bunicului. Un cîntecel obişnuit izbucni naiv, nesigur, dar melodia şovăitoare, cu 6trofe la început fără ritm, devenea cu fiecare altă strofă tot mai fermă. ,,Bunicul e trunchiul acelui tei, crengile mari de jos sînt fiicele şi fiii lui, şi astfel mai departe şi mai departe, crengile din ce în ce mai firave, pînă ajung la tăicuţul şi măicuţa mea, iar de acolo, la

floricica din capăt, care sînt eu. Eu sînt aceea, stelelor din cer ? Ce departe sînt de trunchiul teiului, şi totuşi sînt legată de el, pornesc din el, la el mă întorc..."

într-un entuziasm creator, aproape inconştient, făcu cîţiva paşi şi, cîntînd în aeelaşi timp, începu să schiţeze un dans. îl numi : Dans de mulţumire bunicului-Tci,

Se dărui trup şi suflet dansului. Uită şi de sine şi de bunic. Ce-i păsa ei că el o privea uimit !

Gîndindu-se ca ar trebui să sfîrşească aeeastă suită de balet, imagină un final printr-o aplecare în faţa teiului. Ond voi să se plece pentru ultima oară şi în faţa bunicului viu, constată că acesta aproape adormise... Totul l-a costat prea multă energie, sărmanul, s-a epuizat cu totul. Jana se repezi la el şi abia a avut timp să-i prindă în palme capul devenit greu, care tocmai îi aluneca pe piept. Deschise ochii şi zîmbi vinovat Fata îi «ăută privirea şi deodată înţelese. Ochii lui erau atît de obosiţi, atît de chinuiţi şi de rugători...

Cu o clipă înainte voise să-l convingă, să-l pună să jure că va mai trăi ; îşi propusese să-l vegheze, să-l îndemne să lupte dacă va fi nevoie, aşa cum făcea doctorul, şi deodată înţelese cît de neomenesc, de crud ar fi fost gestul ei.

Jana fu cuprinsă de remuşcări, de o ciudată părere de rău că bătrînul nici nu mai vrea şi nici nu mai poate trăi.

— Viaţa e nemuritoare, şopti el, dar omul trebuie să so reîntoarcă acasă.

— Bunicule, vrei să dormi ?

— Mai cîntă-mi, ciocîrlie, şopti el. Joacă, zboară deasupra mea, albină mică, tu unica dintre toţi. Pe tine te-am ales, pe tine te rog : ajută-mă, nu mă împiedica !

— Atunci hai frumuşel în pătuc ! spuse ea cu tonul sever al unei mame. îl conduse în dormitor printr-un şir lung de camere şi încuie cu grijă toate uşile în urma lor.

Apoi îl aşeză pe bătrîn sub aşternut. Matouş căsca îndelung cu gura larg deschisă. Apăsă un buton aflat deasupra capului, discul se răsuci şi pe suprafaţa albă a tavanului se proiectă pentru ultima oara filmul vieţii lui.

Se uita somnoros — văzu pe măicuţa lui dulce în mijlocul fraţilor şi surorilor lui mai mici, ţinînd un copil în braţe — era el ! Apoi se văzu cu mînuţele întinse după o porumbiţă albă, care zboară în jurul camerei...

Şi deodată Jana se sperie. Din depărtare, de după uşilo multe prin care trecuscră, se auzeau lovituri puternice. Era doctorul Urban. Şi, ca de la o mare depărtare, de-abia se auzea glasul lui alarmat :

— Deschideţi ! Pe toţi sorii — deschideţi ! Urma o clipă de tăcere şi apoi alt asalt, o zgîlţîire furioasă, dar uşa rezistă. Jana stătea de veghe. Vedea cum bunicul respiră din ce în ce mai încet. Inima lui, drumeţ obosit,

încetinea pasul. Mersese aproape clouă sule de ani şi acum ţelul final e aproape. încă o clipă şi-l va atinge. Şi Jana parcă ştia ce simte inima lui, de parcă ar fi simţit ea însăşi oboseala aceea nemăsurată, dorinţa aceea uimitoare de a se odihni.

Mai deschise ochii. O căuta. Şi Jana înţelese ce-şi doreşte el. începu să-i cînte cîntecul de mulţumire pe care îl compusese pentru bunicul-Tei. Ar fi vrut să fie ca un cîntec de leagăn, dar nu s-a putut opri să nu facă şi cîţiva paşi de dans. în clipa aceea uită de bunic şi începu să cînte şi să danseze : nu mai era un cîntec de leagăn al morţii, ci un cîntec al tinereţii, cîntecul celei mai tinere flori, al floricelei din capătul ramurii teiului.

Floarea e înaripată, şi în ea se află sămînţa, purtînd în sine un milion de alte flori noi...

Şi Matouş, campionul vîrstei înaintate, adormi. O oboseală dulce îi amorţi membrele. Pe pleoape simţea o fericire grea, părea că lot globul pămîntesc s-a aşezat pe ele. Tot globul pămîntesc, greu de seminţele vieţilor viitoare, trilioane şi trilioane, care creşteau mereu, înmulţindu-se. Pietrele şi apa aveau suflet, nu mai exista materie moartă în lume şi întregul glob pămîntesc se trezea...

31 IANUARIE

Povestirea „Campionul vîrstei înaintate“ mi-a ieşit prea scurtă. De fapt cred că bătrînul nici nu trebuia să moară atit de curînd. Abia acum, cînd e prea tîrziu, îl văd cum sade în fotoliul său adînc şi cum în jurul lui defilează generaţiile acelea de urmaşi. Ei umplu toată casa, piaţa şi parcul, fac tabără de corturi, şi numai cei de o sută de ani locuiesc la liotei. După ce i-a adunat în jurul său le spune că de data aceasta s-a hotărît definitiv să „plece" şi îi roagă săi nu-l mai reţină. în clipa aceea însă soseşte o depeşă de la Moscova, care anunţă că

strănepotul său, Ivan, se întoarce de pe Venus şi că aduce cu sine ceva ce va stîrni

uimire, o uimire atît de mare, incit o fiinţă umană cu grea o va putea suporta.

Matouş luptă greu cu sine însuşi. Dorinţa de a-şi revedea urmaşul iubit, alături de neţărmurita dorinţă după odihnă, somnul de moarte, alături de nemuritoarea curiozitate. Pînă la urmă învinge viaţa şi bătrînul, în chiotul de bucurie al tuturor îşi amină somnul...

Aşa s-ar fi putut întîmpla, dacă în locul lui nu mi s-ar fi strecurat în ginduri alt erou... Prea m-am grăbit. Acum insă nu mă mai pot întoarce. Povestea asta să răimînă aşa cum am scris-o. Pentru mine bătrînul Matouş a murit. A murit foarte frumos, în vreme ce Jana îi dansa ; nu pb melodia unui cîntec de leagăn al morţii, ci pe melodia unui cîntec al tinereţii...

Trebuie să recunosc : ca să dau viaţă acelei străstrăne- poate, Jana, din poveste, m-am gîndit totdeauna la hiba. Jana şi Liba se confundau în poveste.

1 FEBRUARIE

Mă gîndesc la tovarăşul Martinec. După afilia ani l-am intîlnit deodată pe stradă ! Nu s-a schimbat de loc. Capul lui, puţin colţuros, era tuns ca în palmă, de parcă ar fi încercat să adauge chipului său palid o obrăznicie băieţească.

— Cum aşa ? ! am strigat eu uimit. Iar ai capul ca o ridiche ! întocmai ca ultima oară...

Da, tot aşa tuns era şi în urmă cu trei ani, îmi amintesc cu precizie. Mi se părea că ne-am despărţit de-abia ieri sau alaltăieri, şi că părul lui încă n-avusese timp să crească.

— Acesta e cel mai bun mijloc împotriva cheliei, rîse el. Cu aceleaşi cuvinte şi-a motivat tunsoarea şi în urmă cu trei ani, cînd la gară mi-am trecut palmele peste creştetul capului său, peste peria aceea ţepoasă. Dacă nu şi-a schimbat sufletul, după cum nu şi-a schimbat înfăţişarea, dacă nu şi-a pierdut puritatea pe meleagurile de dincolo de ocean

•pe unde-a umblat, atunci întruneşte toate condiţiile necesare pentru omul de care am nevoie !

Mi-au venit în minte anii aceia în care mă întîlneam cu el la

şedinţele organizaţiei locale de partid.
Victor Martinec &~a manifestat totdeauna ca un comunist modest, deşi avea o înaltă cultură. în vremea aceea nu bănuiam ce om complicat şi bogat sufleteşte este el, şi ce trecut se ascunde sub ţeasta lui tunsă! La acele şedinţe l-am văzut şi am auzit pentru prima oară pronunţîndu-i-se numele. îmi amintesc de plenara aceea pe a cărei ordine de zi figura primirea de noi membri în organizaţie. Ce vieţi felurite, ce situaţii ciudate şi delicate nu. s-au comentat acolo. Era vorba să se afle adevărul şi omul să nu fie conir promis. Verificarea dura mult, era amănunţită şi uneori chinuitoare. Se spălau rufele din vremea primei republici, se deschideau noptierele şi se ridicau capacele de pe oalele care erau de mult golite.
Dar cazul lui Victor Martinec mi s-a întipărit în minte. Ca astăzi văd prin perdeaua de fum lînced chipurile cenuşii ale membrilor biroului, care şedeau pe un podium de pe scenă. Pe fundal se afla o draperie roşie pe care se reflecta fiecare mişcare a lor. îmi amintesc de faţa rotundă şi păroasă a noului preşedinte, de felul cum vorbea el, lătăreţ şi încîlcit, de figura ascuţită a secretarului, chircit peste hîrtiile sale — astăzi e mort. La picioarele podiumului, sala era tăcută, plină de fum, cu trei rînduri de mese, ocupate pînă la ultimul locşor. Şedinţa se prelungea, oboseala se vedea pe chipurile tuturor — cu tot materialul atît de interesant.
Mai rămăsese de discutat încă o adeziune, ultima, cea a lui Victor Martinec.
S-a citit repede o scurtă biografie care în timpul lecturii s-a mai scurtat, ca să nu se întîrzie prea mult. Preşedintele a pus la vot cine este pentru primirea lui Victor Martinec, licenţiat al facultăţii de filozofie de la Universitatea Carol, ca membru de partid ? Am văzut cum s-au ridicat zeloase toate mîinile. în unanimitate ? Nu ! Cine e împotrivă 1 Un braţ se agita în sus, energic.
Un val de decepţie trecu prin sală, priviri obosite fulgerau pe tovarăşul care dispunea în felul acesta de timpul lor. Primele cuvinte ale vorbitorului răsunară în plin zgomot.

Dar seda se linişti repede cmd bătrrmd tovarăş, ridieîndu-şi glasul, începu să toarne acuzaţii grele pe capul lui Egon Martinec, tatăl lui Victor.

v Pe vremea aceea abia mă însurasem, povestea tovarăşul cu pricina, şi n-aveam unde pune capul. Ce bucurie pe mine şi pe nevastă-mea cînd am citit anunţul din ziar. în acel anunţ se promitea tinerilor căsătoriţi locuinţă ieftină la etajul cinci al unui imobil cu condiţia ca mobila să fie furnizată de firma Egon Martinec din Libna. Bineînţeles că am dat fuga, devenind astfel una din victimele acestui „filantrop“ al bieţilor proaspăt căsătoriţi.

Toată zestrea nevestei şi economiile mele s-au dus dracului, după ce am plătit lui Martinec pe un an înainte locuinţa şi mobila. Locuinţă căpătasem, dar cîte luni am iernat în bucătăria goală şi rece pînă să primim primul scaun. Cîte 7'ugăminţi, cîte făgăduieli şi apoi, după săptă- mîni şi luni, a sosit, bucată cu bucată, o mobilă nenorocită şi prost încleiată. A trebuit să îndurăm şi să tăcem, ca să avem cel puţin un acoperiş deasupra capului.

—Acum e destul de tîrziu, sfîrşi bătrînul tovarăş, dar propun ca la şedinţa viitoare să se vorbească despre felul în care fabricantul Martinec a rezolvat criza de locuinţe. N-ar strica dacă aţi pofti aici şi pe vreunul din foştii lucrători ai acestui vampir. Nu mă înşel : Tovarăşul Martinec, care candidează astăzi în organizaţia noastră, este, susţin, fiul fabricantului Martinec ! Dacă nu e adevărat, dovediţi-o, şi voi fi bucuros !

Victor se ridică, cu chipul puţin palid, şi spuse cu glas limpede, şi poate prea liniştit :

—Aşa este ! Nu mai am nimic de adăugat !

—Poate totuşi ne mai spui ceva, îl îmbie preşedintele.

Se gîndi o clipă, apoi începu să povestească.

După o scurtă şi dramatică expunere, în faţa ochilor noştri a prins viaţă atmosfera înăbuşitoare din familia fabricantului şi lupta tainică şi dîrză dintre mama şi tatăl candidatului. Victor era de partea tatălui cu pasiunea şi cu prejudecăţile lui de copil. Nici nu-i trecea prin minte că acesta voia să scape de maică-sa, pentru a avea mînă liberă în intrigile sale amoroase. întindea curse nu numai fetelor angajate în întreprindere, dar şi tinerelor căsătorite, care făceau parte dintre chiriaşii dezamăgiţi ai etajului cinci. Era

de necrezut la ce faple se deda ca să-i facă soţiei sale viaţa un adevărat iad, şi cit de răbdător şi rafinat căuta ca s-o aducă în

pragul nebuniei...

Punea la cale lucrurile cu atîta viclenie, incit copiii vedeau în el un martir, iar în mama lor o isterică, o femeie pe jumătate nebună care îşi chinuia bărbatul, amărîndu-i viaţa prin felul ei de a fi.

O dată Martinec bătrînul „descoperi“ de faţă cu fiul său o sticlă cu benzină, pregătităy zicea el, pentru a pune foc casei. Altă dată găsise o sticluţă cu o otravă puternică pe care spunea că soţia lui o ascunsese acolo pentru a-l otrăvi.

Martinec bătrînul a reuşit să facă ceea ce a dorit. A obţinut divorţul din vina soliei sale, tribunalul a îndepărtat-o de lingă copiii pe care i-a lăsat pe seama tatălui. A fost izgonită din casă şi pentru o vreme internată la institutul de alienaţi mintali, neştiind, sărăcuţa, ce să mai creadă.

Aşadar, mama a plecat, iar copiii —Victor şi două surioare mai mici, Jitka si Helenka — au rămas la tatăl lor. Pe măsură ce băiatul creştea, se ducea tot mai des la atelier. Şi acolo, încet, încet, parcă simţea cum îi cade un văl de pe ochi. începu să vadă cum taică-său scotea şi pielea de pe lucrători şi de pe ucenici pentru cîţiva bani. Băiatul cistigă încrederea pleşuvului maistru Kropaceh, care, în timp ce-şi fierbea cleiul câteodată îşi pocnea degetele înţepenite pînă trosneau. Maistrul i-l zugrăvi pe taică-său aşa cum îl vedeau tîmplarii, de jos, din perspectiva subsolului unde erau atelierele. Şi Valentha, portăreasa paralizată, martoră a multor fapte ascunse, strigăte şi ameninţări zadarnice pe culoarele şi scările a trei case, îi povesti cîte ceva şi despre chiriaşele de la etaj.

Victor vorbi şi cu ele. Astfel îşi cunoscu tatăl şi de sus, de la etajul cinci, din perspectiva tinerilor căsătoriţi înşelaţi de el. Şi deodată în mintea lui se făcu lumină. înţelese că mamei lor i se făcuse o nedreptate îngrozitoare şi că are drept tată un mizerabil. îşi căută mama, locuia la bunica lui. Se hotărî să se mute la ca. Explică şi surorilor sale ce se întîmplase. Amîndouă erau în stare să înţeleagă, Helenka avea nouă ani, iar Jitka, doisprezece. Şi astfel hotărîră toţi trei să-şi părăsească tatăl şi să se mute la mama lor.

38

Cînd bătrînul află, se făcu foc. Dar văzînd că nu ajunge cu ei la nici un rezultat, schimbă tactica. Se prefăcu bolnav, plînse, îi imploră să nu-l părăsească pentru că e bătrîn şi suferind, că le

lasă lor întreagă moştenirea. Apoi îi înjură şi-i blestemă cu flăcările iadului. Aşa se despărţiră.

Mama lor se pregătea să ceară prin tribunal pensie alimentară, dar între timp a venit ocupaţia şi totul s-a dat peste cap. Ce-a făcut şi cum s-a purtat tatăl său în timpul ocupaţiei, Victor nu ştia să spună. în decembrie 1944 a primit o înştiinţare care îi aducea la cunoştinţă că taică-său a murit. După revoluţie casa i-a fost luată. Asta e tot. Aşa îşi termină Victor apărarea.

Socoteam că această apărare fusese destul de cinstită, ca să iasă din ea curat ca un crin. Dar vai ! Victor Martinec urma să mai fie verificat şi discutat j)este şase luni. 'Neîncrederea şi ura faţă de originea lui i-au rămas pe frunte ca nişte semne pe care le purta de la naştere. Poate că de data asia atârnase în cumpăna hotărîrii şi proasta dispoziţie, somnolenţa şi furia celor prezenţi că au fost ţinuţi la şedinţă atît de mult — ne-am despărţit alunei aproape de ora unu noaptea.

După această întîmplare tovarăşul Martinec a suferit şi alte împotriviri şi hărţuieli mărunte şi meschine. Le-a răbdat pe toate în linişte şi nezdruncinat în convingerile jale a devenit un comunist optimist şi plin de vervă.

Era totdeauna primul care se înscria voluntar în diferite brigăzi. în vremea aceea se plantau pomi fructiferi pe partea care dădea spre valea din Radlice. Se căra gunoi, se săpau gropi, se înfigeau pari în pămînl şi de ei se legau merii subţirei şi pitici. Pămîntul gol, şi bolovănos, din partea aceea urma să se preschimbe cîndva într-un parc uriaş. Doar că nimănui nu-i ardea de muncă după orele de serviciu. Iar cînd brigadierii se adunau, bombăneau şi se în- furiau pe cei care se scuzau si nu veneau. în mod obişnuit lucrau cam aceiaşi oameni.

Martinec punea mina pe roabă sau pe tîrnăcop şi muncea pînă curgea năduşeala pe el. Se vedea cum se dăruieşte muncii, fără precupeţire şi fără milă. Şi nu îmi amintesc să se fi lăudat la vreo şedinţă cu numărul de ore lucrate. Poale că nici nu şi le însemna.

întro stmhăia, dupâ o ploaie torenfifdâ, ieşisem la plimbare pe sub zixkd M «I cimitirului oare se .ridica *n partea aceea aa >o mtmtxtra de castel. MĂ dubeam sa văd cum arăta grădina mdaiă de pi&aie. Mă bmcm'a o asemenea „stropeaM“ şi foni ziceam 'ca o astfel de baie este pentru pomişorii noştri ca 0 •apă a vieţii.

Şi pe cine văd 1 T&uarăşul Martinec, singur-singurei se canonea cu roaltm^ gunoia şi îndrepta pammtul de la gropile săpate.

O vreme l-am privit din spate fi n-am îndrăznit sa mă apropii. Am simţit deodată un mare respect pentru el. Cînd m-a zărit parcă s-a speriat. A tresărit de parcă l-&ş fi surprins asupra unui lucru neîngădmit. Avea un păr des, şapca şi sacoul şi le atîmase (daturi, într-un par, şi era mimai în cămaşa transpirată la subsuori. îşi ştergea fruntea umedă cu mîneta, dar se vedea bine că nu era numai sudoarea care-i curgea pe chip, ci că trecuse şi ploaia peste el.

Nu m-am arătat mirat că l-am găsit singur acolo. Simţeam că aceasta l-ar jigni. Am început să vorbesc cu totul despre altceva, îmi era puţin ruşine de el, dar cînd ne-am despărţit strîngîndu-ne mina mi-a spiis un lucru de care îmi amintesc şi astăzi :

— Cîndva o să fie fi’umos aici, nu crezi ? Cînd vor înflori toţi merii, caişii, cireşii, deodată locul acesta se va umple de roşu, roz şi alb ; îţi spun eu, un rai o să iie !

Spunînd aceste cuvinte îşi desfăcu larg amîndouă mîinile. Apoi mă privi parcă dintr-o mare depărtare. Şi deodată l-am înţeles ! în clipa aceea, aşa cum spusese el, mi-a apărut şi mie în faţa ochilor livada înflorită.

Cîte probleme nu-l interesau pe omul acesta şi cum îşi găsea el timp pentru toate ! Se pricepea şi la pictură şi era nelipsit de la concerte. Ce m-a mirat mult a fost mai ales faptul că, în afara înclinărilor artistice, mai era şi sportiv. Era membru al cercului de zbor şi practica el însuşi acest sport. Atingea cu planorul lui recorduri de distanţă despre care nu aflasem fiindcă nu mă interesam de sport.

Cunosc puţini prieteni ai artelor care să facă şi sport, şi încă mai puţin sportivi cărora să le placă arta.

Aşa vor fi oamenii viitori, cînd nu se va mai lucra opt, ci numai patru ore pe zi... Atunci vor avea destul timp să-şi umple zilele atît cu arta, cit şi cu sportul.

'De ve un poet n-ar putea să ţie şî un bun 'boxer ? De ce un virtuos <al viorii n-ar putea să fie şi un miciurinist, sau un bun mter % fotbal f De ce un specialist în fizica nucleară n^ar putea să fie un campion de şdh sau un admirabil acrobat zburător ?

Cînd, după atîţia am, l-am întîlnit pe Martinec, el se întorsese

atunci de la New York, unde deţinuse funcrţia de ataşat cultural la ambasada noastră.

A rămas oare acelaşi om neobosii, cu care îţi face plăcere să stai de vorbă şi să povesteşti despre cîte toate ? Nu şi-a schimfbat oare caracterul, trăind atîta -vreme în ţara de dincolo de ocean ? Mai poartă în sine calităţi ale unui om ăl veacurilor viitoare ?

Ca să verific dacă el este acela pe care îl caut — omul viitorului — era nevoie să vorbesc cu el, nestingherit, între patru ochi, fie la mine acasă, sau la el, fie undeva pe un teren neutru, într-o casfenea la un pahar de vin. Ne-am întîlnit la Slavia. A adus cu el un manuscris ca să mi-l arate. Era traducerea unui roman al unui scriitor progresist din America. Am început să vorbim despre literatură. Eu tocmai terminasem de citit o carte despre Cetăţeanul Tom Fain, despre acest ,,cumătru al revoluţiei". Martinec ştia şi el cîteva lucruri interesante în legătură cu el. însă oraşul din care se întorsese îi stătea în gît. în toiul discuţiei se reîntorcea mereu la el, ca şi cum ar fi vrut să scuipe o înghiţitură care nu se mistuia şi pe care n-o putea arunca afară.

— N-aş vrea să mă mai întorc nici după moarte ! Te sufoci acolo l Numai un nebun, sau diavolul însuşi a putut născoci aşa ceva.

Vorbea ca şi cum întoarcerea lui acasă ar fi fost condiţionată în mare măsură de dorinţa zburătorului din el. Ca să-i îndrept gîndurile pe un alt făgaş, am început să-i povestesc despre felul în care visez eu oraşele viitorului, cum mi le închipui în romanul meu, aşteptînd astfel vreo idee fecundă din partea lui. Dar de unde ! Abia am început să-i vorbesc şi Martinec a sărit din nou la New York, „scuipîndu-şi" iarăşi năduful.

— Cum poţi să vorbeşti despre oraşele viitorului atîta timp cit mai există pe globul nostru asemenea oraşe-mojv-
ştiri, asemenea oraşe sperietori ? Nu există viilor pînă cind totul nu se va destrăma prin propria sa absurditate !

Am adus vorba despre zbor. Despre viitorul înaripat, despre oameni care vor zbura printre nori, nu pe aeronave, ci cu aripi ! Voiam să-l întreb ce părere are el, ca zburător, despre această posibilitate şi dacă nu este prea îndrăzneaţă ideea de a o realiza peste o sulă de ani, sau dacă în general lucrul acesta e posibil.

Această problemă, în sfîrşit, l-a captivat. Martinec susţinea că

e posibil. Şi apelînd la uimitoarea lui memorie, a început să povestească cum pe vremea lui Ivan cel Groaznic „mujicul Nihita“, şerb pe un pămînt boieresc, şi-a întocmit aripi şi a zburat cu ele. Iar în secolul XVIII, în satul Kluci, un fierar poreclit „Furtuna neagră“ şi-a făcut aripi din sîrmă şi a zburat cu ele, „ca nimic, nici sus, nici jos(i. De asemenea un oarecare Ostrovkov din satul Pechlec, tot în secolul XVIII, şi-a construit aripi din băşici de peşte, şi „era un vînt puternic care l-a ridicat şi l-a aruncat în- tr-un vîrf de copac*'. Chiar din secolul al XII-lea un anume Saracen a zburat peste hipodromul din Ţarigrad cu ajutorul unor şipci late întărite pe margini cu nuiele de salcie. Acesta şi-a plătit curajul cu viaţa.

— La început au fost aripile, apoi au urmat planoarele. Dar să ne întoarcem la aripi, eu cred in ele, spuse Martinec. Steaua care a condus omenirea spre cunoaşterea celui mai perfect zbor. e pasărea care pluteşte în înaltul cerului fără nici o mişcare a aripilor ei zvelte, e albatrosul !

Martinec era în elementul său. Zborul era slăbiciunea lui, sau, mai bine zis, păsărică lui ! Dar am ajuns şi la alte probleme. Martinec putea să viseze despre viitor cu aceeaşi voluptate ca şi mine. El prevedea că în viitor se va călători în mod gratuit, că vor fi palate turistice în care călătorii se vor odihni şi se vor hrăni gratuit. Nu vor mai exista oameni uriţi, năsoşi, fără bărbii, ştirbi, graşi, congestionaţi la faţă sau anemici, şchiopi, cocoşaţi, invalizi
— chirurgia va face din ei cetăţeni normali.

Dacă vreodată urmaşii noştri ne vor dezgropa din morminte, ne vor judeca tot aşa cum judecăm şi noi astăzi pe acei oameni din epoca de pilîră, care se îngropau chirciţi.

Vremea noastră, spunea el, va fi socotită preistorie de către oamenii viitorului.

Cu preistoria asta cred că a cam exagerat. Poţi să priveşti înainte chiar şi două sute de ani, dar să-ţi închipui cum pa arăta omul şi lumea la asemenea depărtare, pentru asta simţurile nu te ajută. Discuţia noastră a fost rodnică, fără doar şi poate, mi-a furnizat o mulţime de idei bune şi m-a făcut să reflectez. Cînd, mai tîrziu, ne-am pregătit să plecăm de la bodegă, nici nu ştiu în toiul discuţiei încotro şi cînd am pornit. în general eram mulţumit. Stătuserăm de vorbă aşa cum am vrut eu.

Martinec e un om format parcă pentru a fi proiectat în viitor.

Dar de ce ura aceea împotriva oraşului în care a locuit atîta timp ? Ce i s-a întîmplat acolo ? Mi-au rămas multe lucruri nelămurite, tulburi. E şi astăzi tot atît de nepătat ca atunci cînd l-am cunoscut ca să fie demn de lumea în care va intra generaţia viitoare ? Va trebui să-l mai întîl- nesc de cîteva ori şi să-l scutur bine. să mă conving dacă el e omul de care am nevoie.

în drum spre casă iar şi-a amintit de acel oraş. Era ca şi cum ar fi pus stăpînire pe el un coşmar. CUe nu mi-a povestit pină acum, fapte neplăcute de la periferia new-yor- keză, despre viaţa din automate, din metrouri, cinematografe şi birturi. Interesant e că n-a amintit nici o singură dată nimic despre negri. De fapt mă interesa cum arată Harlemul. A fost oare acolo ? Ar putea să-mi povestească despre acest cartier, ca martor ocular ? O stradă în cartierul negru are oare clădiri cu etaje sau numai colibe scunde din seînduri şi tablă ?

— Ai fost în Ilarlem ? l-am îmbiat eu, aşa, mai mult în treacăt, deşi voiam să-şi dezlege limba.

Martinec se opri în faţa celui mai apropiat felinar şi dădu negativ din cap.

— N-am fost !

— Şi de ce ?

— Cum să-ţi spun, ezită el, din motive estetice.

— Cum aşa ? in-am îngrozit eu.

— De, ştii, parfumul rasei. Dacă sînt mai mulţi la un loc, miroase urît.

2 FEBRUARIE

Aşadar, rărrtU cu bine,, tovarăşe Martinec t Nu eşti’ demn* să intri în împărăţia vremurilor viitoare. Deci negrii cm un miros Gare rm-ţi place. Dar iartâ-mâ, tu care eşti im ouşor atît de alb şi de frumos, gălbermşul tău nu pute ? ! Bine că te-am descoperit la timp t Dwtmezeu cu Pine, nu eşti acela pe care îl caut !

Cît m-ai îrvtristat, Victore, cum m-ai dezamăgit !

Omul Luminoaselor Zile de Mîine şi... omul cu nas de american !

15 FEBRUARIE

Lucrez cu furie. Scriu şi şterg, rwp şi scriu din nou. Nu va fi un roman, dar e sigur că se naşte ceva, poate o povestire, sau poate numai materialul pentru o povestire.

Nu toţi oamenii pot fi îngeri — ce plictiseală ar fi în lume ! Ciudat, da/r tocmai această negrofobie a tovarăşului Martinec, altminteri om admirabil, ar da povestirii mai mult dramatism. Asta e o idee. Apoi şi Jozka, bineînţeles, cu filozofia Im despre lene ar avea aceleaşi drepturi. Acum însă capul mi-e plin de Martinec, sau mai bine zis de Martin Higgins din New York, cum o să-i numim dublura. Sînt curios ce-o să iasă...

PICĂTURA DE OTRAVĂ

După terminarea Institutului de Istorie din Washington, Martin Higgins s-a dedicat cu tot sufletul cercetărilor istorice. Era şi un adept al sportului şi dintre toate disciplinele iubea cel mai mult zborul cu aripi. Totuşi îi mai ramînea destul timp liber pentru a pătrunde cu mult interes şi în domeniul artelor. Ca om de cultură, care merge în pas cu vremea sa, el voia să cunoască şi versurile, şi muzica, şi sculptura contemporanilor săi şi, deseori, înainte de culcare asculta discuri pe care erau imprimate glasu- rile diferiţilor poeţi, iar pe un ecran de pînză albă viziona noile opere ale pictorilor şi sculptorilor. Se oprea curios în faţa statuilor din metal, din marmură, din sticlă şi din tot felul de alte materiale, deşi aproape la fiecare pas le întîlnea pe străzi, în case sau în parcuri.

Odată se plimba în parcul imens al Academiei de arte plastice, printre statuile care erau abia cu ceva mai puţin numeroase decît copacii, cînd atenţia îi fu reţinută de 6tatuia intitulată „înaripatul". Era o siluetă sculptată în albastru, care se odihnea pe un soclu turnat din aerolit, masă invizibilă ca aerul şi solidă ca sticla de oţel. Nu-1 interesa atît ideea sculptorului — adică faptul că „înaripatul" plana — ci „înaripatul", el însuşi, capul, desface- cerea mîinilor şi contopirea aripilor cu restul trupului. Părea atît de natural, ca şi cum acea făptură omenească sculptată în piatră ar fi avut aripi din naştere.

Martin se opri fermecat în faţa statuii. El însuşi zbura cu aripile sale ore întregi, fără odihnă, dacă curenţii de aer erau favorabili, aşa încît ştia să preţuiască acest „înaripat". Era sigur ca încă nu văzuse o statuie care să reprezinte un gînd exprimat atît de lămurit, o mîndrie atît de înflăcărată.

A identificat cu uşurinţă pe creatorul ei : era o sculpto- riţa, profesoară la Academia de arte plastice. Ca sa o poată cunoaşte s-a înscris la conferinţele ei. Cînd a cunoscut-o şi a vazut-o cu propriii săi ochi, s-a înflăcărat de la prima privire. A fost cuprins

de o pasiune care i-a înlănţuit raţiunea, memoria şi puterea de pătrundere. Şi-a dat seama că şi această femeie, Maia, este alt mister în faţa spiritului său ingenios, altă minune a lumii pe care nu o ştie încă şi pe care trebuie să înveţe s-o cunoască, aşa cum a învăţat zborul sau istoria.

Maia l-a poftit în atelierul ei, unde i-a fost dat să vadă şi alte sculpturi minunate. Era fermecat de tot ce vedea la ea şi în jurul ei. I se părea că din buzele ei cînd vorbeşte izvorăşte lumină, ca şi din ochii ei cînd zîmbeşte, ca şi din mîinile ei cînd ating lutul.

Şi Maiei îi plăcu eruditul acesta cu înclinări artistice. Ştia să aprecieze modestia lui, în spatele căreia se ascundea conştiinţa valorii sale. în primul rînd, în orice împrejurare el îşi aparţinea lui însuşi. Nu găseai în el nici o picătură de falsitate. S-a dovedit şi un bun partener la zborurile cele mai înalte şi iubea ca şi ea hoinărelile prin depărtări, printre norii care la apusul soarelui începcau să bată în roşu.

Martin frecventa cu plăcere cercul prietenilor ei, tineri sculptori, pictori şi poeţi, ba chiar simpli povestitori orali, care nu practicau nici un fel de artă, însă ştiau să vorbească frumos şi să captiveze prin cuvinte.

Printre prietenii Maiei se afla şi un negru, Bob. Era poet şi medic. Cînd Maia le-a făcut cunoştinţă, Martin a fost captivat de farmecul original al negrului. îşi simţea cu mulţumire superioritatea lui de om alb şi strînse cu protecţie mîna lui Bob. îi puse mîna pe umăr, ca şi cum ar fi vrut să sublinieze faptul că ia negrul sub protecţia lui.

începu să se intereseze de el într-un fel ciudat. îl întreba despre toate, în discuţii se întorcea totdeauna spre el şi întreţinea societatea cu observaţiile lui pline de spirit în legătură cu viitorul Africei. Datorita lui, Bob deveni punctul central al societăţii din jurul Maiei.

Şi totuşi, ciudat lucru, nu putea să scape de o anumită senzaţie de cîte ori îi găsea pe Bob în atelier. De cura deschidea uşa şi îi vedea faţa neagră, printre toate chipurile acelea albe, parcă îl învăluia o umbră. Cînd Bob pleca, sau cînd nu-1 vedea printre ceilalţi, uita numaidecît de nelinişte a lui. Nu-şi putea explica acest fapt ! Bănuia însă un fel de primejdie care îl ameninţa din partea lui Bob. Atrăsese atenţia tuturor asupra acestuia şi făcuse să fie remarcat numai aşa, ca să se liniştească pe sine însuşi ? Numai ca să-şi îndepărteze gîndul de

la cumplita posibilitate că de fapt i-ar fi silă de Bob ?

Aceste sentimente nebuneşti au început să capete contur atunci cînd Martin a constatat că Maia are sentimente deosebite pentru prietenul negru. Cu cît Bob venea mai des la ea, cu atît Martin se convingea mai mult de lucrul acesta. Maia îi dăduse întîietate lui Bob nu dintr-o ciudăţenie, cu o anumită superioritate de alb, ci pur şi simplu din simpatie. A fost martor cînd Maia îi zîmbea lui Bob altfel decît celorlalţi artişti. Cînd Bob povestea ceva, ea asculta ca în extaz. Aşa se uita şi Desdemona la maurul veneţian, cînd acesta se întorsese din expediţiile lui depărtate. Deodată Martin avu certitudinea că Bob îi ameninţă cel mai preţios lucru din viaţă — dragostea lui pentru Maia. Şi astfel poziţia lui nelămurită faţa de negru luă fără veste anumite forme. înlăuntrul lui se ridică un glas furtunos împotriva tuturor negrilor, era glasul urmaşului privilegiat, un glas poate numai înăbuşit de-a lungul secolelor, dar care curgea în vinele lui ca o şoaptă, Martin cunoştea prea bine istoria emisferei apusene. Ştia cu ce s-a făcut vinovată faţă de negri epoca de „aur şi sînge“.

I-am despăgubit de o sută de ori de toate vechile nedreptăţi şi adversităţi, şi bine am făcut ! Dar acum oînd un negru se manifestă în felul acesta, gluma încetează. Destulă dragoste pentru negri, durează de prea multa vreme ! Talentele lor ascunse, fizice şi spirituale, au în Horit în aşa fel, încît deseori îi umbresc pe oamenii albi de pe continentul nostru. Pocnesc de sănătate şi vitalitate. Dacă cel puţin ar fi vorba numai de o modă care trece ca o înnorare, dar acest răsfăţ, această nebunie a devenit un gust general, un semn de bună-creştere nescris în lege.

Ah, exagerez cu siguranţă cînd văd totul „negru" ! Adevărul este că nu există deosebire între albi şi negri. Dar eu

doresc să fie o deosebire, fie ea chiar tainică şi ascunsă, numai sa fie !

Martin nu lăsa sa se vadă nimic din ceea ce îl frămmta, dar deveni deodată tăcut şi trist. Faţă de Bob se purta mai departe politicos. Era un fel de retragere onorabilă. Se purta faţa de el cu o sobrietate distinsă şi nu înceta să-i zîmbească. Dar cînd îi apuca mîna dreaptă întinsă, îşi strîngea mai degrabă buzele, decît să-i siringă mîna.

Dc altfel s-ar fi împăcat cu toate dacă ar fi avut certitudinea că nu e vorba decît de un capriciu de fată. Dacă ar şti, de pildă, că Maia îl ţine pe Bob în apropierea ei numai ca pe o variaţie coloristică (ea e doar şi pictoriţă !), ca pe o marotă sau ca pe un simplu gest de caritate de hatîrul celor din societatea ei, deşi el considera aceasta ca o decadenţă a gustului ! S-ar fi despărţit de mult de ea dacă ar fi fost în stare să-şi închipuie viaţa lui mai departe fără Maia. îşi spunea uneori că e o problemă de ambiţie să cîştige în această întrecere inima ei şi să o smulgă din mîinile negre. Numai dacă lupta în sine n-ar fi atît de înjositoare pentru el... Nu ! Nu se va împăca niciodată cu asta ! Cum e posibil ? Unde i-au fost ei ochii, o femeie cu asemenea calităţi, atît de dorită, atît de plăcută ! Cum poate să cedeze în felul acesta ?...

Deseori o surprindea pe Maia stînd singură cu Bob. între ei se afla numai un bolovan de lut negru din care ea modela înfăţişarea lui Bob. El îi servea ca model pentru statuia unui negru care se va înălţa pe malul oceanului şi va privi către răsărit plin de dor. Cu palma îşi adumbrea ochii, ca şi cînd ar fi vrut să ajungă cu privirea departe, pînă acolo unde poposesc acum gîndurile negrilor — pe malurile Africei.

Deci asta era ! Nu-i niciodată singură. Acest „negru" e totdeauna la ea, fie viu, fie sub forma chipului său de lut care într-o bună zi se va naşte sub mîinile ei. Desigur, ea se gîndeşle la el de dimineaţă pînă seara, la fiecare pas se întoarce spre statuia lui modelată din lut negru, aşa e ! Şi lutul trebuie să fie neapărat negru, zice că tocmai această culoare o inspiră. Cum poate sa mai fie Martin liniştit şi sigur de dragostea ei ?

Se gîndea neîncetat la Maia, fie că se afla la şcoala, fie că se afla în bibliotecă. Seara, cînd se întorcea, ştia că

dacă nu o va vedea şi nm <r va auzi, ziua im ya» fi ea* şi pierdută. Se hotăra să o cheme la telefon îndată ce va ajunge acasă şi> îşi implora st&auai s-o găsească.

Cînd intră în casă amurgea. Aprinse lumina. Şi deodată observă că Maia e acolo şi îl aşteaptă.

Pe fundalul argintiu-cenuşiu$_{v}$ din mijlocul ramei de metal, Maia părea o statuie luminată de soare, nu se mişca, doar suprafaţa luminoasă* se umbrea abia părelnic, din cînd în cînd.

Martin apăsă repede butonul şi Maia prinse viaţă în aceeaşi clipă, ca şi; cum ar fi fost atinsă de o baghetă- magică. Săltă

capul şi rîse.

— în- sfîrşit ! se auzi glasul ei limpede.

— Maia ! strigă el bucuros* Dacă ai şti — tocmai mă gîndeani la dumneata şi voiam să...

— Tocmai ? ! Apropie-te ! Te aştept de un minut ! Pe unde umbli ?

— Maia ! el înainta* pînă la cadrul luminos, cu mîna întinsă, ademenit de iluzia plastică şi se retrăgea din nou, cînd imaginea se ştergea.

Totul părea atît de firesc, încît şi ea îi ieşea în întâm- pinare fără să vrea. Martin vedea cum Maia îi întindea ambele braţe şi auzea glasul ei plăcut:

— Martin !

Da, aşa se întîmpla totdeauna cînd se vedeau de la distanţă, totul se petrecea altfel decît atunci cînd se întâlneau în realitate. Cînd stăteau alături unul de altul, el se simţea stânjenit, ca şi cum o răcoare ar fi adiat dinspre ea. Depărtarea însă îl făcea mai îndrăzneţ. Sfioşenia îl părăsea cînd stătea de vorbă cu imaginea ei, iar dacă voia cumva s-o atingă, Maia se preschimba în umbră.

Pentru el ivirea ei atît de ireală în odaia lui de lucru era o întâlnire chinuitoare ca şi apariţia lui pe ecranul din atelierul ei. îi spunea atunci cuvinte dragi, pe care între patru ochi n-ar fi cutezat să i le spună. Atunci era sigur că şi ea îl iubeşte, şi că numai depărtarea îi desparte.

— De ce se întîmpla aşa ?... se plîngea eL îmi scapi mereu... de ce nu te pot reţine aici, să te prind de mîna, de amîndouă mîinile...

— De ce nu poţi ? Ai încercat oare ? Cine te opreşte ?

— Ştii tu de ce nu pot-

— Nu ştiu, Martin ! De ce n-ai mai venit pe la mine prin atelier de-atîta vreme ? De ce mă ocole.şti ?

în loc de răspuns o întrebă cu strîngere de inimă :

— Maia, eşti singură ?

în întrebare era şi îndoială şi răspuns.

Dar Maia totuşi răspunse :

— Singură !

— Şi „modelul" negru ce mai face ? spuse el ca şi cum nu îndrăznea să creadă.

— Admirabil ! Nu vă invidiez de loc pe voi, cei care sîn- teţi

obligaţi să ţineţi condeiul numai în mîna dreaptă şi totdeauna în acelaşi fel. Cînd eu lovesc, ung şi netezesc lutul cu amîndouă mîinile, abia atunci simt de ce am la fiecare mînă cinci degete, şi palma ; palma goală, Martin, e cel mai uimitor şi cel mai îndrăzneţ instrument din lume. Şi cel mai firesc. Uită-te la degete ! Şi Maia îi puse sub ochi amîndouă mîinile, cu degetele desfăcute — mai sînt umede, mai tremură, abia le-am putut smulge din lut.

Dar Martin îşi închipui nu lutul, ci pielea vie de catifea a lui Bob cel negru, modelul viu de pe podium. Şi-l imagină cum stă acolo, credincios şi nemişcat, cu mîna streaşină la frunte.

— Vreau să-1 văd ! strigă el gelos. Spune-i sa vină în faţa ecranului !

Pe fruntea Maiei trecu o umbră — imaginea acestei Snnourări o descoperise mai înainte de a-i auzi cuvintele uimite :

— Dar el nu-i aici ! Nu ţi-am spus ? Sînt singură, ţi-o repet, Martin !

— Te cred, spuse el, tot aşa cum pămîntul dă crezare soarelui. Dar explică-mi, te rog, cum se face ca mi-ai arătat mîinile încă pline de lut ? Modelezi oare fără model ? Spune-mi cum poţi lucra aşa, să mă pot ruşina, batjoco- reşte-mă, dispreţuieşte-mă că am îndrăznit să te bănuiesc !

Fruntea Maiei se lumină din nou, imaginea ci părea că se înseninează.

— Pot să lucrez fără model pentru că, spuse ea, acum nu mai am nevoie de Bob cel viu. îl văd în timpul lucrului tot atît de bine ca şi cum ar sta înaintea mea, ba chiar şi mai bine. L-am privit pînă în fundul sufletului, cre- de-mă, îl cunosc mai bine decît se cunoaşte el însuşi. îl

am în ochi şi în vîrful degetelor,lucrez la statuia lui pînă şi în somn pentru ca în sfîrşit să ajung mai repede la bronz. Asta ai vrut să ştii, Martin ?

— Da, asta am vrut să ştiu, strigă el, şi asta mi-e de ajuns !

Intr-adevăr îi era de ajuns. Ar fi trebuit să aibă creierul de sticlă ca să nu înţeleagă. Cît era deînjositor ! I-ar fi plăcut să-i strige : el sau eu, nu mă mai las dus de nas!

Amărît şi jignit în mîndria lui de om alb, îi spuse însă ceva şi mai rău. Părea că ar fi blestemat depărtările.

— Rămîi cu Bob al dumitale — nu te invidiez — mie îmi este

totuna !

îşi regretă îndată cuvintele, dar era prea tîrziu. Văzu cum ea ridică mîna ca şi cum s-ar apăra, dar nu fusese decît mişcarea prin care întorcea butonul. Imaginea se stinse, suprafaţa cenuşiu-argintie din cadru străluci dur şi batjocoritor.

Martin jură că aceasta fusese ultima oară cînd a mai vorbit cu ea. Niciodată, niciodată nu va mai păşi pragul casei ei şi niciodată nu-i va mai chema imaginea !

Rezistă trei zile. Sîmbătă seara era iar în cercul prietenilor ei, în turnul de sticlă al atelierului umbrit de draperii şi portiere. Pe rafturi şi dulapuri se îngrămădeau în neorînduială tot felul de studii şi copii ale lucrărilor mai vechi, busturi, torsuri, grupuri miniaturale. „înaripatul" se găsea şi el acolo în cîteva variante ca un trecut încheiat, rezolvat, pe care tînărul artist îl lasă în urmă, ca sa nu mai fie reţinut, fiindcă hotărîtor pentru el nu era decît opera la care lucrează astăzi.

Acest „astăzi" al Maiei se afla pe podium, înfăşurat în cîrpe umede, ca o sperietoare. Sub compresa aceea umedă trebuia să se usuce capul negru, căruia Maia îi insuflase asemănarea lui Bob. Nu se putea uita într-acolo fără ca să nu-1 împungă ceva în inimă. Se simţea nedreptăţit şi jignit. Ştia că Bob nu vine, de aceea primise invitaţia Maiei, dar uitase că negrul va fi ascuns aici, sub masca aceasta ca şi cum şi-ar fi bătut joc de el. Nu-i plăcu nici ceaiul, nu-i plăcură nici dulciurile, nici fructele. De cîte ori atingea cu privirea sperietoarea de lut, se ridica din totoliu ca sa fugă. Dar privirea Maiei îl ţintuia mereu locului. Nu ! nu avea atîta forţă să o părăsească 1

îSe votffeea «despre a treia ♦expediţie a negrilor care se •pregăteau «ă pleoe tpeste ocean în zilele armatoare... Ţinta ei era Noul Robson, port foitr-nmul *din golfurile artificiale care fuseseră săpate cu jajtftorul energiei atomice în tnipul compact al continentului african.

— Dacă aş fi negru, aicea un picftor căruia i se «punea fîarvinek, n-aş părăsi pentru nimic în lume pămîntid natal ! Ce au de fug aşa deodată ? Ce i-a apucat ? Ce le lipseşte aici la noi ?

Barvinek iubea negrii. îi picta pîna şi pe pere'ţii $i plafoanele creşelor şi şcolilor — se spunea că culorile lui priesc copiilor, de aceea toţi pedagogii şi-l disputau.

— Dacă Bob ar fi aci, ţi-ar explica el, spuse îngîndurat Mikuluş, pictor al faunei şi florei submarine. Entuziaşti ! Pionieri ! Arhitecţi, piloţi, medici, hidroagrotehnicieni şi aerotehnicieni, numai oameni tineri...

— S-ar putea vorbi de nerecunoştinţă, dacă... dacă... şi sculptorul Erekin urmă îngîndurat, dacă nu i-ar mîna dorinţa, o dorinţă seculară. Sculptorul era poreclit „bărbosul “ fiindcă atrăgea pretutindeni atenţia cu barba lui blondă. El era creatorul prostului unei statui înalte de o sută de metri reprezentând Lumea Veche şi Lumea Nouă cum îşi întind mîinile peste ocean.

— Crezi că i-a copleşit dorul după oraşele care s-au construit în Africa ? întrebă Barta, un celebru pictor mi- niaturist. Cred şi eu, trotuar mobil, bungâlowuri din materie răcoroasă, instalaţie de ploaie artificială, lei şi tigri purtaţi de lanţuri pe străzi, căsuţe pentru maimuţe construite în palmieri. Şi unde mai pui plimbările pe elefanţi !...

— Nu duc ei dorul oraşelor, spuse Bărbosul.

— Poate duc dorul junglei ? Al vînătoarei de antilope ? se interesă Mikulaş.

— Duc dorul muncii ! răspunse atotştiutorul bărbos.

— Noi am împărţit totul cu ei, chiar şi munca ! strigă Martin cu atâta asprime, încît toţi se întoarseră spre el.

— Eu am vrut să spun că duc dorul muncii fizice ! oxplică Bărbosul ca şi cum nu l-ar fi auzit pe Martin. Le e dor de la... lo... lopeţi, sau cum se mai numesc instrumentele astea. Muşchii lor tânjesc după o dulce oboseală ca un cerb după apele izvoarelor, tînjesc după acea oboseală pe

care poate &a o simtă omul numai cînd ridică de la pă- mînt, cu propriile hii mîini, lucruri grele.

— Dar ce, li s-n refuzat posibilitatea de a se obosi ? se miră Barvinek. Pot să-şi ofere din plăcerile lumii ce le pofteşte inima, pot să facă sporturi ca şi noi, pot »ă-şi obosească trupurile lor de ciocolată în uzine manufacturiere, doar de aceea au fost născocite. Acolo găsesc aparate şi unele instrumente cu mînere care provoacă o oboseală pînă la epuizare.

— Cred că motivul principal e că Sahara este la ordinea zilei !

începu să vorbească grasul Baumruk, care tăcuse pînă atunci.

El era pictor al trecutului, al epocii capitaliste. Pînzele lui trezeau groază sau veselie prin zgîrie-norii sai înghesuiţi unii într-alţii, sau împungîndu-se unii pe alţii, împie- dicîndu-se între ei şi împiedicînd oamenii, vîntul, stelele şi soarele care, numai pentru o clipă, la amiază, atinge pămîn- tul luminînd deodată străzile. Alături de case înalte de cîte o sută de metri, se îngrămădeau în picturile sale bîrlogurile din Harlem : o biserică de scînduri alături de un canal, o pălărie găurită aruncată pe o grămadă de gunoi între un felinar şi o staţie de benzină...

— Una dintre apele Africei se varsă în Niger, urmă Baumruk iniţiat. Se întoarce dinspre ocean spre pîntecul continentului negru pentru ca sa inunde marginile Saharei. Alt curent de apă va fi dirijat spre barajul Gibraltarului. Cînd nodul de apă va funcţiona, ei vor rămîne acolo ca tehnicieni...

— Să rămîna, mormăi ca pentru sine Martin. N-o să latre nici un cîine de dorul lor !

îl auzi numai Maia care şedea alături. Se uită la el cu ochii mari, dar nu zise nimic.

— îl cunoaşteţi pe inginerul Teodor Arnold, încercă micuţul Barta.

— Te gîndeşti la atomist ? I se mai spune „neutronul negru".

— Da, la el mă gîndesc ! Susţine că Africa lc va ajunge din urmă pe celelalte continente dacă continuă în ritmul acesta.

Bauvinek rîse binevoitor :

— Eu sînt pentru întrecerea continentelor l

— Cînd vor funcţiona toate heliostaţiile din Sahara, spuse grasul Baumruk, se va lumina toată Africa ! Dacă s-ar folosi numai un singur procent din razele solare care cad pe pămîntul Saharei, s-ar obţine de zece ori mai multă energie decît are nevoie globul întreg !

— Asta va fi cîndva în viitor... se strîmbă Martin. Deocamdată în Rhodesia de nord mai sînt şi astăzi sate în care se telefonează prin cablu ! în Uganda există gospodării colective care folosesc maşini cu benzină ! Şi astăzi negrii transportă benzină în camioane istorice Tatra, importate din bătrîna Europă !

Maia îl împinse uşor cu cotul :

— Te rog, taci ! Şi mai tîrziu, cînd au rămas singuri, l-a

întrebat : Ascultă, Martin, dumneata îi urăşti pe negri ?
Martin nu răspunse numaidecît. Se uită la Maia cu o privire tristă, insinuantă. Şi în sfîrşit se decise, parcă în silă :
— Adevărul e mai complicat decît un răspuns monosilabic.
Fala îl ispiti din nou, fără milă :
— Dumneata ai dori ca Bol) să plece în Africa — să dispară din faţa dumitale, nu-i aşa ?
— Ce-aş dori eu ? Dacă viei să ştii cu tot dinadinsul, izbucni el, nemaiputîndu-se stăpîni, aş dori fierbinte ca nu numai Bob, ci toţi Bobii să se ducă acolo, unde îi trage inima, să dispară cît mai repede nu numai din faţa mea, dar în general de pe orizontul Americii noastre ! Bob are poftă să plece, şi dumneata îl roţii ! Ştiu ! Rămîne de dragul dumitale ! Ai ales !
— Ce am ales ?
— O piele neagră !
Ca să mai scape de aceste gînduri Martin zbură în New York-ul vechi să adune material pentru o lucrare a sa în legătură cu istoria acestui oraş. De mult îşi propusese să scrie o asemenea lucrare de istorie.
Manhatanul se distrugea încetul cu încetul şi se vorbea mult despre schimbarea destinului acestei uimitoare aşezări părăsită de oameni de sute de ani şi acum destinată unei pieiri lente. Mulţi făcuseră demersuri ca măcar unele

din construcţiile lui să fie păstrate. Se gîndeau la celebrul Broadway — acest turn al Babilonului, cu clădiri înghesuite şi înalte, ca şi cum sub soare n-ar fi fost destul loc pentru toţi, ca şi cum pămîntul n-ar mai fi ajuns oamenilor.
De mult a încetat furnicarul de la poalele giganţilor înalţi de sute de metri. Clădirile acelea nu fuseseră bune de nimic şi arătau ca nişte sperietori zdrenţuite. La colţurile străzilor care dădeau în această magistrală atîrnau tăbliţe care te preveneau : „Trecerea pe proprie răspundere !“
Palatele, în care altădată fuseseră bănci, tribunale, burse şi case de asigurări, aveau tencuiala şi cornişele căzute, geamurile făcute ţăndări. Era de necrezut ce instalaţii fanteziste şi fără rost au fost necesare pentru ca oamenii să poată mînca o bucată de pîine.
Cumnatul lui Martin, Joe C. Warren, era în fruntea arhitecţilor care propuneau să se termine o dată pentru totdeauna cu acest

oraş. El dorea să niveleze terenul şi să-l inunde ca să nu mai rămînă nici amintirea. Spunea :

— Să extirpăm acest neg de pe pielea globului pămîn- tesc. Nu că i-ar dăuna, ci fiindcă îi urî ţes t-e înfăţişarea frumoasă.

Cei mai mulţi însă erau aceia care propuneau să se păstreze culegerea de rarităţi din New.-York-ul vechi, Broad- way-ul să servească şi viitorului ca muzeu al unei epoci dispărute.

Şi aşa s-a şi întîmplat. Mulţi dintre zgîrie-nori au fost restauraţi şi serveau drept muzee, nesfîrşite mine de aur pentru istorici, arheologi, colecţionari de amintiri şi antichităţi, pentru scriitorii şi poeţii care îşi căutau subiectele în trecut.

în cele mai de sus etaje şi-au cuibărit atelierele pictorii şi sculptorii fermecaţi de destrămarea lentă a acestei civilizaţii rătăcite. Se căţărau curajoşi la etajele vechi şi crăpate, pătrundeau în interioarele de mult părăsite, al căror lux nu fusese atins de nimeni în afară de timp. Descopereau camere în care din clipa istorică a „mutării" nu intrase picior de om. Traversau birouri luxoase, cu camerelc intime ale şefilor mascate de uşiţe cu dulapuri, ascunsc în ziduri sau după oglinzi, treceau prin cluburi şi danci n-

guri pustii, ai căror proprietari şi clienţi erau morţi de mult.

Căutători înverşunaţi pătrundeau în etajele deteriorate spăimîntător care, din motive de securitate, erau închise. La aceste înălţimi toate erau lăsate în plata vremii şi sortite pieirii. Acolo se dărîmau pereţii, parehetele 6e curbau ; totul cădea destrămat într-o grămadă de praf galben.

în unele camere, unde geamurile erau sparte, ciorile şi corbii îşi făcuseră cuiburi de generaţii întregi, iar în altele, dacă intrai, speriai stolurile enorme de porumbei sălbatici.

Pe aci pătrundeau arhivarii şi anticarii, îşi curăţau cîte un colţişor, scormoneau în grămezi de foste lucruri şi mulţi erau răsplătiţi cu descoperiri preţioase.

Martin zbura deci iarăşi spre „Pandemonia" cum se numea acum într-un cuvînt acest cimitir de demoni morţi. J)orca să se cufunde în muncă, să-şi umple capul cu o întreagă lume de idei noi, numai să-şi scoată din minte dragostea lor nefericită. Reuşea pentru o clipă şi aceasta fiindcă descoperea în arhivă materiale surprinzătoare şi necunoscute, dar abia le parcurgea că închipuirea dulce a Maiei îi revenea şi o dată cu ea chinul

părăsirii.
Deseori în aceste pelerinaje rătăcitoare se întîlnea cu colegii săi, istorici, cărora le împărtăşea descoperirile sale. Avea legitimaţie de specialist şi deci putea să deschidă sipetele, dulapurile şi comodele şi să răscolească în harababura pe cale de descompunere.
Ca om de ştiinţă îl atrăgeau, bineînţeles, mai mult aceste lucruri ascunse, decît vitrinele de sticlă în care erau expuse conservele conservate acolo pentru veşnicie.
Uneori era atît de cufundat în studiu, îneît uita că a trecut vremea. îl trezea un clopoţel electric care anunţa închiderea muzeului. Se speria de sunetul lui pătrunzător fiindcă aceasta însemna întoarcerea. Sub o înfăţişare indiferentă gemea, blestema şi îşi frîngea mîinile. Iată. pînă unde ajungea cu munca ! Urca mereu tot mai sus, din etaj în etaj, scurma în gunoaiele unui veac blestemat, înghiţea praful secular şi strănuta din cauza lui, în timp ce afară soarele strălucea şi aripile lui leneveau.
în muzeul numărul 177 îl îndemna şi îl atrăgea în mod special etajul douăzeci şi doi. Acolo se aflau apartamentele şi biroul judecătorului federal, celebrul Bemerink Wiliam.
Aqok) în camere şi pe culoare erau o serie de dulapuri îndesate cu fascicole groase, dintre care multe erau surprinzător de bine păstrate.
Acolo erau adunate, dracul ştie pentru ce, actele tuturor proceselor «are au avut loc în al X-lea departament* la sfîrşitul secolului XX.
Din aceste procese se închega în faţa lui Martin, ca într-o oglindă, imaginea plastică a trecutului. Din toate acuzaţiile, interogatoriile, depoziţiile, pledoariile, replicile şi deciziile reieşea clar ca lumina soarelui ca pe vremea aceea cîştigau totdeauna numai cei bogaţi şi cei puternici. Minciuna şi adevărul, luxul şi truda, cutezanţa şi disperarea, viclenia şi încrederea naivă în dreptate, bacşişurile şi rugăminţile, obrăznicia şi umilinţa erau cele două feţe ale aceleiaşi monede.
Martin tocmai umbla la un dulap aşezat într-un birou luxos, cînd.uşa se deschise deodată şi în încăpere năvăli un cîrd de tineri. Camera se umplu deodată de ciripitul fetelor şi băieţilor.
Martin se întrista, se făcuse hărmălaie şi se terminase cu liniştea şi cu munca. în cîrdul de tineri erau chipuri zîmbitoare,

vesele, chipuri bronzate, chipuri cu totul negre, însuşi profesorul era de culoare. începură explicaţiile. Martin ştia de mult că în aceste locuri părăginite ale acestui zgîrie-nori îşi avusese biroul său tainic cunoscutul Bemerink.

Ultima lui faptă fusese condamnarea la moarte a doisprezece revoluţionari în ajunul „Crahului din martie". Aceştia erau „Cei doisprezece" care au intrat în istoria statului ca ultimele jertfe şi mausoleul lor se înalţă şi astăzi pe ţărmul lacului Michigan.

— în acest fotoliu, explica profesorul cu ochelari, s-a sfîrşit Wiliam Bemerink, lovit de apoplexie la auzul vestii eă mulţimea jefuită a spart poarta de fier a băncii în care îşi avea şi el depuşi dolarii. Atunci a fost pentru exploatatori nu numai un amurg, ci o întunecare definitivă a soarelui ! Venise o noapte cu totul neagră pentru ei. Bancherii, oamenii care jucau la bursa şi armatorii se aruncau pe ferestre, se otrăveau, se înecau şi se împuşcau, ca să scape de pedeapsă şi de răspundere...

Nu se linca aici decît o scurtă lecţie din istoria vcchc. Tinerii aflaţi mai în faţă ascultau, dar cei din spate se împrăştiaseră. Pipăiau mobila, pereţii, lemnăria, sticla şi metalele, se certau între ei pe tema petelor colorate din tablouri. Pe unul dintre ele erau pictate, pe un fundal de ruine, pete de sînge uscat şi în mijlocul lor, împrăştiaţi, se vedeau albind nişte dinţi de om. Era evident faptul că proprietarul preţuia această pînză, fiindcă o încadrase în- tr-o admirabilă ramă.

Şi la alte tablouri luxul ramelor contrasta în mod grotesc cu pînza pe care nu se afla nimic care să semene cel puţin aproximativ cu ceva omenesc sau pămîntesc.

— Această rătăcire se numea cîndva ,,artificialism“, le spunea profesorul. Mulţi pictori înnebuniseră sau îşi bateau joc de filantropii lor.

— Dar frigiderul acela ce mai e ? se auzi un glas sonor de fată.

— Este o casă de bani. în ea judecătorul îşi ţinea dolarii.

—[1] Dar cu banana aceea albă ce făcea ? E legată de un şnur, parcă să nu fugă.

— Banana aceasta se numea pe atunci telefon.

Izbucniră strigăte de uimire. Aci mai erau încă multe alte lucruşoare caraghioase şi de neînţeles, care trezeau uimirea şi rîsul, dar era timpul ca tinerii să meargă mai departe.

Cînd se închise uşa în urma lor, Martin observă o pereche de tineri care întîrziaseră intenţionat. Studentul negru lua mîna fetei albe. Nu-i vedea faţa ei, dar avea păr blond şi pe spate îi atîrna o coadă grea, împletită cu o panglică albastră. După blondul părului şi după albastrul panglicei, care se armonizau atît de bine, Martin socoti, Dumnezeu ştie de ce, că e foarte frumoasă.

în clipa aceea o deplînse, aşa cum o deplîngea pe Maia şi pe toţi albii fermecaţi de negri. îi venea să sară la tînăr, să-i desprindă mîinile de pe fată şi s-o ducă în siguranţă printre celelalte tovarăşe ale ei, albe.

Cînd dincolo de uşă liniştea se restabili, Martin se întoarse la munca lui. Din dulap se risipiră actele dintr-un volum dezlegat. Se aşeză lîngă o fascicolă şi începu să cer

ceteze şi să trieze documentele de la cîteva procese. Actele „Andrews" figurau acolo marcate cu o cruce neagră, ceea ce însemna că e vorba despre un proces cu negri.

Nu ! După cele ce se întîmplaseră n-avea nici un chef să cerceteze actele marcate cu cruce neagră. Părea că soarta îşi bate joc de el, că vrea să încerce nepărtinirea şi lipsa de prejudecăţi a istoricului din el !

Contrariat, începu să claseze toate actele marcate cu cruce neagră. Deodată îi căzu sub ochi dosarul „Martin lliggins".

Se sperie de numele său. Era ca şi cum cineva îl striga din alte vremuri ! Nu se întîmplase nimic ! O simplă potrivire de nume ! Totuşi, curios, îşi aruncă ochii asupra actului.

Pentru el era un document preţios, dar în acelaşi timp, cumplit. Omul care depunea mărturie în acest proces nu era altul decît un strămoş al lui de demult, după cum reieşea din datele personale furnizate de către un martor sub prestare do jurămînt. Coproprietarul firmei Boom şi Iliggins anul 195... ! Da, stră-stră-stră-străbunicul lui Martin !

Martin Higgins cel de demult, coproprietarul întreprinderii de produse medicale, depunea mărturie împotriva negrului Walter Chink, cum că ar fi siluit o femeie albă. Şi depoziţia lui hotarîse soarta lui Chink care a fost executat pe scaunul electric.

Martin, tremurînd, adună resturile de documente pentru a afla adevărul. Dorea cu disperare ca negrul să fie vinovat.

Chink era acuzat că a siluit-o pe Babetta Flyt şi că apoi a

sugrumat-o. Negrul fusese angajat ca lustragiu. Sta în faţa palatului Iliggins şi pentru serviciile lui era plătit de firma. Datoria lui era să Instruiască pantofii tuturor gentlemenilor care intrau pe poarta palatului şi nimic mai mult. Babetta era croitoreasa doamnei Higgins. între Chink şi Babetta se înfiripase o dragoste care din păcate nu s-a putut tăinui. Un rol în toata afacerea asta l-a avut şi gelozia doamnei Iliggins, cît şi legăturile lui Chink cu comuniştii.

Din toate actele păstrate, din fiecare rînd se desprinde îngrozitoarea nedreptate făcută lui Chink. Depoziţia lui
59
Martin Higgins era plină de contraziceri şi, dintr-o roîn- drie personală, nici nu era măcar logică. Totul dovedea că această crimă fusese aranjată şi bine plătită.

Mai lipseau multe acte, tabloul nu era complet, însă şi atît era suficient 1 Şi ca să nu fie nici o eroare, nu lipsea nici hotărîrea solomonească, provocatoare, a domnului judecător federal Bemerink. Chink a avut parte numai de îndurarea unei alegeri. Putea să aleagă între camera de gaze şi scaunul electric.

Martin citi pînă la urmă şi, brusc, totul i se lamuri, înţelese un lucru înspăimîntător ; că în procesul lui Hig- gins are şi el partea lui de vină. Crima lui însă era adaptată vremurilor de azi, el se masca spre a nu i se vedea obrazul schimonosit !

Nu mai putea ucide un negru prin gazare sau prin curent de înaltă tensiune cum făcuse strămoşul său de demult. Acum negrii nu mai puteau fi răstigniţi de membrii ku-klux-klanului. Dar şi astăzi puteai fi socotit vinovat faţă de ei printr-o răutăcioasă lipsă de dragoste, prin mîndrie şi gelozie, prin supraevaluare şi dragoste de sine.

Vedea pe Bob, urmaşul mucenicilor negri, chinuit de noul Martin Higgins care îi pregătea negrului o nouă mucenicie. Voia să îi sape dragostea ! Dar încă nu era totul pierdut... Trebuie să se hotărască, să acţioneze, să spună un cuvînt, să facă ceva pentru Bob !

— Maia, începu el, cu sufletul la gură, îndată ce ea îi apăru pe ecran. Maia, salută pe Bob din partea mea şi spune-i că am fost un prost. Dacă poate, să mă ierte...

Maia îl întîmpină cu o expresie care parcă ar fi spus : ,,Păcat de vorbe, păcat de timp", totuşi auzindu-1, chipul ei se lumină într-un zîmbet.

— îţi doresc, strigă el, să fii fericită împreună cu Bob ! Rămîn prietenul vostru şi mă voi bucura împreună cu voi.

— Martin, Martin ! se auzi glasul ei. Mîine îmi sărbătoresc ziua de naştere ! Te invit la o plimbare. Mi-e dor să privesc cum se joacă vîntul cu norii. Şi insula plutitoare e pregătită de zbor.

— Am să vin cu siguranţă ! Acolo, sus în nori, nu-mi va fi greu să mă destăinuiesc, dumitale şi lui Bob.

— Nu vreau sa mai aud nimic ! strigă ea. Lasă totul la o parte şi sus, în nori !

60

Martin se bucura grmîmdu-se fot întâlnirea de a doua zi. Mai fusese de cîteva ori eu Maia ca să guste din această beţie a zborului. Ea îl eliberează pe om de greutate — te simţi minunat de uşor, ca şi cum n-ai fi de came şi do oase, ca şî cum trupul ţi-ar fi ţesut din aceeaşi materie din care a fost ţesută aurora. Pieptuî ţi se umflă de o mm- drie supraomenească, şi nu ştii de ee... Poate din recunoştinţă... Dar nu ştii faţă de cine...

îşi amintea cum nu demult pe un disc plutitor, la o sută de metri deasupra pămfntului, şedea pe spate, în nisipul răcoros şi alb, cu Maia şi cu Bob, pe acea plajă care se termina brusc în prăpastia aeriană.

Alături de pavilionul acoperit cu viţă de vie erau aşezate măsuţe rotunde, umbrite de umbreluţe colorate- ca la orice plajă obişnuita. La o mică distanţă de toate acestea înverzea o pădurice de aluni, umezită dintr-un bazin cu duşuri care făceau să se vadă Culorile curcubeului. Şi iarba, şi treptele care conduceau la bazin erau ude. Deasupra capetelor, jos de tot, pluteau nori. Era greu să recunoşti care dintre aceşti nori erau naturali şi care erau artificiali. Aceştia din urmă ieşeau dintr-un fel de coş în formă de pîlnie şi erau asemănători unor cercuri. Păreau că ies dintr-un trabuc uriaş care pufăie. Maia, cu mîinile sub cap, privea cum îi lua vîntul în primire, cum îi scă- moşa întinzîndu-i şi cum le preschimba formele.

Oamenii avînd aripi şedeau pe marginea prăpastiei ca rîndunelele pe streşini. Alţii se roteau deasupra insulei şi apoi aterizau, lăsîndu-se în jos cu prudenţă pînă atingeau cu vîrful degetului mare pămîntul ferm. Aceştia erau începătorii, care abia acum îşi încercau aripile şi puterile, întocmai ca puii de pasăre. Insula servea celor mai încercaţi ca un fel de punte de plecare către alte hoinăreli. Zburau uşor, se cufundau în nori şi

îşi dădeau drumul pe platformă, nu printr-o învîrtejire a aripilor, ci printr-o strîngere a lor, aşa ca şi cum ar fi aterizat îngerii.

Martin privea pe Bob dintr-o parte şi’ îl vedea cum moţăia lîngă el, liniştit şi fără grijă. Se odihnea după un zbor lung. Pieptul i se ridica şi i se lăsa ritmic sub tricou. P'aţa îi era acoperită de o enormă frunză. Culoarea de abanos a pielii sale contrasta cu albul tricoului.

61

Martin trăia sentimente foarte complicate. Vechiul dispreţ faţă de negri, gelozia şi dezgustul le avea încarnate în sine mai de mult, de jos, de pe pămînt !

Aci însă, pe aceste meleaguri transparente, pasiunile lui se liniştiră. Simţi deodată, ciudat, admiraţie şi entuziasm pentru acest trup atletic. în această călătorie aeriană i se părea că legăturile dintre oameni se umanizează şi mai mult, că ascuţişurile se netezesc, că sentimentele devin mai gingaşe. Cînd se' întorcea însă pe pămînt, otrava pe care i-o picurase în sînge neamul Higgins acţiona din nou...

Zbura prin spaţiu alături de ea, uşor şi liber, fără nici o ţintă. Gusta libertatea, comună tuturor înaripaţilor, gusta o stare de uşurare supraterestră, care cuprinde şi gîndurile, care da omului impresia că nimic sub soare nu îi este cu neputinţă^ şi că poate încerca chiar şi ceea ce depăşeşte puterile lui ! Trupul, îmbătat de adierea uşoară ca de un vin rece, plutea prin spaţiu ca o pană dusă de vînt !

— Maia ! strigă el din zbor, chiuind de bucurie că poate să scuture din el primul grăunte de meschinărie. Ştiu că îl iubeşti pe Bob şi că m-ai iubit şi pe mine puţin !... Taci, taci te rog, trebuie să-ţi spun, acum sau niciodată !

— Ia te uită, ia te uita ! îl aţîţă ea rîzînd, căci ştia dinainte ce vrea să-i spună. Şi Maia se îndrepta spre un noruleţ apropiat care palpita uşor de parcă ar fi respirat.

— Am fost un prost ! Mi-am închipuit că trebuie să-mi dai întîietate fiindcă sînt alb şi deci mai bun ! Probabil ca socoteam aşa deoarece strămoşii mei din prima Americă îşi năpăstuiau pe fraţii lor, negri. Şi-au pătat amintirea pentru totdeauna ! Nu sînt vinovat pentru asta, pe sufletul meu că nu sînt vinovat ! Se poate oare îndrapta răul acesta, ce crezi ? Eu sînt hotărît s-o fac !

— Ce eşti hotărît să faci, Martin ? întrebă ea, deschi- zîndu-şi

uşor braţele bronzate pentru a accelera zborul. Norul se apropia repede. Se aruncă în el şi pentru cîteva clipe Martin o pierdu în cocoloşul de abur alb fără formă. O răcoare umedă îi sufla în obraji, trupul i se cutremură de frig cînd pătrunse în nor, urmărind-o. Acum o vedea
62
din nou pe fundalul albastru. Maia se odihnea şi îl aştepta. Trupul ei strălucea, umed de boabe mărunte de rouă.

— Ce vrei să faci, Martin I repetă ea întrebarea şi porni să zboare, părînd o libelulă în culorile curcubeului.

— Ai doi parteneri, vorbi el în sfîrşit. Vreau să te scap de unul dintre ei. Va rămîne astfel unul singur. Adică, mai simplu, eu mă retrag ! Te cruţ şi pe dumneata şi pe mine !

— Ai putea să faci asta ? întrebă ea încă o dată, pornind înainte.

— Nu-i chiar aşa de greu ! Cînd un lucru trebuie făcut, trebuie şi gata !

— Şi dumneata ? Dumneata ce-ai să faci ?

— Eu ? Dumneata vei fi fericită ! Şi asta e totul !

Un alt noruleţ trecu. Se dovedi a nu fi un nor natural. Norul era un balon de forma unui covoraş şi pe el te puteai odihni şi-ţi puteai scoate aripile. O mulţime de norişori de cauciuc, de toate culorile şi formele pluteau acum uşor spre apus, avînd înfăţişarea de perne, mingi, urşi, lebede, gondole, salamandre înaripate, scrîncioburi...

Roiuri de tineri se roteau în aer jucîndu-se cu mingile şi alergîndu-se. Deşi erau uşori, plutind după legile păsărilor, semănau totuşi a pămînteni.

Au lăsat în urmă hîrjoana veselă a unor tineri şi tinere înaripate şi au continuat să zboare către un nor cu înfăţişarea unei bărcuţe pentru două persoane. S-au aşezat în ea.

— Şi dumneata, dumneata ai dori ca eu să mă căsătoresc cu Bob ? începu Maia o convorbire serioasă.

— Da ! Atunci totul va deveni luminos, ca soarele.

— De ce ?

— De ce ! Căsătoreşte-te cu el, pur şi simplu !

— Şi dumneata ce vei face ? Te laşi păgubaş ?

— Ştiu că m-ai condamnat. Omul alb din mine s-a simţit jignit că el, fratele meu negru, se urcă pe platforma ghioceilor. în sîngele meu însă striga vocea bătrî- nului Martin lliggins. Aşa

stau lucrurile, dragă Maia. Plutind acum în aceste tărîmuri luminoase simt bucuria de a face pe altul fericit. Numai dacă dumneata, Maia,
63
primeşti «ceasta jertfă, această răscumpărare, şi daoă o iei aşa cum o dărui eu.

— Se vede ca n-ai trecut zadarnic prin academia artei poetice, rîse ea. Spune cu cuvintele dumitale, fără înălţimi, fără aripi, presupune că sîntem pe pămînt cu amîn- <louă picioarele !

— Ştiu că vorbesc mult, spuse Martin amărît. Dar am bănuit că vine şi Bob. Dumneata ai făgăduit că va veni cu noi şi nu a venit.

-— Bob n-ar fi putut să încapă aci, rîse ea nevinovată şi uşor se mută spre marginea bărcuţei pînă cînd bărcuţa se răsturnă.

Martin, surprins de schimbarea neaşteptată a centrului de greutate, zbură în jos făcînd cîteva lupinguri pînă să-şi găsească echilibrul. Cînd Maia îl ajunse, văzu că e supărat.

— Nu te supăra, începu ea să-l îmbuneze. Martin, Martin...

— M-airăsturnat înmod intenţionat !

— Dacăsînt atît deuşuratică, se plînse ea necăjită, iar dumneata atît de nobil !

— Nu-i momentul să glumeşti, îi tăie el vorba.

— Poate că greutatea nobleţei dumitale a stricat echi-i librul bărcuţei...

“ Unde e Bob ? insistă el, din nou, morocănos.

Maia îl prinse de mînă, dar Martin îi scăpă. De ce îşi bate joc de el ? Se întoarse chiar cu faţa în altă parte, ca şi cum ar fi vrut să zboare de lîngă ea.

— Stai,Martin ! Haisă-l căutăm pe Bob,auzi ? Vino după mine ! N-o să-ţi pară rău !

Pămîntul se apropia. Se vedea mantia închisă a pădurilor şi în faţa ei un ţinut ca o fustă pestriţă, brodată cu culorile unei după-amiezi de vară.

în depărtare dantela albă a oceanului tivea orizontul. Pluteau uşor, descriind spirale deasupra locului unde oceanul muşca din uscat. Se învîrteau deasupra golfului în care erau ancoraţi giganţii transoceanici, asemănători unor hoteluri maritime. Pe terase şi balcoane înfloreau pestriţe florile, iar perdelele se umflau prin ferestrele deschise. Unul dintre aceşti coloşi atrăgea

atenţia în chip deosebit :   pe el se petrecea ceva. Vasul semăna cu un
castel alb cu două turnuri, pe care fluturau drapele. Către port era lăsată o scară de gala pînă la mal.

Maia descrise un ultim arc deasupra golfului şi coborî pe platoul de aterizare al unuia dintre turnuri. Martin se opri pe celălalt. Vedea furnicăreala capetelor albe şi negre, trepădarea în sus şi în jos pe punţi, auzea strigate, suspine, rîsete şi plînsete.

Deodată înţelese. Acest v-ae ducea pe negrii din Statele Unite în noua lor patrie. Maica lor neagră — Africa — patria lor străbună îi aştepta. Şi printre prietenii care veniseră să-şi îmbrăţişeze pentru ultima oara pe fraţii lor negri era cu siguranţă şi Bob. De aceea Maia l-a îndreptat în această direcţie !

îşi dorise ca astăzi sa se sfîrşească toată povestea. Dar nu în felul acesta. îşi închipuise pe Maia, pe Bob si pe cl însuşi împreună, într-un moment impresionant şi solemn, cînd el va renunţa la dragostea sa, cînd i-o va trece pe Maia lui Bob şi cînd el se va retrage din calea lor pentru totdeauna. în felul acesra înţelegea să-şi spele vina. Dar nu aşa îşi închipuise el totul. Ştia acum ca această renunţare nu va fi atît de uşoară şi fără suferiTţţă, că în faţa lui vor mai fi încă mulţi ,,mîine“ îngrozitori şi că e sortit să sufere mai departe.

Privaa din turn cum jos pe puntea vasului are loc miti- mul act al despărţirii. Se despărţeau albii de negri şi negrii de negri. Martin Tecunoscu de îndată pe Burton, boxerul. Alături de el, era o blondină zveltă cu ochelari negri, care pleca împreună cu el spre Africa. Vedea şi pe Alan Grumes, poetul negru, acoperit de un buchet vaporos de fete albe cu lacrimi în ochi, pe jumătate de rîs, pe jumătate de plîns.

Cîte mîini albe nu le-a scuturat mîna neagră a maestrului şi profesorului de şah Joe Ball, de la Academia de şah. Dansatoarea neagră Jessika Warlem îşi lua rămas bun de la admiratorii de toate culorile şi cu o batistă dantelată îşi ştergea ochii înlăcrimaţi.

Matroane albe îmbrăţişau un pui de negru bucal at, trecîndu-şi-1 din braţe în braţe. Un negru voinic se apleca peste balustradă. în jurul gîtului avea o coroană de dalii albe şi făcea cu mîna semne de bun-rămas celor rămaşi pe mal.

' — Vă mulţumesc, fraţilor albi, striga el. Nu vom uita niciodată prietenia voastră !

Cînd Martin văzu aceste scene impresionante, inima i se umplu de o. tristă bucurie. îi venea să alerge în mijlocul lor şi să-i oprească — nu plecaţi, dragilor, rămîneţi, iertaţi-ne pe noi, Higginşii şi pe mine, Martin Higgins, iertaţi-mă !

O văzu şi pe Maia cum îi făcea semne, de pe platforma celuilalt turn, să zboare spre ea. Se ridică şi din cîteva bătăi de aripi ajunse acolo, ca un porumbel care zboară de pe o streaşină pe alta. Maia îl luă de mînă şi îi arată jos un loc unde părea că valul de oameni care îşi lua bun-rămas era mai înalt şi unde părea că strîngerile de mînă sînt mai puternice, iar îmbrăţişările mai aprinse. Acolo, în grupul acela de bărbaţi şi de femei tinere, stătea Bob.

— îl vezi ? întrebă ea, şi în glasul ei se simţea o tainică mîndrie şi bucurie. Martin înţelese.

— E logodnicul dumitale, Maid ! Căpitanul dumitale. daca dumneata vei fi în căsnicie timonier, sau timonierul, dacă dumneata vei fi căpitan.

Ar fi vrut să spună asta cu un glas plin de abnegaţie, dar totul suna fals şi patetic. Deodată păli. Văzu cum din grupul din jurul lui Bob se desprinde o fată neagră, frumoasă, cu beretă marinărească. Ea veni lîngă Bob, îl luă de mijloc cu o mişcare gingaşă a braţelor arcuite şi îşi rezemă capul de umărul lui, atît de firesc şi plina de încredere, cum n-ar fi putut s-o facă decît o iubită, sau o soţie.

Primul lui gînd fu să chiuie. Dar îndată îşi reveni şi se ruşină de sentimentul său neaşteptat, cu totul inconştient, însă josnic şi instinctual. Şi cuprins de o înflăcărare curată simţi nevoia de a face ceva frumos, de a împiedica, sau de a apăra ceva, se aşeză în faţa Maiei, astfel, încît să-i acopere privirea spre direcţia în care se afla perechea neagră. Dar Maia văzuse totul şi ghici intenţia lui Martin. îşi luă o mină tragică, dar în ochi îi ardeau scîntei.

— Nu te mai obosi, prietene ! spuse ea cu glasul frînt. Văd totul ! Don Juanul ! M-a înşelat !

— Poate că e sora lui ! şi Martin voia să-şi silească inima să dorească cu orice preţ acest lucru. Dar fata cu beretă

marinărească începu să rîdă atît de tare, încît glasul ei gîlgîitor se auzea pînă la ei.
— Cum rîde ! strigă Maia. Surorile nu rîd în felul acesta ! Se cunoaşte ! E iubita lui !
Martin, care suferea o încercare atît de grea, se clătină din nou. Vrînd, nevrînd, începu să spere că aşa este, că Bob are într-adevăr altă iubită, de aceeaşi culoare cu el...
Şi deodată începu să observe ceva, ce mai înainte trecuse cu vederea, dar care lămurea întreaga situaţie. Privea încordat tot ce se petrecea în jurul lui Bob şi a prietenei sale. Şi într-adevăr — nu mai era nici o îndoială
— văzu în primul rînd un amănunt, şi anume, că nu Bob îşi ia rămas bun de la prietenii săi negri care pleacă spre Africa, ci, dimpotrivă, prietenii rămaşi îşi iau rămas bun de la Bob.
Abia acum înţelese totul. Uluit se uită la Maia.
— Bob pleacă ! strigă el.
-— Ei... şi ?
— Dumneata ai ştiut ?
— Da...
— Ai ştiut că are şi o iubită ?
— Şi asta am ştiut. '
— Deci a fost o pedeapsă.
— Nu, numai o încercare !
— Dar eu meritam o pedeapsă.
— Ai vrut să te jertfeşti din dragoste pentru mine ! Dacă n-ar fi fost această încercare, n-aş fi aflat-o niciodată...
Martin roşi. Şi ca să schimbe vorba spuse :
— Şi dumneata de ce nu eşti jos ? De ce nu-ţi ei rămas bun de la Bob ?
— Cred că noi ne-am şi luat rămas bun.
— Asta, asta înseamnă că nu-1 iubeşti ! întări el cu totul zadarnic.
— îmi iubesc munca şi opera. Nul-am iubit cu nimic mai multdecît ca pe oricare dintre modelele mele. Dar dumneata... Ai dovedit atîta nobleţe, atîta mărinimie, încît îmi pare rău...
5*

— De ceîţi pare rău ?

— Ca airenunţat cuatîtauşurinţă la mine. Nobleţea dumitale de fapt a fost crudă. Mi-amînchipuit ca ai sa lupţi puţin pentru mine, aşacum luptau înainte vreme bărbaţii pentru femeia dragă.

Ar fi vrut să-i spună că nu i-a fost de loc atît dc uşor să renunţe la ea şi că are destulă forţă în sine dacă ai* fi vrut să lupte pentru ea, fie că era vorba de forţă fizică sau de iscusinţă şi viclenie, dar că el nu avea acest drept, deoarece greşise. îi luă totuşi mîna în, pumnul lui şi i-o strînse cu putere.

— Acum te cred, spuse ea pocăită.

— Să duci o luptă cu tine însuţi şi să te învingi este mult mai greu decît să învingi: un adversar.

Glasul Maiei fu întrerupt brusc de sunetul sirenei. Acesta ntx era prelung, smuls de teamă — un glas care să se plimbe pe tonuri înalte şi scăzute. Acest sunet creştea mereu mai puternic, în tonuri amplificate, pline de bucurie, urcînd în înalt unde tremurător chemă de trei ori, apoi tăcu. Era primul semnal de plecare. 0 ploaie de flori şi de ramuri înflorite porniră de pe mal spre palatul plutitor. în clipa aceea corul începu să cînte un cîntec străvechi, amintire din timpurile de prigonire a rasei negre.

Soarele se pregătea sa scapete. După norul transparent şi subţire părea acum un gălbenuş scurs dintr-un ou spart. Strălucea în şirurile lungi de ferestre poleind cu aur oameni şi lucruri.

La al doilea semnal, palatul marin se cutremură. Oaspeţii părăsiră în grabă punţile. încet, imperceptibil, vasul se depărta de ţărm. Deasupra lui apărură cîţiva oameni înaripaţi. Sa rotiră în jurul turnurilor, speriind un stol de pescăruşi care se pregăteau să însoţească vasuL Erau cei plecaţi de dimineaţă cu insula zburătoare în spaţiu şi caro acum spre seară se întorceau acasă. Insula plutitoare cobora încet spre ocean şi înaripaţii se mai roteau în jurul ei pentru ultima oară înainte de apusul soarelui, ca porumbeii în amurg, înainte să se tsulce.

Maia le făcu un semn cu mîna.

— Vezi ? Oameni-rîndunele?! Oamenivvuliinri ! Oamenî-privighetori'! Şi urmă? visătoare : Aripile sînt mai libere decît picioarele: Aş vrea să zbor mereu şi să nu simt niciodată oboseala, iar jos pe pămînt să nu cobor decît ca să

dorm, sărmi fac cuib, iar dimineaţa s-o pornesc din nou spre nori.

Dar Martin nu mai privea cerul, ochii lui n-o mai vedeau decît pe Maia. O privea fermecat, fără să poată crede că» în sfîrşit, e a lui. Deodată fu cuprins de spaimă. O văzu cum îşi prinde aripile pregătindu^-se de zbor fără sa-i adreseze măoar un cuvin*, ca. şi cum ar fi uitat cu desăvîrşire că el aşteaptă lingă ea, ca şi cum ar fi vrut să se piardă în amurg.

— încotro, încotro ? strigă el speriat. Se ridica pe vîr- furi şi printr^o mişcare suplă se ridică în; aer.

— După- mine !

înţelese oă e vremea să părăsească vasul, care era. destul de departe de ţărm. Şi înaripaţii care îi întovărăşiseră, pînă atunci l-au lăsat pe seama pescăruşilor, depărtîa*- i du-se şi ei, unul cîte unul, zburînd spre useat.

Cu; o ultimă privire Martin se depărtă- şi el de palatul plutitor, unde se luminau ferestrele şi unde- începuse muzica de dans. Se îndreptau către ţărm. Soarele ardea în asfinţit. Acolo, în îngrămădirea de norişi noruleţi aproape adormiţi, apărea o pivelişte fantomatică, alcătuită parcă din spumă şi puf de mătase. Culorile şi formele ei se schimbau, golfuri violete se lărgeau şi se îngustau, insulele deveneau eleştee, iar eleşteele, insule. Nisipuri trandafirii alunecau din nori, caun fel de gheţari care s-ar topi în ocean, metereze singuratice se înălţau brusc, zăgazuri subţiri de carmin se cuTbau, zburau continente, ca şi cum într-o repeziciune uimitoare globul pămîntesc trecea peste milioane de ani.

Martin fu dezamăgit cînd văzu că Maia se pregăteşte să părăsească acest vrăjit apus de soare, să se îndrepte spre oraşul învăluit în umbră.

— Maia, Maia, strigă el. încotro te grăbeşti ?

întoarse uşor capul, ca să-l audă.

— Acasă ! sfcrigă ea. Poţi să mă însoţeşti. îţi mulţu-mese pentru această zi minunată !

Au ccborît încet deasupra oraşului-grădina, pînă ce au atins vîrfurile plopilor care se înălţau în păduricea de Jîngă vila ei. Maia ateriza în adîncitura dintre grămezile de nisip alb şi fin, ca pe o pernă. Martin îşi pierdu orientarea şi căzu cîţiva paşi mai

departe de ea, în mijlocul lalelelor. Maia rîse, văzîncl cît de repede sare de acolo, nefericit şi ruşinat,cum se leagănă între flori şi cum,
ferind o lalea galbenă, calcă pe alta roşie care nu se mai vedea din cauza amurgului. Ea era de mult în picioare. Apăsă pe un buton fixat lîngă uşă şi în coroanele copacilor se aprinseră globurile unor lămpi.Se vedea cu
de-amănuntul fiecare frunzuliţă, şi totuşi grădina părea nefirească, întocmai ca o lume nouă, fantomatică, apărută deodată din profunzimile castanilor şi teilor. Prin semiîntuneric se zăreau straturile de trandafiri, de gladiole şi de maci. Ardeau în culori noi, primitive, şi erau atît de uimitoare, încît le-ar fi putut vedea şi un orb ai cărui ochi s-ar fi trezit deodată de frumuseţea lor. Atunci s-au văzut şi pagubele aduse de Martin stratului circular.

— Lalelele acelea te aşteptau pe dumneata.

— Am să pun în ordinetotul — voi fi grădinarul dumitale. Mîine încep !

— Dar trebuie să te scoli dis-de-dimineaţă. în zori zboară covoraşul nostru.

— Voi fi acolo ! strigă el entuziast.

Maia rîse :

— Ne vom îmbăia în auroră !

Cînd îşi spuseră noapte bună, Martin mai privi o dată în sus şi apoi în jurul său.

— Sus e frumos, spuse el, dar jos, Maia, jos e şi mai frumos.

13 APRILIE

Am scris cele de mai sus muncind două luni fără întrerupere, însufleţit de un extraordinar elan şi bucurie creatoare. Mi s-a părut că am creat cine ştie ce splen
70
doare, dar acum, cînd mă recitesc, sînt cuprins de grele îndoieli. Nu ştiu ! Sînt momente cînd mi se pare că ceea ce am scris e bine, sînt momente cînd mi se pare că totul e prost, sînt momente cînd aş chiui de bucurie sau altele cînd sînt copleşit de deznădejde şi fug de opera mea, îmi vine s-o rup, s-o ard, ca apoi iar să mă întorc şi iarăşi să cred...

Seara.

M-am plimbat pe o stradă nouă, şirurile de case erau albe, strălucitoare. Punctul cel mai înalt al acestor construcţii se înălţa

spre fund. Acolo era coşul încălzirii centrale. IJn coş în loc de un turn de biserică. Ce prozaic şi totuşi... lată templul soarelui înlăunlrul căreia iarna au loc mari schimbări. Focul schimbă apa în aburi} aburii circulă ca sîngele în locuinţele oamenilor dîndu-le căldură fără ca ei să ridice măcar un deget.

M-am întîlnit cu Liba. Mergea îngîndurată cu o carte sub braţ. Altădată poate că m-aş fi mirat să o găsesc acolo, dar acum am fost bucuros. Ce prilej să pot rosti cu glas tare gîndurile care îmi veneau în minte !

— Uite, îi spusei eu, aşa îmi închipui locuinţele oamenilor noi. Au gaze, bucătărie electrică, încălzire centrală cu o uzină separată, garaj, pînă şi stînci în grădină. Aşa va arăta o locuinţă a viitorului. Oamenii aceştia au toate condiţiile ca să fie cetăţeni credincioşi ai statului şi să fie un exemplu bun pentru aceia care încă n-au obţinut asemenea locuinţe. Cred că printre oamenii aceştia mai degrabă aş găsi ceea ce caut.

— Unchiule, ai grijă, n-o lua la picior ! spuse Liba vulgar. Cunosc acolo pe doamna Kondelkova. Soţul ei lucrează la Motorlet. Cît timp au locuit într-o magherniţă mizerabilă la „Na Topolce", era o tovarăşă admirabilă, modestă şi muncitoare. în colonia de barăci din jurul fabricii, pînă ce oamenii nu s-au mutat de acolo, erau cei mai buni tovarăşi pe care i-am cunoscut cîndva. Kondelkova ţinea loc de secretară a organizaţiei. Aceasta e o funcţie pentru oamenii cei mai plini de abnegaţie. Cum ş-a mutat însă în noul apartament, a început să facă pe cucoana. Ce ,să mai vorbim ! La şedinţe trebuie s-o prinzi

cu lassoul. Vezi deci, unchiule, creşterea nivelului de trai poate uneori să însemne micşorarea orizontului sufletesc. Dintr^o comunistă a devenit o burgheză.

— Asta e posibil asiăziy atît timp cit încă nu sînt condiţii ca toţi oamenii să locuiască m acelaşi fel ! .am spus. Totuşi atitudinea aceasta veche ar fi un subiect pentru o povestire educativă. Cetăţenii care locuiesc aci în chip merituos — şi nu mă îndoiesc că aceştia formează majoritatea — sînt liniştiţi, fără capricii. Merg pe drumul cel bun în munca politică şi în cea profesională. A lor ua fi împărăţia viitorului.

— Unchiule ! mu întrerupse ea brusc.

— Ce e ?

Zîmbi atotştiutoare.
— Am pentru tine un om nou ! Acesta ţi s-*ar potrivi în roman, ca un ou într-o omletă.
—Hai, scoate-l ! am spus eu, chiardaGă înghiţisem greu comparaţia cu „omleta“.
— Nu astăzi. Am să-ţi povestesc altă dată despre .el. E un om uimitor de interesant!
— Bărbat ? întreb eu interesat.
— Da!
—Şi de unde îl cunoşti ? am insistat eu.
—Ne cunoaştem ! zise ea vag. Uneorimă însoţeşte sau mai bine zis eu îl însoţesc pe el.
— Tu pe el ? mă mirai eu.
— Da, uneori mă duc să-l iau.,
— Şi Joza ? Ştie de asta ? Sau ai terminat cu el ?
Liba a ridicat din umeri.
— Spune-mi măcar ceva.
— Nimic, deocamdată. Cînd va veni vremea î Bot însă să-ţi spun, unchiule, că e un om original / Şi să ştii, am făcut cunoştinţă cu el doar ca să-ţi găsesc un erou în carne şi oase, nu de hîrtie !
Aceasta m-a neliniştit oarecum.
Fata se îndrăgostise Dumnezeu ştie de cine şi acum dă vina pe romanul meu. Sărmanul Joza — dar de ce sărman ? Leneşul. E o fată atît de minunată ! Trebuie să mai vorbesc'O dată cu Joza deschis.
25 MAI
De fapt ar fi trebuit să-i fiu recunoscător ! Mi-a oferit un subiect pentru o povestire în care am descris un leneş, aşa cum va arăta în vremurile viitoare. în linii mari, e gata.
E suficient să recitesc numai citeva rInduri din ceea ce am scris ca povestirea să \nă captiveze. Dar cum să o numesc ?
3 IUNIE
Sfîrşesc de scris o povestire despre Frania. Nu poc însă să-i găsesc un titlu potrivit. „Cîntecul muncii[u] ? Asta sună puţin cam vechi. „O poveste despre lene" ? Uneori titlul iese la iveală înainte de a se depăna conţinutul povestirii. De pildă „Campionul vîrstei înaintateMi-a venit în minte îndată ce l-am zărit pe acel bătrînel timid.
Sau „Picătura de otravă'[1], parcă titlul decurgea singur din

conţinut şi sînt convins că altfel nici n-aş fi putut, nici n*aş fi ştiut cum s-o numesc !

Dar acum îmi chinui mintea. Oare să o intitulez simplu, „Frania<(? Autori celebri şi?au denumit deseori operele cu unul dintre numele eroilor lor. Şi e drept să fie aşa dacă acel erou duce pe umerii lui toată acţiunea şr toate ideile lucrării. Unul pentru toţi : Jean Cristophe a lui Rolland ! De cele mai multe ori numele eroului atoarc ca titlu din lipsă de allceva, numai fiindcă autorul nu. poate să găsească ceva mai bun.

Recitesc iarăşi şi iarăşi ceea ce am scris pînă acum despre Frania. E un mijloc bun dc căutare a titlului. Uneori o singură frază, adesea un singur cuvinţel aprinde în mintea autorului disperat lumina salvatoare. Dar uneori nu o aprinde de loc. Ca la mine acum. Nu şi nu !

Oare ce-am scris în jurnalul meu despre Joza, pe vremea cînd încă nu-l cunoşteam bine ?...

„Un, om noul... Atîta strălucire î... La înfăţişare arata ca o vază de cristal, numai că...“

VAZA DE CRISTAL... PLESNITĂ

Frania Kalous a păşit în viaţă cu un volumaş de poezii. Ca mulţi tineri ai timpului său, îşi exprima în versuri bucuria de a fi venit pe lume, îşi exprima uimirea naivă în legătură cu viaţa omenească, cît şi faptul că tocmai lui i-a fost dat să poată privi şi vedea această lume populată astăzi de făpturi perfecte, aşa cum e şi el însuşi.

Ofta cuprins de o bucurie copilărească în faţa măreţiei vieţii. Cînd şi cînd medita : cum au apărut toate minunăţiile de pe lume, ce e de fapt omul, şi de unde vine forţa lui de a stăpîni bătrîna natură şi de a crea mereu ?...

Uneori o uşoară nelinişte îl făcea să reflecteze la ceea ce se va întîmpla dacă omul va continua cu această nebunie de a transforma lumea, de a porunci legilor naturii şi de a interveni pînă şi în circuitul atomilor, de a folosi tainele acestora pentru ca şi imposibilul să devină realitate.

Forţele înlănţuite în stînci, în apă şi în aer, care s-ar manifesta într-o evoluţie naturală de milioane de ani, sîrit descătuşate brusc şi captate de către om ca să-l slujească. Aceste gînduri neliniştitoare însă treceau repede. în primul rînd, şi înainte de toate, Frania se bucura, cînta şi chiuia, fără să se gîndească prea

adînc cum a ajuns lumea în această stare fericită. Ştia numai să laude belşugul şi bunăstarea tuturor, poezia, muzica, fructele, stofele şi veşmintele scumpe, statuile şi tablourile, maşinile şi aripile navelor zburătoare, oraşele depărtate, munţii, băuturile ce înviorează şi inspira, cîntecele şi dansurile, cărţile, simfoniile şi alte creaţii născute din creierul şi din mîinile măiestre ale poeţilor, inventatorilor, compozitorilor şi bucătarilor.

74

„Dar, spunea Frania în poeziile lui, nu toţi ştiu sa se adape în acelaşi fel din izvoarele frumuseţii şi dulceţii. Şi astăzi se mai găsesc săraci cu duhul, dar asta numai din vina lor. Lumea le oferă o mie de frumuseţi, iar ei refuza nouă sute nouăzeci şi nouă. Proştii se adapă numai din- tr-un singur izvor şi, în felul lor, se bucură de fericire cam tot aşa cum se bucură şi găina găsind un grăunte. Printre aceştia sînt şi îndrăgostiţii de pînze şi de culori ce nu păşesc niciodată în sferele cereşti ale muzicii. Şi... dimpotrivă, există muzicieni, ce îşi interzic ei înşişi intrarea în raiul poeziei.

Şi vai, chiar Frania şi-a ales din viaţă numai lucrurile plăcute, pentru obţinerea cărora n-a prea trebuit să-şi bată capul sau să învingă rezistenţa celor mai importante dintre celulele trupului său aflate în creier.

Ca să dea versurilor sale o şi mai mare adîncime, a cochetat chiar şi cu moartea : „Ce jale, toţi trebuie să murim cîndva, se plîngea el purtîndu-se ca şi cum moartea i-ar fi bătut la uşă. Iată pe creatorul şi stăpînul lumii, de care ascultă apa şi focul, cum se transformă deodată în ţărînă, într-o mînă do cenuşă ! Cînd i-a sosit ceasul dispare de pe suprafaţa pămîntului, neputincios şi în chip ruşinos — ca un ţînţar, ca un cărăbuş. Poate că, faţă de veşnicie, omul a reuşit să-şi prelungească existenţa, dar numai cu cîteva clipe.

Şi papagalul, şi elefantul au o viaţă mai lunga ! Creierul şi mîinile cu care omul face minuni, dispar deodată, de fapt nu dispar, ci alunecă pe treapta cea mai de jos — transformate în ţărînă şi cenuşă“. Cam în felul acesta tuna şi fulgera Frania.

Era în obiceiul vremii ca orice tînăr care intră în viaţă să publice o carte de poezii, sa expună tablouri, să-şi cînte în faţa societăţii compoziţiile la un instrument muzical, să se manifeste artistic într-un fel oarecare.

Sosise epoca de aur a poeţilor. Poezia nu mai era un lux, ci

una dintre necesităţile fundamentale ale oamenilor, întocmai ca apa şi vinul, fructele şi carnea de peşte sau de pasăre. Aveau loc festivaluri, olimpiade şi întreceri internaţionale de poezie. Limba oameneasca atinsese un asemenea grad de perfecţiune, de fineţe şi de armoole, încît mulţi au început să-şi exprime gîndurile ritmic.

75

Erau atît de obişnuiţi să vorbească în felul acesta, încît o făceau fără să-şi dea seama. Alţii aveau preferinţe pentru imagini şi metafore rare, sau recitau din memorie pagini întregi sau chiar opere întregi din moştenirea poeţilor clasici ai timpurilor de demult. Erau şi asemenea nebuni care căutînd să-şi dovedească îndemînarea, vorbeau superficial şi repede în rime şi înlocuiau adevărata poezie cu rime lipsite de duh. Alţii născoceau noi cuvinte şi foloseau expresii uitate de mult. Critica însă nu îi lua în seamă soootindu-i inofensivi. Au apărat şi formalişti care dădeau dracului sunetul siflant ,,s“. Compuneau versurile lasînd la o parte şuieratul acestei consoane încolăcită ca un şarpe. Ei însă erau socotiţi creaturile cele mai de jos pentru că stricau armonia limbii. în versurile lor în loc de mierle, ciocîrlii şi privighetori, zburau porumbei, scatii şi cuci *.

Nimic nu era mai uşor decît să publici o carte de poezii tipărită pe o hÎTtie unicat, imprimată în unicat şi legată tot în unicat. Dar cu cititorii era mai prosti Oamenii se dezvăţaseră să mintă. Cei cărora le erau dăruite aceste cărţi spuneau versificatorilor ambiţioşi adevărul şi aceştia, din proprie înţelepciune, se lăsau repede de încercările lor zadarnice...

Cartea lui Frania a fost primită favorabil. E drept că era întrucîtva naivă fiindcă poetul simplificase mult problemele. Realitatea totuşi se desprindea din rîndurile ei puţin mai altfel, într-un fel mai complicat. Dar cartea, cu toate slăbiciunile ei, a trezit atenţia. Avea o formă a ei proprie, o notă interesantă şi cîteva idei ce încă nu fuseseră formulate. Unii dintre responsabilii unor reviste literare i-au cerut colaborarea. Se pregătea cu mult zgomot şi republicarea cărţii. A fost invitat la clubul liricilor. Acolo, în cadrul unei serate, o fată i-a declamat una dintre poezii* Frania. a fost cucerit de versurile sale. Era îneîntat de sine însuşi. 1 se părea aproape de necrezut că el a seris afcît de minunat însă fata- care declamase îl decepţionase, deşi apariţia ei juvenilă, chipul ei spirituoli-

* în limba cehă mierla se numeşte kaşa ; ciocîrlia, skrivan* iar privighetoarea, slavik. (Autorul face aluzie la „s“ sillat despre care amintise.) (n. tr.).

zat, gura admirabilă, toate acestea i se păTeau că fac parte din' versurile lui si ea glăsciorul ei aTgintiu ţinea de poezia lui, ca şi cum el l-ar fi creat.

îlr felul acesta Frania deveni poet peste noapte. Trăise pînă atunci singur şi liniştit, însă cu pretenţii, discret, d&r fără reguli şi rînduielr. Rareori primea vizita tatălui său. Acesta era un climatolog celebru ce se afla mereu pe drumuri între Ciukotsk şi Spitzbergcn. într-unul dintre aceste drumuri Frania îşi pierduse mama care totdeauna* îşi întovărăşea soţul. Pe o insulă mică, undeva în mijlocul unui gheţar, părăsind coliba unde locuiau, ea porni prin furtună către staţia de observaţie care se afla la cîţiva paşi. împinsă die o teamă pentru soţul ei care întîrziase axsolfc, aşteptând să treacă uraganul, a plecat nesocotind indicaţiile sale şi nu s-a mai întors. Asta s-a întâmplat pe insula „Suzana“, numită astfel în cinstea ei.

Şi de atunci Frania a rămas de capul lui. S-a înscris la Institutul de filologie. După cinci ani de Succese nu prea mari, a trecut la Literatură, fixîndu-se la secţia poetică de unde a plecat înainte de vreme, adică în momentul îii care a socotit el că s-a format ca poet. Înfruptîndu-se din toate avantajele pe care palatul în care locuia le oferea cetăţenilor, şi-a organizat viaţa cît mai comod posibil. Acolo totul era pregătit dinainte de parcă ar fi fost comandat anume pentru el. Cînd dorea trecea la bufet, se servea din platourile cu mîncări reci şi înghiţea tartinele. Dimineaţa, cînd oamenii erau la muncă, el îşi pierdea vremea colindînd prin cluburile goale. în sala de biliard se ducea la o masă şi gonea mingea de fildeş pe postavul verde pînă cînd se plictisea.

în sala de şah îşi aşeza figurile pe cîmpurile albe sau negre, descifra sau nu descifra vreo problemă, apoi lăsa figurile şi părăsea plictisit şi măsuţa cu pătrăţele.

Arunca cîte o privire prin grădiniţa de copii şi repede închidea iarăşi uşa, trîntind-o cînd auzea ciripitul şi chiotele copiilor mici. Se ducea la dulapul cu jucării şi le punea în funcţiune pe acelea cu motor. Trenuleţe, vapoare cu aburi, automobile, toate se mişcau ca prin minime. Exista chiar şi o rachetă care zbura spre lună. Cînd scîrr ţîia uşa şi sora îmbrăcată în alb intra să ia vreo

jucărie, el se ascundea în dosul etajerelor.
77

După ora douăsprezece, în sfîrşit, lumea începea să se adune. Trecea o bucată de vreme pînă ce se spălau şi se schimbau pentru prînz, pînă ce seadunau în sala de mese şi pînă suna gongul. Ospăţul de prînz dura ore interminabile. Frania ardea de nerăbdare pînă se sfîrşea şi pînă ce cluburile, terenurile de sport şi cinematografele prindeau din nou viaţă. Totul era atît de firesc. Nici în vis cel puţin nu-şi închipuise că ar fi putut să fie şi altfel.

Acum cînd era poet consacrat, nu-i mai prea venea să continue a se instrui, nu citea nici măcar volumele noi de versuri ce se îngrămădeau zilnic pe masa lui ca un stol de păsări de toate culorile.

Singura lui inspiraţie pentru o viitoare lucrare era lectura articolelor de laudă la adresa primei lui cărţi, pe care le recitea mereu, cît şi scrisorile cunoscuţilor şi necunoscuţilor, îndrăgostiţi de poezie, care îi mulţumeau pentru clipele de desfătare trăite prin versurile lui.

Atunci (se întîmpla de cele mai multe ori noaptea), cu o grabă febrilă, ca şi cum s-ar fi temut să mr piardă ceva, se apuca să scrie poezii noi. Scriind îşi închipuia pe viitorii săi cititori cît vor fi de uimiţi cînd vor citi. Din cînd în cînd se ridica de la lucru pentru cîte o nouă ceaşcă de cafea neagră pe care şi-o pregătea în cîteva clipe la aparatul cu ultrasunete. Dacă îi era prea cald mişca un resort şi în camera de lucru se făcea îndată frig ca într-o gheţărie. îşi reglementa căldura după cum avea nevoie pentru poeziile înv

Puţin cam tîrziu, adică după ce scăzuse interesul provocat de prima sa carte, Frania îşi aminti de Sedmi- kraska * lui.

I se părea că tăcerea se lăsase prea repede peste succesul său şi că spuma albă a valurilor se preschimbase din nou în apă. Deodată se simţi vinovat faţă de iubita lui. Erau aproape două săptămîni de cînd n-o mai chemase la televideofon şi de cînd nu se mai întîlnise cu ea. E drept că voise s-o pedepsească puţin fiindcă nu manifestase destul entuziasm pentru poeziile sale. îi plăceau, bineîn

* Sedmikraska — de şapte ori frumoasa — în sens de Ileana

Cosînzeana. (n. tr.J.

ţeles, şi nu numai că le lăuda, dar le şi înţelegea. Dar toate acestea erau prea puţin. El era de părere ca ea nu ştia să se înflăcăreze pentru versurile lui, nu putea să se mire de perfecţiunea lor şi să fie destul de uimita.

De dimineaţă, după ce se îmbrăcă şi îşi unse faţa cu o cremă răcoritoare întrebuinţată şi împotriva creşterii bărbii, fiindu-i dor de ea, îi chemă atît vocea cît şi chipul. Glasul îi răspunse îndată, dar după chip trebui să aştepte.

— O clipă, să mă aranjez...

Pe urmă o zări, puţin cam palidă, dar asta era din vina proiectorului cam vechi. Surîsul însă îi era tot atît de drăgălaş, ca al unei cosînzene.

— Eşti supărată pe mine ? o întîmpină el, deşi acest lucru i se citea fetei pe faţă.

— De ce să fiu supărată ? se miră ea sincer. Te simţi cumva vinovat ?

— Vreau să stăm de vorbă, Sedmikraska ! Vin sa te iau cu maşina, chiar acum...

— Ţie ţi-e uşor să spui : „chiar acum“ ! Doar ştii ca nu pot ! Nu dispun decît de şase minute, trebuie să plec !...

— Atunci vin după-amiază, la ora două ! Trebuie să te vad, am să-ţi spun atîtea !...

— Vino mai bine pe jos, vreau să mă plimb şi... la revedere !

— Stai, stai, încă un cuvînt !...

— Nu mă mai reţine !

Sedmikraska era puţin cam supărată că Frania nu venise pe jos, aşa cum dorise ea. Dar el simţea nevoia de vînt şi de viteză. Dorea să se apropie de fată doar atît cît s-o atingă cu cotul, sa nu trebuiască să-i cate drept în ochi. Voia să vadă numai aşa, în treacăt, ce se petrece acum în sufletul ei şi dacă e conştientă cu cine stă de vorbă. Cît de puţin îl cunoaşte şi cît îl subevalua ! Nu, nu poate să-i ierte asta cu una cu două ! Ba da, îi va ierta totul şi îi va da putinţa să guste împreună cu el din mărul dulce al succesului său.

Şi astfel au pornit cu maşina lui gălbuie ca smîntîna pe autostrada asemănătoare unui şnur bine întins. Roţile

spintecau stratul subţire de apă care spăla în răstimpuri şoseaua, pe sub suprafaţa căreia circula un curent de înalta frecvenţă.

— îmi cer iertare ! începu el prudent. Tot acest răstimp de două săptămîni n-am avut timp, crede-mă !

— O, e de la sine înţeles ! spuse ea simplu, dar totuşi cu o tresărire.

Nu din cuvinte, ci din mişcarea ei bruscă Frania şi-a dat seama că totul nu e chiar atît de ,,de la sine înţeles".

— E şi vina ta, oarecum, zise el, preferind să înceapă atacul. îi făcu cu ochiul şi apăsă pedala pentru viteza maximă.

Zburau cu o sută douăzeci de kilometri pe ora. Frania ţinea mîinile pe volan numai aşa, dintr-un fel de rest de demnitate de şofer. Celula fotoelectrică frîna singură şi se îngrijea de siguranţa lor cînd vreun „sălbatic" îi depăşea trecînd cu iuţeala vîntului.

— Recunosc ! -spuse ea fără mînie. Aş fi putut să te chem şi eu. Dar am avut atîta de lucru !

Frania rîse. Cînd era vorba de munca ei rîdea totdeauna. Fata era specialistă în descoperirea de noi mmcaruri, îi plăcea să perfecţioneze „calitatea" acestora şi nu se lăuda cu asta niciodată. A scris şi versuri gastronomice în care cînta în imagini noi, pline de frumuseţe şi de culoare, gustul şi mirosul mîncărurilor celor mai aspectuoase şi mai necesare.

Versurile ei erau deseori recitate în cantine $i la ospeţe, chiar în timp ce se servea mîncarea respectivă.

Cunoştinţa lui Frania cu ea se făcuse nu ca de la poet la poet, ci ca de la un poet ia o bucătăreasă -genială, şi de fapt, se poate spune că el dădea întâietate creaţiilor ei de pe farfurii, în datina celor de “pe hîrtie.

— Atunci ce să mai spun eu ! rosti el cu glas plictisit. N-ai idee prin cîte am trecut în timpul ăsta ; pentru un smguT om e prea mult !

Se pregătea să-i înşire cum au umblat Tcdactorii după el, cum a alunecat sub dulcea povară a atenţiei publicului şi a îndatoririlor de societate, dar ea, i-a tăiat-o cu un singur cuvînt :

— Sărmanul !

I s-a părut că acest cuvînt sună batjocoritor.

— Văd că tu nu înţelegi nimic ! Dacă nu te-aş cunoaşte atît de bine, aş crede că eşti geloasă pe succesele mele.

— Ah tu, turtă-dulce de cocă cu migdale ! strigă ea rîzînd. Oare pot să mă supăr pe un măr în cocă fiindcă i s-a scurs aluatul ?

— Dar serios, mi-e teamă... spuse ea brusc şi îi puse palma pe mîna care îmbrăţişase volanul.

— De ce te temi ? oftă el împreunîndu-şi uşuratic degetele deasupra capului, spre a se întinde. Aleile de tei alternau cu alei de platani, de plopi şi de mesteceni ; o vegetaţie verde curgea ca un perete continuu.

— Că o să fii dezamăgit. Cărticica ta e bună, a meritat laudele. Dar mai departe ?...

Vorbea rezervat, aruncînd spre el privirea ei sobră care deseori îl scotea pe Frania din răbdări :

— Băiete, ai ajuns sus peste noapte, continuă ea cu tonul ei rece. Numai că omul nu poate să rămînă mereu la aceeaşi înălţime. Sau zboară mai sus, sau se prăbuşeşte !

— Totdeauna mai sus, strigă el patetic, ţinîndu-şi faţ& în bătaia vîntului. I se părea că îi suflă în obraji duşmănos, supărător, dar şi triumfător, ca şi cum i-ar aminti de viitorul său drum, mereu în sus.

— Lucrez acum la o operă nouă, spuse el. Am depăşit cu această lucrare tot ceea ce am scris. E sigur, draga mea, că încă nu mi-am spus ultimul cuvînt.

Pe drumul de întoarcere spre oraş, ţesu noi visuri în legătură cu viitoarea sa carte de versuri, desfatîndu-se cu anticipaţie de privirile uimite ale viitorilor cititori.

Nu după multă vreme prezicerea Sedmikraskăi se împlini. Frania îşi publică a doua carte cam prea devreme. Fusese împins de nerăbdare şi de dorinţa lui arzătoare după un triumf nou. Puţini sînt oamenii care îşi aşteaptă viitorul cu răbdare, de obicei îi ies în întîmpinare, îl ajută şi îl ispitesc, provocîndu-1.

Cartea apăru şi în jurul ei multă vreme fu linişte, în sfîrşit se auzi un glas. Glasul susţinea că versurile sînt proaste, deşi în prima carte grăuntele promitea să dea roadă. în cea de-a doua carte, spunea acel glas, erau aceleaşi grăunţe măcinate acum şi devenite făină ; autorul,

6

81

se maî spunea, nu e un semănător, ci, mai degrabă, un morar. Ideile se repetau... Dacă Frania a avut vreun dor în inimă, şi-a

cîntat dorul acesta în prima sa carte. Este caracteristic tuturor debuturilor literare de astăzi, ca ele să aibă un nivel înalt. însă tînarul acesta ar fi bine să-şi depună cartea printre trofeele tinereţii, şi să se apuce de o muncă utilitară ! Şi e bine să facă aşa, pentru că în felul acesta, recunoscîndu-şi incapacitatea, mai tîrziu nu va mai risca să fie decepţionat.

După cîteva zile se ridică alt glas care condamna asprimea primei critici. Dacă un tînăr a greşit, e necesar să i se spună cuvinte amabile, paşnice, pentru ca acest membru al societăţii noastre să nu se amărască ; doar e unul dintre fraţii noştri ! Trebuie să-i întindem o mînă de ajutor explicîndu-i greşeala în mod delicat şi să-l bucurăm arătîndu-i drumul drept spre adevărata muncă !

După aceasta nu s-a mai spus nimic. Au avut loc întruniri literare, şezători, şi nimeni nu l-a mai invitat la palatul liricilor, iar daca venea el singur, era .întâmpinat cu surîsuri timide, pline de compătimire, neputincioase. Se simţea foarte prost cînd unii se apucau să-l înveselească, să-l consoleze, povestindu-i întâmplări caraghioase ca să-l facă să rîdă.

Pe vremea aceea Frania se împrietenise cu un poet şi, la început, li se părea că se înţeleg. Stanislav Lexa însă, spre deosebire de Frania, în afară de faptul că făcea versuri, era încadrat şi într-o unitate de muncă. Stanislav era poetul norilor. Nu-i văzuse niciodată de aproape, niciodată roua lor nu-1 umezise. îi era teamă să zboare, suferea de ameţeli şi nimeni nu reuşea să-l facă să intre nibi măcar într-un aerobuz. Vedea norii numai de pe pămînt şi îi cînta ca pe ceva intangibil. Nimeni nu se prea interesa de poeziile lui ou nori, dar el se încăpăţîna să scrie despre ei, fermecat o dată pentru totdeauna de plutirea lor. Publicase
o mulţime de cărţulii subţiri în care se repeta şi unde cea mai frumoasă realizare erau ilustraţiile colorate ale norilor albi plutind pe fondul albastru al cerului, unde şi vîntul devenea poet.

Stanislav era singurul dispus sa asculte văicărelile lui Frania. Un singur lucru nu-1 putea el pricepe, şi anume,

că Frania în afară de versurile sale nu mai face absolut nimic.

— De lucru găseşti, îi spunea Stanislav. Chiar dacă pentru un poet e puţin mai greu. Vezi tu, munca nu creşte pe copaci, ca să

poată fi culeasă ca o para. Nici nu o poţi născoci, ca pe o poezie. Şi apoi omul nu poate să trăiască numai ca sa umble, sa stea, să doarmă şi să se uite la nori. Fără muncă te usuci ca un copac tăiat !

— Bine, dar eu nu caut de lucru ! Nu sînt bun pentru nici un fel de muncă !

— Nu eşti bun pentru muncă ? Nu te înţeleg...

— Nici nu vreau să muncesc ! Nu doresc aşa ceva...

— Şi-ţi place să trăieşti aşa, zadarnic, şi în gol ? Nu face !

— Dar eu sînt poet ! protestă Frania jignit.

— Şi eu sînt poet ! Ce poate fi mai frumos decît să priveşti o turmă de berbecuţi pecer, zise visător Stanislav.

Dar asta e altceva ! Munca uneşte omul cu pămîntul ! Mîi- nile, şi el îşi privi cu recunoştinţă palmele late, sînt o parte din pămînt. Poezia e o dorinţă, un vis, un nor, dar munca este o afirmare, certitudinea că trăieşti pe lumea asta. Poezia pentru mine e o clipă de fericire, dar fără munca aş muri, asta e ! Omul a realizat prin muncă tot ce e frumos pe lume.

— Şi norii tăi tot omul i-a realizat ? îl ironiză Frania.

— N\i înţelegi nimic, se posomori prietenul său.

— înţeleg, dar... mulţumesc frumos ! Mă descurc şi fără muncă...

— Fa cum te taie capul. Să nu crezi că munca te aşteaptă, camîncarea, sau ca patul. Ai s-o cauţi după o vreme... nu te teme ! Cînd îţi va merge foarte rău, cînd nu vei mai şti încotro s-o apuci, oamenii te vor ajuta, cum mi-au ajutat şi mie...

— Şi tu ce faci ? Laudă-te cu ocupaţia ta !

Stanislav îşi scotoci caietul de însemnări şi îi întinse lui Frania o carte de vizită. Pe ea erau tipărite următoarele :

„Purtaţi încălţăminte de comandă !
Formaţi numărul 7. 9... şi meşterul
nostru vă va vizita şi vă va lua
măsura piciorului !“

Pe ea erau scrise multe elogii, şi enumerate toate avantajele acestui fel de încălţăminte cusută de mînă şi livrata direct la domiciliu. Frania îi înapoie cartea de vizită cu un tainic dispreţ.

— Mulţumesc ! Port încălţăminte de fabrica şi sînt mulţumit !

— La tine n-am să vin, nu te teme, se mînie Stanislav, dar doreai să ştii cu ce mă ocup. în vechime ocupaţia asta se chema — ,,cizmărie". Vreau să reluăm acest cuvînt vechi şi să-l folosim pentru reclamele noastre. Lucrăm patru ore pline, închipuie-ţi !

— Fie, cinste şi slavă muncii ! se înclină Frania. Dar să vorbim mai bine despre poezie.

Stanislav însă nu mai avea poftă sa vorbească despre poezie. Frania observă că poetul norilor şi producătorul de încălţăminte la comandă, se răcise simţitor. S-au despărţit, politicoşi, strîngîndu-şi îndelung mîinile, ca şi cum s-ar fi iertat reciproc sau şi-ar fi cerut reciproc iertare. Dar Frania simţi cu toate acestea că nu se vor mai întîlni altă data.

Se scurse un an şi Frania publică altă carte, a treia. Şi din nou în jurul ei se lăsă tăcerea. Nu se mai auzi nici un glas ! Cel puţin dacă ar fi criticat-o, dacă ar fi batjocorit-o, dar nimic ! Parcă toată lumea se închisese în sine. Trimise cartea multor oameni, dar vai, cărţile i se întorceau înapoi.

— Mulţumesc ! scria pe multe din ele şi nimic mai mult !

— Sînt versuri proaste ! scriau alţii.

Unul dintre ei se supărase :

— încetează cu treburile astea !

Cea mai mare parte dintre cărţi însă se întorceau fără răspuns. Şi mai dureroase erau ctivintele celor miloşi şi compătimitori. Ei îl consolau şi îl îndemnau să nu-şi piardă firea. Pe lume mai sînt atîtea lucruri frumoase care pot să aducă omului bucurie şi fericire.

în felul acesta îi smulgeau condeiul din mînă şi îl reduceau la tăcere !

Totuşi, în general, prea multe nu se schimbaseră. Frania îşi trăia mai departe viaţa sa comodă. Se resemnare cu soarta că nu va mai fi niciodată poet, şi firea sa uşuratică îl ajută să treacă peste această realitate.

Se dovedi că nu e greu, că e chiar avantajos să trăieşti fără lauri, iaT ambiţia de poet îi trecu repede. Pînă la urma fu de acord că aveau dreptate consolatorii ; viaţa e atît de interesantă, atît de plină de solicitudine — dar vai — atît de scurtă ! De ce să ţi-o faci mai amară ?

Nu sînt ales, spunea Frania, să împart frumuseţe, dar sînt dispus s-o primesc t Mă voi bucura de tinereţea mea şi de toate

darurile lumii, care mi se oferă în aşa măsură, încît nici timpul nu-mi ajunge — zilele sînt scurte ca sa poţi gusta din toate bucuriile. Nu le poţi cuprinde pe toate.

Aşa îşi închipuia Frania viaţa şi trăia, umbla şi se bucura de azi pe mîine.

Totuşi, ceva nu era în regulă. Gîndurile şi planurile lui se loveau din cînd în cînd de piedici ce îl uimeau şi la care nu se aşteptase. Era ca şi cum un spiriduş i s-ar fi agăţat de călcîie. Era ca şi cum acesta l-ar fi ademenit şi ar fi ridicat împotriva lui tot felul de surprize neprevăzute şi neplăcute. Era ca si cum s-ar fi jucat cu fanteziile lui, în- cercînd sa-1 necăjcască.

Şi aceste dificultăţi mai degrabă se înmulţeau decît să scadă. în ce constau ele ?

I   se părea din cînd în cînd că toate cunoştinţele lui îl ocolesc. Vorbeau cu el cînd îi întîlnea, însă scurt şi rece. Păreau deodată grăbiţi, se scuzau? că au o treabă foarte importantă.

Le ieşea în cale* dorea să se bucure împreună cu ei de viaţă, la serate, unde se cînta, se dansa, se ducea la tot felul de petreceri improvizate, care se organizau fie restrîns în cadrul blocului, fie în altă parte şi de proporţii mai mari. Şi deodată, îşi dădu seama că altceva nu ştiau sa vorbească cu el decît numai despre muncă. Ca şi cum ar fi vrut să-l supere cu tot dinadinsul. Păreau surprinşi, îl căinau sau ridicau din umeri cînd se plîngea ca nu găseşte nimic ca lumea de lucru şi că are ghinion în tot ce face.

Nu înţelegea de ce chiar şi prietenii săi de sport se răciseră. La început nici nu observase schimbarea din atitu-* dinea lor, atît de încet se petrecuse acest proces. Nici nu-şi putea da seama cînd anume începuse. Totuşi continua sa

frecventeze clubul mingilor albe şi se purta ca şi cum n-ar fi observat nimic. Pînă şi Milos, vechiul lui partener, cu care schimbase mii de mingi, îl trădase. Dacă trebuia să- facă un meci cu Frania, fie că se scuza în ultima clipă, fie că se dovedea că e ocupat cu un altul.

In meciurile de dublu perechile se formau fără el, ca şi cum el ar fi sosit prea tîrziu. Dar Frania credea me.ieu că totul va trece aşa cum începuse.

La clubul de fotbal lucrurile se petreceau în acelaşi iei. în echipa de care aparţinea, juca ca aripă stîngă fiindcă era un bun

sprinter. Şi iată că aşa. deodată, în timpul antrenamentului, şi-a pierdut răbdarea fiindcă nimeni nu-i mai pasa mingea, ca şi cum toţi ar fi uitat de el. Ajungea să prindă vreo minge mai degrabă din întîmplare sau cînd lupta el însuşi pentru ea. Iar în meciul hotarîtor pentru cîştigarea cupei Prietenia popoarelor, Frania n-a mai fost folosit. în locul lui a apărut un jucător nou, mult mai slab, caje a ratat două goluri. Aşa le trebuie !

La început credea că toate adversităţile şi necazurile vin de la nereuşita expediţiei sale spre constelaţia Lirei, cînd a zburat şi a căzut. Dar de ce să-l pedepsească astăzi pentru o greşeală veche ? De ce nu-l lasă să trăiască liniştit şi în pace, să se bucure de belşugul lucrurilor plăcute cu care e dăruit omul ? S-a resemnat de mult cu soarta lui, a uitat de visele lui poetice ca de o livadă de cireşi care au înflorit cu trei ani în urmă. Era dispus să jure în faţa oricui că nici cu pana şi nici cu gîndul nu se va mai face vinovat de ceva ce ar semăna a poezie. Da, fiindcă s-a dezgustat pînă în măduva oaselor nu numai de scris versuri, dar şi de citit. Din clipa prăbuşirii nu mai luase în mînă un volum de versuri. Şi cărţile de poezii care îi sosesc pînă şi astăzi în mod automat le aruncă direct la gunoi.

Pentru ce îl evită deci, pentru ce îl urăşte aproape toată lumea ? Nu i se reproşează nimic, sînt toţi atît de politi- coşi, însă îl fac să înţeleagă prin toate mijloacele ca e timpul să facă şi el ceva. Ca şi cum le-ar păsa lor atît de mult de acest lucru ! Ca şi cum tot viitorul lui ar atîrna numai de ceva ceea ce ei numesc „integrare în muncă“. Frania ştie că fără muncă omul se plictiseşte. Dar fiecare face cum îl taie capul. Poate că el vrea să-şi ocupe creierul şi mîinile mai mult decît patru ore pe zi ! Oare faptul că
ascultă o simfonie, în care atîtea instrumente îi cer încordarea atenţiei şi îi solicită gîndurile, nu e o muncă spirituală ? Atunci cînd citeşte un roman istoric pe nerăsuflate, de la început pînă la sfîrşit, pînă îl ard pleoapele, nu e tot muncă ? Sau atunci cînd joacă o partidă de şah, şi nu una, ci chiar zece, una după alta ! Creierul i se încordează ca un arc pînă găseşte soluţie, această biciuire a celulelor creicrului, nu e o muncă ?

Dar Frania mai munceşte şi fizic. Mîinile lui trebuie sa dea cel mai mare randtiment la scrimă şi la tenis. Muşchii lui nu se întăresc de mîncare bună, ci din lovituri bune
— să vină oricine să-i încerce muşchii ! Frania nu lucrează numai

cu mîinile, ci cu tot trupul. Cînd după meciuri părăseşte stadionul, fie că a cîştigat sau a pierdut, picioarele se frîng sub el de oboseală. Asta nu se numeşte tot muncă ? Faptul care îl supără pe Frania în cea mai mare măsură e că şi Cosînzeana lui se încrunta la el. Nu mai vrea să se plimbe cu maşina lui. Cîntă acelaşi cîntec ca toţi ceilalţi. Nici ea nu-1 înţelege. Ultima dată au făcut împreună 0 excursie la cascadele Vltavei. Pe malurile apei se întindeau plajele. Soarele era adumbrit de un nor alb, artificial, ale oărui margini străluceau ca aurul. Pînă şi nisipul lumina, iar diferite drapele colorate fluturau în vînt, umflîndu-se şi ademenind spre apă. Dar Sedmikraska nu voia să se bronzeze.

îmbrăcată cu un şort cadrilat şi cu o bluză albă cusută dintr-o ţesătură răcoroasă, şedea îngîndurată alături de el. Mirosea o ramură înmugurită din buchetul de trandafiri pe care i-1 adusese Frania. Părea că nici nu-1 ascultă. Iar Frania se învîrtea în jurul ei vorbindu-i cu foarte multă prudenţă. Nu avea de gînd să-i mărturisească necazurile lui cu oamenii. Nu decăzuse chiar atît de mult, în- cît să se plîngă la ea, acuzîndu-şi prietenii. Ea nu va şti niciodată cum se transformase în oţet vinul vechi al prie-teniilor lui.

însă ei va afla de ce şi această fată, pe care o iubeşta. se poartă de parcă ar face parte din tabăra celorlalţi.

— Sedmikraska ! strigă el, în sfîrşit, cînd văzu că nu mai poate nici să dreagă, nici să strice ceva prin cuvintele lui. Auzi ? Eu nu sînt poet ! N-am fost şi nu voi fi nici' odată. Jur pe toate corpurile cereşti că ideea aceasta a fost

87

o greşeala, o neînţelegere teribilă. Nu voi fi ! Nu voi mai li niciodată poet !

Fata se uită la el puţin nedumerită, dar continuă să tacă.

— Vreau să aud adevărul ! Chiar dacă va avea gustul sării, oţetului, sau balonaşelor de săpun. Vreau să ştiu adevărul ! De ce nu mă mai poţi suferi ? Am observat de mult că nu mai eşti cea de altădată. Sau poate am devenit eu .altul ? Ai dorit un poet, iată, .au sînt ! Nu voi^mai fi ! Acesta e motivul ? Spune de ce te^ai răcit ? De ce ? Spune !

Seclmikraska clătină din cap. Nici el nu se înţelegea pe sine. Era întocmai ca un om oare umblă prin pădure şi nu vede copacii ! Ea n-avea chef să-i explice că în viaţă •există lucruri de

mare importanţă şi altele de importanţă :mai mică, că există lucruri mari alături de nimicuri, lucruri despre care se poate vorbi după plac şi altele despre care nu se poate vorbi.

Sedmikraska tăcea mereu şi se gîndea. Avea destule motive eă reflecteze. Simţea ezitările, amărăciunile şi revoltele din viaţa lui Frania. Îşi da seama că el trăieşte într^un mod egoist, numai şi numai pentru el însuşi, ca un fluture ce zboară din floare în floare. Ca şi cum simpla sa existenţă ar fi fost de folos cuiva, ca şi cum n-ar fi om, ci o podoabă oarecare a naturii.

Nu era oare de datoria oricărui om care s-a desprins din procesul muncii să se prindă de îndată, singur şi fără ocolişuri sau vorbe inutile, în lanţul nesfîrşit al celor ce muncesc ? Acestea erau probleme de igienă şi sănătate sufletească. Şi Frania părea să nu priceapă * tocmai acest lucru firesc, această măreaţa lege nescrisă a societăţii umane. Ca poet fusese o verigă importantă . în acest lanţ ai muncii. Dar după eşuare, nu trebuia îndată sa se încadreze în altă muncă ? îi venea să-i spună verde : Franin, eşti un leneş, nu meriţi să fii iertat ! Dar asta nu se putea. L-ar fi jignit prea tare. Cuvîntul „leneş" e insulta cea mai gravă.

La fiecare întîlnire îl întreba, în primul rînd, cum îi merge cu munca. Era, bineînţeles, o simplă formulă de politeţe. Dar ea îl întreba dinadins şi totdeauna insistent, îneît Frania vrînd-nevrînd îsi dădea seama de rostul cuvintelor ei. Deşi stingherit şi bombănind, răspundea. Dar

care era răspunsul ? De fiecare dată acelaşi laitmotiv : deocamdată e ,,fără“, nicăieri nu găseşte nimic. Are el ceva în perspectivă, curînd, într-o săptămînă, poate şi mai repede, poate mîine... Ea însăşi era dispusă să-l angajeze la maşina de calculat din cancelaria bufetului, dar imediat ce ridica această problemă, Frania avea la îndemînă o mulţime de alte planuri şi posibilităţi.

Era chinuitor să-i amintească mereu aceleaşi lucruri. O împiedica nu numai o anumită delicateţe, dar chiar respectul pentru muncă în sine.

De aceea trecu peste întrebarea lui, începînd să-i vorbească despre cele ce o interesau pe ea col mai mult. Poate, în sfîrşit, va ghici.

— Aseară am stat peste orar. încerc o umplutură nouă pentru

pieptul de cocoş sălbatic. De fapt ne pregătim pentru concursul celor mai gustoase feluri preparate din vînat. La toamnă va avea loc o olimpiadă gastronomică. Felurile apreciate în cadrul concursurilor, ca fiind cele mai gustoase, vor fi savurate apoi de mii de oameni. învingătorul va obţine titlul de maestru în gastronomie. Ce te strîmbi ? Concurenţii acestei întreceri sînt inventatorii şi creatorii unor bucurii omeneşti. Bucătarii, pe drept cuvînt, merită mare respect ; munca lor nu poate fi mecanizată fiindcă e o muneă creatoare.

Sedmikraska povestea cum a înălţat de curînd pe un platou de cristal copia fidelă a „Palatului stelelor". A preparat-o dintr-un aluat invizibil şi din ciocolată electromagnetică. Apoi începu să-i explice cum se pregăteşte o salata din primule tibetane.

De data aceasta Frania tăcea întunecat. Mîncase, stomacul îi era liniştit şi limba nu-şi manifesta nici un fel de interes. Se uita cu jind la furnicarul de oameni bronzaţi întinşi pe plaja ultimului lac al Vltavei, pe care tocmai îl înconjuraseră. îl ademenea acolo clima aceea dulce, toate binefacerile soarelui şi ale umbrei, ale apei şi ale nisipului. Era de ajuns să apese pe pedală ca să se îndrepte spre stingă, unde se şi afla un întreg furnicar de automobile.

— Nu facem o baie ? întrebă el politicos.

— Eu ţi-am mai spus că la ora cinci fix trebuie să fiu acasă.

— Ce să faci acasă ?

— Dau autografe.

— O carte nouă ? Şi nici nu mi te-ai lăudat cu ea.

— Nici nu m-ai întrebat.

— Şi tu nici nu mi-ai trimis-o.

— Vor veni cititori şi cititoare, trebuie să-i ospătez. Cartea se numeşte : ,,Poftă bună !“

— Ţie îţi merg toate în plin, spuse el puţin invidios. Primule din Tibet, atît în poezie cît şi în salată.

— Nu pun prea mare preţ pe ea, recunoscu fata şi adăugă repede : Adică pe poezie ! Versurile sînt mai degrabă un fel de excitante ca să producă în timpul mesei mai multă poftă de mîncare. Pentru mine lucrul de căpetenie e munca mea din bucătărie. Fără ea totul ar fi golit de sens : şi odihna, şi jocurile, şi rochiile frumoase sau pălăria nouă, cît şi bucuria zilei de mîine şi dorinţa de a mă împărtăşi din lucrurile frumoase ale vieţii. N-aş vrea ca toate acestea să le capăt gratuit. De le-aş primi fără

să dau în schimb nimic, asta ar fi... cum să-ţi spun ?... Omul trebuie să aibă în sufletul lui o mîndrie, nu crezi ? Tu nu simţi aşa ?

Frania nu-şi mai găsea locul. Ei avea părerea lui despre aceste probleme şi această părere se adîncea în sufletul lui pe măsură ce fata vorbea. Nu se îndoi de loc că ţinta acestei invitaţii, era un răspuns. El nu se va lăsa insultat ! O să-i răspundă cum i se cuvine ! Iată, ea nu se lasă, ba îl şi provoacă ! Bine !

Brusc avu senzaţia că înlîlnirea aceasta e sfîrşitul, că poate astăzi hoinăreşte cu ea pentru ultima oară. Se re- semnă uşor, spunîndu-şi că în locul acestei Sedmikraska va găsi o altă floare, că poteca tinereţii lui duce prin lunci pline de flori.

— Şi ce nu-ţi place, Sedmikraska ? începu el ca şi cum n-ar fi înţeles nimic. Doar tu lucrezi ! Nimeni nu te împiedică şi nimeni nu-ţi ia posibilitatea de a munci ! Cine vrea n-are decît să muncească pînă vor sări scîntei din el ! Există mulţi oameni care nu pot trăi fără să muncească.

— Tu, bineînţeles, nu te socoteşti printre aceştia.

A fost o cruzime din partea ei, dar nu se mai putuse abţine. Frania se cutremură.

— Cu siguranţa că nu, spuse el maliţios. După cum bine ai observat. De fapt, ca să fiu sincer, trebuie să-ţi spun că nici nu simt nevoia să muncesc.

— Şi nu ţi-e ruşine ?

— Dece să-mi fie ? întrebă el moale şi mai potolit, în loc să se simtă insultat. Mă simt bine aşa ! Noi doi, Scd-
mikraska, nu ne înţelegem în această privinţă. Tu numeşti „ruşine" acelaşi lucru pe care eu îl numesc „curaj “ !

— Şi tu numeşti curaj faptul că nu faci nimic toata ziua ? strigă ea mînioasă şi se depărtă de lingă el. Nu te supăra, dar asta se numeşte lene î

Frania începu să rîdă şi aecoleră viteza.

— Acest cuvînt face parte din vocabularul de pe vremea cînd munca era socotită o robie, zise el.

— Vă rog sa mergeţi mai repede ! începu ea să-i vor
bească reverenţios.

— Şi astăzi munca e robie, continuă el, numai ca e robie voluntară. Nimeni nu mai este împiedicat să lucreze, dar tot aşa ar trebui ca nimeni să nu fie împiedicat, dacă vrea, să nu muncească ! Mulţi dintre noi şi-au învins în ei pornirea atavică de a munci. Această moştenire grea a epocii vechi..,

-— Ajunge ! striga Sedmikraska. Şi buchetul de trandafiri de lînga ea zbură din maşină, descriind un arc larg, pînă la marginea au tos t radei.

Frania se făcu că nu observase nimic. Ştia că jocul luase sfîrşit. De aceea încetini dinadins viteza şi continuă :

— Poate ca ne veţi hărţui, ne veţi urmări, ne veţi sili prin foame ca să muncim, sau mai ştiu eu prin ce. Dar să ştii că nu ne veţi distruge ; pînă la urmă ideca cea noua învinge totdeauna !

Deschise uşa maşinii şi, curtenitor, îi oferi braţul şi o conduse pînă la poarta casei. Se simţea oarecum stînjenit. îl preocupase de mai multă vreme această filozofie a lipsei de activitate, dar nu o proclamase cu glas tare niciodată fără să fie provocat. Acum îşi dădea seama că a trădat ceva ce ar fi trebuit să rămînă ascuns în fundul fiinţei sale. Sedmikraska sărise repede din maşină fără ajutorul lui. Căută un cuvînt pe care acum la despărţire sa i-1 poată arunca în obraz. Dar nu îl găsi. în clipa aceea i se păru

ca nici nu mai există un asemenea cwvînt în vocabularul oamenilor.

„M-am hotărît, scria Frania în jurnalul său, să trăiesc şi mai departe independent şi liber. N-am să-mi vînd libertatea şi n-am să cedez din ea nici un minut, darămite patru ore ! Trebuie să rezist împotriva tuturor ameninţărilor moraliştilor. însă asta nu mă sperie, ci dimpotrivă ! încearcă să-mi pună beţe în roate, vin cu fel de fel de trucuri şi intrigi. Dar mai cumpliţi decît duşmanii sînt prietenii, protectorii şi rudele ! Toţi sînt pe urmele mele !

Doresc să mă aducă înapoi pe calea cea dreaptă, în tabăra celor sîrguincioşi şi a moraliştilor, să facă din mine un erou al muncii.

Filantropii, protectorii, cei care întind un pai celui ce se îneacă îmi sînt de o suta de ori mai nesuferiţi decît răzbunătorii declaraţi. Şi dracu' ştie de unde apar fel de fel de mătuşi, de veri şi de alte lipitori asemănătoare. Mă încurajează, îmi predică şi-

mi oferă slujbuliţe uşurele, drăguţe, cu angajare imediată. Le mulţumesc, sînt impresionat de grija lor. Le pot spune şi eu cîte am întreprins pentru salvarea mea, ha-ha !

Şi totuşi, nu ! Nu-mi vine să muncesc şi niciodată nu voi munci ! Să robesc zilnic patru ore — brrr — mă trec fiorii î

Dimineaţa cînd mă trezesc, lenevesc dulce :

— Odihniţi-vă frumos, picioruşe ! Sculaţi-vă cînd vă doreşte inima, nimeni nu vă porunceşte ! Nu vă temeţi, nu îngădui eu să vă facă cineva vreun rău !

Şi picioruşele se bucură, degetul cel mare îmi face semn că e de acord, fiecare picătură de sînge îmi face semne, fiecare nerv, fiecare vinişoară din corp mă laudă. Cînd mă plictisesc de stat în pat, mă scol, mă îmbăiez în apă calda, apoi plec încotro vreau şi fac ceea ce îmi place.

Nu sînt singur. Sîntem mai mulţi. A luat fiinţă şi un club. ,,Clubul Independenţilor". Am devenit şi eu membru. Cînd le-am expus punctul meu de vedere pentru care refuz să muncesc (gînduri care mi-au fulgerat prin minte în clipa cînd, provocat de fata aceea, m-am apărat) m-au ales preşedinte.

La olub vin oameni interesanţi. Data viitoare voi descrie individualitatea fiecăruia. Abia ca preşedinte al clubului mi-am dat seama cîtă invidie e cuibărită în sufletele oamenilor. Mai există între oameni lipsa de respect. Nu, n-a dispărut ! Uneori e nevoie de o mare ingeniozitate ca să ieşim din labirintul curselor ce ni se întind. Batjocura deprimă în cel mai mare grad pe membrii clubului. Cei lipsiţi do curaj nu rezistă şi pleacă încătuşîndu-se din nou în lanţul muncii. “

Frania n-a mai avut timp să-i descrie pe diferiţii membri ai clubului. Notele din prima zi au fost ultimele pentru că în viaţa lui a intervenit neprevăzutul...

Ca de obicei dimineaţa stătea tolănit pe pat. Somnul îi fugise, dar nu-i venea să se seoale. O amorţeală dulce îi curgea prin membre.

Era în acel moment nesigur al zilei cînd dimineaţa tîrzie se pierde neobservată şi nimeni nu poate să spună sigur dacă a sosit amiaza, timpul în care ziua nou-născută ajunge la vîrsta tinereţii, cînd e plina de cea mai mare energie şi elan. Acest lucru l-ar fi putut remarca Frania dacă se uita la ceas. Dar de ce să se uite din moment ce ceasul nu-i arată nimic altceva decît o

cifră oarecare ?

Şi deodată cineva sună la intrare: Un om aştepta dincolo de prag. Cine putea să fie ? încuie dormitorul aflat în dezordine, trecu în baie şi, în faţa oglinzii, fără prea mare grabă, îşi puse în ordine înfăţişarea. în timpul acesta clopoţelul suna neobosit, sever şi fără oprire.

N-ai decît să suni. Aşteaptă, că doar nu se d^rîmă lumea, gîndea el, socotind că trebuie să-l vadă totuşi pe omul acela ca să-şi satisfacă curiozitatea. Sunetul unei sonerii provoacă totdeauna încordare, şi omul din casă crede în taină că va avea o surpriză plăcută. Prin ezitarea lui, Frania îşi prelungea această senzaţie. Şi de data aceasta, într-adevăr, a fost surprins !

în faţa uşii stătea însuşi tatăl său ! Uimirea lui era atît de mare, îneît n-a avut timp nici să se ruşineze ca-1 făcur.e să aştepte, nici cel puţin să-şi ceară iertare.

Se aruncă în braţele tatălui său. Trecuseră ani de cînd nu se văzuseră. Acum nu se sfia să-şi arate sentimentele de dragoste filială şi se simţea bine în îmbrăţişarea părintească.

93

în momentul acela îşi aminti, şi de maica-sa, şi lacrimile îi ţîşniră din ochi. Tatăl său îi înţelese. îşi strînse fiul la piept şi întoarse capul. Frania simţi pe gît gîdilarea plăcută a bărbii lui. Această barbă deasă şi neagră era, după părerea din copilărie a lui Frania, cel mai important element din figura tatălui său şi, în general, din întreaga lui făptură. Da, dacă aş avea şi eu o barbă neagră, visa cîndva Frania, aş muta munţii din loc !

Bătrînul Kalous purta pe trupul său osos o haină de gală croită în stilul unei uniforme ofiţereşti. Pe piept strălucea o insignă a Institutului nordic, alături de cîteva rîn- duri de panglici colorate, mărturie a medaliilor şi ordinelor primite pentru munca sa de cercetător.

După ce furtuna de sentimente iscată de întîlnirea lor a trecut, lui Frania i se păru că faţa tatălui său e tristă şi îngîndurată.

— Ce faci ? îşi întrebă el fiul.

Frania voia tocmai să-şi debiteze tirada obişnuită, cum că ar căuta şi nu găseşte nicăieri de lucru, dar se opri. Ochii sinceri ai tatălui său păreau să ghicească adevărtd.

— Deocamdată nimic, recunoscu el.

:— Şi de cîtă vreme faci... ,,nimic“ ?

Frania simţi ironia şi se pregăti de apărare.

— De cînd cu nereuşita poeziilor mele, spuse, mi-am dat seama că se poate trăi şi aşa.

— într-adevăr, rîse taică-său liniştit. Se poate trăi şi aşa ! Şi cum ai ajuns la această concluzie ?

Frania simţi că i se strînge inima. Cum adică ? Şi tata se pregăteşte să-i ţină o predică despre însemnătatea muncii ? Toate acestea le cunoaşte pe dinafară. E om în toată firea şi are despre unele probleme propria sa părere. Cu toate că-şi iubeşte tatăl, îi va arăta că ştie să gîndească independent şi că nu are intenţia să imite pe alţii. Ideile la care a ajuns nu sînt nişte idei oarecare. Ele trebuie să impună chiar şi tatălui său prin noutatea lor şi mai ales prin faptul că el, fiul său, ajunsese la ele.

— Cum am ajuns la această concluzie ? începu el să se apere cu sînge rece. Aşa ! Toţi muncesc ca posedaţii şi fac din asta mare caz ! Oameni şi stele, priviţi cum mun-, cesc eu, cum îmi iubesc munca! Munca — iubita mea! P'ără ea nu .pot trăi ! Daţi-mi mai mult de lucru, daţi-mi
să muncesc pînă mă voi distruge 1 Aşa se schimonosesc mai toţi, ploconindu-se în faţa muncii ca nebunii. Ce vrei, mi s-a făcut silă !

— Aşa. Aşa, clătină taică-său din cap, aprinzîndu-şi pipa.

Glasul lui suna indiferent. Frania începu să spere că taică-său îl va înţelege şi că va rămîne uimit de îndrăzneala ideilor fiului său.

— Şi apoi e atît de puţin de lucru, continuă fiul. Ştii şi tu, tată ! De ce să mai iau şi eu din puţinul acesta cînd oamenii tremură şi se bat pentru el ? Nu se spune că dorinţa de a munci e înnăscută ? Cum se face că la mine această necesitate nu e înnăscută ? N-am ce să fac, dar aşa e ! Toţi spun că a nu lucra e imoral, dar unde sta scris asta ? Atunci de ce să fie siliţi să muncească cei care nu simt această nevoie ? Şi, dimpotrivă, de ce sînt condamnaţi la muncă silnică unii oameni cînd se fac vinovaţi de o faptă neomenească şi de ce se spune că această sancţiune constituie pentru ei cea mai mare insultă ? Există deci oameni condamnaţi la muncă, drept pedeapsă, iar eu să fiu învinuit că nu muncesc — unde e logica ? Eu sînt pentru libertatea muncii, dar şi pentru independenţa ! Cine nu simte nevoia să muncească, să nu muncească. Munca s-o facă maşinile, iar oamenii să fie liberi. Şi proştii fac această muncă în

locul maşinilor. Un poet coase, „încălţăminte de mînă“, rîse el amar. Atît de departe am ajuns ! Dacă trebuie să am respect şi cuvinte de laudă pentru o muncă perfectă, atunci respect şi laud maşinile ! Un singur om e suficient pentru o fabrică întreagă. Cine vrea să muncească, poftim, nu-1 opreşte nimeni ! Dar lăsaţi-i în pace pe aceia care vor să se elibereze de muncă. Asta într-adevăr este o idee nouă !

Tatăl său ridică din sprîncene. Fruntea i se încreţi de în- grijorare şi îşi privi fiul cu atenţie.

— într-adevăr, spuse el. Asta e o idee noua. Şi tu, singur ai ajuns la această idee ?

întrebarea l-a pus puţin în încurcătură pe Frania. Ce vrea tata, ce urmăreşte ? Ascunde oare această întrebare o uimire, o aprobare sau o ironie ?

— în general sînt ideile mele, dar nu toate, recunoscu el. Sîntem mai mulţi care gîndim aşa. Dar tu, tată ? Eşti pen

95

tru, sau împotriva acestei idei T Ce părere ai tu ? Şi cuprins de un brusc elan, adăugă cu glas agitat: Nici nu ştii, tată, cît aş fi de bucuros dacă ai fi de acord cu mine ! Cum mi-ai da puteri, cum m-ai sprijini în lupta mea ! Ar fi cea mai frumoasă, cea mai fericită zi a vieţii mele.

Bătrînul tată rămase o clipă îngîndurat. Apoi pufăi de cîteva ori din lulea, dar aceasta se stinsese. O privi trist, ca şi cum i-ar fi părut rău de ea, dar n-o mai aprinse. O ciocăni s-o cureţe de cenuşă şi după aceea o puse în buzunar. Poate că gestul acesta avea semnificaţia unui sfîrşit. Spuse :

— O să mai vorbim despre asta. Dar, Frania, mai îngă- duie-mi încă o întrebare, ultima într-adevăr. Totul depinde de felul în care ai sa-mi răspunzi. Dacă răspunsul va fi pozitiv, voi rîde şi toată discuţia de astăzi se va pierde în amintire ca o previziune greşită, de timp urît. Va fi ca atunci cînd, în loc de burniţă, iese soarele.

Frania rămase consternat. Era un răspuns ciudat, care nu vestea nimic bun.

— Ce fel de întrebare ? spuse el înspăimîntat.

— Dacă nu vrei cumva să mergi cu mine...

— Unde ?

— în nord !

Frania rămase ca opărit. Reuşi cu greu să întrebe :

— Şi ce să fac acolo ?

— Doar ştii ce fac eu acolo. Poţi să devii şi tu unul din colaboratorii Institutului nordic pentru previziunea timpului. Te-aş lua cu mine, Frania ! Am călători cu avioane, cu spărgătoare de gheaţă, cu submarine şi cu sănii trase de reni sau de cîini. Ne-am lăsa cu elicopterul pe gheţari să aşezăm staţii de radar pe ei.

— La ce servesc acestea ?

— Ca să ajute omul să privească în adîncul zilelor de mîine. Ele sînt ochii planetei noastre ! Văd tot ceea ce se întâmplă în văzduh, în apă, pe pămînt, deasupra pimîntu- lui şi sub pămînt.

— Asta e interesant, spuse Frania, decent.

— E o munca extraordinară, băiete ! în ea ţi-ai găsi fericirea. După ce vei înţelege totul şi vei învăţa totul, vei deveni sinoptici an.

— Ce voi deveni ?

— Utt inginer eA vremii. Un adevărat vestitor al zilei de mîine, un călător în viitor.

— Şi pentru ce ?

— în scopul stăpînirii timpului.

— Tot nu înţeleg. Doar noi fabricăm singuri norii, ploaia şi furtunile.

— Bine, dar asta este o clima locală, în raza cîtorva kilometri, realizată în vederea stropirii oraşului şi udării cîmpului. Dar eu vorbesc despre clima cea mare, clima pă- mîntului întreg, despre ea să ştii toiul din vreme. Să prevezi nu numai cu zile, ci cu luni înainte ! în această privinţă naturii nu i se poate porunci, numai că pentru noi ea nu mai are taine. Ştim cu o lună înainte ce va face.

— Aha !

— Ca sinoptician, Frania, vei putea privi şi tu în bucătăria timpului. Oamenii au să-ţi pună întrebări vrînd să ştie cînd va ploua şi cînd va fi Îngheţ, cîtă zăpadă va cădea, încotro se îndreaptă furtunile sau uraganele şi unde vor fi inundaţii, iar tu le vei şti pe toate dinainte. Individul izolat nu e capabil de nimic. Dar mii de oameni adunaţi la 1111 loc au creat minunea minunilor — au făcut posibilă apropierea noastră de atotputernicie. Şi unul dintre aceşti aleşi, dintre aceşti vestitori ai timpului în viitor poţi fi şi tu, Frania, tu, fiul meu ! Acum te întreb : Ce părere ai despre propunerea asta ?

Frania ascultă atent, apleeîndu-şi capul între umerii ridicaţi, refuzînd dinainte, în sinea lui, orice propunere. Di ii ceea ce îi spusese tatăl său, el înţelese că i se întinde o nouă cursă şi că e în joc propriul lui viitor, ca e în jo.t viaţa lui tihnită, calmă şi mulţumită cu care nu încurcă pe nimeni.

— Iată, nu te supăra, spuse el aproape solemn, dar eu nu pot fi de acord cu tine. E desigur instructiv, ceea ce îmi descrii tu, dar cum de te-ai mai putut gîndi la o asemenea propunere după cele ce ţi-am spus ? N-ai dezminţit cu nici un cuvinţel argumentele mele. în prima clipă am avut impresia că priveşti obiectiv problema. Şi acum, aşa, deodată, vrei să mă atragi undeva la polul nord ! Ai uitat oare că am plămînii sensibili ? Vrei să mă distrugi ? Presupun că...

— Stai ! îl întrerupse brusc tatăl sau, ridicîndu-sc. Se uită la ceas. într-adevăr, îmi amintesc de plămînii tăi sen

sibili, iartă-mă ! Eşti bolnav, Frania, şi trebuie să te îngrijeşti ! Eu trebuie să plec acum ! Mîine noapte vreau să fiu la Arhanghelsk, însă mă reîntorc peste cîteva zile. Deocamdată te las. Uită cele ce ţi-am spus. Voiam sa mai vorbesc ceva cu tine în legătură cu mama, dar lăsăm cjiscuţia asta pentru data viitoare. Iar în ce priveşte boala ta, e mai grav decît îţi închipui tu. Ai nevoie chiar imediat de îngrijire.

— Bine, dar de fapt, n-am nimic tata.

— Aşa crezi tu ? Dar eu mă grăbesc într-adevăr. 11a- mîi cu bine, Frania, şi, la revedere, pe săptămîna viitoare !

Trecu o săptămîna şi cineva sună iarăşi. Frania îşi aştepta tatăl. Despărţirea lor fusese puţin cam ciudată, cam grăbită, rămăsese între ei ceva nerezolvat.

,,Uită ce ţi-am spus !“... Oare tata fusese sincer spunîn- du-mi aceste cuvinte ? De data aceasta însă, Frania era pregătit şi nu se va mai lăsa surprins ! Ştia ce îi va spune.

La uşa însă nu era tatăl său, ci un bărbat tînăr, necunoscut.

— Caut pe Frania Kalous, spuse el, adăugind cu un zîmbet : Dumneavoastră sînteţi, cu siguranţă ! ca şi cum ar fi fost vreun motiv de rîs !

Frania îl pofti în biroul său şi acolo îi oferi un fotoliu din material plastic. Necunoscutul se aşeză şi privi în jurul său zîmbind mereu. Forma fotoliului îi cuprindea admirabil

conformaţia trupului. Frania îl întrebă politicos despre scopul vizitei sale.

— Eu sînt Ciril Moricke, se prezentă necunoscutul, şi zîmbetul i se stinse brusc, ca şi cum din clipa aceea ar fi încetat orice glumă. Nu mă cunoaşteţi ?

Frania nu auzise de numele lui şi nici nu-1 văzuse vreodată pe omul acesta. Dar îi plăcu. Era un tînăr de statură mică, viguros, cu păr moale, blond, şi cu o faţă lata, care părea că răspîndeşte căldură. Ochii abaştri, aveau pupile negre, tăioase, care te sileau să-i priveşti mereu.

— Nu mă cunoaşteţi, spuse el, dar eu am auzit de numele d um n e p v o a s t r a.

— De unde ?

— Din multe părţi. Profesaţi doar ideea eliberării omului de muncă ? Spuneţi mereu : munca maşinilor — libertatea oamenilor ! Nu-i aşa ?

— De aceea aţi venit ? se mira Frania.

— Am vrut să văd şi eu un om curajos, să verificcît de departe este închipuirea mea de realitate.

Frania deveni atent. Nu era sigur dacă trebuie să se bucure sau să se teamă de ceva.

— Poate v-a trimis cineva aici i

— Nu am venit cu nici un fel de gînd. Doream să vă cunosc. Cît timp sîntem puţini, trebuie să ştim unul de altul.

— Ce vreţi să spuneţi ? întrebă Frania neîncrezător. Sînteţi de aceeaşi părere cu mine ?

— Dacă sînt de aceeaşi părere ! ? strigă Ciril. Lucrez de doi ani în direcţia asta. Dar în primul rînd, vă rog să-mi spuneţi cum procedaţi dumneavoastră.

Frania începu să vorbească. Dorea să-l captiveze, să-i trezească încrederea. îi plăcea surîsul lui larg, care parcă făgăduia mereu ceva. Ghici îndată în el omul demn să-i fie prieten. Ciril făcea parte dintre oamenii aceia care înflăcărează inimile. Un asemenea om trebuia preţuit, bineînţeles, cu condiţia ca preţuirea să fie reciprocă. Frania povesti la cîte probleme se^gîndise în dimineţile şi în dupa-amiezile de tolăneală în pat, şi cîte i-a spus Sedmikraskai.

După un somn bun, Frania avea acum un moment fericit de inspiraţie, de uşurinţă în exprimare. O serie de idei noi, nerostite încă, îi treceau prin minte. Făcuse într-adevăr tot ce putuse şi ţinea mult să cunoască părerea acestui om!

Ciril îl ascultă atent, apoi cu surîsul său plăcut zise :

— Asta e o teorie,' bineînţeles ! E drept, foarte cuprinzătoare. Aţi atins, ca să zic aşa, toată Evanghelia. Dar practica ? Cum vă prezentaţi în practică ? Ce aţi întreprins sau aveţi de gînd să întreprindeţi ?

— Ceea ce spun, eu şi îndeplinesc. Teoretic refuz să lucrez. Şi practic deci — nu lucrez !

— Numai dumneavoastră, de unul singur ? Asta se numeşte egoism ! Ca să vă ia moraliştii la ochi şi să vă socotească nebun ! Nebunia însă devine înţelepciune dacă atrage în jurul ei mii de oameni ! Ce întreprindeţi ca să cîştigaţi noi adepţi pentru idee ?

Frania începu să vorbească despre club, dar nu putu să spună nimic concludent despre el. N-avea cu ce să se laude, deşi era preşedintele lui. îşi dădu seama pe neaşteptate că
în club de fapt nu se mtîmplă mmic. Fiecare gîndeşte acolo numai şi numai pentru aine. S-au adunat la un loc cîţiva sportivi fanatici, care n-au interes decît pentru întreceri, pentru cupe şi recorduri. Dar ei înşişi propriu-zis nu fac sport, sînt prea neîndemînatici pentru asta, sau prea prudenţi, în schimb călătoresc, sau zboară ades după favoriţii lor în lumea întreagă. Au capetele înţesate de cifre şi tabele, iar bucuriile şi necazurile lor se hotărăsc numai pe terenurile de sport şi pe stadioane. Se mai află acolo şi cîteva ,,genii“ nerecunoscute în materie de pictură, de teatru, de canto şi de altfel de arte. Aceştia îşi rataseră de mult talentele şi nu mai erau în stare să se încadreze în altă muncă. Refuzau cu îndărătnicie toate posibilităţile care li se ofereau de către societate. Mai sînt acolo şi cîţiva „studenţi “ veşnici. Aceştia trec prin diferite şcoli ca să acumuleze un fel de cultură universală şi, în mod permanent, „studiază", numai că nu dau niciodată nici un examen. „Noi ştim, că nu ştim nimic", se lăudau ei sceptic.

— De cîte ori aud vorbindu-se de club, adăugă Ciril, totdeauna îmi închipui nu oameni, ci fotolii. Oameni noi se pot găsi şi fără club. Trebuie însă să faci agitaţie, să mergi din om în om, să le arăţi absurditatea celor întreprinse de ei, să cîştigi alţi

luptători curajoşi şi să treci de la rezistenţa pasivă la acţiune ! Să-i îndemni, să-i scuturi pe toţi lacomii aceia care se tot îmbată de muncă şi care au atît de puţină fantezie, încît nu pot să născocească nimic mai bun !

— Bine, dar cineva tot trebuie să muncească, striga Frania suprins.

— Oamenii trebuie lăsaţi să muncească numai acolo unde forţele umane sînt neapărat necesare la menţinerea standardului de viaţă. Toţi ceilalţi ar trebui să fie atraşi în rîndurile noastre !

în adîncul sufletului, Frania era de acord cu aceste idei, dar se simţea umbrit, depăşit şi poate şi puţin jignit ca ceea ce face de unul singur, face prost. Dar îşi reveni. Era rîndul lui să-şi expună propria-i părere cel puţin tot atît de valoroasă ca a lui Ciril.

îşi căută în buzunar tabachera şi se pregăti să-şi formuleze ideea. Vraja fumului de ţigară era o sursă de inspi

raţie, *dar în focul discuţiei uita cu deaăvîrşiYe sil şi-o aprindă.

— Fumaţi ? il întrebă pe Cirii.

— De ce nu ? Ce fel deţigară e asta ?

— Venus. Eu nu fumez alte ţigări.

— Cîte fumezi pe zi ?

— Nu le socotesc. Nu vreau să ştiu !

Ţigara îi oferi lui Frania o clipă de destindere.

— Aveţi dreptate, continuă el, dar eu aş avea o idee. După cuin ştiţi, noi „lucrăm" patru ore pe zi şi unora tot li se pare puţin. Ar fi în stare să robotească şi şase ore pe zi, cum era înainte vreme. Atunci, de ce să nu se prelungească timpul de muncă pentru aceşti zeloşi chiar la şase ore şi jumătate pe zi ? In felul acesta se vor elibera din procesul de muncă o serie de oameni care nu simt nevoia să muncească de loc ! Astfel fiecare va avea din plin ceea ce doreşte. N-am dreptate ? Ce spui ?

— Interesant !

— Dumneavoastră nu vă sînt pe plac cluburile, iar eu tocmai cu cluburile aş începe. Aş vrea să vă cer să ne explicaţi acolo această problemă şi să ne vorbiţi de experienţele dumneavoastră. Va asigur prezenţa tuturor membrilor.

— Am o pasiune pentru cifre. întreb mereu : cît ?

— Douăzeci şi doi de oameni. Numărul complet de membri.

Ciril parcă s-ar fi îmbolnăvit deodată sau parcă ar fi vrut să zdrobească în dinţi o explozie bruscă de rîs. Dar spuse numai atît :

— Nu e mult,

în ziua următoare Frania ţinu la club o cuvîntare măreaţă pe tema : Munca pentru maşini — iar libertatea pentru oameni ! Vorbi despre necesitatea răspîndirii acestei idei de la om la om şi, desigur, despre necesitatea do a lupta pentru ea şi de a jertfi chiar şi viaţa. Apoi vorbi şi despre eliberarea oamenilor din procesul de muncă pentru a putea trai liberi ca păsările cerului, ca gî/ele păinîn- tului, ca peştii mărilor !

Apelul provocă senzaţie la club. Mulţi aplaudară, chiu- iră, bătură din picioare. în timpul acesta izbucniră brusc; alte aplauze, atît de puternice, îneît părea că aplauda un milion de oameni deodată. Ropotele creşteau într-o huvu-

ială de cutremur, înghiţind toate celelalte sunete. Membrii clubului îşi astupară urechile şi alergară la un dulăpior pe lîngă fereastră de unde venea acel zgomot de iad. Primul care ajunse acolo luă dulăpiorul şi îl aruncă pe fereastră, îndată însă apăru proprietarul păgubit care era inventator. Acesta, un fost dirijor, voind să-şi surprindă în mod plăcut auditorii, îşi prezentase aici pentru prima dată aparatul. El explică jignit că voise să cruţe cu ajutorul „aparatului“ său efortul publicului, să-i cruţe durerea de a-şi lovi palmele în sălile de concerte şi de teatre, şi nu putea să priceapă de ce nimeni nu vrea să renunţe la dreptul de a aplauda.

Inventatorul se duse în curte să-şi culeagă aparatul, iar ceilalţi continuară cu aplauzele, bătînd din palme în mod obişnuit, încet sau repede, plin de importanţă sau pasio- nat, gingaş sau vesel, fiecare după temperamentul său.

Dar acolo erau şi oameni care nu aplaudară de loc. Erau prea surprinşi de noutatea ideii şi tăceau. Se chirciseră pe locurile lor, consternaţi, privind nesiguri în jurul lor. Cîţiva, folosind haosul stîrnit cu „aparatul de aplaudat", se fofilaseră din sală.

După ce se liniştiră lucrurile, unul dintre cei surprinşi se înscrise la cuvînt. începu să spună că e mai indicat pentru club ca membrii lui sa stea liniştiţi, să nu atragă prea mult atenţia societăţii geloase asupra lor. I s-a strigat să tacă, spunîndu-i-se că e un laş. Frania, ridicat pe umeri, fu purtat triumfal prin sală

şi zvîrlit pîna în tavan.

Ciril şedea modest la o parte. Frania, într-un elan de generozitate, vru să-l arate pe el mulţimii zgomotoase care număra douăzeci de capete, ca fiind adevăratul autor al acestei idei, dar Ciril îl opri la timp. Zîmbi iarăşi, ca şi cum ar fi făgăduit ceva, iar lui Frania i se păru acum că în surîsul acela nu se ascunde numai o simpla făgădui ala.

Din clipa aceea începu prietenia între Frania şi Ciril. în fiecare seară la ora şase se auzea soneria. Frania ştia cine e şi se grăbea să deschidă. Daca se întîmpla ca prietenul Ciril să întîrzie, Frania se neliniştea, se supăra şi era cuprins de panică neştiind cum îşi va petrece seara.

Vagabondau împreună pe străzi, cinau împreună, mergeau împreună la teatre, la concerte şi la feeriile pe gheaţă
*02
din palatul de iarna. Ciril cunoştea Praga nouă mai bine decît Frania. Cunoştea fel de fel de locuri ascunse, unde se puteau servi tot felul de bunătăţi şi de aperitive. Ciril îl conducea pe Frania la restaurante mici, ai putea spune cît podul palmei, dar cu nume vechi, ca de pildă „La Sima- ciku“. Ciril îi spuse în mod confidenţial că bucătarul de aici e un virtuos şi în acelaşi timp şi un adevărat compozitor. Domina, zice-se, printr-o orchestră de mîncăruri alese, pofta oamenilor şi ştia să-i vrăjească cu simfonii întregi.

Frania, răsfăţat în privinţa asta de către Sedmikraska, avea, s-ar putea spune, un miros şi un auz al gustului. Putea să perceapă ccle mai complicate creaţii culinare. Gustă acolo dintr-o aripă afumată de drac-de-mare şi, după ce o consumă, declară, fără să pară că se grăbeşte cu aprecierile, ca acest fel a fost pentru el cea mai mare aventură gastronomică de pînă atunci. La a doua vizită îi fu servit un platou cu Si Ciu-syn, mîncare denumită astfel după numele bucătarului care era chinez. După masă declară că începînd de acum nu va mai spune niciodată despre o mîncare, că ar fi cea mai gustoasă. Chemară la masa lor şi pe virtuosul bucătar. Frania şi-l închipuia îndesat şi rotund ca o minge albă, tăvălită prin făină. Rămase surprins vă- zînd un chinez uriaş, cu ochi înguşti şi şireţi. Culoarea irisului lor era nespus de albastră. Pînă şi în globul ochilor avea o rămurică de genţiană-albastră. începu să povestească despre succesele lui, dar în acelaşi timp se plîngea de

neajunsurile muncii şi a răspunderii. Uneori, spunea el, ar fi gata să lase totul baltă, că mai degrabă s-ar duce să adune scoici din mare, decît să fie mereu frămîntat de aceste probleme.

Frania rîdea. Aşa vorbesc toţi aceşti „mîncători de muncă" şi probabil că se plîng numai din mîndrie !

Ciril însă se agăţă de acest pretext. Părea că doreşte să „strălucească" în faţa lui Frania şi să dovedească prin fapte cît e de necesară agitaţia „de la om la om". Vorbi despre muncă cu atîta dispreţ, încît stîrni şi dezaprobarea lui Frania. începu cu blestemul care stă la baza speciei umane şi, ca să argumenteze, scoase din prăpastia uitării legenda ce povestea despre un anume Adam şi despre iubita lui care, cînd au fugit din rai, au auzit deasupra capetelor lor strigînd glasul dumnezeului-destin :

103

,,Omule, de acum încolo numai în sudoarea frunţii să-ţi cîştigi pîinea“.

Cuvintele erau puţin cam ciudate. Poate că ar fi avut efect printre invitaţii de la club, dar aci, în mediul acesta înăbuşitor de arome de mîncăruri bune, suna într-adevâr ca un blestem, ca o provocare. Frania însă conta pe faptul că bucătarul fiind un om talentat şi pasionat de munca lui nu va fi de aceeaşi părere şi că va lua în rîs această istorioară. De aceea, ca să ţină şi el pasul cu Ciril, mai puse cîteva paie pe rugul acestei tirade înflăcărate.

Ochii albaştri ai lui Li Ciu-synscăpărară.Bătu cu pum nul în masă.

— Aşadar se poate trăi şi fără muncă ! strigă el dezlănţuit.

— Nimic mai uşor ! confirmă Ciril.

— Şi cum se procedează ?

— încetezi să mai munceşti şi pleci !

Li Ciu-syn fluieră îndelung smulgîndu-şi şmechereşte de pe cap boneta lui înaltă de bucătar. Dar brusc se po- somorî. Uluit cu totul, îşi descheie halatul alb şi se întoarse spre uşă. Plecă tăcut, îndărătnic, ca şi cum ar fi fost jignit în demnitatea sa.

Dacă nu vrei, nu eşti obligat să pleci, ar fi vrut Frania să strige în urma lui, dar n-a strigat.

Ciril avea dreptate, atunci cînd a deschis ochii bucătarului. Şi bucătarul avea dreptate, cînd şi-a părăsit într-un mod atît de neaşteptat munca !

Şi totuşi întîmplarea asta avea un mare neajuns.

„Am nevoie de un asemenea bucătar, ca să mănînc bine î gîndea Frania. Şi Ciril are nevoie de el — ce dracu', nu pricepe ?“

— Ai văzut ce vesel fluiera ? Şi cum şi-a aruncat de pe cap tichia de eretic condamnat ?

Frania făcu un semn afirmativ, dar în sinea lui protesta. Nu trebuie exagerat ! Totul are o limită ! La urma urmei, Li Ciu-syn a plecat nefericit pentru că a fost pus în situaţia de a-si schimba părerile despre muncă.

— Asta fiindcă era obişnuit sa stea la maşina de gătit, răspunse Ciril de parcă i-ar fi ghicit gîndurile. I-a părut răir că s-a eliberat, aşa, deodată, şi îşi părăseşte lanţurile.

104

Apoi nu mai vorbiră despre chinez. A doua zi, cînd reveniră la cină, au trebuit să aştepte multă vreme. Li s-a spus că bucătarul a plecat şi, o dată cu el, au plecat şi ospătarii. Pe listă străluceau însă mai departe aceleaşi feluri de mîncare : dracul-de-mare, gogoşelele de Himalaia în vin, cît şi celelalte specialităţi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Frania răsuflă uşurat. Numai că trădarea ospătarului, pentru al cărui post nu se găsise înlocuitor, îl obligă să se servească singur. Apoi, cînd gusta din porţia de creier de peşte pane se îngrozi de-a dreptul, atît era de dezgustător. Ar fi vrut să strige că mîncarea asta este un atac ucigător îndreptat asupra gustului, dar nu zise nimic.

îl vedea pe Ciril cum sta aplecat peste farfuria sa, în-, ghiţind aceeaşi mîncare ; îl fulgera prin minte gîndul că poate prietenul său se răzbună pe el. Atunci se apucă să mănînce. Nu trăise însă niciodată 'o senzaţie atît de nesuferită şi provocată atît de repede. Se mira el însuşi ca simţul omenesc poate să suporte un asemenea gust respingător. Dar totuşi mîncă şi suportă. El socotea ca în felul acesta îl pedepseşte pe Ciril pentru acţiunea lui de propagandă necugetată.

— Mîncarea e admirabilă astăzi, îl necăji el, dar Ciril îşi vedea de ale sale.

— Ei vezi, zise el mulţumit, după ce terminase de mîncat şi-şi ştersese buzele cu şervetul. Tu te temeai de ce se va întîmpla cînd a plecat bucătarul. Iacă, totul e în ordine. Mîncarea a avut un gust remarcabil, nu ?

Vulpoiule ! gîndi Frania. E în ordine, daca acţiunea ta de ieri te arde şi pe tine acum pînă în vîrful picioarelor !

Ieri, pe vremea asta, halba de bere rece era de mult pe

masă, surîzînd parcă în faţa lor. Iar astăzi, cînd limba le era năclăită de un gust scîrbos de le venea să scuipe, nu venea nimeni să le-o servească. Pînă la urmă au trebuit să se ducă singuri la tejghea să se servească. Şi, ca o culme a nemulţumirilor, berea era caldă şi amară.

Frania simţi că nu va mai putea suporta şi această ultimă lovitură. Fierbea de mînie şi, în acelaşi timp, îi venea să plîngă şi să protesteze împotriva acestei nedreptăţi, să ia halba şi s-o trîntească de pamînt.

105

Dar se stăpîni îndată, cînd simţi pe umărul lui o mîna liniştitoare.

— Calm, calm Frania, îi zîmbi Ciril, iar surîsul lui parcă i-ar fi spus : Ştiu multe şi înţeleg şi mai multe. Apoi începu s£-l încurajeze : Nu-i nimic de făcut, prietene, trebuie să te adaptezi situaţiei. Pretenţiile noastre au crescut, dar asta nu înseamnă că nu trebuie să le dorim tuturor aceeaşi libertate. Şi bucătarul are dreptul să trăiască şi să zburde în libertate întocmai ca tine şi ca mine, întocmai ca o pasăre, ca un fluture. Nu trebuie deci să bombănim. Şi aşa se poate trăi bine.

— Poate că ai dreptate, răspunse Frania întunecat. Ştiu să-mi impun orice, şi apoi mă descurc eu şi fără creier de peşte.

— Probabil ca noul bucătar va învăţa să gătească bine, cine ştie, trebuie să înveţe şi el o dată, dacă, bineînţeles, va rezista multă vreme la maşina de gătit.

Frania era gata-gata să izbucnească. Să-i spună că de acum încolo să-şi păstreze pentru sine asemenea blestă- măţie de agitaţie, că el e vinovat de toate cîte se întâmplaseră în restaurantul acesta şi acum mai şi rînjea. Dar vrînd-nevrînd s-a văzut obligat să-i dea dreptate. Desigur că nu trebuie să-şi dezvăluie deziluziile personale, ca să nu stârnească batjocura prietenului său. Ce fel de apostol al noii idei ar fi el ? ! Se linişti deci. Nu spuse nimic, dar cînd plecară de la ,,Simaciku“ se jură că n-o să mai calce pe acolo chiar dacă ar fi să moară de foame.

Frania avea acum toate motivele să-l urască pe Ciril şi cu toate acestea nu se putea despărţi de el. îi aştepta vizitele tot atât de nerăbdător şi se bucura de hoinărelile lor care ascundeau în ele tot felul de posibilităţi neprevăzute, întâlniri uimitoare şi întâmplări de neînţeles.

Frania fusese martor la toate, aprobînd intransigenţa şi

principiul după care Ciril îşi aplica ideea. Chiar îl admira şi socotea că va fi cîndva şi el la fel, că va învăţa să suporte orice prejudicii, să sufere „pentru idee“. Deseori însă, în tainiţele sufletului, îi încolţea alt gînd ascuns : cînd îi va veni mintea la cap ? Cînd se va sătura de această luptă zadarnică, în care orice succes se întoarce ca o lovitură de bumerang chiar asupra capetelor lor ?

106

Uneori ceea ce li se înlîmpla era de necrezut. Cafeaua „moka de Arabia“, care îi plăcea s-o bea îndulcită cu o steluţă trandafirie de zahăr în cafeneaua „La cameleonul ceresc”, devenise deodată amară ! Resemnat, fu nevoit să asculte scuzele responsabilului cafenelei. Acesta spunea că inginerul-şef al fabricii de dulciuri „se eliberase din muncă**' şi zburase în Groenlanda, ca să vadă cum se face acolo încălzirea solului cu ajutorul energiei atomice. Şi după el a şters-o întreg colectivul de tehnicieni.

Frania clătină trist din cap, ca şi cum nimic nu l-ar mai fi putut surprinde. Apoi întrebă fără curaj :

— Ciril, nu cumva ai şi tu vreun amestec în afacerea asta ?

— Jumătate tu şi jumătate eu ! suna răspunsul. îmi explic această afacere printr-o acţiune întreprinsă de entuziaştii pe care noi i-am încînlat la club. Probabil că au făcut agitaţie. Ideea noastră se întinde, băiete, cu viteza reacţiei în lanţ. Discursul tău de la club a dat rezultate şi a împins oamenii să treacă la fapte.

Dacă nu şi-ar fi cunoscut prietenul, puţin i-ar fi lipsit să creadă ca acesta îşi bate joc de el. Cu toate că în acest caz ar fi însemnat sa rîdă şi de el însuşi. Prietenul vorbea desigur foarte sincer, dar ce-i pasă lui acum de toată sinceritatea aceasta, cînd cafeaua era amară şi nu o mai putea îndulci nici cu un astfel de succes repurtat de ideile lui proprii.

într-una din seri s-au dus împreună la grădina cinematografului „Văd stelele[4]*. Acolo rula un film interesant, se numea : „Cum a devenit domnul Zaharias Zdichineţ satelit al pămîntuluî**.

Filmul arăta viaţa unui echipaj de pe un corp ceresc artificial care era de fapt o staţie de legătură, un fel de pod care circula la limita atmosferei pămînteşti, pe care cosmonauţii se opreau pentru a pregăti alte zboruri ale rachetelor cosmice. Domnul

Zaharias era şeful instalaţiei de reglare a climei de pe satelit şi se îndrăgostise, fără noroc, de domnişoara Liza, cea mai tînără controloare a microat- mosf-erei. Dar Liza iubea pe rozaliul Alioşa, calculatorul- şef. în cadrul acţiunii se creează un triunghi etern uman, bineînţeles, suspendat la 300 kilometri deasupra globului pămîntesc.
.107
Domnul Zaharias îndrăgostit fără speranţă se hotărăşte să se sinucidă şi, în vederea acestui scop, alege un procedeu uimitor : sare din satelit. Şi tocmai în clipa palpitantă, cînd deschidea trapa cabinei ca să se arunce cu capul în spaţiu, deodată s-a stins imaginea colorată de pe ecran, iar strigătul nefericitului îndrăgostit a fost rupt.

Din mijlocul publicului se auzi un oftatunanim de dezamăgire. Se vocifera, se rîdea şi se auzea clinchetul linguriţelor de îngheţată care, însemn de protest, se loveau de farfurioare. Se părea ca defectul va fi reparat repede, dar aşteptarea se tot prelungea. Cîţiva spectatori se ridicară din fotoliile-leagăn si plecară, tăcuţi şi indiferenţi, ca şi cum pe lume n-ar fi existat curiozitate.

— Un moment ! spuse Ciril şi se ridică şi el. Mă duc să aflu ce s-a întîmplat.

— Bine !

Frania ar fi vrut între timp să bea un pahar de oranjadă, dar nu mai rămăsese nimeni să-l servească. Plecau şi alţi spectatori. Frania era uimit de liniştea cosmică din ochii lor. I se părea chiar că surprinsese cîteva perechi de ochi oprindu-se cu interes asupra sa, dar, cînd se convinse că totul în îmbrăcămintea lui se află în ordine, se scutură îndată de această închipuire fără rost.

Ciril se întoarse cu o veste supărătoare. Operatorul îşi părăsise de cu seară postul ca să se înroleze în rîndurile cetăţenilor liberi care au terminat definitiv cu toate lanţurile muncii. Elevul care îl înlocuia nu ştia ce să facă cu pelicula ruptă. Lui Ciril i s-a spuscă şi alţi membri ai personalului îşi vor părăsi postul din acelaşi motiv.

Lui Frania îi era sete, dar curiozitatea îl ardea şi mai rău. Ce n-ar fi dat să vadă, fie şi numai clipa care arată cum s-a desfăcut de satelit domnul Zaharias, îndrăgostitul nefericit, şi cum după aceea a devenit el însuşi satelit al Pămîritului ! Otrăvit

pînă în fundul fiinţei sale, Frania părăsi blestemata gradină a cinematografului.

Ou o seară înainte pierduse de două ori la rînd partida de şah cu Ciril. A treia oara îi zîmbise norocul. Partenerul său pierdu calul şi provocă, zadarnic, o serie de încurcături numai pentru că situaţia damei sale era ameninţată. Frania se pregătea şă-i dea o lovitură grozavă, prin care să-i prindă dama în cursă, dar chiar în clipa
108
aceea se stinse lumina ! Se făcu întuneric, întuneric de- săvîrşit, barbar. Acest întuneric survenise atît de brusc şi de neaşteptat, încît Frania se sperie şi bîjbîind lovi masa. Simţi totodată cum aceasta se răstoarnă şi cum figurile se rostogolesc la pămînt ! Cînd îşi reveni din spaimă, auzi glasul liniştitor al lui Ciril care se afla alături de el :

— E un deranjament în reţeaua electrică. Tehnicianul o să facă îndată reparaţia.

Deranjament ! Dar cine o să mai pună figurile de şah la loc, aşa cum au fost ele în partida aproape cîştigată ? Şi întunericul se prelungea, trecuseră cinci minute, zece minute, şi tehnicianul nu mai venea. Pînă la urmă au aflat că şi acesta şi-a părăsit serviciul. Ar fi trebuit să bănuiască din capul locului ! Lui Frania îi venea să urle de necaz, dar se mulţumi să-şi muşte buzele. Puţin mai tîrziu Ciril îi anunţă cu glas tare o veste şi mai alarmantă. Nici nu-i venea s-o creadă. Din păcate, avea s-o simtă curînd pc propria-i piele.

Trei dispeceri de la fabrica automată de ţigări „Venus“ au refuzat să mai lucreze. Au lăsat totul baltă şi au zburat în Al pi la concursurile de alpinism. Se spunea că acum în fabrică domneşte o linişte ca în Lună.

Frania, plin de presimţiri rele, porni îndată spre automat. Aruncă o fisă în orificiu, învîrti butonul şi... în locul pachetului de ţigări, primi fisa îndărăt însoţită de un cartonaş cît o carte de vizită pe care erau tipărite cîteva cuvinte de scuză.

în primul moment i se păru că este o farsă. Nu i se mai întîmplase ca automatul să nu-1 asculte ! Să fie obligat oare să renunţe de astă dată tocmai la un lucru cu care se obişnuise şi pe care îl socotea ca pe o necesitate firească a vieţii ?

Ciril, ca un fel de diavol ispititor, îi oferi o ţigară ,,Poem“. Frania nu refuzase niciodată o ţigară oferită de cineva. Acum

însă aproape că plîngea după albastrele sale ţigări ,,Venus“. Răscoli pretutindeni, încercă şi la alte automate, zadarnic. Oriunde s-ar fi îndreptat şi orice ar fi întreprins, pînă la urmă ghinionul se ţinea scai de ei.

începu să ofteze mereu şi din cînd în cînd rămînea pe gînduri. încă mai demult, din timpul hoinărelilor lui cu Ciril, îl năpădeau gînduri ciudate. Admirabila idee a elibe-

109

rarii din munca se banaliza numaideoît, cînd omul încerca să o realizeze. El purta torţa noii idei, dar aceasta pîlpîia o clipă şi pîna la urmă se ardea el însuşi cu ea.

Cineva trebuie să muncească, reflecta el. Nu sînt nici nebun, nici diavol ca să nu recunosc acest adevăr.

Numai că... cine trebuie să muncească şi cine nu tre buie ! ? înainte de a-1 cunoaşte pe Ciril, problema era limpede : Eu nu trebuie să muncesc ! Alţii n-au decît s-o facă ! Dar, după aceea, vechealuisiguranţă se risipea.

Parca totul era acum mai întîi călcat în picioare şi apoi se întorcea împotriva lui. Frania se simţea depăşit. Cine trebuie să muncească şi cine nu trebuie ? Da, în această întrebare se aflâ închisă toată taina. Cîta vreme nu-şi pusese această problemă fusese fericit.

La celelalte înlîlniriFrania nu mai spuse nici un cuvînt. Tăcea cu încăpăţînare. Din cînd în cînd îi arunca lui Ciril o privire întrebătoare, ca şi cum ar fi aşteptat ceva de la el. Ceva nelămurit, ceva de care se temea, dar care prindea contur din ce în ce mai mult. Mai tîrziu îi veni o idee. O respinse, dar aceasta revenea iarăşi, şi iarăşi, plictisindu-1. Şi totuşi niciodată nu avusese curajul să o rostească cu glas tare. într-o zi Ciril îi propusa sa meargă să viziteze împreună fabrica de ţigări ,,Jupiter“, care mai funcţiona încă. Trebuia să meargă înainte de prînz, ca să-l prindă pe un anumit inginer, cu care Ciril dorea să vorbească.

— Despre ce vrei săvorbeşti cu el ? se sperie Frania.

— E un vechi cunoscut al meu,şi nu l-am văzut de mult.

Frania nu mai rezistă. Se hotărî să-i vorbească :

— Ascultă, Ciril, spuse el întunecat. La ce bun să mai minţim

— amîndoi fumăm...
— Aha ! rîse Ciril. Nu, nu-ţi fie frică ! N-am să-i suflu nici un cuvinţel. Dar mi-e teamă ca el însuşi...
— Dacă... el însuşi... continua Frania căzînd pe gîn- duri, atunci ar trebui să-i spui... adică noi amîndoi...
— Vrei să zici că trebuie să-i facem morală, să-l convingem... să...
— Să... Eu aşa cred... fiindcă..
— Fiindcă noi, amîndoi...
— întocmai, afirmă Frania. Munca nu trebuie sa se
110
Întrerupă acolo unde e neapărat necesară pentru bunăstarea societăţii umane.
— Deci să-i lămurim pe aceia care vor să se elibereze din procesul dc muncă...
— Şi ehiar să-i convingem...
— Ce ?
— Ei, că munca e o cinste, că e frumoasă, că ea e mîndria omului, spuse Frania simţind că aceste cuvinte îi lasă pe limbă un gust amar ca laptele de păpădie.
Ciril însă scutură negativ din cap.
— Nu, Frania ! Tu nu vorbeşti serios ! Nici tu n-ai fi de acord cu treaba asta ! Nu-ţi dai seama ca ar fi o laşitate, că ar fi ca .şi cum nu te-ai respecta pe tine însuţi ! ? Oricine ar putea să-i vorbească în felul acesta în afară dc noi doi. Noi nu mai avem dreptul. Tot ce pot sa-ţi făgăduiesc e că voi tăcea. Orice ar vrea să facă acest inginer, nu-1 voi reţine, nici nu-1 voi îndemna !
După ce se despărţiră, pe Frania îi mai aştepta o surpriză. Ascensorul numărul 9, care trebuia să-l urce la etajul doisprezece, nu funcţiona !
Aceasta era o întîmplare nemaiauzită, Frania se repezi la telefonul portarului. La început formă zadarnic numărul respectiv. îl cuprinse spaima ca şi telefonul s-a întrerupt şi că întreg iadul complotează împotriva lui. După o aşteptare îndelungată îi răspunse în sfîrşit glasul de care avea nevoie. Se pregătea să tune şi să fulgere, să protesteze şi să ceară imediat să se ia masuri, însă de la celălalt capăt al firului glasul administratorului suna sec şi riguros :
— Numărul 9 a raiuas în pană si maşinistul a plecat.
— Cum a pîcc:-t ? Unde a plecat ?

— Şi-a părăsit Juriu[1] ! Zicea că a muncit destul !
— Şi eu ce iac ? Cura ajung sus ?
— Trebuie să uieaţ-i pe jos. Sau poate vieţi să vă urc eu ?
— Cum să urc pe jos ? gemu Frania.
— F& S'^ri ! Nc?.pi.e-bună !
— Alo ! Alo !...

Dar glasul nu mai reveni. Lui Frai: a nu i mai rămas* decîl să urce treaptă cu treaptă, etaj cu etaj. Pînă ajunse la etajul zece, avu timp să blesteme şi glasul administra
ţii
torului de la telefon, şi pe maşinistul-şef care dezertase de la munca lui, şi pe toţi ceilalţi funcţionari fără conştiinţă, care şi-au părăsit în chip uşuratic locurile lor de muncă, îi blestemă şi pe Ciril, care ca un mefisto îşi băgase coada peste tot. După ce în sfîrşit se tîrî aproape în patru labe de-a lungul ultimului etaj, izbucni în plîns, bleste- mîndu-se de data asta numai pe sine. îşi afurisi soarta şi clipa în care s-a născut, spunîndu-şi că decît o asemenea viaţă, mai bine lipsă.

A doua zi dimineaţă,ascensorulfuncţiona şi treptele nesfîrşite rămăseseră în amintirea lui ca un vis urît. Astfel putu să ajungă la timp la întîlnirea cu prietenul său. C-iril îl conduse pe Frania la unul din pavilioanele albe şi înguste ce se întindeau pînă departe, cît vedeai cu ochii. Pavilionul era înconjurat din toate părţile de un parc.

Frania nu mai fusese nicicînd într-o fabrică. Era cu totul uimit cînd trecură peste covorul întins în hala enormă care pe toată lungimea ei adăpostea un sistem de maşini semănînd cu o şopîrlă uriaşă, compus din forme geometrice perfecte, legate unele de altele şi îmbu- cîndu-se unele în altele.

în sala nu se mişca nimic. Frania începu să se nelinişească îndată, I se păru că şi aceste maşini s-au oprit. Se întoarse cu teamă spre fata care îiîntovărăşea.Era îmbrăcată cu un halat albmirosind a tutun. Pînăşi o;;hii ei, măriţi de nişte lentile puternice, aminteau de culoarea foilor uscate ale preţiosului tabac. Fata li se prezentă ca fiind dispecer.

Deschise ferestruica de control şi deodată sala se umplu do un ronţăit calm. Frania răsuflă uşurat. Prin geamuri se putea vedea cum se aşază unele peste altele foi galbene de aceeaşi

mărime; cum se îndreaptă spre cuţitele care le taie în fire aurii.

în dosul fiecărei ferestre se petrecea ceva remarcabil, începînd cu aşezarea foilor de tutun şi pînă la 'naşterea ţigărilor. Unele maşini cu degete de oţel formau cutiuţe din material plastic transparent, altele le umpleau, le lipeau şi le aşezau în cutii mari, care porneau undeva, pe o bandă rulantă, pînă se pierdeau din vedere.

112

— Asta e coada crocodilului nostru, rîse fata. Dacă vreţi să-i vedeţi şi creierul trebuie sa înconjurăm totul.

Frania ar fi rămas să privească prin fiecare ferestruică, chiar pînă seara, dar fata, fără altă vorbă, îl pofti să treacă pe partea cealaltă, peste podul suspendat. Şi în această parte a „crocodilului", pe parchet se întindea un covor imens. între ferestrele mari atîrnau în rame pinze şi tapiserii cu motive legate de folosirea tutunului şi de fumat, iar între palmieri erau fotolii albe împletite. înfăţişarea acestui loc semăna mai degrabă cu o expoziţie de tablouri, aşezată într-o grădină de iarnă.

Apoi ajunseră în biroul inginerului. Acolo era creierul fabricii sub forma unui cadran cu limbi tremurătoare, cu butoane şi cu semnale luminoase aşezate pe discuri albe. Aci se concentrau toţi nervii „crocodilului".

Inginerul era un bărbat înalt, blond, cu o bărbie ascuţită şi cu sprîncene negre deasupra unor ochi ironici. îi ură bun-venit lui Ciril. Se vedea că îi face plăcere să-l vadă. La Frania se uită şi îi zîmbi caustic.

— Inginer Krubert, se prezentă el.

Le oferi fotoliile, iar el se aşeză astfel, încît să aibă sub ochi întregul sistem nervos al „crocodilului", de la cap pînă la coada, sub forma unui tablou electric de comandă. Inginerul începu să vorbească despre munca lui. Se simţea îndată că vorbeşte cu plăcere. Spunea că nu se poate plînge de muncă, dar că va pleca de aci liniştit si ca atunci va ofta de mulţumire, ca după un film bun care o dată tot trebuie să se termine.

Frania rămase uimit de felul de a vorbi al inginerului şi nu-şi putea da seama dacă cele spuse erau doar o glumă sau nu.

— N-am înţeles bine. De fapt de ce vreţi să plecaţi ? întrebă el.

— Toţi pleacă... Şi eu cred că dumneavoastră ştiţi de ce !

Inginerul Krubert îi aruncă o privire şireată, ca şi cum i-ar fi

cerut să colaboreze la vreo pungăşie. Frania era contrariat. Omul acesta mă cunoaşte oare ? De cînd, şi de unde ? După atîtea experienţe chinuitoare parcă pierduse pămîntul de sub picioare. I-ar fi fost foarte neplăcut. Poate că Ciril îl trădase ? îl căulă din priviri, dar el se

ridicase şi sta de vorbă, la o oarecare distanţă, cu dispecera cu ochelari. Acum Frania putea să-l întrebe pe inginer unele lucruri despre care în faţa lui Ciril s-ar fi sfiit să vorbească. Cînd îşi aminti de minunile care se petreceau în dosul ferestruicilor, simţi că se revoltă împotriva acestui prost care s-a lăsat prins cu atîta uşurinţă.

— V-aţi obişnuit, desigur, cu munca dumneavoastră, începu Frania pe de departe. Nu o să vă plictisiţi fără ea ?

— O, ba da, la început o să-mi fie greu... Prestez o munca plăcută. Eu cînt pe această claviatură şi crocodilul scuipă ţigări... Dar e totuşi munca, răspundere, datorie, e o limitare a libertăţii personale. De altfel am şi acasă pian. Dau întîietate libertăţii absolute care se aseamănă cu libertatea păsărilor din aer. Şi vrabia de pe streaşină e mai liberă decît omul. Cred că tocmai dumneavoastră nu trebuie să vă mai explic...

„Idiotul, poate crede că eu sînt nebun“, se gîndi întristat Frania.

— Şi-apoi, continuă Krubert, voi căuta mîngiiere şi uitare în colecţiile mele. De fapt sînt un pasionat colecţionar de antichităţi. Nu aveţi cumva din întîmplare pe acasă vreo moneda veche, vreo brăţara, sau cercei din aceia pe care îi purtau bunicile noastre la urechi '? Sau vreun ceas de nichel, sau de aur, indiferent. Colecţionez şi viori, chiar şi „ţigări".

— Nu am nimic asemănător, răspunse Frania cu glasul parcă sugrumat.

— Dar, în legătură cu acea libertate absolută de care aţi vorbit, aş vrea să vă spun numai că această idee strălucitoare ca şi un luceafăr nu poate fi generalizată. Aţi trecut cu vederea un lucru important. Mă gîndesc la nevoia de a se munci acolo unde este absolut necesar pentru a menţine standardul de viaţă. Ce aţi fuma dumneavoastră, de pildă, dacă s-ar opri toată producţia de ţigări ?

— Din întîmplare eu nu fumez, rîse Ki'ubert, şi ochii lui

păreau că spun : ţi-ai găsit naşul cu mine, băiete !
— Nefumător ! se miră cu glas tare Frania, Şi totuşi colccţionar de tigrii !
— Dacă aş fi fumător, mi-aş fi fumat de mult colecţia, răspunse el, apoi începu să explice ce fel de specialităţi are în cdeeMa sa.
114
— Aşadar, nu sînteţi fumător, admise Frania. Dar fumătorii ce se vor face ?
— Se vor dezvăţa de fumat ! Dacă nu va mai fi nicăieri tutun, nu vor mai fi nici fumători. Vor dispare, cum au dispărut şi lămpile electrice. Dar serios, aerul va fi atunci mai curat ! Se va respira mai bine şi va fi folositor pentru sănătatea naţională. Fumul de tutun de pe tot globul se rostogoleşte pînă în stratosfera, sporovăia Krubert.
E un egoist, hotărî Frania în cele din urmă. Cu unul ca ăsta e păcat să strici o vorbă ! Dar simţea că lucrurile nu stăteau tocmai aşa. Poate se preface numai ? Sporovăieşte în van şi probabil îmi ascunde ceva. Lui Frania îi plăcea chipul inginerului, dar pe vorbele lui nu dădea doi bani. Tot ceea ce spunea el aţîţa, şi, cu toate acestea, înfăţişarea lui dovedea tocmai contrariul celor rostite. Frania avea impresia că toate brăţările, ceasornicele, şi tot ce spusese în legătură cu ele, era ceva secundar, neserios. Poate ca aceste colecţii nici nu le avea. Aşa socotea Frania judecind după felul atent cu care inginerul supraveghea aparatura şi după cum se întrerupea din vorbă cînd pe tablou apăreau fosforescenţele unor semne tainice.
Omul acesta se confundă cu munca lui ! N-ar părăisi-o pentru nimic în lume ! Toate vorbele lui neserioase şi neconvingătoare, nu sînt decît o manevră ascunsă. Frania ar fi pus mîna în foc, că aşa era. Atunci de ce toate acestea ? De ce ? Dacă n-ar fi flecărit atîta ar fi vrut să-i spună că n-a văzut niciodată ceva mai frumos decît procesul de producţie care are loc sub chiurasa solzoasă a monstrului automat. Mîinile fantastice, de forme uimitoare, au sute de degete, de încheieturi şi de articulaţii ! Fără să gre-şească o singură dată, îşi îndeplinesc precis sarcina tre- cîndu-şi opera mai departe altor şi altor degete.
Ar fi vrut să-i spună lui Krubert că îl invidiază pentru slujba lui din această cameră, plină de cadrane, de sonerii şi de becuri albe, verzi şi roşii, prin care lămpile electronice comandă şi

interzic amestecul omului.

Ciril reveni tocmai cînd discuţia se terminase. îi zîmbi lui Frania cu zîmbetul lui plin de făgăduinţe. Frania şedea tare îngîndurat, fără să mai spună nici un cuvînt. Apoi rece îşi luară rămas bun.

Aleea principală era străjuită de arbori cxotici şi duoea către nişte fîntîni arteziene şopotitoare. Ciril însă o luă pe o cărare lăturalnică. Un grădinar cu o pălărie de paie mexicană tăia acolo trandafirii trecuţi şi îi arunca într-un coş. Un altul, puţin mai departe, stropea cu un furtun iarba presărată cu margarete, clopoţei de cîmp şi garoafe. Trecură pe lîngă o fată care lega în arc o tufă de trandafiri agăţători şi forma astfel o poartă.

Pe o platformă plină de flori trandafirii de tutun se plimba cineva cu un aparat de măsurat.

Frania se uita la toţi cei pe lingă care treceau cu cîtă grijă, cu cîtă pasiune erau absorbiţi de lucru.

Făceau o munca destul de puţin importanta, după cum socotea el, dar o îndeplineau ca şi cum fericirea întregii lumi ar fi depins de ea. Dacă ar spune acum acestor oameni să renunţe la muncă fiindcă e o robie, s-ar năpusti asupra lui ca bărzăunii sau, mai degrabă, ar rîde de el ca de un nebun.

0 luară pe lîngă omul care grebla cărarea. Ce demn se purta ! Cu cîtă mîndrie ţinea grebla ! Ce fericire trebuie să simţi în suflet atunci cînd greblezi nisipul alb al aleii !

îl cuprinse dorinţa să ia o unealtă, oricare ar fi ! I se păru curios că pînă atunci mîinile lui nu făcuseră nimic. Se privi, îşi mişcă degetele şi i se păru că le vede pentru prima oară. Şi deodată îl cuprinse mila de ele pentru că se mişcau zadarnic, în gol.

Ciril îi observă privirea plecată spre palmele deschise şi nu spuse decît atît :

— Mîini !

Nimic mai mult. Dar o spuse ca şi cînd i-ar fi prins gîndul din zbor, ca şi cînd ar fi ghicit de ce îşi privea Frania mîinile. Acesta se uită la prietenul său şi se roşi. Şi deodată se mînie. Ciril e capul tuturor răutăţilor ! El avusese năstruşnica idee să facă agitaţie, să meargă de la om la om ca ,,să-i scuture pe toţi acei lacomi de munca. “ Dar furia lui se schimbă în răutate. Am eşuat amîndoi, amice, şi tu şi eu. Amîndoi plutim parcă în Lună, n-

avem ce ne reproşa. Avusese de o sută de ori poftă să-i spună lucrul acesta. Dar nu ! Să înceapă să vorbească el singur ! Să-şi recunoască greşeala. Spusese : „Mîini Ce-a vrut să zică cu asta. Ar fi trebuit să-şi termine gîndul ! Voia să

rida dc mine că în momentul acela manile grădinarilor ini-au amintit de propriile mele mîini ? Sau poate voia să mă ispitească ? Ce să mai cred despre el ?

Frania se uită spre Ciril, privindu-1 dintr-o parte şi aştepta parcă un răspuns de la el.

Iată că acum nu mai zîmbeşte cu acel zîmbet plin de făgăduinţi. Pîna aici l-a adus afurisitul acela de surîs şi tocmai acum s-a stins ! Şi chiar dacă s-ar aprinde iar şi ar scînteia din nou ca un luceafăr, Frania nu s-ar mai lăsa înşelat !

Ce aştepta Ciril ? Să-mi vorbească ! Să-mi spună ceva ! Şi dacă ya începe să flecarească iarăşi despre libertatea aceea asemănătoare cu a păsărilor, despre libertatea cio- cîrliei ? Am să-i spun verde în faţă : Omule, du-te ! Nu te mai păcăli nici pe tine, nici pe alţii !

încordarea dintre ei creştea tot mai mult. Cînd au ajuns la răspîntia denumită „Soarele cu şapte raze" Ciril se opri brusc.

— Frania, zise el pritizîndu-1 moale dc braţ.

— Ce-i ?

îl privi în ochi cu o căutătură lungă şi cercetătoare.

— N-ai să-mi spui nimic ?

— Ba am ! se îmbufnă Frania. Dar întîi vorbeşte-mi tu ! Cred că şi tu ai să-mi spui cîte ceva !

— Să ne despărţim, Frania ! adaugă Ciril.

— Ce-ai spus ? se mspăimîntă Frania. Vrei să pleci ? Acum... cînd... n-ar fi tocmai cinstit din partea ta...

— De ce ? întrebă Ciril neînţelegînd.

— Fiindcă... fiindcă... am intrat în afacerea asta amîn- doi şi ne-am încurcat pînă peste cap. Nu vreau să dau vina pe tine, m-am înşelat în aceeaşi măsură ca şi tine ! Dar acum ar fi cinstit să căutam să ieşim împreună din impasul ăsta !

— Eu, Frania, am şi găsit rezolvarea. De fapt o ştii şi tu. Dacă te-aş sfătui, ai crede poate că te silesc.

— Dar şi eu mă gîndesc la o soluţie, strigă Frania. Şi eu am să găsesc una i Totul a devenit acum pentru mine mai limpede decît lumina soarelui !

Pronunţînd aceste cuvinte i se păru că o negură deasă s-a destrămat undeva în adîncurile lui. Simţi deodată o mare bucurie, fără să ştie de ce şi de unde îi vine acest
117
sentiment. Ceva se limpezise în el. Rîdea. Din nou se ivi acel cunoscut surîs plin de făgăduieli neîmplinite în jurul gurii lui Ciril, dar Frania avu senzaţia că tocmai una dintre acele făgăduieli se împlinise.

— De mîine încep, se în flacără Frania. Şi nu patru, ci dintr-o dată cinci ore voi munci. Avem ce ajunge din urma, amice, nu crezi ?

— Să cauţi de lucru e destul de uşor, spuse Ciril, dar să găseşti... asta e mult mai greu.

—- Nu mă înspăimînt eu de greutatea asta, dar ce muncă să-mi aleg ? în trecut am folosit condeiul. Mi-ar place însă să ţin ceva mai greu în mînă, şi nu numai într-una singură, ci în amîndouă ! Să simt presiunea, rezistenţa, greutatea ! Braţele mele sînt atît de odihnite, încît singure doresc oboseala plăcută a muncii. Mi-am dat seama de acest lucru în grădina aceea. Pentru început aş vrea să ţin în mîini măcar o foarfecă de grădinar. Mi-ar place să tai trandafiri trecuţi, să răscolesc cu vreo cazma în pamînt, să fac gropi pentru răsaduri tinere, să răstorn iarăşi pămîntul în jurul lor. Fie şi fără unelte, doar cu mîinile goale... Ar fi ceva să fiu grădinar ! Chiar de mi ine mă înscriu la un oficiu de plasare. Să mergem amîndou propuse Frania.

A doua zi Frania află că nu e chiar atît de uşor să devii grădinar. Responsabilii de grădini şi de parcuri se scuzau politicos, ridicau din umeri, amînau. Calculau cîţi oameni lucrează într-un anumit sector, pentru ca, urmărind realizarea unui plan, să nu se încurce unul pe altul, ci să muncească cu conştiinţa că munca lor e într-adevăr folositoare pentru toţi. Şi toţi îşi dădeau osteneala sa muncească bine, fiecare la locul său de producţie, şi dacă li s-ar fi luat o* singură părticică din sarcina lor, aceasta li s-ar fi părut, o nedreptate, o lipsă de încredere, ba chiar o insultă. Doreau să muncească patru ore pline şi aveau dreptul sa lo pretindă ! Nimeni n-ar avea îndrăzneala să-i pedepsească pentru sîrguinţa lor stirbindu-le din numărul orelor denumea. N-au decît să vorbească domnii solicitanţi cu oricare din grădinari. Să se convingă că fiecare

dintre ei (" legat cu trup şi suflet de munca lui si toţi sînt fericiţi că. prin munca lor contribuie la realizarea bunăstării generale.
118

Cam în felul acesta li se răspundea şi în fabrici şi în ateliere, adică acolo unde automatele, înadins, nu înlocui- seră mîinile omeneşti. Tot aşa se întîmpla cînd solicitau un loc de muncă în birourile palatelor de cultură şi de sport, ale întreprinderilor comerciale sau gastronomice şi chiar la administraţia blocurilor de locuit, unde personalul de serviciu furnica.

Peste tot dircctorii semănau cu balaurii cu o sută de capete şi parcă stăteau de strajă la poarta castelului blestemat, numai că în loc de capete îi întîmpinau cu o suta de scuze, păzind, fiecare în sectorul lui de activitate, ca să nu se scadă nimic din munca oamenilor pe care îi aveau în grijă.

Frania înţelesese că nu mai poate alege. Ar primi orice numai să nu stea deoparte ! încercă pretutindeni unde credea că s-a ivit cea mai mică nădejde, dar zadarnic !

— Să mai încercăm altceva, îşi aminti Ciril. Creatorii de artă au nevoie de lectori, de copişti, de asistenţi, de comisionari. Să fim cel pu\in în umbra acestor luminaţi.

— Aş fi gata să le mătur şi pragul ! strigă Frania cuprins de o nouă nădejde. Numai că şi această nădejde îi decepţionă. Cunoscuţii poeţi, dramaturgi, învăţaţi, pictori, compozitori, actori şi cîntăreţi erau de mult înconjuraţi de o întreagă pleiadă de oameni care muncesc în jurul lor adorîndu-i şi admirîndu-i. Frania n-a reuşit să găsească de lucru nici la maestrul Ilanuş a cărui operă o îndrăgise cîndva. Acesta era un poet de mare renume ; scria versuri pentru slăvirea muncii omeneşti pe care societatea de astăzi o preschimbase într-o adevărată bucurie a sufletului, într-o înălţătoare şi creatoare izbîndă a creierului, într-o voluptate a muşchilor şi într-o dulceaţă a oboselii. Pe versurile lui compozitori renumiţi compuneau cîntece şi imnuri.

Maestrul Hanuş primise cu bunăvoinţă primele versuri ale lui Frania, iar cînd a primit şi pe cele din urmă îi trimise o scrisoare, mai mult de milă, în care încerca să-l întoarcă de pe calea rătăcirilor poetice. Nu-1 cunoscuse personal pe Frania şi uitase de mult de încercarea lui fără succes. Mai degrabă pe Ciril i se păruse că-1 cunoştea de undeva. Lui Frania nu-i scăpară zîmbetele lor prefăcute, deşi îşi strîngeau mîinile. Dar de angajare nu putea fi vorba.

— Mi-ar face plăcere, dar nu pot, jur că nu mai am nevoie de nimeni. în jurul meu sînt numai tineri entuziaşti, care mă iubesc şi nu au altă dorinţa decît să mă servească, de aceea îi iubesc şi en pe ei... dar sînt intr-adevăr prea mulţi ! Le citesc din noile mele versuri, iar drept răsplată ei mi le citesc pe ale lor. Ne spunem despre ele adevărul. Desigur ţin o casă mare. Am un grădinar, un administrator al galeriei de tablouri şi al observatorului astronomic, am un arhivar şi bibliotecar, un secretar şi nu ştiu cîţi lectori. Toţi muncesc cu schimbul, mă răsfaţă, nu, nu pot, nu pot ! într-adevăr, îmi pare foarte rău, dar... pe soarele care pluteşte deasupra mea, nu am nici o posibilitate.

— Pot să vă curăţ pantofii, propuse Frania deznădăjduit.

Hanuş îi arătă o treaptă care avea o deschizătură făcută anume ca să intre în ea un picior încălţat.

— Chiar dacă n-aş avea acest aparat, mi i-aş face singur ! Şi deodată începu să rîdă : Ar putea să vie cineva să se ofere să-mi cureţe pîna şi dinţii cu periuţa.

După un drum penibil, plin de eforturi zadarnice şi de insuccese, Frania împreună cu Ciril şedeau într-un restaurant unde li se servea o cină îmbelşugată. Pe masă apăreau platouri cu mîncăruri admirabile şi sticle cu etichetei' unor soiuri vestite de vin vechi. Şi amîndoi prietenii erau înfometaţi, ca lupii.

Şi totuşi simţeau că le lipseşte ceva î Stomacul satisfăcut se bucura, însă inima le era goală. Abia acum vedeau limpede că există ceva mai scump decît cele mai preţioase aperitive, decît cele mai delicioase băuturi, decît cea mai ameţitoare muzică. Toate acestea se găseau din belşug, lumea era copleşită de ele, dar Frania voia să capete de lucru ! Şi tocmai această nouă necesitate a lui nu se putea împlini devenind pentru el cel mai dorit lucru dintre toate comorile lumii !

Naivul, credea că va găsi cu siguranţă de lucru acolo unde unii îşi părăsiseră locul de muncă. Voise să se strecoare în locurile rămase libere după plecarea acestora. Dar locurile goâle nu îl aşteptaseră pe Frania.

— Nu mai înţeleg. Nu pricep nimic ! spuse Frania lui Ciril, după ce se satură şi îşi aprinse ţigara.

— S-au descompletat atîtea locuri după plecaTea neno-

rociţilor acelora, pe care i-am lămurit noi ! De lucru e destul peste tot, dar am impresia că nu pentru noi, adică pentru tine şi pentru mine !

— Cred că un singur obstacol stă în faţa noastră ca o stîncă, răspunse Ciril. Am o presimţire proastă, Frania.

— Cum, ce ? se înspăimîntă Frania.

— Noi doi am făcut prea mult caz de ideea noastră. Toată lumea ne cunoaşte.

— Cine anume ne cunoaşte ?

— Societatea umană. Am greşit faţă de ea... şi acum ne pedepseşte.

— Şi cum ne pedepseşte ?

— Cu asprime, treptat, îndepărtîndu-ne de posibilitatea de a munci !

— Bine, dar pedeapsa asta cred că nu ne priveşte şi pe noi ! Asta îi priveşte pe aceia care s-au făcut într-un fel vinovaţi, pe aceia care şi-au părăsit locul de muncă, deşi nu puteau trăi fără să muncească ! Cum ne pot pedepsi pe noi, cînd noi înşine n-am vrut să muncim ?

— Da, Frania, asta e presimţirea mea ! Sînt două categorii de oameni care s-au exclus din societate. Pe de o parte aceia pentru care munca deşi constituie cea mai mare fericire a vieţii, au fost lipsiţi de ea drept pedeapsă. Iar pe de altă parte cazul nostru, tu cu mine şi cu ceilalţi la fel cu noi, crainicii falsei libertăţi. Mă tem că pedeapsa ne-a atins şi pe noi. Ne-am plimbat printre tovarăşii noştri ca nişte oi rîioase, numai că nu ne dădeam' seama.

— Bine, dar pentru neghiobia noastră nu putem fi pedepsiţi !

— Se pare că am şi fost pedepsiţi ! Am fost îndepărtaţi de fericirea de a munci tocmai acum cînd i-am cunoscut preţul !

— Crezi ? Frania se lovi cu palma peste frunte. Ştii ce idee mi-a venit. Ciril ? în primul rînd ne-au înfometat; servindu-ne mîncăruri dezgustătoare, au început brusc să ne scuture ! Se pare că intenţia lor a fost să ne aducă la realitate.

— Poate că ai dreptate, Frania ! Asta înseamnă că societatea ştie despre existenţa noastră şi că nu ne va lăsa sa cădem la fund. Ea îi iartă pînă şi pe aceia cr.re au greşit
121
faţă de ea în cel mai mare grad şi cu vremea le permite să muncească, redîndu-le totodată onoarea şi demnitatea. Dar nu

deodată ! La început le dă o munculiţă oarecare, neînsemnată, dar ie dă ceva care se poate numi muncă. Treptat, treptat, ai să vezi tu, Frania,că vom căpăta şi noi. Noi vom avea răbdare.

Chiar a doua zi — era în prima decadă a lunii iulie. li se oferi prilejul. Treceau printr-un parc, pe lîngă un monument uriaş al cărui strat de aur îl acoperise vremea. Era un grup de statui turnate după un tablou străvechi.

Grupul de statui îl reprezenta pe Lenin la o şedinţă. Era înconjurat de cîţiva colaboratori şi chiar de unii adversari. Lc adresa, celor neîncrezători şi veşnic nemulţumiţi, acelc cuvinte istorice : Şi totuşi partidul există !

Monumentul era de pe vremea în care aurul se folosea şi ca material de turnare a statuilor, cît şi ca material pentru fabricarea plăcilor, jgheaburilor şi ţevilor. Şi această patină, aşternută într-un strat prea gros, părea un fel de răzbunare a epocii, îndreptată împotriva metalului socotit pe vremuri ca fiind blestemat, căci fusese udat cu sudoarea şi sîngele nenumăratelor generaţii de oameni robiţi. în acelaşi timp însă era şi o reabilitare a lui, o dovadă ca şi acel metal are particularităţi care încă pot fi de folos oamenilor.

Ciril se oprise în faţa monumentului, privindu-i suprafaţa, şi luminat de o idee care îi străfulgerase prin minte în acel moment, arătă cu degetul la grup :

— Asta ar fi o muncă !

Şi Frania înţelese :

— Ce frumos ar fi !

Şi a doua zi, la ora cînd se puneau în mişcare sute şi sute de mîini omeneşti ca să sape, să dea la rindea, să scrie, să picteze, să găurească, să gătească, să semene, să răsădească şi să culeagă, Frania stătea pe statuia de aur, îmbrăcat în halat de lucru, cu un lichid de curăţat într-o mînă şi cu o cîrpă în cealaltă. Nu e oare şi cîrpa o unesltă de muncă atunci cînd e apucată cu toate cele cinci degete şi cînd prin mişcarea ei poate să redea lucrurilor înfăţişarea lor, de la început ? Oare mîna, făcînd acest lucru, nu se oboseşte, oare nu e o bucurie să dregi un obiect ca să

fie cît mai perlect .şi nu eşti mîndru dc succesul viitor al operei

tale ?

Frania curăţa şi freca cu pasiune, pînă îl trecură nadu- şelile. Lustruia aurul, sub soarele arzător, şi se părea că arşiţa îl dogoreşte din două părţi deodată, clin cer şi clin aurul căruia îi reda strălucirea. Sarcina asumată părea de neînfăptuit. Aurul era aproape înnegrit în cutele obrajilor, în adînciturile ochilor. Treaba mergea greu, dar Frania nu se grăbea. Voia să vadă statuia aşa cum arăta atunci cînd ieşise proaspătă din atelierul maeştrilor-crea- tori.

După ce îşi îndeplini timpui de muncă plecă acasă epuizat, dar fericit. Privise multă vreme cu plăcere cum se subţiase stratul de murdărie al metalului şi cum pe alocuri acesta străluceşte din nou luminos. Abia mai avea răbdare să aştepte pînă a doua zi ca să vină la locul său de lucru, la ora hotărîtă, cînd tot oraşul pornea la munca.

Mulţi dintre aceia, al căror drum de ficcare zi trecea prin jurul statuii şi care pînă acum nici nu o băgau în seamă, se opreau acolo pentru o clipă şi priveau la muncitorul zelos şi la mîinile lui din care părea că izvorăşte lumină. Unii care treceau grăbiţi îi făceau cu mîna în semn de salut, alţii urmăreau zilnic progresul muncii lui şi rămîneau uimiţi de frumuseţea statuii, de parcă atunci o vedeau pentru prima oară.

—Asta a fost o idee bună ! strigă cineva spre el, iar altul spuse :

—Ăsta e cu siguranţă un om fericit !

Odată se opri sub statuie o fata şi strigă în sus cu palmele la gură :

—Frania !

Frania o recunoscu pe Seclmikraska.

—Coboară jos de pe amvonul acela, numai pentru o clipă, vreau să-ti spun ceva !

Coborî la ea pe scara, iar ea se ridica spre el po treptele piedestalului.

Frania îşi şterse fruntea cu mîneca, nimjmdu-şi-o cu o dîră de grăsime. Cînd ajunse pe ultima treaptă, Frania o îmbrăţişa pe fată.

123

— Sînt libera acum ! îi spuse ea bîlbîindu-se în timp cc el o ţinea strîns la pieptul lui. Ilai să plecăm repede.

Frania o slăbi din îmbrăţişare şi se uită sus la opera lui.

— Acum... Vezi că... eu nu pot. Mă grăbesc... înţelegi?

Părea puţin contrariat. Parcă se mîndrea, dar în acelaşi timp se ruşina de mîndria lui. Acum însă Sedmi- kraska însăşi îl îmbrăţişă, sărutîndu-i în public obrajii murdăriţi.

— Maurul meu veneţian ! Ţi-am propus şi eu numai aşa... Du-te şi fă-ţi munca... pe urmă însă, ştii, vino să mă iei cu maşina.

Munca lui Frania se apropia de sfîrşit, încet, dar cu hotărîre. Aproape că nu mai rămăsese nici un locşor ascuns, nici o adîncitură pe unde să nu fi trecut cu unei- tele sale.

Fruntea i se posomori de teamă. Ce se va întîmpla după aceca ? Ce voi mai face cu mîinile mele ?

îşi amintea deseori de Ciril. El fusese omul care îi arătase platforma aceasta strălucitoare care acum seînteia întocmai ca aurora, Atunci se bucuraseră împreună şi se despărţiseră, înţelegîndu-se să se întâlnească din nou lîngă monument. Frania îşi închipuia că vor lucra împreună. Dar cînd a doua zi Ciril nu mai veni, Frania înţelese. Era nobleţea lui, care îi dicta să renunţe la partea lui din această comoară, lăsîndu-i-o întreagă prietenului său. Inima i se strînse, dar mîinile se bucurau că munca nu lusese împărţită.

Intr-o zi Frania termină lucrul. Trebuia să sosească şi această zi. Veni la statuie numai aşa ca să-şi ia rămas bun de la ea. Se uită mîndru, dar trist — ştia ca aici nu mai e nimic de făcut, nimic de îmbunătăţit. N-avna nici un rost să mai ramînă, să se mai învîrtească pe loc, n-ar mai fi o faptă demna de a se numi munca. Pînă şi strălucirea aurului avea o limită care nu putea fi depăşită. Aurul nu poate fi şlefuit ca diamantul. Dacă ar mai in- sista, în loc să-i crească, strălucirea i-ar scădea.

Pe Frania îl în tristă faptul că se desparte de locul de Muncă, întocmai ca oricare alt muncitor care se desparte cu părere de rău de opera lui terminată. Simţi că în el

se petrecuse o mare schimbare. Nu mai stătea ca un proscris pe malul uriaşului fluviu omenese. Chiar dacă prin ceea ce făcuse nu era creatorul unor valori noi, era cel puţin păstrătorul lor, păzitorul, conservatorul lor. Chiar dacă nu crease el însuşi acest monument vestit, el însă îl smulsese dintre dinţii ascunşi în gura timpului şi îi re- dase tinereţea.

Se uita înapoi spre trecutul său. Pînă mai ieri se înşela pe el însuşi amăgindu-se cu lenea şi cu plăcerea de a se îmbrăca în

toga unei false filozofii. Era conştient de vina lui. Dar credea cu fermitate că a găsit în muncă nu numai iertare, dar şi o forţă nouă şi chiar ispăşire. Cînd plecă urmărit de gîndul că nu se va mai întoarce, mai privi o dată, pentru ultima oară, întreaga operă. De la depărtarea aceea trăsăturile obrajilor se întregeau, atît din faţă cît şi din profil. Apăreau foarte clar chipurile tinere şi avide de luptă ale membrilor de partid şi mustăciosul care se întorcea scandalizat de îndrăzneala aceluia care se ridicase deodată şi le-a vorbit ! Şi deasupra tuturor strălucea ca soarele capul lui Lenin.
Cînd Frania se întoarse, acasă îl aştepta o mare sur- piză. în biroul lui pe care îl lăsase în părăsire îşi găsi tatăl ! Acesta îşi îmbrăţişă fiul, ca şi cum nu l-ar fi văzut de ani de zile, ca şi cum ar fi uitat de ultima întîl- nire ciudată cînd se întorsese din Arctica.

Frania era bucuros. Voia să-i povestească tatălui său ce i se întîmplase, dar ghici de la prima vedere că acesta ştia totul.

— Am fost de cîteva ori la monumentul acela.

— Şi de ce nu m-ai strigat ?

— M-am uitat un timp la tine.

— Bine, dar trebuia să mă strigi !

— Te-am strigat, dar nu m-ai auzit. Bine faci, fiule, ţi-am strigat eu, dar nu destul de tare. Cînd vei termina, am să vin la tine ca să stăm de vorbă.

— Ai venit tocmai bine, tăicuţule ! Mai departe nu ştiu ce se va mai întîmpla. Am început cu acest monument. Am crezut că voi face şi altele, dar vai ! Tot ce e în picioare şi e de aur, se află de pe acum în curs de curăţire.

— Da ? Ia citeşte asta !

£25

Ii întinse lui Frania o revistă săptămînală. Pe o pagină deschisă se afla fotografia colorată a grupului statuar „Şi totuşi partidul există“. în nuanţele aurii ale grupului albăstrea costumul de lucru a lui Frania. Din poziţia şi gesturile sale se desprindea entuziasmul său în muncă. Articolul alăturat ilustraţiei vorbea despre posibilităţile nebănuite de muncă şi despre omul care găsise una dintre aceste posibilităţi arătînd-o şi altora.

Pe altă ilustraţie sclipea uriaşa statuie a „Geniului Păcii Veşnice[4], înălţată pe vîrful unui palat. Palatul, cu turnuri şi cu

nenumărate etaje şi coloane, forma în felul acesta un soclu pentru statuia aceeade aur. Şi aurul acesta îşi pierduse strălucirea şi îmbatrînise datorită suflului vremii, cînd fierbinte, cînd îngheţat. Era timpul ca statuia să fie întinerită ! Autorul articolului spunea că Frania Kalous ar fi cel mai indicat dintre toţi să îndeplinească această muncă. Mai departe sevorbeadespre faptul că ar fi potrivit să se folosească pentru curăţatul statuii elicoptere, special construite, ca să nu fie nevoie de o schelă urîtă care ar desfigura pentru multa vreme statuia.

— Ce zici, băiete ?

Ochii lui Frania străluceau.

— Tată !

— Mai stai o clipă. Eu plec în Arctica. Nu ştiu cînd ne mai întîlnim. Poate...ai vrea să mergicu mine?

Frania holbă ochii lataică-său. Ar fi vrut să spună ceva, dar îi tremura bărbia. în sfîrşit vorbi :

— Nu ştiu. Nici nu mi-am revenit din prima uimire. Eu aş vrea... şi una şi cealaltă. într-adevăr... nu ştiu ce sa fac în primul rînd. Poate...

— Eu nu te silesc, dar un an petrecut în nord nu ţi-ar strica. Mai gîndeşte-te ! Ai timp ! Plec abia poi- mîi ne.

Frania era în impas. Se îndrăgostise de munca lui şi o stăpînea perfect. Ar fi fost uimitor să se înalţe la o asemenea înălţime. Tot oraşul îl va privi. Ca să vadă ce? O gîză mică zburînd în jurul giganticului geniu cu ramura păcii în mîna întinsă, care muncind cu sîrg de furnică va face ca geniul păcii să se îmbrace iarăşi într-o
m
lumină, nouă, să strălucească mai puternic deasupra oraşului Praga, oraşul cu o suta de turnuri !

— Nu există o muncă mai bună şi alta mai rea sau una mai grea şi alta mai uşoară, îl auzi spunînd pe tatăl său. Orice muncă e onorabilă.

Desigur că numai o mică parte din societate este sortită să facă o muncă de adevărată creaţie. Ea e formată din artişti, învăţaţi, descoperitori, inovatori, astronomi, aeronauţi, cosmonauţi, constructori de maşini noi, cercetători, experimentatori. Aceştia nu numai că creează noi valori, dar şi

ridică bunăstarea societăţii. Munca lor e îndreptată spre viitor.

Tot printre aceştia se numără şi descoperitorii de hoi prilejuri în muncă. Fiindcă nu se inventează numai maşini, ci şi munca pentru ele ! Toţi aceştia lucrează pentru lumea viitoare. Ceilalţi asigură ofensiva creatorilor, menţin lumea la înălţimea atinsă şi îi prelungesc existenţa. Ei se îngrijesc de fericirea materială a omului, dar si ca raiul de pe pămînt care a fost creat pentru oameni sa funcţioneze perfect, ca vechea frumuseţe a lumii să nu pălească şi să nu se ruineze cu vremea. Toţi aceştia redau geniilor strălucirea,

Printre primii se situează şi tatăl lui Frania. Şi Fra- nia însuşi a bătut din aripi un scurt timp printre ei. Din această înălţime a căzut. Acum însă se simţea ca după o boală şi nu-i mai părea rău de nimic.

Dar munca în Arctica ? Nu o cunoştea decît din puţinele povestiri ale tatălui său şi din lectura fugitivă a scrisorilor primite de la el. Ştia că munca din Arctica e plină de primejdii şi de greutăţi şi că furtunile şi îngheţurile polare n-au fost încă destul de domesticite de mîna omenească. Doar si mama lui plătise cu viaţa...

Totuşi e o muncă frumoasă şi creatoare ! Să fii omul c&re determină şi cooperează cu vremea pe întreaga emisfera nordică ! Nu numai să ghiceşti şi să preveseşti cum va fi mîine, dar să şi ştii ! Să ştii cu precizie cu un an înainte !

—> Merg cu tine. tată.

Taică-său ştia că Frania va lua această hotărî re. Numai că... mai era o problemă.

12.7

— Iubesc o fată, zise el îngrijorat. De ce să-ţi tainu- iesc, o iubesc ca pe mine însumi. 0 cheamă Sedmikraska.

— Şi ea n-ar vrea să meargă cu noi ? întreab-o !

— Cu noi ! strigă el bucuros. Cum să nu vrea !

îi chema glasul ; fata se auzi numaidecît. Şi în scurt timp o văzu în faţa ochilor, întreagă, din cap pîna în picioare. Se întorsese de la muncă cu o clipă mai înainte şi tocmai se îmbăiase. Era într-o rochie uşoară de casă, cu părul încă ud pe care tocmai şi-l usca printr-un cu- rcnt de aer cald.

— Şi eu voiam să te chem, ii spuse ea. Mi-ai luat-o înainte cu un minut. Dar îţi citesc pe faţă că ai aliat, că ai citit revista. Mă bucur pentru izbînda ta.

— Dar mai e acolo vorba de o statuie care şi-a pierdut strălucirea, ai văzut ilustraţia ?

— Da. M-am şi speriat puţin, dar nu-i nimic ! Te cunosc eu şi zadarnic te-aş sfătui. Du-te şi acolo, zboară daca tu crezi că nu poţi să trăieşti fără asta şi că pentru cutezători nu există şi altă muncă de o sută de ori mai îndrăzneaţă.

— Există şi o asemenea muncă ! sări el. Cuvintele prindeau singure aripi şi Frania începu să-i explice entuziasmat despre cealaltă posibilitate, cum şi-o închipuie şi în ce măsură depinde de ea, de Sedmikraska, ca această posibilitate să devină fapt împlinit.

După ce terminăde vorbit, urmă o clipă de tăcere.

Se uită la ea cum schiţează un zîmbet.

— Şirctulc, cum vrei tu să mă prinzi ! Ce să mă fac eu cu tine ? N-ai decît să zbori şi în Galea Lactee ! Ştiu dinainte că nu te pot opri aici. Dar ai să zbori singur ! înţelegi ? Eu rămîn la sandvişurile şi la poeziile mele ! Nu renunţ pentru nimic în lume la această bucurie.

— Vino, vino cu mine Sedmikraska, o imploră el. Dacă mă iubeşti cu adevărat, trebuie să mergi cu mine !

— Nu mai vorbi degeaba ! Nu merg ! Să nu-ţi închipui ca m-aş teme !

— Atunci nu mă mai duc nici eu...Să ştii !

— Ba tu, Frania, ai sa te duci ! Abia acum trebuie să pleci ! Nu vreau şi nu te voi reţine fiindcă de iubesc. Nu ştiu dacă înţelegi. Ar fi din partea mea o laşitate

128

dublată de egoism dacă aş dori să rămîi aici. Du-tc ! Ne vom scrie. Cît vei sta acolo ?

— Un an.

— O să rezistăm. Şi după ce va trece anul... Cînd o să te întorci, biciuit de geruri şi furtuni, ai să vii la mine să te încălzesc ? *

— Draga mea ! Tu, luceafăr al meu de şapte ori frumos...

Frania ar fi vrut s-o mai dezmierde cu cuvinte dulci, dar Sedmikraska începu să se destrame de pe ecran. Păli pînă se topi în lumina argintie.

Cu o zi înainte de plecare, Frania îşi luă rămas bun de la Praga. Dorea să mai revadă vechea Pragă plină de amintiri din

timpuri istorice. Putea să ajungă cu uşurinţă acolo.

Întovărăşit de tatăl său, coborî din metro la staţia de pe bulevardul Vaclav, care se prelungea pînă în uliţa Rytirska *. Acolo începea rezervaţia oraşului vechi. O luară apoi pe unul dintre tainicele şi întunecoasele ganguri, prin vechile curţi şi iată că au ajuns în piaţa Sta- romestske **. Aici fiecare piatră e sfinţită. Pe aici a trecut istoria poporului şi în acest loc s-a şi oprit, ca şi cum l-ar fi îndrăgit în mod deosebit. Totul a rămas la locul său, sau s-a reîntors la fosta înfăţişare.

Piaţa Staromestske a devenit Panteonul revoluţiei. Maî tîrziu, primăria monumentală, cu ferestre mari, ridicată pe locul unor ruine gotice rămase din ultimul război mondial şi a cărei frumuseţe fusese alterată de prezenţa unui colier de case cu profil baroc, a fost dărîmată. N-a rămas din ea decît o parte plină de pitoresc, spre Piaţa mică, alcătuită din fostele case ale pîrgarilor şi de turnul cu orologiul apostolilor. La fiecare oră, aceştia, privind de peste ani şi sccole, pornesc în marş şi iarăşi şi iarăşi trezesc naiva uimire a spectatorilor.

Mulţimi de străini aşteaptă apariţia lor : chipuri de albi si de negri, de mongoli, de japonezi, de arabi şi in

* Rytirska ulice — strada cavalerilor (n. tr.).

** Staromestske nomesti — piaţa vcehe a oraşului (n. tr.).

dieni, de indonezieni şi eschimoşi. Praga vrăjise pe toţi care o vizitaseră cîndva. Acum atrăgea şi îmbia din nou, mai ales pe ceia din asociaţia „Frăţia drumeţilorcare iimblau pe jos prin lume şi care ştiau să guste ce a păstrat bătrîna Europă din comorile ei istorice.

Praga era oraşul îndrăgostiţilor, oraşul poeţilor care se întîlneau acolo din toate direcţiile vîntului. Cu orice nume ar fi consemnat-o în paginile ei istorice, ea a rămas Praga de aur, oraşul cu o sută de turnuri, oraşul al cărui nume e numai cîntec.

Frania se uită în jurul său ca şi cum ar fi frunzărit istoria. Evul mediu gotic, cu turnurile ascuţite ale bisericii Tyn care se înalţă parcă de neînţeles peste două case, una mai înaltă, avînd trei cornişe în stilul Renaşterii, a doua mai scundă, avînd o cornişă gotică. Aşa era în vremurile de demult şi aşa trebuie să rămîna şi azi. Monumentul lui Hus e de asemenea un document istoric, mărturia luptei împotriva asupririi naţionale. Apoi priviră

balconul acela de la palatul Kinsky.

Au hoinărit prin rezervaţia Mala Strana *, unde se aflau palatele feudalilor, au urcat uliţa Neruda, în jurul casei U dvon sluncu **, apoi au mers pînă sus la Hrad, reşedinţă a regilor şi preşedinţilor cehi, care e cel de-al doilea Panteon al cehilor.

La urma s-au oprit pe terasa din faţa castelului, de unde aveau o minunată perspectivă. Privind oraşul, li se tăia respiraţia : oraşul palatelor, al turnurilor şi al cupolelor, sub valul aburind al rîurilor, părea un vis ameţitor. Iar în depărtările fără sfîrşit albeau parcă uşor umflate coloanele enorme ale caselor uriaşe ale Pragăi noi.

Dar deasupra tuturor se înălţa, de pe acoperişurile palatului ,,Geniul Veşnicei Păci‘‘, confundîndu-se cu albas- trul de opal al cerului. Această statuie mai degrabă o bănuiai decît o vedeai.

în cele din urmă, obosiţi de lunga hoinăreală, au intrat la cîrciuma care se numea de cînd lumea „Na Vi- karce“. Au cerut lista de vinuri.

* Mala Strana — vechi cartier al oraşului Praga (n. tr.).

** U dvon sluncu — la doi sori (n. tr.).

— Ca să rămîncm azi numai la stilul acesta vechi, glumi bătrînul tată, sa nc cinstim cu şampanie din viile de la Troja *.

Dar Frania se întristase deodată. Şi nici cupa de vin spumos de la gheaţă nu putu să-l înveselească. îşi aminti de Ciril. Sperase zadarnic că prietenul pierdut îi va da într-un fel de veste. Dar de Ciril nici urmă.

— Pe toţi îi trimiteam la plimbare, se destăinui el tatălui său. Pe toţi, în afară de unul singur la care ţineam cel mai mult. Era cel mai bun prieten al meu. Ştii, tată, e uimitor ceea ce am trăit noi împreună, nici nu-ti vine să crezi. Mi se pare că toate acestea s-au petrecut în vis. Cît l-am mai căutat de atunci, dar a dispărut fără urmă.

— Nu e vorba cumva de Ciril ? îl întrebă taică-său, aşa, ca din întîmplare.

Frania holbă ochii la el şi rămase cu gura căscată.

— Cum, tu îl cunoşti, tată ?

Bătrînul tată zîmbi. îşi puse mîna moale, parcă împăciuitor, peste mîna fiului său. Părea să-i spună că totul e iarăşi cum trebuie să fie.

— Frania, tu ai fost bolnav, grav bolnav. M-am în- spăimîntat de tine, ştii doar. Trebuia numaidecît să fac ceva. îţi aminteşti cînd ţi-am spus că trebuie să te cauţi? Acum cînd te-ai însănătoşit, poţi să afli totul.

Frania plecă ochii şi-şi trase ruşinat mîna de sub paima tatălui său.

— Cine e Ciril ?

— Doctorul Ciril e profesor la Institutul pentru vindecarea caracterelor atinse de diferite maladii.

— Bine, dar eu n-am fost internat în acest institut, protestă Frania încet.

— Sigur că n-ai fost. în felul acesta te-ai fi încăpăţînat şi mai mult. Mulţi pacienţi se vindecă în afara institutului, sub priveghererea psihiatrilor.

— Deci asta e ! strigă Frania amărît. Prietenia aceea mare n-a fost decît o înşelătorie ! Curată intervenţie medicală, nu prietenie... Eh, prostul de mine...

* Troja — localitate în apropiere de Praga, vestită pentru cul- turile ei de viţă de vie (n. tr.).

9

Bătrînul tată se îngrijoră, apoi spuse şovăitor :

— Poate că totuşi încă nu trebuia să-ţi spun. Vindecarea ta nu e încă completă.

Frania se sperie. îşi dădu repede seama.

— Nu, nu ! Spune-mi totul ! Ştiu că aşa trebuia să se întîmple ! Sînt pe deplin însănătoşit, dar înţelege, tată, îl iubeam. ^

Tatăl îl aprobă.

— înţeleg asta. Şi el te iubea şi te-a şi vindecat I

— Da, da, îi mulţumesc pentru asta. Dar sînt încă atîtea lucruri pe care ou le înţeleg.Cum e posibil ?

Se întorcea cu gîndul la zilele care trecuseră. Şi toate întâlnirile, discuţiile, toate greutăţile, ghinioanele, întâmplările, incidentele se conturau în altă lumină. Erau aşadar provocate artificial şi singurul lor scop era ca un individ, un membru al societăţii, să fie adus la raţiune. Picătura de apă care opune rezistenţă ! 0 celulă din organism care a luat-o razna ! Cîte n-a întreprins Ciril ca să-l vindece ! Cît de înţelept şi calculat a

procedat, şi cît de fără greşeală s-a îndreptat spre ţel !

Frania povesti tatălui său despre complotul din cîr- ciumioara „La Simaciku“. Fusese oare bucătarul înţeles cu Ciril ?

— N-am fost acolo, spuse bătrînul tată. Ştiu însă că institutul dispune de un aparat uriaş, că are în serviciu un întreg personal care face muncă voluntară şi că are propriile sale întreprinderi.

— Cîtă muncă pentru mine ! rîse în sfîrşit Frania.

— Poate că nu-i chiar atât de multă. N-ai fost primul şi nu vei fi nici ultimul dintre aceşti filozofi ai lenei pe care Ciril îi vindecă redîndu-i societăţii. Aceştia recuperează apoi ce-au pierdut între timp şi dintre ei se recrutează cei mai buni muncitori !

— Aşadar acel teribil mic restaurant „La Simaciku", cafeaua aceea amară, stingerea luminii în timpul partidei de şah, automatele fără ţigări „Venus“, filmul întrerupt cu Zaharias Zdichineţ, ascensorul stricat şi urcarea chinuitoare a atâtor etaje, toate acestea se repetă pe bandă rulantă, astăzi şi în fiecare zi la fel pentru toţi leneşii ? întrebă Frania rîzînd.

— Bănuiesc că Ciril are mult mai multe posibilităţi decît acelea pe care le-ai cunoscut tu. Şi apoi nu sînt toate cazurile la fel, mai degrabă fiecare e un caz aparte.

— Şi eu, ce caz am fost ?

— Destul de încăpăţînat. „L-am convertit pe regele trîntorilor“, aşa mi-a mărturisit Ciril.

— Povesteşte-mi tot ce mai spunea despre mine ?

— Spunea că s-a distrat admirabil cu tine, că te-a îndrăgit şi că faci parte dintre marile lui succese. Şi-a cerut iertare că nu poate să vină să-ţi strîngă mîna la despărţire, fiindcă tocmai a preluat un caz nou, greu şi complicat.

— Oricum, tot îl iubesc, strigă Frania.

— Ca să nu uit, articolaşul acela din „Poselstvi“ era scris de el. Ce s-a mai bucurat cînd i-am adus la cunoştinţă că zbori cu mine în Arctica. A spus că îţi va scrie în mod sigur.

— Mai e ceva care îmi frămîntă creierul, îşi aminti Frania. Aş vrea să mai ştiu ceva : acolo e destul de lucru ? Cînd nu voiam să muncesc se părea că nici aii ii nu vor şi cînd am început să caut eu ceva de muncit, nu mai găseam nimic, parcă dispăruse orice posibilitate de lucru.

— El te-a condus la monument...

— Totuşi, nu mi-ai răspuns dacă acolo e suficient de lucru.

— Răspunsul, e simplu. Pentru cei care vor să muncească e de lucru pînă peste cap. E mereu din ce în ce mai mult. Toate mîinile omeneşti şi toate maşinile produse de ele nu pot dovedi munca. 0 muncă naşte altă muncă, iar lumea nu va sta niciodată pe loc.

— Şi e posibil să vină o vreme cînd nu va mai fi nevoie de loc de munca omului ? Cînd omul nu va mai simţi nevoia sau dorinţa să muncească ?

— Această vreme va veni o data cu dispariţia lumii. Cît timp va exista omul va exista şi munca. Bineînţeles, sub alte forme. Astăzi munca e o chestiune de prestigiu dacă, bineînţeles, nu e confundată cu un joc sau cu o distracţie. Dar o curiozitate nedomolită mină spiritul uman tot înainte. Omul va născoci mereu tot felul de alte maşini, va descoperi noi corespondente şi legi între lucrurile mai

mici şi mai mari pentru ca într-o zi, cînd se va apropia sfîrşitul planetei noastre, omul să fie pregătit să se strămute pe o altă planetă.

— Tată, în sanatoriul acela se vindecă numai leneşi ?

— Da' de unde ! Acolo se vindecă şi mîndria, şi înfumurarea. şi egoismul, şi laşitatea, şi... cine mai ştie cîte alte defecte ale caracterului uman care mai răbufnesc ici şi colo.

A treia zi au luat expresul aerian care circula pe linia nord-sud. Aveau o cabină capabilă să mulţumească şi cele mai exigente gusturi. Zburau spre Dixon unde se afla filiala Institutului nordic de previziune a timpului.

Cînd au atins înălţimea cuvenită, avionul s-a rotit deasupra oraşului. Statuia din vîrful palatului se apropia repede. Frania zări de aproape fata ei enormă, parca rea şi încruntată. Cînd au trecut pe lîngă ea, i s-a părut că vrea să-l lovească cu rămurica păcii, fiindcă părăseşte oraşul ca să-şi caute un loc de muncă mai bun. Dar Frania se bucura că se hotărîse să procedeze aşa şi nu altfel. Pe măsură ce se depărtau, figura statuii se umaniza, se înfrumuseţa şi începea să-i zîmbească. Iar rămurica din dreapta lui ridicată, nu mai ameninţa, ci se mişca, saluta cu un semn care parcă spunea : ,,mergi cu bine", şi ‚la bună-revedere"...

17 IULIE

Nu tînjesc să scriu un roman ştiinţifico-fantastic, a cărui

acţiune să se petreacă în măruntaiele unei nave. interplanetare şi la suprafaţa unei alte planete, ca să-mi pot dezlănţui toţi demonii fanteziei. Aeronavă, admit. De ce să nu fie în cartea mea şi o aeronavă ? Dar nu la începutul, ci abia la sfîrşitul acţiunii !

Principalul în această carte trebuie să rămînă omul. Oameni, care stau ferm pe pămînt cu ambele picioare,

134

numai că se 'pregătesc de drum. Cît timp îi am aici pe pămînt, îi ţin bine în mină. Sînt aceiaşi părinţi, fraţi, soţi şi iubiţi legaţi de pămînt cu mii de fibre, dar îndată ce păşesc într-o aeronavă, în aceeaşi clipă oamenii se preschimbă într-un echipaj. Voi umple cartea cu mai mulţi căpitani, radarişti, tehnicieni, fizicieni, matematicieni decît cu Josefi, Vaclavi, Jani sau Frânţi. în poveste va exista, bineînţeles, o rachetă pregătită de lansare.

Pînă aici, la picioarele ei, voi conduce pe eroii mei... şi apoi, rămas bun !

Lucrul cel mai important dintr-o poveste e ca şi acolo, în spaţiul nesfîrşit, eroul să rămînă un suflet omenesc minunat şi nu numai o minunată maşină i

18 IULIE

De fapt această povestire cu aeronava, pe care am în- ceput-o acum, se datoreşte lui Karel Vejnar, un om pe care l-am cunoscut datorită unei fericite întîmplări. El a fost omul care mi-a sugerat ideea fiind unul din astronomii care lucrează sub cupola observatorului de la Pe- trin.

Karel Vejnar e cel mai tînăr membru al colectivului observatorului popular. Şi-a făcut debutul în viaţă, ca vîn- zător, dar n-a rezistat nici măcar un an întreg. Dorinţa lui de a privi stelele cu ajutorul lentilelor l-a adus la Petrin. Acolo fu angajat ca om de serviciu. Au trecut ani mulţi, în care nu i s-a permis altceva decît să şteargă aparatele, pînă cînd a devenit laborant şi i s-a îngăduit o muncă mai independentă. Era un simplu autodidact. Pe o cale mai uşoară ar fi putut să ajungă la acelaşi ţel, dacă ar fi trecut cu răbdare prin şcolile respective. Domnul Vejnar însă era obsedat de pasiunea lui de a începe imediat să observe stelele şi astfel îşi lăsă baltă toate celelalte preocupări.

135

Mă simt mult mai bine ca laborant, îşi spunea el, de- cît mulţi dintre oamenii de ştiinţă din orînduirea capitalistă, care erau

obligaţi să mai aibă cîte o ocupaţie seci/?/dară ca să nu moară de foame,

Ştim că unul din astronomii celebri şi-a început cariera ca simplu calculator, iar altul ca muncitor berar într-o fabrică. Dintre cercetătorii care studiau cometele unul fusese poştaş, iar celălalt tinichigiu. Un cercetător de la Institutul de astronomie a fost aprod la tribunal. Herschel şi-a început activitatea ca muzician. Astronomul care a descoperit periodicitatea petelor solare, a fost iniţial dentist. învăţatul care a descoperit sateliţii planetei Marte era de profesie teslar.

Karel Vejnar era deci un specialist. Cum am început să-i vorbesc despre Marte, a ghicit îndată ce-mi trebuie ! Cunoştea rezultatele cercetărilor bătrînului astronom sovietic G. A. Tichov, care folosise filtre colorate la fotografierea naturii de pe Marte. Tichov de fapt a fost fondatorul aşa-numitei astrobiologii, o ştiinţă nouă ce studiază fenomenele de viaţă de pe alte planete.

Karel însă are părerile lui proprii, adică e întrucîiva de partea lui Flamarion în ceea ce priveşte natura .de pe. Marte. Faţă de colegii lui şi le ascunde, dar mie mi le-a împărtăşit. Visător la visător trage !

J9 IULIE

Ne-am cunoscut mai îndeaproape, deşi între noi e o mare diferenţă de virstă. Ca selenolog, Karel se ocuj)ă cu cercetarea suprafeţii Lunii în diferite condiţii de lumină, dar, după cum am mai spus, lui îi place să şi viseze. încă de pe acum îşi închipuie Luna ca fiind folosită drept cosmodrom şi avînd garaje ermetice pentru rachele, depozite de carburanţi, uzine electrice şi hoteluri pentru cosmonauţi. Probabil că aceste lucruri pe care le visăm împreună sînt pentru el numai un fel de recreaţie. Altminteri, stă solid înfipt în pămînt şi calcu
lează traiectoriile cometelor tot atît de 'precis cum aduna pe hîrtic, odinioară, în spatele tejghelei, sumele datorate de gospodinele din bloc.

Hoinărim seara împreună prin parcurile PeA rinului şi, dacă cerul e limpede, ne ducem la observator. Dacă nu sînt vizitatori, mă aşază pe un scaun şi îndreaptă obiectivul spre faţa ţeapănă şi cicatrizată a Lunii, fie că e în creştere, fie că e în descreştere. îmi arată Alpii, Cau- cazul şi Pirineii lunari, craterele cît nişte negi (se spune că sînt aproximativ vreo 30000), mările fără apă : marea ,,Seninătăţii, a „Fertilităţii[1] şi a ,,Liniştii[u], care au

frumoase numai denumirile.

Cînd l-am însoţit pentru prima oară acasă, era seara, m-am bucurat în sinea mea, nici eu nu ştiu de ce, cînd am văzut că locuieşte în Colonia Nouă, despre locatarii căreia menţionasem în jurnalul meu cîteva păreri.

lată un om care locuieşte aşa cum trebuie !

— O să văd eu la iarnă, spunea el, ce fericire a dat peste mine ! Cînd mă întreabă cineva cum stăm cu cărbunii mi-e şi ruşine să recunosc că nu mai am de-a face cu acest combustibil, deoarece căldura este un element inseparabil de apartamentulmeu, ca şi lumina, ca şiaerul.

în fiecare zi îl cunosc din ce în ce mai bine şi a început să-mi placă. îi place să asculte oamenii şi pronunţă cu căldură : „Bună ziua" şi „Bunăseara", nu ca pe o frază de politeţe, ci ca pe un fapt care te bucură, pe care e necesar să-l împărtăşeşti şi altora. în fiecare moment se opreşte să vorbească cu cineva şi să-l întrebe :

— Ce fac ai casei ? Sînt sănătoşi toţi ? Bravo, îmi pare bine ! Şi o spune în aşa fel, în cît omul crede că el e într-adevăr bucuros că prietenii săi sînt sănătoşi ! Sau mai întreabă :

— Ce face Miluşca ? DUŢ Vieruşca ? Ele îţi aduc numai bucurii, aşa e ? Transmite acasă salutări şi complimente, dar să nu uiţi !

Şi aceştia îl invită să-i viziteze.

— Am să vin, sigyr c-am să vin ! La tine mă simt \otdeauna bine.

Oamenii ştiu că el n-o să vină, dar mai ştiu că ar veni Ncw siguranţă dacă ar avea timp şi de aceea îl iartă.

137

La început am crezut că are o sumedenie de cunoştinţe. Acum ştiu că salută şi pe oamenii pe care i-a cunoscut în treacăt, pe care poate i-a întîlnit din întîmplare pe undeva. Îşi scoate pălăria şi le zîmbeşte, dar şi oamenii îl întîmpină cu plăcere şi intră în vorbă cu el.

— Salutare, domnule Vejnar! Ei, cîte stele sînt pe cer ? îl mtreabă o femeie cu basma pe cap şi cu un zîm- bet prietenos. Avea în plasă o franzelă prelungă şi subţire ca un ţipar şi se vedea că se grăbeşte să-şi ducă acasă cumpărătura. El se oprise şi pălăvrăgea cu ea, ui- tînd de mine, încît a trebuit să-l trag de

mînecă, atră- gîndu-i astfel atenţia că trebuie să plecăm mai departe...

— Cum îţi merge, domnule Vejnar ? strigă spre el, de pe celălalt trotuar, un omuleţ cu o înfăţişare şi vîrstă incertă. Cînd zburăm cu racheta în Lună ?

îi aruncau întrebări glumeţe care nu cereau nici un răspuns cum ar fi de pildă : cînd ne ciocnim de cometă sau cînd va fi sfîrşitul Universului ?

Lumea surîde şi se bucură că îl cunoaşte, că îl întîl- neşte, că poate să-i spună cîte ceva şi că, deşi era „astronom", era tot unul „de-al lor".

— Spune-mi, te rog, cine e femeia aceea cu basmaua pe cap ?

— Nu ştiu. Poate că venea la mine la prăvălie, cînd încă şedeam în dosul tejghelei.

Firea lui prietenoasă se schimba însă cînd era vorba de fete tinere. Pe acestea nici nu le lua în seamă. Cînd trecea pe lîngă noi o, fată frumoasă el repede îşi pleca ochii în pămînt sau se întorcea. Mi-a mărturisit că pînă acum nu s-a plimbat cu nici o fată. Nu cred să aibă chiar atît de mult de lucru, încît să nu-i rămînă cîteva clipe şi pentru dragoste. Cal&ulează cu ajutorul logaritmilor depărtările, face analizele spectrale şi citeşte în ele biografia stelelor, studiază limba engleză şi limba rusă pentru ca să se poată adăpa la izvoarele comorilor astronomiei sovietice, dar cîte nu mai face ! însă să iubeşti o fată e un lucru tot atît de important în viaţa unui om 1î- năr !

Adică să nu-i rămînă lui nici o clipă 'pentru o şoaptă confidenţială, pentru mîngîierea părului, pentru strînge- rea unei mîini de fată sub clar de lună ? în momentul acela n-ar trebui ca Luna să fie un corp ceresc mort, ci un bănuţ de aur zvîrlit pe cerul de seară sau un lam- pion sub un portocal.

— O să am destul timp şi pentru fete ! Va veni şi asta pînă la urmă. Aşa spunea.

Dar şi cînd l-o apuca dorul de ele, o să se aprindă ca o mină de paie. Vejnar nu era o frumuseţe de bărbat, dar ferice de pescuitoarea care îl va prinde.

20 IULIE

Acum ştiu ce se întîmplă cu el. Tînărul e tare sfios. Cum se roşise în faţa Libei cînd le-am făcut cunoştinţă ! Aseară am dus-

o şi pe ea la observator. Dorea să vadă lumina violetă a constelaţiei Vega, despre care îi vorbisem.

Karel se fandosea. Iar Libei îi străluceau ochii ştrengăreşte. Am ghicit îndată că vrea să glumească cu el. Asta nu, păpuşico ! Pe acest astronom îl iau sub aripa mea ocrotitoare, dacă se lasă vrăjit de razele ochilor tăi. Nu-ţi merge, fetiţo !

Era lună plină. Munţii selenari semănau cu o platformă întinsă, craterele cu nişte ochiuri de grăsime în- tr-o supă caldă. Karel se încurcă în denumirile lanţurilor de munţi şi se scuză ca şi cum ar fi fost el de vină că razele soarelui cad perpendicular în timpul lunii pline şi că din această cauză umbrele munţilor acum nu se mai vedeau. Dar IÂbei îi era totuna, pentru că în timpul explicaţiei privise mai mult chipul astronomului decît faţa Lunii.

Cînd a sosit vremea plecării l-am poftit să ne întovărăşească. Şi-K adus aminte că are o mulţime de tre

buri de 'pregătit pentru a doua zi, aşa că ne-am despărţit de el.

— la spune, unchiule, unde ai descoperit meteorul ăsta ? întrebă Liba în timp ce coboram de pe munte.

— El este eroul unei povestiri despre o navă cosmică* lucrare care tocmai acum prinde contur. E cel mai potrivit personaj pe care l-am găsit. N-are nici o pată. E plăcut, curat, modest, sfios, naiv şi bun.

— Asta înseamnă că nu mai ai nevoie de altcineva ? întrebă Libuşca, puţin dezamăgită.

— Cum aşa, n-am nevoie ? Ba am ! Acum mi-amin- tesc, Libuşca. Am luat-o gingaş de braţ. Mi-ai vorbit despre cineva cînd te-am întIlnit acolo lingă clădirile voastre cele noi. Spuneai că îmi pregăteşti o surpriză, un erou, un om nou, că numai pentru a mă ajuta pe mine ai de gînd să întreprinzi ceva pentru el sau să-l însoţeşti undeva. Aşa-i ? Faptul asia mai mult m-a neliniştit decît m-a bucurat, la aminte !

Liba tăcea. Cu siguranţă că se gîndea ce să-mi răspundă şi dacă trebuie să dea lucrul în vileag. Ajunseserăm pe drumul care duce spre casa ei.

— Hai Liba, dă-i drumul! Despre ce e vorba ?

— E vorba de redactorul ziarului „Naşe Pravda“, răspunse ea brusc, dar încet. E într-adevăr un om care aparţine viitorului, e bun şi frumos, la trup şi la suflet. Dar... e orb.

— Cum aşa, orb ? Şi totuşi, redactor ?
— Fără glumă ! E orb, nu vede nimic!
Tăcu. Am tăcut şi eu aştcptînd lămuriri. Eram surprins şi nu-mi găseam cuvintele. în sufletul meu îi ceream iertare. Şi ce-mi închipuisem eu atunci!
— Libuşca, am început eu să-i vorbesc văzînd că tăcerea ei se prelungeşte. Spune-mi tot, de la început, cum s-a întîmplat şi ce ştii despre el !
— Ce vrei să mai afli ? mi-a tăiat ea vorba puţin cam sec.
— Mă duc uneori să-i fac cîte o lectură. Ce e rău în asta ? Dar acum e tîrziu, la revedere !
Şi ne-am despărţit în felul acesta !
140
16 AUGUST
Prima parte a povestirii e terminată. Doamna Xenia, mama viitorului meu erou, e o persoană care sintetizează în cartea mea trei chipuri de femei pe care le,am întâlnit printre oamenii din jurul nostru şi, pînă la urmă, le-am contopit între ele.
Una dintre acestea e doamna Vantochova, cu faţa ei plăcută şi zîmbitoare, aşa cum o văd zilnic pe strada noastră, grăbindu-se după cumpărături. E palidă, cu părul sur şi ciufulit, poartă pantaloni cenuşii şi are totdeauna cuvinte de laudă pentru grădiniţa mea. Apoi mai găseşti în doamna Xenia şi mîndria de mamă a unei femei cu basma pe cap, pe care am întîlnit-o în trolei - buz şi am văzut-o cum îşi aşază pe o bancă pe cei cinci băieţi, toţi îmbrăcaţi la fel. Doamna Xenia însă mai seamănă si cu o verişoară de-a mea, al cărui chip, de o tragică frumuseţe, mă captiva întotdeauna cînd răsfoiam albumul familiei. în fotografia aceea de la sfîr- şitul secolului trecut, verişoara mea necunoscută avea o pieptănătură înaltă, pe care purta o pălărie largă, îngrozitoare, garnisită cu un cuib de păsărele. Totuşi nici această schimonosire nu-i micşora frumuseţea uimitoare pe care resemnarea parcă se preschimba tocmai atunci în revoltă.
Acestea sini cele trei chipuri de femei pe care le văd cînd mă gîndesc la figura doamnei Xenia, al cărui fiu se pregăteşte să zboare în Cosmos.
Iar chipul doamnei Elena, bunica eroului meu, are trăsăturile unei bătrîne vioaie, pe nume Kroupova, de la care am luat totul, pînă şi dinţii albi şi cocul negru care fac parte din toaleta ei.
Numai eroul ales cam lasă de dorit. Mă supără atât în

realUate cit şi în povestire. Nu l-am mai revăzut pe Karel din clipa cînd ne-am despărţit, în seara aceea cînd îl vizitasem cu Liba. O cortină plumburie de nori se lăsase între cer şi pămint. Au urmat ploi torenţiale şi trei dintre cupolele observatorului s-au închis, rămînînd o singură ferestruică să lumineze în ceaţă printre tufişurile
141
ude ale grădinii Kinsky. Deasupra capului era un gol şi un întuneric atît de desăvîrşit, încît părea că nici o stea nu fusese acolo şi că nu va mai străluci niciodată.
W AUGUST
M-am înşelat în privinţa astronomului meu. Stângăciile care îl făcuseră caraghios faţă de Libuşa, atunci cînd îl invitasem să ne însoţească, aveau alt motiv de- cît timiditatea faţă de fete.
Karel se îndrăgostise. Adevărat. Şi în loc să meargă cu mine, hoinărea seara cu o fată, dacă aceasta nu ră- mînea cu el în observator. E grozav de fericit şi cînd mă vede se simte încurcat, ca şi cum s-ar ruşina de fericirea lui, ca şi cum s-ar scuza şi m-ar ruga să-l iert.
O cheamă Alenha. Are ochi albaştri şi e cu o fărîmă mai înaltă decît el. La prima vedere ţi se pare că îţi întinde faţa drăgălaşă să i-o alinţi. Bucuraţi-vă de ea, parcă ar spune. Dar e numai o părere. De cum începe să vorbească îţi dai numaidecît seama că nu e conştientă de mîndria oglindită pe chipul ei. A ştiut să mă cucerească de la primul cuvînt : chimistă!
Karel descoperise pentru sine o stea de mărimea în- tîi. Am spus în glumă că sînt dispus să le patronez dragostea. Alenha rîzînd şi-a dat consimţămîntul. Ne-am înţeles din capul locului. Karel făcuse o mutră parcă ar fi fost gelos. Prostul!
31 AUGUST
Nepoţii mei, Ivan şi Vladimir, tocmai au plecat de la mine. Ei sînt fraţii mai mici ai Libei. Ivan are şapte ani, iar Vladimir e cu trei ani mai mare. Dacă întineresc în prezenţa Libuşei, apoi între copiii aceştia, ce să
142
mai spun, mă simt ca şi cînd aş fi devenit deodată de vlrsta lor. încep să gîndesc şi să vorbesc după mintea lor.
Şi nu am nevoie să mă prefac. Pe lume există o sumedenie de lucruri şi de probleme pe care oamenii maturi nu le mai observă, pe care le-au depăşit, dar pe care le descoperă şi le

rezolvă copiii.
Admirabili băieţi ! Şi cum trăiesc ei astăzi ! Pe vremea copilăriei mele nici nu visam o asemenea viaţă ! Dar cum vor trăi mîine şi peste încă o sută de mii de alţi „mîine“ /
Vor fi oameni fără pată.
8 SEPTEMBRIE
După un timp îndelungat m-am întîlnit cu prietenul Frantişek. Se aruncă bucuros în braţele mele.
— Bine că te văd ! De cîte ori m-am gîndit la tine ! Mai scrii romanul acela fantastic ? !
— Cum ai spus ? am întrebat eu prudent.
— Dacă nu-l scrii încă, apucă-te de lucru ! Nu te lăsa influenţat de nimeni !
— Bine, dar şi tu...
— Ei, asta a fost atunci. Vremurile se schimbă şi o dată cu ele şi faţa lumii noastre ! Ascultă-mă pe mine, nu te mai gîndi la nimic şi apucă-te de treabă ! Scrie un roman ştiinţifico-fantastic !
— Vorbeşti serios ?
— Avem nevoie de cărţi care să ne descopere marile posibilităţi ale voinţei şi priceperii umane, dorinţe transformate în fapte, triumful celui mai înalt curaj asupra celor mai grele piedici ! Cărţi despre viitorul însorit al comunismului.
— După cîte îmi amintesc, am spus eu, ultima oară mă sfătuiai să nu mai născocesc nimic şi să măi ţin de fusta vremurilor noastre.

— Desigur, desigur, spuse el. Dar între timp am constatat că realismul socialist e o grădină în care se pot cultiva şi orhidee ştiinţifico-fantasiice.
Aventurile, literatura ştiinţifico-fantustică este un gen ! înţelegi! Pe un plan fantastic pot creşte cărţi adine realiste ! la de pildă „Călătoriile lui Guliver", ,,Războiul salamandrelor" a lui Capek al nostru, sau „Baia“ lui Maia- kovski ! Deranjează pe cineva femeia fosforescentă din „Baia" ? Sau putem condamna pentru asta această minunată lucrare ?
Eram cu totul de părerea lui. îmi vorbea din inimă. Mă supăra numai faptul că aceste consideraţii erau scrise şi în „Literaturnaj Gazeta", cu aceleaşi cuvinte sau şi mai bine, iar el le spunea ca şi cum dînsul ar fi descoperit America. Era curios să afle cît am

ajuns de departe cu romanul şi dacă nu i-aş putea spune şi lui în ce stadiu se află lucrarea.

— De ce să nu pot ? Am pescuit tocmai acum un erou care se pregăteşte să zboare în stele cu o navă cos- mică acţionată de o forţă motrice atomică.

— Hait ! strigă el caustic. Mai repede nu merge ? Voi fantaştii sînteţi gata numaidecU cu atomii. Dacă e vorba de viteză, atunci cel puţin să folosească viteza luminii ! Nu ţi-e suficient avionul rapid ca sunetul ? Energia ato- mică şi alte asemenea lucruri, iartă-mă că sînt sincer, tentează scriitorii să facă abuz de ştiinţă şi să născocească enormităţi. După modesta mea părere se poate născoci şi visa, dar numai în cadrul celui mai apropiat cincinal — înţelegi ?

— Aşaa! am surîs eu. Mulţumesc pentru lămurire. Aşadar în loc de dorinţi îndrăzneţe vrei să oferi cititorilor descoperitori care, ca să spunem aşa, atirnăi în văiz- duh !

— Aşa şi nu altfel ! preciza Frantişek. în sfîrşit, ai înţeles.

— Am înţeles, dar cartea mea nu apare imediat f Pînă va ajunge în mîna cititorilor invenţia de care ţi-am vorbit va fi realizată sau chiar învechită.

— Pînă se realizează mai curge apă pe gîrlă. Merge încet..

— Mai repede decît ies romanele fantastice !

— Doar n-o să ne certăm !

— Tu citeşti gazeta ! Ei, armnteşte-ţi ce spuneau acolo tinerii înainte de congres, la o anchetă cu cititorii : ,,Am dori, fie cit de puţin, să trăim în viitor, să privim fie şi cu un ochi, cum va arăta acel viitor

— E greu să se discute cu tine, închise discuţia, în felul său obişnuit, Frantişek. De altfel, n-ai decît să scrii cum vrei !

12 SEPTEMBRIE

Am fost surprins. A venit la mine Alenka Moutelikova să mi se plîngă. S-a supărat pe Karlouş al ei. Păi cum să nu se fi supărat ! Nu mai vrea să zboare cu expediţia noastră în U.R.S.S., la Conferinţa astronomilor care are loc săptănuna viitoare la Leningrad. Motivul : gelozia.

Karlouş, spunea Alenka, e grozav de gelos. E chiar insuportabil de gelos !

— Dar mie mi-e tare drag ! spuse ea privindu-mă cu ochii ei albaştri.

— Dacă are intenţii serioase, mă căsătoresc pe loc cu el ! Dar procedează ca un copil mic ! Mă ţine de fustă şi n-am voie să mai stau cu nimeni de vorbă, să rid, să schimb o părere.

— Trebuie să-l înţelegi, Alenka ! i-am spus eu. N-a mai vorbit pînăi acum cu nici o altă fată. Eşti prima lui dragoste. S-a îndrăgostit de dumneata pînă peste urechi !

— Toate astea le ştiu mai bine decît dumneavoastră şi încerc să le înţeleg. Dar nu e numai asta. E îngrozitor de neglijent. Cunoaşte toţi asteroizii, ştie unde şi ce se întîmplă pe cer şi ce se petrece în galaxii, dar habar n-are unde e parcul lulius Fucik ! N-are ideie că din manejul de la Castel s-a făcut o galerie de tablouri, n-a fost în Strahov la muzeul de literatură şi e la depărtare de cîţiva paşi de observator ! L-am luat cu mine o dată şi pe loc s-a aprins pentru teatru ! Voia să meargă în fiecare zi ! Acum vrea să recupereze totul : admiră Praga,

tocmai cînd trebuie să meargă la Moscova ! Spune că nu-l interesează nimic altceva, decît persoana mea. Şi în acelaşi timp mă păzeşte ca un cerber.

— Trebuie să se ducă ! am zis eu.

— Te rog, convinge-l ! Ce n-ar da un altul s-o poată face !

A început să-mi povestească despre cariera lui de astronom, pe care şi-o primejduieşte, şi încă despre alte multe lucruri. Din fiecare cuvînt reieşea că şi fata se gîndeşte la viitor, însă la acel viitor apropiat, mic, de fapt la viitorul feminin, plin de prevedere, călduţ, matern, înţelept, adică numai la propriul ei viitor !

La despărţire mi-a întins mîna şi mi-a zîmbit fermecă tor cu ochii ei sinilii.

— Aţi preluat patronajul dragostei noastre. Aşa că... Dar încă o rugăminte : Karlouş nu trebuie să afle că am fost la dumneavoastră! M-ar sfîşia ca pe tm hering ! Vizita asta să rămînă ca o taină a noastră. Şi şi-a pus degeţelul pe gură : Nici o vorbuliţă !

STEAUA ŞI FEMEIA

Doamna Xenia Bcrnardova era cuprinsă de o neţărmurită jale. Fiul ei cel mai mare, Peter, împreună cu încă opt tovarăşi se

pregătea să plece cu o rachetă într-o lungă călătorie în Cosmos.
Nu era prima rachetă atomică care învingea forţa de atracţie a Pămîntului. Pe prima rachetă, care nu se va mai întoarce niciodată, avusese pe cineva drag, pe Kristof Bernard, conducătorul expediţiei şi soţul Xeniei.
Trecuseră trei ani de cînd soţul ei zburase către Lună. De atunci doamna Xenia nu mai poate să privească sus, la lumina rece a Lunii, fără să lăcrimeze. Acolo, undeva în spaţiul nemărginit, odihnea soţul ei împreună cu tot echipajul. Cît de sus se afla mormîntul acelor eroi ! Pentru cinstirea memoriei lor se ridicaseră monumente în pieţe şi parcuri, pe ţărmurile lacurilor şi ale mărilor şi pe vîrfurile munţilor. Sînt monumente care îi reprezintă pe bravii cosmonauţi în toate mărimile şi înfăţişările, dar ce folos... toate nu sînt decît metal sau piatră. Inima lui, surîsul lui bun, mîinile lui care mai înainte o mîngîiau cu dragoste, nu mai există. Nici măcar cenuşa acestor eroi ai Cosmosului nu mai există pe lumea asta.
N-au apucat încă să i se usuce lacrimile şi iată, acum, trebuie să se despartă şi de Peter, mîndria şi nădejdea ei, primul ei născut asupra căruia şi-a revărsat toată dragostea şi grija ei de mamă.
Copilul ăsta parcă s-ar simţi aici printre noi îngrădit, parcă n-ar avea destul loc pe pămînt, parcă i-ar arde tălpile, visătorul, prostul ahtiat după aventuri nebune !
Oh, dacă ar zbura undeva la capătul planetei noastre, la polul sud, oriunde numai să aibă pămîntul sub tălpi, pă- mîntul ăsta solid şi sigur pe care-1 calcă picioarele noastre. Dar acolo, în stele, e ca şi cum ar fi mort pentru vecie.

Racheta e pregătită de plecare pentru mîine dimineaţă la ora nouă. Mai e o zi şi o noapte pînă atunci. Mîine, pe vremea asta, lumea întreagă va ridica ochii spre cer. Fotografiile lui Pcter Bernard sînt de pe acum publicate în toate ziarele şi ea, Xenia, e slăvită ca soţie a unuia dintre primii cosmonauţi şi ca mamă a celuilalt. Dar vai... tocmai ea nu se poate bucura.
Doamna Xenia se îngrozea la gîndul că-şi va pierde poate şi pe primul ei fecior, pe cel mai drag. în adîncul sufletului ei de mamă nu putea să aibă încredere totală în siguranţa deplină a zborului şi în succesul expediţiei. E drept că acum rachetele se

întorc, dar aceea pe care a zburat Kristof nu se va mai întoarce niciodată ! Tot aşa o linişteau şi atunci, cînd pornise el.

Şi după toată nenorocirea asta trebuia să se mai şi prefacă. Şi în faţa cunoscuţilor şi a necunoscuţilor, în faţa reporterilor, în faţa copiilor şi chiar şi în faţa lui Petia î în loc să plîngă, trebuia să rîdă şi să nu scape cumva o lacrimă. Nici o tremurare de gene nu trebuia să-i trădeze durerea acestei jertfe noi, durerea după copilul pe care îl iubea mai mult decît pe sine însăşi l Sus capul şi zîmbeşte, doamnă ! Arată-ţi mîndria şi curajul matern, aşa cum îi stă bine soţiei lui Kristof Bernard, eroul Cosmosului î

Asta e acum soarta doamnei Xenia. Şi chiar mama răposatului, bătrîna doamnă Elena, nu se simţea cu nimic mai bine ! Ea trebuia să-i încurajeze pe toţi şi, sărăcuţa, avea ea însăşi nevoie de linişte ? Era de mult trecută de nouăzeci de ani, dar pentru vîrsta ei mai avea bucle frumoase. Şi dinţii ei albi erau o parte indivizibilă a chipului ei, adică erau tot atît de puţin falşi ca şi propriul ei nas !

— Cum ai dormit, sufleţelule ? întrebă ea, cercetîndu-şi nora cu privirea. Arăţi tare obosită.

— Ştii de ce, mamă !

Bătrîna doamnă se apropie de ea şi o mîngîie pe păr, ca pe o fetiţa.-

— Nu fi îndurerată, Xeniciko !

— Vezi doar că nu plîng !

'— Plîngi, tu plîngi în sufletul tău şi asta e mai rău decît un plîns cu lacrimi l Nu vei fi nici prima, nici ultima mamă ce se desparte de fiul ei I

îi puse mîna pe fruntea plecată. Doamna Xenia se supuse fără rezistenţă acestei forţe gingaşe şi, sub presiunea mîirm ridică încet capul.

— Măicuţă, dumneata mă înţelegi ! în faţa dumitale trebuie să mă bucur că-mi pierd feciorul ?

— Nu mai vorbi aşa ! Nu huli ! Şi nu plînge, mai ales nu plînge sau... încep şi eu îndată. Apoi, cu o băsmăluţă albă îşi şterse repede ochii uscaţi. Ştii, e şi vina mea ! Ah, băiatul meu ! Cînd eram tînără prea hoinăream mult pe sub stele, prea le priveam mult. Eram îndrăgostită de Luceafărul de seară, iar Căii Lactee îi trimiteam dorinţele mele. Pe vremea cînd trebuia să se nască bietul Kristof începuse sa se experimenteze motorul

atomic şi tocmai de aceea eu îmi doream ca primul meu copil să fie băiat. Mă uitam la stele şi-mi doream un fiu cutezător, doream ca stelele să-» dea o inimă mîndră, să fie demn să se ridice din praful acestui pămînt, cît mai aproape de soare ! Vai, totul s-a împlinit ! Fiul meu zace acum în craterul Mării Linişti iar braţele mele au rămas goale. Oh ! nu-i uşor să fii mama de erou şi, totuşi, trebuie să mulţumim soartei că ne-a hărăzit o asemenea fericire.

— Fericire ? spuse amar doamna Xenia. Ce fericire e asta, să-i pierzi pe cei mai dragi, unul după altul ? Treptat nu-mi va mai rămîne nimic. Asta e fericirea ?

— Destul, fetiţo, destul ! o linişti bătrîna. Fii Cuminte pînă mîine, şi apoi... vom plînge împreună.

Dar Xenia nu mai putea să-şi ţină firea. Izbucniră în ea, brusc, toate temerile reţinute pînă acum şi toată groaza din ultimele zile.

— Bine, dar expediţia asta este o sinucidere în masă, «;emea ca, cu toate că e imaginată cu atîta măreţie şi cu toate că lumea va triumfa cînd se va îngropa undeva în Cosmos şi acest sicriu atomic !

— De ce vorbeşti aşa ? se înspăimîntă bătrîna. Şi eu mă tem pentru viaţa lui Petia, dar să îţi pierzi aşa deodată firea nu se poate !

— Bine, dar eu...

Xenia se aruncă disperată la pieptul bătrînei, prinzîn- du-i-se de gît. Bătrîna se îmbună repede şi începu s-o sărute gingaş pe păr.

— Hai, faţă de mine poţi să plîngi, varsă-ţi amarul, usurează-te, nu ne vede şi nu ne aude nimeni. Dar bagă de seamă, nu uita cum să te porţi în faţa copiilor.

— Nu-ţi fie teamă că înspăimînt copiii, măicuţă ! în faţa lor ştiu să mă stăpînesc, din nenorocire, amîndoi vor să devină cosmonauţi.

— Cine n-ar vrea sa fie astăzi cosmonaut ! Asta e dorinţa tuturor bărbaţilor, visul tuturor sufletelor de copii şi mîndria mamelor, spuse doamna Elena.

— Dar de ce l-au ales tocmai pe el ? Pe fiul meu ! De ce, dintre milioane, tocmai Petia trebuie să fie

acela care
se jertfeşte ? Eu am mai adus o jertfă ! E nedrept !

— Lasă, fetiţo, ajunge ! Ce n-ar da altă mamă să aibă pe copilul ei în stele !

— Eu am acolo şi bărbatul ! Nu le ajunge ? striga mînioasa femeia. Doamna Elena, pierzîndu-şi răbdarea, o împinse uşor de lîngă dînsa.

— îţi spun că Petia se va întoarce ! Toţi ştiu că se va întoarce, numai tu singură te îndoieşti, tu, caire dintre toţi ai trebui să crezi în asta cel mai mult !

— Mamă, mă port aşa numai faţă de dumneata ! strigă Xenia jalnic. Lasă-mă sa plîng, să spun cel puţin unui singur om de pe lume ce simt cu adevărat. Nimeni altul n-o să ştie ! Măicuţă dragă, ascultă-mă, nu pot îndura, crede-mă, nu mai pot. Şi deodată izbucniîntr-un plîns
atît de jalnic, de dureros, întocmai ca un copil căruia i s-a făcut o cumplită nedreptate.

Bătrîna se apropie de ea, o ridică şi o conduse spre dormeză. Acolo o culcă, aşezîndu-se şi ea alături.

— Cînd ma simţeam foarte rău, începu să spună bătrîna cu glas liniştitor, îmi puneam totdeauna problema : Ce-ar fi să nu fie... închipuieşte-ţi, fetiţo, ce-ar fi dacă dintr-o dată Petia s-ar hotărî să nu mai zboare ? Daca pe neaşteptate l-ar cuprinde teama, frica de necunoscut, groa/.a omului că pierde pămîntul de sub picioare. Stai. stai liniştită, fetiţo ! Ştiu că e o defăimare, o calomnie. Petia s-ar simţi jignit dacă ar fi bănuit de asemenea gînduri. Dar sa admitem, pentru un moment, că s-ar putea în-tâmpla aşa. Ai să vezi îndată încotro ţintesc. Aşadar să presupunem că Petia se sperie şi în ultima clipă refuză să se urce în astronavă.

Doamna Xenia ascultă puţin surprinsă şi răspunse brusc :

— Problema nu sepoate pune în felul acesta.

— Ştiu că nu ! Dardupă cîte văd,nici tu n-ai dori să se întîmple aşa !

— Petia nu e un laş, vorbi în şoaptă, ca pentru sine, doamna Xenia.

— Dar dacă ar rămîne pe pămînt, nu din frică, ci din alte motive ? Ce ar fisă se ducă ladomnul Pokrovsy şi să-i spună :nu mai zbor cu voi fiindcă mi-aş întrista

de moarte mama ? Ea nu mă împiedică s-o fac, dar plîngc. Aşa că m-am hotărît, şi numai din dragoste pentru ea, m-am hotărît să rămîn. Ai fi fericită, Xenia ?

— Măicuţă, ce întrebări crude îmi pui !

— Ei, răspunde !

— Petia n-ar face asta niciodată ! răspunse Xenia cu glasul sigur.

— Asta am vrut să aud de la tine.

— După ce s-a hotărît să zboare, nimic pe lume nu-1 mai poate opri, spuse doamna Xenia, ca şi cînd ar fi răspuns şi pentru el şi pentru ea.

în momentul acela, dincolo de uşă se auziră glasuri de copii, clanţa se mişca, dar uşa nu voia să se deschidă. Doamna Xenia le ajută şi în cameră năvăliră, ca o apă ce se revarsă, doi băieţi.

— Mami, mami, strigă băiatul de şapte ani, un copil rotofei cu guriţa de fată şi cu o frunte bombată. E adevărat că pe un satelit artificial ziua durează numai cinci minute, iar noaptea tot atît ? Vladia mi-a spus...

— Dacă aşa ţi-a spus, are cu siguranţă dreptate, Ivane, afirmă maică-sa cu o mişcare a capului. Pesemne ca Vladia a citit asta într-o carte. Aşari, Vladia ?

Copilul, cu ochi întunecaţi şi gene lungi sub sprîncenele aproape unite, încuviinţă tăcut.

— Aşa e, întări şi doamna Elena, rîzînd. Satelitul « mic, de aceea el se învîrteşte mult mai repede în jurul axei sale.

— Şi Vladia mai spunea că acolo, într-o cameră, Ozerov cultivă castraveţi într-un strat aşezat lînga fereastră şi că mai are acolo şi albine adevărate, ca să-i facă miere.

— Do cc n-ar fi aşa ? zîmbi doamna Xenia uitîndu-sc neputincioasă la Vladia, cerîndu-i astfel s-o ajute. Dar băiatul tăcea parcă înadins, aşa că bunica intră iarăşi în vorbă :

— Domnul inginer Ozerov are acolo multe flori şi zarzavaturi, ba chiar şi palmieri, aşa că e posibil să aibă şi castraveţi. Cît priveşte albinele, nu le ţine pentru miere, ci pentru polenizarea plantelor.

— Iar domnul Duning are un cîine acolo, începu iarăşi Ivan.

^

— Ei, asta chiar nu mai ştiu, spuse rîzînd doamna Elena.

— Şi, bunico, ghiceşti cum îl cheamă pe cîine ?

— Nu.
— Hai, bunico ; Vladia, tu să nu spui nimic.
— Poate Ciclon... sau Cometa ?
— Prostii ! intră în vorbă Vladia. Ivan pălăvrăgeşte.
— îl cheamă Stella, destăinui Ivanek, fără să fie de loc jignit de tonul zeflemitor al fratelui său mai mare.
— Dar nici tu nu poţi să-mi spui, Ivane, ce mănîncă acolo cîinele acela, începu să-l necăjească Vladia.
— Dar tu ştii, Vladia ? întrebă cu o mutră serioasă Ivan. Se supunea totdeauna cu plăcere autorităţii fratelui său mai mare. Cu siguranţă că i se pregăteşte ceva deosebit.
— Carne şi oase, întocmai ca aici pe pămînt ! îi rîse Vladia în nas.
— Asta nu e nimic, spuse liniştit Ivan, care nu putea să se supere pe Vladia. Dar ştii ce mă gîndesc : hai s-o întrebăm pe bunica dacă ştie din ce material sînt confecţionate ferestrele satelitului, cu siguranţă că nu ghiceşte.
— Asta o ştie pînă şi un copil, spuse Vladia punîndu-şi iarasi frăţiorul la punct.
— De, să nu crezi că e chiar atît de uşor.
Doamna Elena îl prinse în braţe pe Ivan şi începu să-l sărute pe gene. Ivan se apără cu furie împotriva unor astfel de manifestări de gingăşie şi se luptă să scape din îmbrăţişarea bunicii.
— Ca să ştii, îi spuse ea, după ce băiatul îi scăpă din braţe. Au acolo ferestre duble cu geamuri de cuarţ, iar între ele se află ozon, ca să absoarbă razele ultraviolete.
— Mai au şi filtru, aşa-i, Vladia ?
— Ciudat, cîte mai ştie bunica noastră, spuse Vladia şi în acelaşi timp îi aruncă maică-si o privire cercetătoare.
Doamna Xenia şedea acum într-un fotoliu de lîngă masă, oarecum în afara discuţiei. Nu se pricepea în treburile acelea ca bunica şi nici nu-i plăcea să se gîndească la ele. Avea în faţa ei o revistă deschisă la nişte ilustraţii care arătau un oraş descoperit în fundul Mării Mediterane. Se uita cu un fel de uimire tristă la scafandrii care păreau că ridică cu propriile lor mîini poarta oraşului ce se înălţa triumfătoare din fundul aluviunilor seculare.
Băieţii uitaseră de mama lor în toiul discuţiei „ştiinţi- fice“, iar ea *se înspăimîntă simţind acum privirea iscoditoare a lui Vladia. I se părea că e vinovată de ignoranţa ei. Citea în privirea băiatului o mustrare tăcută. Ivan, însă, care păzea fiecare

mişcare a lui Vladia, se întoarse şi el repede spre doamna Xenia. îl cuprinse deodată mila de ea, că sta acolo şi tace atît de tristă.

— Vladia, eu propun să-i punem şi mămichii o întrebare. Ce părere ai ?

— Vino la mine. Ivane, îi spuse ea înduioşată.

— Stai ! Mai întîi să ne răspunzi. întreab-o tu, Vladia!

— Ilai, fie ! se învoi mărinimos Vladia.

— Ceva uşor, recomandă milos Ivan.

— De pildă, cînd se lansează racheta are loc un şoc grozav, doar asta nu trebuie să ţi-o mai spun. Şi zboară cu o viteză de opt kilometri pe secundă. Rezistă omul în rachetă ?

— Bineînţeles că rezistă ! răspunse doamna Xenia, speriată, încercînd să rîdă. Trebuie să reziste !

— Dar să ne spui cum. Ce va face atunci Petia al nostru, cum se va comporta ca să poată supravieţui ?

— Bunico, tu ştii ? întrebă Ivan.

Toată mutriciea lui cu chip de fată strălucea de surîsul fericit al omului care ştie.

— Ei, mămico, gîndeşte-te !

Ce încercare pentru inima ei ! Cum o chinuiau micii ei inchizitori ! De unde să ia alîta forţă ca să nu strige de groază gîndindu-se la şocul cumplit la care va fi expus Petia ? Trebuia însă să reziste, să nu strice jocul, să se poarte jumătate în glumă, jumătate serios, pentru ca băieţii să nu-i descopere în ochi nici lacrimi, nici frică.

— Cred, oftă ea, că pereţii cabinei sînt bine căptuşiţi cu perne groase de vată, sau nu-i aşa ? Petia ar face un cucui zdravăn la cap, dacă şocul ar fi atît de mare.

Ivan rîse bine dispus. Vladia preciză :

— I s-ar face capul piftie.

Doamna Xenia păli.

— Fiecare pasager al navei e închis într-o cutie specială, construită exact pe măsura lui, o informă Vladimir.

— Ca un fel de instrument vrăjit închis într-o cutie, ştiu, ca ouăle acelea cu care se vrăjeşte, mai completă Ivan.

— Prostii ! Nu e vorba de nici un ou ! E ca un fel de cutie asemănătoare sticlelor de parfum, sau ca o cutie de vioară, construită astfel, încît omul să nu se poată mişca cînd e zguduit. Se înţelege că patul acesta are o adîncitură şi pentru cap.

— D&r pernele trebuie umplute cu aer !
— Nu te băga în vorbă ! i-o tăie Vladimir fără milă.
— Important e cum iese omul din această cutie ; Ivane, taci din gură ! Aceasta se desface automat în momentul în care racheta trece de zona atracţiei pămînteşti. Un robot cu conducere automată schimbă direcţia zborului vertical în zbor orizontal. Cutia aceea se desface în două jumătăţi şi se transformă într-un fotoliu confortabil. Dar ţine minte, mămico, pasagerul trebuie să rămînă legat cu curele, altminteri ar zbura spre tavan, fiindcă în Cosmos atracţia Pămîntului încetează să mai acţioneze.
— Şi s-ar lovi cu capul de tavan sau cu picioarele ? sări Ivan.
— Asta nu se poate spune, îl informă Vladia. Cred că mai degrabă s-ar rostogoli pe tavan.
— Oh, inimioara mea ! Hai,vino la mine !
Xenia desfăcu iarăşi braţele, darIvanek se ruşina cînd era răsfăţat de faţă cu Vladia.
— Acum nu pot. Vladia, să nu uiţiundeam vrut să mergem.
— Unde ? întrebă doamna Xenia lăsîndu-şi mîinile în jos.
— Mamă, ne laşi să mergem în hangar să ne jucăm ? Vladia vrea să dea drumul la rachetă.
— Hai, duceţi-vă ! Dar cu grijă ! Merge şi bunica cu voi.
154
După ce copiii plecară cu bunica, Xenia se aruncă pe pat. Acum n-o mai supraveghea nimeni, acum nu mai trebuia să fie curajoasă. Acum putea să-şi plîngă nestingherită toate lacrimile greu stăvilite în tot timpul zilei.
Petia trăia ultimele zile premergătoare zborului într-o dispoziţie sărbătorească. îşi lua rămas bun de la oraş, şi nu numai de la oraş, ci de la toată lumea, de la planeta întreagă. Pentru cei douăzeci de ani ai săi avea un trup solid, cu muşchii oarecum slăbiţi din cauza vieţii sedentare. Şi era greu de spus dacă este un bărbat frumos. Făcea parte dintre acei oameni ale căror figuri au trăsăturile foarte mobile, şi cît sînt încă tineri sînt totdeauna interesanţi. Uneori sînt chiar frumoşi, dar pot fi alteori destul de urîţi. Deseori frumuseţea e o chestiune de lumină sau, mai precis, de timpul şi locul luminii, şi în cea mai mare măsură e o problemă care depinde de starea sufletească — adică de bucurie sau de tristeţe.

Petia a devenit un om frumos din clipa în care aflase că în faţa lui se va deschide poarta spre univers. Pînă atunci, cufundat în cercetările lui, îşi neglijase în mod neîngăduit trupul. Stătea în laborator de dimineaţă pînă seara. Spatele i se încovoiase. umerii i se aplecaseră ca frunzele unor flori de seră. Obrajii îi păliseră şi în ochi
i se citea oboseala. Din timp în timp se ducea la observator şi ceasuri întregi privea planeta spre care va zbura, încercînd să-i pătrundă tainele prin filtre roşii, verzi, albastre şi violete. Singurele lui zboruri de pînă acum fuseseră făcute cu ocazia unor călătorii în tundra nordică, dar şi acolo nu realizase altceva decît să se îngroape în zăpadă.

Şi deodată s-a întîmplat minunea. Din chipul lui palid, de o frumuseţe oarecare, a ieşit la iveală o figură limpede cu ochi luminoşi, cu bărbia voluntară. Pînă şi spatele i se îndreptase. Mergea pe bulevardul Bunei-Dispoziţii şi, uitîndu-se impresionat la furnicarul de oameni, îi venea deodată să rîdă şi să plîngă în acelaşi timp. Simţea cum o bucurie nebuna se ridică în el şi nu putea s-o domolească. Avea poftă să se oprească în mijlocul drumului şi cu mîinile ridicate să stăvilească mulţimea de oameni şi de maşini, strigîndu-le din tot sufletul : „Opriţi-vă ! Adu

155

naţi-vă cu toţii în jurul meu. Mîine ! Mîine zbor spre stele V*

Oamenii întorceau capul după el. Umbla gesticulînd cu mîinile şi vorbea tare cu sine însuşi, ca şi cum n-ar fi fost în toate minţile. în faţa porţii Jrinek se opri deodată şi se uită spre cer. Apoi o luă la goană şi iar se opri, gîn- dindu-se adînc. Nu mai lipsea mult ca starea lui să semene cu a unuia care s-a ospătat cam prea mult cu lichioruri şi şi-a înecat în ele demnitatea de om.

Totuşi fiecare pieton, îndată ce se uita la el, înţelegea limpede că nu la cap i se urcase beţia, ci la inimă. înţelegea că acest tînăr fusese scos de pe făgaşul lui normal de o fericire fără seamăn, că a fost învins de o bucurie care i-a cuprins inima şi sufletul. Surîsurile celor care treceau pe stradă nu erau rare, şi mulţi oameni necunoscuţi de cum îl vedeau îşi zîmbeau între ei. De aceea Petia avu repede impresia că toţi îi cunosc fericirea.

Mulţi din cei care treceau pe lîngă el se opreau şi intrau în vorbă ca să afle de ce se bucură. Cum să nu ia şi dînşii parte la

bucuria lui. Iar el, puţin mirat că ei încă nu ştiu încotro se pregăteşte el să plece, li se destăinuia fericit.

Tineri şi bătrîni, bărbaţi şi fete îl înconjurau, iar el, bucuros, le strîngea mîna.

— Mă despart de voi, pămîntenilor ! Rămîneţi sănătoşi, cetăţeni ai globului pămîntesc !

— încotro, încotro ? în Lună ?

— Oh, şi mai departe ! în Marte ! în Marte !

— El e cosmonaut pe racheta care pleacă ! strigau unii entuziasmaţi.

Se formau grupuri, dar Petia nu se putea hotărî să stea pe loc. Răspundea întrebărilor care cădeau în jurul lui ca o ploaie şi mergea mai departe. Cîte un grup pornea după el, iar cînd Petia o lua la goană, curioşii fugeau după el.

— Dar în Marte o fi viaţa. ? pescui el din fus^ă întrebarea.

— Este viaţă ! strigă Petia. Pot să jur că exista.

Un bărbat cu părul încă negru şi cu un obraz ciudat de tînăr, care se tot ţinuse alături de Petia, sc îndoia de ceie spuse de el.
156

— Acolo este (le o mie de ori mai puţin oxigen decît pe Pămînt ! Viaţa nu poate exista iară oxigen ! Mar te e o stea moartă !

— Dar oxidul carbonic ? rîsc Pe ti a ironic. E de două ori mai mult acolo decît în atmosfera noastră !

— N-aş vrea să respir oxid carbonic.

— Dar plantele îl vor !triumfă Petia şi porni din nou.
Grupul se mişcă şi el.

— Dar temperatura ? se auzi peste glasul lui un glas neîncrezător. Dar gerurile dela ecua-tor ? Sînt de minus patruzeci de grade ! Iar ziuae plus zece,frumoasă dife renţa, tinere, ee zici ?

Despre Marte toţi aveau unele cunoştinţe generale. Fiecare se interesase din timp de expediţie. Citiseră, ascultaseră, urmăriseră bule tinete în legătură cu pregătirile pentru zborul spre ,,planeta roşie“ şi acum îl întrebau, ca şi emu ar fi fost supus unui examen.

— Veniţi la mine la laborator, îi poftea Petia mcetinin- du-şi pasul. Să vă arăt o plantă din Taimir. Cînd e amorţită la un ger de cincizeci de grade, este fragilă ca o dantelă din spumă de

sticlă, iar cînd vine primăvara cu razele fermecate ale soarelui, se trezeşte,

— Nu ştim nimic precis nici despre mările din Marte? aruncă întrebarea un tînăr cu mustăţi roşcate care ducea de inină o fetiţă cu părul împletit într-o coadă ca aurul înflăcărat. Ea îl trăgea de mînă să meargă mai departe şi neizbutind începu să plîngă. Vrînd-nevrînd, roşcatul trebui să se îndepărteze, deşi cu părere de rău, şi mult timp încă se uită înapoi după grupul rămas ÎJi jurul cosmonautului.

— Nici apa 1111 e acolo, asta o ştie şi un sugaci, spuse un om înalt cît toate zilele, care i-o lua mereu înainte lui Petia.

— Acolo sînt şi pustiuri, ca în Luna, adaugă brunetul cu chipul suspect de tînăr, care se ţinuse tot timpul în apropierea lui Petia. Se vedea bine că e vreun profesor mai în vîrstă, care se întinerise la bătrîneţe. Acok) nu e viaţă, ci moarte ! îşi termină el ideea.

Petia se opri în mijlocul grupului şi începu ca de la catedră :
157

— într-o anumită formă exista viaţă oriunde. Arşiţa nu o arde, nici gerul nu o frige. Stă în amorţire şi aşteaptă clipa potrivită. Şi în fundul oceanelor trăiesc fiinţe, iar sporii bacteriilor zboară pînă în stratosfcră. în izvoarele fierbinţi ale Kamciatkăi trăiesc alge, iar sporii fierţi ai anumitor plante învie dacă îi plantăm în pămînt. Kapteiev a scos din gheţurile veşnice un pui de rac ,,chidorus“ şi l-a înviat. Stătea acolo de o mie de ani ! Se pipăi în- tr-unul din buzunare şi pescui din fundul lui cîteva boabe de porumb. Vedeţi ? Boabele acestea pămînteşti le-am adunat de pe Marte. în laboratorul meu temperatura e absolut aceeaşi, eu singur am pregătit-o. Cine se mai poate îndoi că acolo, în Marte, nu e viaţă ? Am să-i arăt bacterii cultivate într-o atmosferă fără oxigen ! Dar pînă şi în otrăvuri şi în ţiţei există asemenea gîngănii...

Se uită de jur împrejur, rîse victorios şi porni iarăşi.

— Vrei să spui că planeta Marte e locuită numai de bacterii ? se strîmbă cel înalt cît toate zilele.

— Mai lasă-ne în pace cu aşa populaţie, remarcă cu distincţie o cuconiţă masivă, cu un cap stufos, care venise curioasă spre grup. Nu mi-ar place să fiu acolo nici după moarte.

— Dar cum se face, îl aţîţă iarăşi profesorul întinerit, că vegetaţia pămîntească ni se pare, sub razele infraroşii, albă ca

de zăpadă, iar văile planetei Marte se văd întunecate ca umbrele ? Dar staţi pe loc, nu mai fugiţi !

Petia se opri, aşteptă pînă ce procesiunea de curioşi îl ajunse iar şi începu să le explice, mergînd acum agale.

— Domnule profesor, astrofizica a rezolvat îndoielile dumneavoastră. Şi vegetaţia noastră nordică, muşchii, lichenii şi ienuperii noştri sînt de culoare închisă sub razele ,,infra“, tot aşa cum arată şi văile din Marte. în Marte, desigur, nu vom întîlni vite care pasc liniştite în luncile fertile, asta nu se va întîmpla, dar nici pustiuri moarte nu sînt ! Este tundră, prieteni, cîmpie, stepă.

— Aş vrea să zbor acolo chiar acum ! oftă o fată cu părul galben strîns într-o pieptănătură cu un coc antic şi care ţinea un caiet de note în mînă. Era întovărăşită de un tînăr subţirel, cu părul creţ, aproape un băieţandru, cu ochii albaştri — parcă de sticlă.

— Marte nu e o stea potrivită pentru poeţi ! spuse acesta, lînced. Ce m-aş face acolo iară crînguri şi fără păduri ?

— Şi de ce să nu fie crînguri şi păduri ? ! îi răspunse Petia, iuţind iarăşi pasul. Ienuperi, pini pitici, sînt o mulţime.

Un marinar înalt rîse :

— în orice caz pe-acolo nu te poţi rătăci, dintr-o astfel de vegetaţie capul îţi iese deasupra pădurii.

— E posibil ca prin apropierea ecuatorului să crească şi palmieri cu frunze enorme sau cactuşi de forme înspăimîntătoare, zbîrciţi, înghiţind lacomi soarele şi cîte o picătură de apă, pe care o păzesc înăuntrul lor ca pe o comoară. Numai că, desigur, culoarea acelei vegetaţii nu e ca la noi, verde. Tot ce e viu acolo e albastru, violet, mov şi liliachiu.

Fata cu pieptănătura antică spuse cu imputare poetului :

— Vezi ?

— Asta pot să văd şi acasă privind printr-o sticlă colorată, rîse poetul.

O altă fată care se apropia venind din direcţie opusă se alătură grupului. Se vedea după chipul ei contrariat şi după ezitarea paşilor că face un efort să nu meargă cu grupul, dar în mersul celorlalţi era atîta pasiune, îneît nu rezistă şi fu şi ea atrasă. Fata înţelese îndată cine se afla în mijlocul lor şi îşi îndreptă ochii sinilii şi cercetători spre Petia.

— Nu e vorba de o stea, ci de curaj ! spuse ea deodată şi-se alătură celorlalţi. Dar Petia nu o luă în seamă. Se opri şi văzu că li se alătură mereu alţi oameni noi.

— Ei, acum destul, spuse el. Lăsaţi-mă, porumbeilor ! Vreau să rămîn singur. Mă despart de voi ! Iar mîine, la revedere !

Porni în goană. Mulţi se opriră nehotărîţi, dar cîţiva „credincioşi“ se luară după el. Ici şi colo alţii se desprindeau de grup. Profesorul întinerit rămăsese mult în urmă.

— încă o întrebare, numai una, strigă marinarul care îl ajunse primul din urmă.

Petia încetini pasul. Din nou se formă grupul în jurul său şi din nou începu să plouă cu întrebări.

— Dar un an cît durează acolo ? sună întrebarea marinarului.

— Cam aproximativ doi ani dc-ai noştri.

— Dacă-ţi petreci un an din viaţă pe Marte, eşti mai în vîrstă cu un an sau cu doi ?

— De, rîse Pctia, cînd ne-om întoarcc pe pămînt vom avea grijă să scădem anul acela, e limpede ?

— Şi spune, tinere, nu ţi-e teamă de acest drum depărtat ? îl întrebă naiv un grăsun care purta o racheta de tenis în mînă şi era îmbrăcat într-un costum potrivit pentru acel sport. Se alăturase de curînd grupului şi se informase repede despre ceea ce se petrecea.

— Să mă tem ? Vai ! se miră Petia, ca şi cum ar fi auzit ceva nou. Am şi uitat de asta ; uneori memoria te părăseşte. Poate fiindcă n-ai timp şi poate fiindcă în noi există ceva mai tare decît frica, dacă nu altceva, în orice caz, curiozitatea. Dar admit că s-ar putea să-mi fie frică.

— Rămîi aci, pe pămînt ! strigă deodată fata cu părul blond, pieptănat într-o coafură antică, care tocmai în clipa aceea îl ajunse iar. Nu-i rău să trăieşti pe acest pămînt ! Mai sînt atîtea de făcut aici !

— Vezi-ţi de zbor, omule, îl îndemnă marinarul. Aici o să te înlocuiască cineva, dar acolo nu poţi fi înlocuit !

— Şi ar fi bine să te uiţi şi la alte corpuri cereşti. Trebuie să existe viaţă şi pe acolo, strigă poetul care venea pe urma fetei. Ce, razele soarelui luminează zadarnic pe meleagurile acelea ? Oare să fim orfani, părăsiţi într-o prăpastie nesfîrşită ? Trebuie să avem undeva fraţi, surori ! Caută-i !

— Şi adu cu dumneata vreo vietate, s-o vedem şi noi, spuse ironic tînărul bătrîior care nu se putea despărţi nici el de Petia.

Părea că discuţia începe din nou, dar Petia nu o mai dorea. Şi, ca să nu le mai răspundă, strînse şi scutură din nou mîna fiecăruia.

— Rămas bun, prieteni ! Cu bine ! Şi la revedere.

Nici ei nu-1 mai reţinură. îl priveau impresionaţi. Tei
şi colo cineva îi mai atingea marginea hainei, altul îl niin- gîia pe mînecă, al treilea plecă pentru a se întoarce.

— Ei, drum bun !

— Să te întorci viu şi zdravăn !

160

— Şi uită-te bine la toate !

— Vom veni să ne mai luam o dată rămas bun, miine la plecare.

Plecară, unul după altul. Ultimul curios care se apropiase de el, era fata cu ochi sinilii. Abia acum la despărţire o observă. Avea părul castaniu, puţin zbîrlit şi tăiat rotund pe ceafă. Chipul şi întreg trupul ei exprimau o ezitare umila. Se uită în jur şi deodată spuse :

— Dacă vrei, poţi să mă săruţi.

— Eu ?

Petia se roşi pînă peste urechi.

— Dar de ce ? întrebă el fără să înţeleagă propunerea.

— Fiindcă... stelele... şopti ea, dar apoi adăugă cu în- căpăţînare : Oricum, tot nu ne mai revedem.

Petia, în loc să o ia în braţe, făcu un pas şovăielnic spre dînsa şi întinse gura, stîngaci, aşteptînd pasiv. Fata începu să rîdă, se întoarse pe un călcîi şi fugi.

Rămăsese din nou singur. încercă să-şi scoată cît mai repede din cap plăcuta întîlnire cu fata, cît şi părerea de rău care îi rămăsese în suflet după ce ea plecase. La o parte, la o parte cu toate aceste lucruri efemere care ar putea să-l înlănţuie de Pămînt !

Se cufundă din nou în furnicarul de oameni care mişunau încoace şi încolt), parcă nepăsători, care îl impresionaseră atît de mult la început. N-ai ce-i face ! îşi spuse el. Asta e mulţimea. Dacă o priveşti îndeaproape e formată din indivizi foarte concreţi care te întîmpină cu întrebările lor, cu problemele lor. Nu trebuie să ne despărţim trişti şi sentimentali pentru că

planeta noastră e mîndră şi puternică. Ea va rămîne aci mai departe şi fără el, va trăi, va vibra, va trepida în oricare parte a spaţiului s-ar afla el.

Le spusese că zboară pe o altă planetă şi nimeni nu s-a mirat prea mult. Locuitorii lumii noastre au încetat să se mire cînd aflã astfel de ştiri. S-au despărţit de el ca de copilul unor oameni străini. Lui Petia totuşi i se păruse că Pămîntul însuşi a venit să-şi ia rămas bun de la el.

Şi aşa, deodată, se simţi mîndru că e fiul acestei planete, că e un membru al acestei familii imense de fiinţe vii din care fiecare individ e un om ! Şi această planetă, care poartă numele de Pămînt, îl trimite acum pe un alt corp

ceresc. Şi el îşi va purta cu mîndrie cetaţcnia, apartenenţa, patria, acolo, departe, în Cosmosul nesfîrşit, ca un sol al fiinţelor de pe această planetă.

Dar în ultima clipă, cînd totul era pregătit de zbor, căzu ca un trăsnet vestea că plecarea se amînă pentru un termen nelimitat. Cînd făcuse ultima verificare a calculelor, N academicianul Merkulov descoperi nişte erori şi toate calculele şi hărţile fuseseră înapoiate Academiei astronautice, unde urmau să se facă noi cercetări.

Pentru cînd se amina zborul nu ştia nimeni. Circulau tot felul de presupuneri. Că pregătirile de zbor se vor relua peste o săptămînă, peste o lună, peste un an. Au apărut şi pesimiştii, şi plîngăreţii. Aceştia spuneau că întreaga navă cosmică e greşit construită şi că e bună de aruncat la fier vechi.

Hotelurile cu multe etaje, situate în formă de arc în jurul amfiteatrului gigantic, au început să se golească. Oamenii de ştiinţă, învăţaţii şi oaspeţii de seamă care veniseră din toate continentele la spectacolul acesta epocal, s-au răspîndit încet, încet, pe la casele lor. Aeroportul vuia de zgomotul avioanelor particulare şi a expreselor aeriene, cu care oaspeţii mai îndepărtaţi se întorceau acasă. Cei care locuiau mai aproape foloseau pentru întoarcere elicoptere, iar cei care locuiau foarte aproape, foloseau propriile lor aripi. De asemenea, nenumărate maşini se întorceau acasă alunecînd pe magistrale şi îndepărtîndu-se spre toate colţurile lumii.

Rampa de lansare a navei către o înălţime de nemăsurat

jămăsese pustie. Acum arăta jalnică şi întunecată, ca o punte întinsă spre Cosmos care s-a prăbuşit la pămînt ; părea un vis îndrăzneţ pe care creatorul nu avusese curajul să-l ducă pînă la capăt.

O linişte ameninţătoare se lăsase de jur împrejur, o tăcere rău-prevestitoare cuprinsese şi ziarele şi o proastă dispoziţie ca de înmormîntare se lăsase peste tot Pămîntul.

Petia era furios ! Se pregătise trupeşte şi sufleteşte pentru ora fixată şi acum stătea neputincios. Se simţise cu un singur picior pe Pămînt, iar cu gîndurile plecate de mult, dincolo de globul terestru. Şi acum această bruscă întoarcere ! Acasă poate numai măicuţa se bucură, gîndi el.

Obsedat de gîndul acesta fugise de acasă şi hoinărea prin oraş, ca să uite, ca să-şi primenească gîndurile. De oind începuseră pregătirile, Petia părea că nu mai are ochi pentru oameni şi pentru lucrurile create în folosul lor. Iar cînd se întîmpla să-l atragă totuşi ceva, îşi spunea : Frumos dar... mai tîrziu, cîndva. Se purta ca şi cum ar fi spus : mă voi gîndi la aceste lucruri, le voi privi atunci cînd mă voi întoarce.

Ştiuse cu ani înainte că va zbura. Era predestinat acestui zbor nu numai prin faptul că se bucura de respect şi simpatie datorită eroismului tatălui său, dar mai ales pentru ca se făcuse cunoscut ca un om de ştiinţă prin propriile sale lucrări apărute, privitoare la flora pe care el o bănuia pe Marte. Desigur că nu-şi bătea capul întrebîn- du-se ce se va întîmpla după ce se va întoarce, cum se va transforma el însuşi, cu ce ochi va privi lumea. Deocamdată amîna totul pentru cînd se va întoarce, se abţinea de la toate, îşi interzicea totul. Dacă întîmplarea îl ducea în faţa unui tablou sau al unei statui care îi plăcea, el încerca de pe acum să judece şi să perceapă acea creaţie cu ochii lui „viitori", cu ochii omului care ,,a văzut“.

Muzica îl nelinişte în cea mai mare măsură. Avea o ureche bună şi rezista greu la farmecul ei. Dacă maică-sa se aşeza la pian să cînte, începînd cu unele lucrări din Beethoven şi terminînd cu lucrări din Janacek (îi plăceau clasicii), lui Petia i se părea că în tot universul nu există ceva mai frumos, că această muzică a atins cea mai înaltă culme, ca e zadarnic şi inutil să te revolţi şi să părăseşti acest Pămînt care oferă făpturilor sale momente de fericire atît de desăvîrşită ! Atunci fugea de acasă

la laborator sau la observator, încuia uşa în urma lui şi se apuca în- dîrjit de muncă.

Şi deodată se simţi întocmai ca un lăstar de viţă smuls din pămînt cu rădăcini cu tot. Nu mai avea de ce să se agaţe, nu mai ştia ce să facă mai repede. Simţi deodată că are atîta timp, încît nu ştie ce să facă cu el. Amărît, se tîra pe străzi ; de data aceasta nu mai avea mersul triumfător al celui îmbătat de bucurie.

La început privea în jurul său cuprins de îndoială, ca şi cum el însuşi ar fi fost vinovat că plecarea eşuase atît de ruşinos, ca şi cum s-ar fi ruşinat de bucuria manifes

11

1G3

tată ieri. Se temea să nu se adune din nou oamenii în jurul lui şi să-l întrebe cu ironie, cum se face că el încă mai hoinăreşte pe străzi cînd toţi ştiau că trebuia sa fie de mult în Cosmos, undeva între Lună şi Marte. Dar se agita zadarnic, nimeni nu-1 mai băga în seamă, totul se desfăşura în mod obişnuit, oamenii umblau veseli, îşi zîm- beau unii altora fie că se cunoşteau sau că nu se cunoşteau şi toţi arătau de parcă s-ar bucura Dumnezeu ştie de ce.

Pasul lui Petia, în fine, începu să devină mai sigur, bărbia i se ridică şi începu să se uite curios în jur. Pe străzi el umblase totdeauna cu capul în jos sau privind cerul. îndată ce se lumina de zi, el privea îngîndurat spre Pămînt sau spre cer, în jurul lui nu vedea nimic. Constată acum, cu uimire, că de fapt nici nu cunoaşte oraşuL şi că-i este tot atît de străin ca şi cînd s-ar afla undeva, prin visele lui. Mergea privind şi cercetînd arhitectura casclor, bogăţia de mărfuri îngrăinădite în vitrine, şi peste tot auzea chemarea muzicii şi simţea îndemnul plăcut al parfunuiri- lor. Totul în jurul lui devenise atrăgător. Descoperea mereu noi şi noi lucruri. Ici, colo, recunoştea cu bucurie cîte ceva şi îşi spunea că lucrul acela l-a mai văzut cîndva. Şi iarăşi se uita impresionat la furnicarul omenesc. Acesta i se părea puţin cam caraghios şi fără rost în comparaţie cu scopul său.

Bulevardul îl conducea prin mijlocul vechiului parc. în depărtare, deasupra uriaşelor coroane ale platanilor de sutp de ani, se înălţau zgîrie-nori albi sau ele un albastru pal. Străluceau în soare arătîndu-şi nenumăratele balcoane şi ferestre. Se ridicau deasupra cortinei de frunze galbene, sîngerii, portocalii şi

verzi, ale parcului, ca nişte turnuri din poveste. Aveau faţade de marmură, suprafeţele netede, de sticlă sau de ceramică.

Pe coloane se ridica iedera ajungînd pînă la balcoane, iar din balcoane această viţă sălbatică se rasfrîngea ca o draperie roşie şi grea.

Din loc în loc bulevardul era întretăiat de o magistrală suspendată, care aluneca pe sus, pe deasupra capetolor pietonilor şi pe deasupra şirului de automobile. Magistrala suspendată era tot atît de largă ca şi bulevardul pe care se afla Petia. Purta şi ea pe umerii ei două şiruri pestriţe de maşini ca şi bulevardul. Automobilele goneau cu viteză şi

ciudat, îutr-o aşa linişte deplină, ca şi cum totul s-ar desfăşura sub o sticlă groasă. Linia aeriană de sus, jocul colorat al maşinilor care goneau în diverse sensuri şi tăcerea, toate acestea semănau mai degrabă cu o născocire genială, decît cu realitatea. Atenţia lui Petia fu captivată de unul dintre palatele de pe celălalt trotuar, care parcă apăruse acolo din adîncurile parcului. 0 scară înaltă, care te întâmpina parcă îmbietor, ducea către portalul deschis al unei alei cu statuile unor fete ce închipuiau fiecare o altă floare. Pe trepte era un du-te-vino necontenit.

Petia se hotărî să se ducă şi el acolo să privească. încet, încet, din vechea lui curiozitate ştiinţifică de om care privise superficial lucrurile lumeşti nu-i rămăsese decît o curiozitate cu totul obişnuită, pămîntească.

Ajunsese pînă la podul care traversa bulevardul. Părea uşor şi fragil, şi aproape că nu se vedea. Aveai impresia că oamenii care treceau se mişcă în văzduh. După ce trecu pe cealaltă parte a bulevardului, Petia citi pe faţada măreţului palat o inscripţie dăltuită în marmură trandafirie : CASA FLORILOR.

Pe scară urcau lete, lemei tinere sau al Lele niai în vîrstă, mame cu copii. Cele care coborau aveau flori în braţe. Florile erau fie în buchete, fie în coşuri. Dar cele mai multe aveau numai cîte o simplă crenguţă, cîte o crenguţă gingaşă de dafin, de gutui sau de mimoză.

Toamna se răsfăţa prin parc, dar în palatul acesta părea că e închisă primăvara. Femeile purtau flori în braţe. Unele îşi îngropau obrajii în liliac alb şi multe miroseau bucheţele de violete. Aici, preferinţele şi gustul se deosebeau de la o femeie

la alta. Da, desigur, şi moda juca un rol important. Anul acesta era ’la moda iasminul trandafiriu. Parfumul lui părea că se prelinge pe scări.

Petia se opri fermecat în partea aceea a scării pe unde femeile coborau cu braţele încărcate de flori. Iubea toate florile, atât cele de cîmp cît şi pe cele de grădină, dar în egală măsură îl atrăgeau şi chipurile plăcute ale femeilor. Nu-şi dădea seama dacă mireasma uşoară şi delicioasă care îl tulburase atât se ridica din flori, din părul frumos pieptănat, sau din baticurile şi din şalurile lor.

Deodată se sperie. Zărise pe fata aceea cu ochi sinilii, care îi oi’erise ayeară un sărut. Ea e ! Fata îl văzuse cu o
tas
frântura de secundă mai devreme. Voise să se strecoare printre celelalte femei, dar vai, ochii li se întîlniră.

Petia roşi, în clipa aceea ar fi preferat să se afle pe undeva în constelaţia Marelui Cîine. Să fugă era imposibil ! Fata îşi reveni mai repede decît el şi se comportă ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic deosebit. Şi într-adevăr mai bine nici n-ar fi putut să procedeze.

— Cosmonautule ! strigă ea vesel. Cum se face că încă mai hoinăreşti pe planeta noastră ?

— S-a amînat plecarea pentru o dată necunoscută, bombăni el.

Se uită la ea sfios. Fata ţinea în mîini cîteva fire albe. de flori cu tulpiniţe lungi. „Acum o să rîdă de mine“, gîndi el. în loc să admire stelele, acest cosmonaut se uită după fete ! Dar ea spuse :

— Nici în vis nu m-aş fi gîndit să mai mă întîlnesc cu dumneata. Pari atît de mîhnit, încît parcă ai fi dat peste o mare nenorocire, nu peste o fată. Te asigur însă că eu nu sînt de vină.

Petia nu ştia ce să-i spună. Se uita în jur ca şi cînd ar fi căutat un punct de sprijin. Într-adevăr, pe navă s-ar fi simţit mai sigur pe picioare decît pe această scară de granit !

Să fug, să fug, îşi spunea el, dar în acelaşi timp era bucuros că poate s-o privească stînd atît de aproape. Treptat îşi învinse ezitarea. Avea ochi surprinzători, ochi plini de întrebări şi în acelaşi timp dominatori. Şi ochii aceştia frumoşi nu aveau o culoare precisă, ci numai umbra unei culori, părea că în ei sînt ascunse adîncuri ce doar părelnic sînt albastre.

Petia se temea că din aceste adîncuri ar putea oricînd să apară vreo surpriza. Era atît de zăpăcit şi se străduia zadarnic să-i vorbească. Tăcerea s-ar fi prelungit mult dacă fata ar fi aşteptat să se hotărască el.

— Fantezia aceea a mea, cu sărutul, ştergeţi-o din amintire, ca şi cum n-ar fi existat, îi spuse ea. Să nu»-ţi închipui cine ştie ce. Doream numai să-mi exprim entuziasmul lăsîndu-mă sărutată de omul care a doua zi se afla în stele, indiferent cine ar fi fost el. Din întîmplare omul acela ai fost dumneata, atît şi nimic mai mult.

Aşa e, gîndea el. Această fată înţeleaptă are dreptate, deşi cele spuse de ea m-au făcut să plesnesc de ruşine.

166

Acum, după această explicaţie, poate să mă privească cu conştiinţa curată. Are dreptul s-o facă. La început i se părea că ar fi fost mai bine dacă fata nu i-ar fi vorbit de loc, dacă ar fi tăcut. Ar fi izbutit poate să-i privească, nestingherit, chipul. Acum însă îi plăcu şi glasul ei. îşi propuse să nu o mai întrebe nimic, s-o lase să vorbească numai ea, să vorbească oricît de mult, ca el s-o poată asculta. Fata îl întrebă ceva, dar el rămase mut şi se simţea fericit cînd o privea.

— De ce nu-mi răspunzi ? întrebă ea.

— Aseară m-am lăudat, spuse el, că pe vremea asta voi fi undeva între satelitul Pămîntului nostru şi Marte, şi iată că tot mai sînt aci. E ridicol, dar nu sînt vinovat de amînare !

— Ştiu că nu eşti dumneata de vină. De ce te scuzi ? E limpede ca lumina soarelui. 0 săptămînă de întîrziere, fie chiar o lună, n-o să-ţi aducă nici un prejudiciu. Doar n-ai să pierzi prilejul de a zbura !

— Acum aproape că nu mai regret de loc, sînt chiar bucuros ! Şi după ce îi scăpară aceste vorbe se opri. Deodată se ruşină că putuse rosti asemenea vorbe. Dar nu minţea. într-adevăr, aşa simţea. Se simţea fericit. De ce să se grăbească tocmai acum, stelele mai pot aştepta, au aşteptat milioane de ani ! N-am avut niciodată prilejul să mă plimb mai mult, să privesc în jurul meu, mărturisi el. Am stat mereu cu nasul cufundat în cărţi şi nu m-am uitat pînă acum decît în ochii microscoapelor şi teleseoa-pelor. Am văzut lucruri sau prea mici sau prea mari. Am cunoscut numai muşchi şi licheni, am scormonit după ei ca un ren înfometat. Flori din acestea pe care le văd aici, pentru mine

nu creşteau.

— Le cunoşti ? şi ea îi întinse buchetul.

— Le cunoşteam... De la şcoală... Stai... nu ! Nu-mi amintesc !

— Au un nume pe care îl poartă şi stelele.

— Care stele ?

— Chiar toate stelele !

— Astre ! răsuflă el. Se bucură că poate vorbi cu ea atît de uşor şi chiar pe un ton de glumă. Cînd îi puse apoi o floare la butonieră, Petia îi spuse foarte serios :

N-aş fi găsit o floare atît de frumoasă pe nici o planetă din întregul univers !

— Ei vezi ! răspunse ea veselă. Ai de gînd să fugi pe planeta Marte şi nu-ţi cunoşti nici măcar planeta natală ! Ar fi trebuit să descoperi în primul rînd Pămîntul ! Dar nu putem sta veşnic aici, pe trepteleastea, încurcăm lumea ! De fapt unde te duceai ?

— Nicăieri !

— Atunci, hai cu mine !

Fără să-şi dea seama cum, Petia se pomeni în Casa de cultură a combinatului Şedea la clubul chimiş- tilor înconjurat de fete şi de floTi. Acum ştia că pe fata care îl adusese acolo o cheamă Olga şi că lucrează în acest combinat la secţia de materiale plastice.

Olga dorea să-l prezinte pe Petia prietenelor şi tovarăşelor ei din producţie, care după orele de muncă se adunau mereu la club. Ştia că în felul acesta le va face o mare bucurie. Citiseră atîtea înultimele săptămîni despre problemele zborului navei şi discutaseră atîtea împreună ! Desigur ca fetele se interesau în primul rînd de eroii cosmonauţi. Chimistele cunoşteau încă de mult numele şi biografia lor. Visaudespre călătoria acestora şi erau captivate de îndrăzneala lor. îi invidiau pentru că ,,vor vedea“ ce n-a mai văzut un ochi de pămîntean şi erau mîhnite că echipajul fusese alcătuit numai din bărbaţi. Fiecare dintre ele era dispusă orieînd să zboare pe orice planetă. Deci faptul că pot să vadă îndeaproape pe unul dintre cei nouă cosmonauţi era socotit drept un eveniment. Era o cinste pentru clubul lor să primească

un astfel de om despre care se vorbea pe întreg Pămîntul.
Petia se simţea şi el bine printre fete. îl aşezaseră pe locul de onoare, într-un fel de fotoliu uriaş şi al naibii de comod, capitonat cu o piele roşie. Se aşezase între braţele lui şi avea impresia că stă pe el parcă fără să-l atingă, îl trase aproape de masă şi constată că e uşor ca o pană ! Acest fapt îi stimula buna dispoziţie. Ca un sentiment de aşteptare, se uita pe rînd la fiecare fată. Una era mai fermecătoare decît altaşi, cînd îi vorbeau,Petia îşi uita ochii pironiţi pe chipurile lor, iar fetele trebuia să-şi repete întrebarea.
168
Nu înţelegea prea bine cum de poate un om să devină atît de interesant şi cum poate să fie ridicat atît de sus, aici, în această constelaţie a Fecioarelor, numai pentru faptul că e cosmonaut şi că are drept ţintă un zbor spre Marte. O timiditate neaşteptată puse stăpînire pe sufletul lui cînd văzu ce tovarăş demn de dorit a devenit el şi cum fotele încearcă să-i captiveze atenţia.
încetul cu încetul, se obişnui cu rolul său de erou şi începu să răspundă scurt şi precis, fără să se piardă în ajnănunte. Simţi cu uimire că entuziasmul de ieri, care îl. ajutase parcă să plutească peste mulţimea aceea de pietoni, îi dispăruse. Cu cîtă pasiune îi convinsese pe unii şi îi dezminţise pe alţii, acolo, pe bulevard, şi cum de l-a părăsit deodată acea dorinţă nerăbdătoare de a zbura ? ! Acum nu mai era în stare să se înflăcăreze, ca şi cum drumul spre Marte ar fi rămas de pe acum în urma lui sau ca şi cum n-ar mai simţi în el dorinţa să-l facă vreodată.
Dar tocmai aceste răspunsuri scurte, liniştite şi lipsite de pasiune, au stîrnit un ecou în sufletele tinerelor fete. Bănuiau în această atitudine tocmai sobrietatea învăţatului şi modestia omului curajos, dispreţul lui pentru primejdiile nenumărate care îl pîndeau în genunile Cosmosului. Lui Petia i-ar fi plăcut, mai degrabă, să pună el întrebări, iar ele să-i dea numai răspunsuri.
— Altceva nu mai ştiu nimic, spuse el deodată, hotărît. Cînd mă voi întoarce, am să vă povestesc restul.
— Şi dacă nu te mai întorci ? suspină glasul îngrijorat al cuiva. Lui Petia i se păru că o aude vorbind pe mama lui. Dar răspunse prompt :
— Atunci o să vă povestească alţii.
Răspunsul lui făcu impresie. Era demn de eroul pe care

îl visau fetele.

— Da, însă un altul ca tine n-aş mai găsi, se auzi glasul Olgăi, în care se simţea o uşoară ironie prietenească. Poate că voise doar să-i atragă atenţia asupra ei. Din clipa în care-1 adusese aici, el parcă o pierduse din vedere. Se uita entuziasmat, cînd la una, cînd la alta,şi dintre toate o plăcea totdeauna mai multpe aceea care îi vorbea. Olga tăcuse şi Petia uitase de ea. Cînd în sfîrşit îi vorbi, el parcă o descoperi din nou şi se bucura că o vede*

iarăşi. Dar totul dură numai o clipă. Olga se pierdu iar în tăcere. Mereu altele şi altele îi puneau lui Petia întrebări.

El se uită pe fereastră şi se miră :

— Nu vi se pare că sînt cam de mult aici ? Afară e aproape noapte !

într-adevăr. Primul văl al înserării, cobora pe cer. Iar chipurile fetelor, în amurg, păreau întristate.

IVlîna cuiva se îndreptă către perete. Tavanul se lumină, pereţii deveniră transparenţi. Apoi într-unul din pereţi se deschise o fereastră şi, pe un bufet de cristal, care pînă atunci stătuse ascuns, apăru o tavă. în cristal se oglindea un ceainic şi platouri cu sandvişuri. O fată, care îşi pusese un şorţ, turna ceai în ceşcuţele care străluceau ca şi cînd ar fi fost pline de lumină. De asemenea linguriţele şi cuţitaşele aveau o transparenţă care se datora propriei lor lumini interioare.

Petia nu era un gurmand, dimpotrivă. Nu avusese niciodată timp să mănînce ca lumea. Pasionat de cercetările lui, mînca deseori în laborator. Acolo, gura lui mesteca automat ce găsea la bufet, iar ochiul lui privea atent în microscop. Era mai important pentru el ceea ce se afla pe lamela microscopului decît cele ce se aflau pe farfurie. El mînca în treacăt şi, deseori, nu era sigur dacă se află înainte sau după masă. Şi acum aceste sandvişuri îi făcură deodată poftă de mîncare. începu să ia din toate şi făcu „descoperirea" că fiecare bucăţică are un altfel de gust, că există un număr infinit de gusturi surprinzătoare. Simţi o plăcere deosebită cînd începu să soarba din ceaiul care scînteia auriu în ceaşca luminoasă.

După ce se ospăta din toate şi se sătură cum se cuvine, întrebările începură din nou să plouă. Se convinse că multe

dintre fete erau mai competente în privinţa cuceririlor obţinute în cosmonautică decît el însuşi, care se considera doar un simplu specialist în astrobotanica şi astro- biologie. Unele întrebări erau desigur grozav de neştiinţifice. Fetele doreau să ştie ce c mai uşor pentru o rachetă, plecarea sau aterizarea, şi dacă nu se ofilesc pe drum răsadurile aduse din Marte, dacă aici pe pămînt îşi vor mai păstra culoarea. Se certau între ele susţinînd păreri diferite, recurgeau la autoritatea lui Petia pentru a afla de

partea cui e dreptatea. El se legăna în fotoliu, trimitea zimbete în jur şi răspundea numai cînd era întrebat. Avea mereu senzaţia că are sub el un spaţiu gol, că pluteşte în aer.

— Pot să vă întreb şi eu ceva ? strigă el. Spuneţi-mL vă rog, pe ce stau eu ? E ca un ,,aer“ roşu lucrat dintr-o singură bucată. Cînd stai pe el parcă te adînceşti într-o cadă cu apă caldă.

Chimistele rîseră de această comparaţie pe care o socoteau grozav de reuşită.

— Dumneata nu cunoşti ,,penolitul“ nostru ? se minună o brunetă frumoasă şi zveită ca Junona, cu o frunte oblică, de sub care priveau doi ochi limpezi, albaştri. Stai în- tr-adevăr în aer, rîse fata. în fotoliul acesta nouă zecimi sînt aer. în combinatul nostru însă producem lucruri mult mai bune, mai solide decît oţelul, mai elastice decît guma, mai dure decît diamantul, mai suple decît firul de păr. mai subţiri decît pînza de păianjen şi mai uşoare decît norii cerului.

— Stai ! strigă Petia, hotărît să pună el de acum încolo întrebări.

— Spui, mai uşoare decît norii ? Produceţi aşadar un material mai uşor decît aerul ?

— Bine, dar noi producem de mult „aerolitul“, strigă o fată cu o faţă micuţă şi rotundă, care părea mai degrabă o păpuşă de porţelan. Avea un năsuc gingaş, cîrn, şi gropiţe în obraji. Avea o gropiţă chiar şi în bărbie. Cum e posibil să nu ştiţi ? Cu siguranţă că şi pe navă anumite obiecte sînt lucrate din aerolit î

Nu se aşteptase ca tocmai această păpuşă, în aparenţă atît de inofensivă, să-i dea asemenea lecţie.

— Te înşeli, Marta, vorbi calm şi rar o fată palidă, cu ochi de gazelă. Avea în ei aceeaşi nuanţă arămie ca şi în părul strîns coc Pe navă nu poate să fie nici un obiect lucrat din aerolit ! Tu eşti

chimistă şi ar trebui să ştii.

— Recunosc, strigă Petia pocăit, că nu cunosc aproape nimic din toate lucrurile acestea minunate, care abundă pe acest Pămînt unic pe care îl părăsesc. Am fost orb, surd. Ce cunosc eu ? Nimic în afară de cîţiva muşchi din nord, de cîţiva pini pitici şi de spectrul lor. Eu v-am spus

tot ce ştiu, acum e rîndul vostru ! Trăiesc pe Pămînt ca un străin ! învăţaţi-mă să-l cunosc !

îşi aruncă privirea de la una la alta. Din toate acele frumuseţi strînse la un loc, unele chipuri se distingeau, se deosebeau cu totul de celelalte. Erau unice, neasemuite, şi cereau atenţie. Apoi însă se pierdeau printre celelalte, ca şi cum le-ar fi fost milă de Petia că e atît de străin de lume şi că recunoaşte cu atîta sinceritate acest adevăr. Fetele au început să-l consoleze şi să-l liniştească.

„Da, spuneau ele, noi producem în combinatul nostru fibre mai bune, metale mai bune, piele mai bună decît poate să producă natura. Noi creăm materiale, avînd contradicţiile care ne trebuie şi le dăm particularităţile dorite. Dar de ce să-ţi reproşăm că nu cunoşti toate acestea ? Dacă eşti astăzi aici printre noi, putem spune, datorită unei prea frumoase întîmplări, faptul acesta s-a putut realiza numai din vina acelei întîrzieri întîmplătoare, căreia noi îi purtăm recunoştinţă. Sîntem înmărmurite gîndindu-ne unde ai fi putut să te afli în clipa aceasta. Dumneata ţi-ai cucerii dreptul ca să umbli pe planeta noastră fără să observi totul în jur ! Te iertăm că nu vezi lucrurile din imediata apropiere fiindcă ochii dumitale sînt plini de stele ! Oe-ţi pasă dumitale de extraordinarul nostru material, mai uşor decît aerul ? Noi fabricăm din el aripi ca de păsări, încălţăminte turistică, umbrele zburătoare şi planoare de zburat. Cinste şi slavă zburătorilor noştri ! Ei se ridica pînă la o înălţime de douăzeci de kilometri sau se urcă pe o insulă zburătoare cu care se înalţă chiar pînă la poarta stratosferei. Dar spune, ce pot să însemne aceste înălţimi, aceste depărtări, acest curaj, faţă de curajul dumitale ?“

Aşa îi vorbeau toate gurile acelea atît de frumoase, dar lui Petia îi scăpa tocmai sensul acelor cuvinte. Nu auzea decît sunetul lor pe care îl asculta cu toată fiinţa lui. îl uimea cum se aude fiecare cuvînt, cum rnîngîie auzul şi ce melodie are.

Făcea o legătură între glasurile şi chipurile lor, şi deodată i se păru ca acele glasuri răsună ca nişte instrumente muzicale.

Acum ştia că pe fata cu fruntea oblică şi cu glas de eontraltă o cheamă Tamara, că păpuşa severă cu gropiţe în obraji şi cu glas mîngîietor şi fin, ca o pînză de păian
jen, se numeşte Marfcicika, şi că Ancia e fata cu ochi de gazelă şi cu parul de culoarea bronzului. Dar iată oă vorbeşte Olga, fata care -l-a adus aici. Ochii ei cenuşii s-nu întunecat ca oţelul, fruntea ei luminoasă se umbreşte, apoi se luminează iarăşi, toată faţa ei participă la ceea ce spune. Petia se minună de înfăţişarea ci şi era sigur că nimic pe lume nu e mai fermecător şi mai plăcut ;decît frumuseţea unei "fete.

— Dar nava cosmică i striga ea, înflăcărată. Cine a aăscocit-o ? Cine a construit-o ? Cine a -echipat-o ? Cine i-a introdus scînteia mişcării ? E oare aoeasta o astronavă care 4» aterizat la noi de undeva din Cosmos ? E oare un pîodus din ^atelierele de pe vreo planetă din constelaţia Centaurului •? Sau poate Syrius ne-a trimis-o ca .pe un mesaj din partea sa ? Sau de pe ce meleaguri fără sfîrşit a venit la ,noi, din ce constelaţii, din ce galaxii înceţoşate ? Cine a .avut curajul unei asemenea nebunii ? Cum arată acele făpturi, acei creatori. Ei bine ! Omul Pămîntului a construit-o ! Creierul şi mîinile lui au realizat această minune ! Prin asta vreau să spun că slava lumii se cuvine zburătorilor spre stele, dar şi nouă, cei care rămînem aci pe Pămînt. Şi noi avem dreptul să ne alezăm la masa încununată dc glorie la care staţi voi. Nu crezi, Petia ? Recunoaşte că avem şi noi un pic de merit.

— Tot meritul ! strigă Petia aplaudînd. în clipa aceea chimistele au alergat la Olga s-o îmbrăţişeze pentru că vorbise atît de frumos în numele tuturor. Dar Olga continuă :

— Aşadar de ce să-l supraevaluăm pe Petia, iar pe noi să ne subestimăm ? Putem sa-1 invidiem, să tremurăm pentru viitorul lui. Dar pentru faptul că încă nu şi-a cunoscut sau că îşi cunoaşte atît de puţin planeta natală nu merită, fetelor, nici o îngăduinţă şi nici nu trebuie să fie iertat ! Eu una nu l-aş ierta !

Ei poftim, gîndi el, ce-a ieşit deodată din fata asta cu ochii de culoarea cerului ! Iată o Olga cu totul diferită de aceea pe care şi-a închipuit-o el. Lra atacat direct şi în mod just, era întru totul de acord cu ea. Toate celelalte îi găsiseră justificări, numai ea singură nu-1 ierta. Ea e cea mai frumoasă fata din toată lumea,

hotărî el definitiv.
173

Apoi Olga îi mai reproşă că el e un academician împietrit, rupt de viaţă, care putrezeşte în cabinetul său de lucru. L-a poreclit ,,struţ astral", care bagă capul în nisipul stelelor în loc să privească Pămîntul, şi umblă mereu cu ochii pe sus numai ca să nu vadă ce se petrece în jurul lui. Şi ca să-l ruşineze, începu să-i pună diferite întrebări. îl întrebă despre unele opere literare şi artistice cunoscute, despre piese de teatru, despre nume de poeţi, sculptori, compozitori, apoi despre unii aviatori, paraşutişti, înotători. Nu ştia nimic. Absolut nimic. Dar cu cît îl certa mai aspru, cu atît o iubea mai mult.

Se uita la ea ca şi cînd ar fi fost căzut din cer. Acum ştia că dacă ar trebui să aleagă dintr-un milion de fete de pe glob, numai pe ea ar alege-o, în nici un caz pe alta !

— încă nu e tîrziu ! strigă el. Ochii mi s-au deschis ! îmi rămîne destul timp ca să cîştig ce am pierdut. Nava încă n-a plecat şi nici nu va pleca prea curînd. Dar am nevoie de o mînă care să mă ajute, să mă conducă pînă ce voi sta pe propriile mele picioare. Olga, dumneata ai scos la lumina soarelui sufletul meu palid, împotmolit în obscuritatea observatoarelor ! Crede-mă, jur pe toate pleiadele că n-am să zbor pînă cînd nu voi învăţa să cunosc Pămîntul meu natal !

în timp ce vorbea, deasupra capului tavanul se stingea treptat, apoi pereţii, unul cîte unul. Era semnul că sosise ora de plecare.

Petia se despărţi de chimiste. Le strînse mîinile şi le mulţumi de primirea făcută, apoi îi mulţumiră şi ele pentru vizită.

Pe Olga o lăsase la urmă. Voia s-o roage să-i permită s-o conducă acasă. Dar a fost foarte dezamăgit cînd a aflat că toate chimistele combinatului locuiau în acest gigant.

Fata îl luă de braţ şi îl conduse pînă în faţa casei. Uşa clubului se închise în urma lor şi el se trezi cu Olga pe scară. Ea îi spuse :

— Ziua nu pot, sînt foarte ocupată, dar seara sînt gata să mă întîlnesc cu dumneata. Te voi plimba şi îţi voi arăta oraşul sub soarele nocturn.

îşi mai slrînseră o dată mîna, apoi poarta se închise în urma ei.

însoţit de Olga, Petia cunoscu oraşul în timpul nopţii. Era luminat ca ziua. Sursele artificiale de lumină şi materiile

fosforescente îi dădeu un farmec ca de poveste. Se plimbau împreună, treceau pe magistralele netede ca palma şi peste poduri luminoase care se curbau peste canale luminate.

Hidroplanele zburau ca nişte libelule pe suprafaţa apelor ; din cînd în cînd cîte un tramvai fluvial plutea lin, fără zgomot, cu şirurile de ferestre scînteind de lumină. Fîntîni arteziene cu şipote de apă colorată de faruri puternice, statui luminoase şi globuri ascunse în coroanele arborilor din parcuri, spaţii verzi cu peluze nesfîrşite, alei, cupole care se zăreau scîntcietoare în depărtări, stele călătoare formate din becurile colorate aflate la bordul elicopterelor, toate acestea îi fermecau sufletul lui Petia.

— Unde mergem ? întrebă fata.

— Mereu înainte, răspundea el.

— Ce vrei să vezi ?

— Tot ce văd alături de dumneata e minunat.

— Dacă aş cunoaşte ziua în care ai să zbori, spunea ea mereu, am putea să ne planificăm tot ce avem de văzut : teatre, galerii, concerte, terenuri de sport. Nu ştii nici cel puţin cu aproximaţie cînd o să ridice nava dumitalj ancora ?

Petia habar n-avea. Nici nu întrebase pe cineva. Pierduse orice interes pentru călătorie. Uneori îl încerca un gînd trist : ce-ar fi, daca ar trebui să zburăm chiar mîine i Ar fi putut să scape de această nesiguranţă. Era suficient să ridice receptorul şi să întrebe. Era de ajuns să întrebe la secretariatul central al aeroclubului pe domnul Nauman sau direct pe inginerul Pokrovskv — marele protector al lui Petia. Numai că Petia tocmai de informaţia asta se speria. Prefera să trăiască în nesiguranţă, să spere ca această situaţie se va prelungi şi că o să aibă timp suficient să cunoască Pămîntul de care se îndrăgostise brusc.

Plimbîndu-se prin parc, au nimerit în faţa clădirii teatrului clasic. Lui Petia îi era indiferent dacă au ajuns aici din întîmplare sau dacă Olga l-a condus înadins într-acolo. Dar cînd s-a ridicat cortina nici un alt spectator nu i-ar fi fost mai recunoscător ca Petia.

Teatrul era destinat spectacolelor din repertoriul cL'isie, organizate pentru iubitorii artei vremurilor de mult apuse. Acolo se reprezentau drame istorice, cu eroi conducători şi învăţători ai poporului care au luptat pentru victoria socialismului.

Petia era încîntat de legendara prietenie de nezdruncinat

dintre Marx şi Engels. Furat cu totul de vise, uimit şi fără să înţeieagă, suferind, cil respiraţia tăiată, strîngja pumnii şi, fără să-şi dea seama, mîna Olgai.

Cînd se lăsă cortina, i se păru că se trezeşte dintr-un vis. Si era fericit ca un copil că omul a cucerit această extraordinară luptă prevăzută de Marx. Rămăsese uimit ca s-au găsit oameni care cu toată vitregia acelor vremuri au purtat în mîinile lor torţele viitorului. în acelaşi timp îşi dădu seama că teatrul e chemarea sa pe care a purtat-o în sine vreme îndelungată. Pe neaşteptate, i se păru că aci trebuia să-l aducă drumul lui, că se rătăcise şi că îşi greşise cariera. Că ar fi putut să fie un bun actor dramatic sau un bun sufler. Se simţea fericit chiar şi aşa, ca simplu spectator. Teatrul era pentru el lucrul cel mai frumos şi cel mai uimitor născocit de om pe Pămînt, iar visurile sale în legătură cu cercetarea stelelor i se păreau a nu fi fost decît o simplă iluzie.

Şi în clipa aceea şi-a amintit că în curînd va părăsi toate aceste minunăţii cu care omul a împodobit Pamîntul. Şi din nou îl încercă acel sentiment de îngrijorare ca nu cumva să-i scape ceva. Poate că în altă parte, undeva la un alt teatru, se joacă tocmai acum o piesa despre viaţa nouă de pe acest Pămînt. Se sperie, ca nu cumva să piardă această reprezentaţie. O astfel de piesă nici n-ar fi fost nevoie să fie jucată pe scenă, ci afară, pe stradă, în vreo casă sau la unul din poli. în institutele de cercetări, deasupra norilor sau pe fundul mării, pe întreaga planetă se desfăşoară o reprezentaţie extraordinară, în care şi el are partea luide contribuţie, şi el era actor, spectator şi creator !

Cînd au ieşit111 foaier, Petia o luă pe Olga de mînă şi o conduae spre ieşire.

— Bine, darspectacolul nu s-a sfîrşit încă ! obiectă ea mirata.

17R

Totuşi lăsat uşor convinsă că trebuie sa plece.

— înţeleg, spuse ea. Ştiu ce^ţi trebuie ! Ceea ce ai văzut aici ţine de trecut, iar dumneata vrei să te desparţi de Pămînt admirîndu-1 sub înfăţişarea lui actuala. Aceste iablouri, lustre, tapiţerii, cortine, sînt lucruri moştenite din trecut, au

rămas la locurile lor, dar oamenii care le-au confecţionat sînt de mult praf şi pulbere. Hai să mergem la „Galeria modernă“. Acolo e reprezentată actualitatea. Expune Sibclius. Nu-i cunoşii !

— Nu-1 cunosc.

— Se inspiră din zborul spre stele al navelor interpla netare. Pe pînzele lui navele cosmice apar în momentul, cînd s-au desprins de scoarţa pămîntului şi se aruncă pe Cili la văzduhului. Blazinek vrea sa picteze viteza, vrea să vadă cu ochii dumitale, adică să vadă ceea ce vă este hărăzit numai vouă, zburătorilor spre stele.

Petia însă nu dorea să vadă asemenea tablouri şi Olga nu mai insistă. Ea speoti că el e atît de modest şi refuză clin cauză că acolo printre cuceritorii Cosmosului atîrnă şi portretul lui. Asta înseamnă ca dispreţuieştegloria.
Da, aşa îşi închipuia de altfel .şi fata că trebuie să fie un erou adevărat. Dar Petia avea alt motiv pentru care nu mai voia să vadă nici un fel de navă cosmică, nici reală, nici pictată.

— Atunci ce sa facem... vrei să mergem la un concert ?

Cu propunerea asta Petia fu îndată de acord. îi era dor de muzica pe care şi-o interzisese de atîta amar de vreme. Dorea acum să audă un concert, să vadă de aproape muzicanţii şi instrumentele lor, să privească iarăşi o vioară, instrument pe care învăţase să cînte şi el în copilărie şi pe care de atunci nu-1 mai văzuse. Aşa cum altădată fugise undeva prin tundrele Taimirului, departe de liune, aşa dorea acum sa se cufunde în ea.

După ce au ascultat compoziţiile suave ale maeştrilor secolului al douăzecilea, a luat-o iarăşi de mînă pe Olga.
I se părea că el e omul cel mai fcricit din lume. Ca şi mai înainte, cînd privise spectacolul de teatru, trăia şi acum aceleaşi sentimente de supremă încordare. Din nou era gata sa jure că muzica, în afară de dragoste, e darul cel mai de preţ — mai de preţ decît toate celelalte frumuseţi şi bucurii ale spiritului.

— Olga, spuse el zdrobit. Nu te supăra pe mine, dar nu trebuia să fac niciodată acest drum cu dumneata !

— De ce ? se mira fata.

— Trebuia să rămîn în neştiinţamea, numai în felul acesta acum n-aş mai fi regretat nimic.

— încerc să te înţeleg. Ai părăsit totul, ca să vezi ceva nou şi acum îţi pare rău de ceea ce ai părăsit ? Eşti ca un copil.

— Ştiu ! spuse el.

— Poate ai dreptate, continuă ea îngîndurată. După ce îţi aruncaseşi din suflet aproape întreg lestul care te mai înlănţuia de Pămînt, nu trebuia să te mai înlănţui ia răşi de el. Ştii ce ? Nu mai zbura nicăieri ! Şi începu sa rîdă seducător : Rămîi acasă, la căldurică, se vor găsi alţi nebuni care sînt gata să te înlocuiască, un milion de nebuni tremură să plece în locul dumitale, crede-mă...

— O, de-aş mai avea timp suficient să-mi pot lua rămas bun de la toate ! spuse el.

— Ce ţi-a plăcut atît de mult, aici, pe Pămînt, încît ai fi în stare să-ţi sacrifici visul ?

Se uită la ea ca un vinovat şiapoi îşi feri repede pri virea.

— Am douăzeci şi doi de ani, spuse el trist. Şi, crede-mă, pînă acum n-am vorbit niciodată cu vreo fată... Sa nu rîzi de mine !

Olga nu rîse, ci zîmbi numai :

— Nu m-am gîndit la asta !

— Şi tocmai acum cînd te-am găsit pe dumneata...

— înţeleg, înţeleg, Petia, dar vorbeşte ceva mai încet, şopti ea, luîndu-1 strîns de braţ.

— Dacă nu te-aş fi cunoscut înainte de ziua fixată pentru zbor, totul ar fi fost acum altfel !

— Mai încet, vorbeşte mai încet !

Orchestra începu Simfonia Eroică. Această lucrare a tînărului compozitor Tadeus Wladek glorifica eroismul cuceritorilor Cosmosului şi al descoperitorilor de lumi noi, care s-au aruncat în oceanul astral pentru a-i smulge ultimele taine. Simfonia exprima sentimentele uimitoare ale astronauţilor, dispreţul lor faţă de moarte, plecarea lor uneori fără întoarcere, curajul şi umanitatea lor simplă,

dorinţele lor şi dorul după planeta natala, după mamele şi iubitele lor, dorul de o întoarcere glorioasă.

Olga trăia toate aceste sentimente şi încerca să le înţeleagă aşa cum le simţea el. Se simţi învăluită de dragoste şi de recunoştinţă faţă de Petia pentru faptul că ea, tocmai ea, a fost aleasă, dintre milioane de femei, să devină dragostea unuia

dintre aceşti bărbaţi. în acelaşi timp însa se îngrijora pentru el. Se uita la Petia bucuroasă, îi era drag cu toate micile lui defecte pe care nu i le înţelegea şi pe care i le ierta. Era şi el doar un om, o fiinţă muritoare. Dar dacă va rămîne acolo, în Cosmos, va atinge nemurirea. Şi nu e de loc mîndru, dimpotrivă, e ca un copil. Om de ştiinţă şi copil ! Fermecată de muzică şi de bărbatul care acum şedea alături de ea şi pe care această muzică îl slă-vea, oftă, îl luă impresionată de mînă şi-i strînse degetele cu putere.

Dar lui Petia, muzica îi furase gîndurile ducîndu-i-le pe alte meleaguri. I se părea că muzica exprimă numai dragostea lui şi dorul lui după fiinţa dragă, că exprimă însăşi fericirea lui pe care, în sfîrşit, a găsit-o. Dar în acelaşi timp i se părea că mai exprimă şi durerea că o pierde iarăşi. Observă îndeaproape buzele ei, mai ales pe cea de sus ridicată copilăreşte, şi simţi o dorinţă cumplită să sărute gura aceea asemănătoare unui mugur trandafiriu care tocmai înflorise. Gîndul acesta îl obseda mereu, chiar şi după spectacol, cînd o conducea spre casă. în sfîrşit îşi făcu curaj şi, roşu ca un rac, îi spuse :

— Cînd încă nu ne cunoşteam, ai vrut să... Adică mi-ai spus că am voie, dacă vreau... Fiindcă stelele... adăugă el repede. Dar acum, după ce ne cunoaştem... pot...

— Ei ! ?

Fata începu să rîdă tare, rîsul ei semăna cu clinchetul unor clopoţei. Deodată însă tăcu, deveni serioasă :

— Sper că nu vrei să zbori chiar mîine ? Am crezut că o să ne revedem şi mîine, şi poimîine, şi în fiecare zi...

— Nu-mi doresc altceva mai bun.

— Atunci de ce să ne despărţim astăzi ? Ne-om despărţi cînd va sosi clipa.

— Pentru promisiunea asta, aş dori să fie chiar astăzi ultima zi.

Abia pronunţase aceste cuvinte ca se şi îngropi la gîndul c», în cazul acesta, n-ar mai vedea-o, poate doi ani, -poate trei... poate niciodată. Iar Olga, ghicindu-i parcă gîndurile, îl linişti :

— De ce să te grăbeşti ? Dacă m-ai săruta astăzi, rni-ar fi teamă oă .mîine ai să zbori. De aceea poate că ai mai rămas aici pe Pămînt pentru că atunci, la prima noastră întîlnire, n-am

ajuns pînă acolo, încît să facem această nebunie. Dar dacă ai să iei cu tine pe Marte şi amintirea proaspătă a primului meu sărut, ce poate fi mai sublim pentru noi amîndoi ?

Ajunseseră. Se aflau pe scările palatului chimiei. Uşa de la intrare se deschise singură. Fata se apropie de el, îl privi printre gene şi zîmbi stins. Faţa se apropie singură de buzele lui. Nu^i mai rămînea decît să i-o sărute. Se bucură de curajul sau. Faptul acesta era atît de extraordinar pentru el, atît de neaşteptat. Nu trăise niciodată ceva asemănător. Dar fata îi scăpa din braţe. Nu-i mai vedea decît spatele şi căpşorul cu părul ciufulit prin care nici măcar nu-şi trecuse degetele. Fugea pe scări şi poarta se închise în urma ei.

Noaptea părea nespus de lungă şi nu izbutea să adoarmă. Se frămînta, Olga îi apărea mereu în faţa ochilor. Uneori i se părea că astăzi trăise cea mai fericită zi din viaţa lui şi se bucura gîndindu-se la întâlnirea de a doua zi. Alteori se speria întrebîndu-se cît timp mai poate dura această fcricire a lui. Zadarnic îşi repeta în minte cuvintele Olgăi şi căuta un răspuns la îndoielile sale.

Ea îi spusese : „De ce să te grăbeşti ?“ Asta înseamnă că s-ar bucura, dacă el ar rămîne mai multă vreme cu dînsa aci pe Pămînt. N-a vrut ca el s-o sărute : ,,Mi-e teamă că mîine ai să zbori“. Dar a mai spus şi altceva, ceva mult mai frumos, dar Petia nu-şi mai putea aduce aminte. Dacă înţelesese bine, Olga lega acest sărut de plecarea lui.

Atunci de ce acolo, pe pragul casei — slavă stelelor din cer — au ajuns totuşi pînă aproape de sărut ? Se lăsase furată aşa deodată de aceeaşi dorinţă, ca şi cum încetase să-i mai fie teamă că împlinindu-mi dorinţa, mîine s-ar putea să zbor. Poate că ea chiar doreşte să zbor. Adevărul este că a recunoscut şi ea că e nefiresc sa renunţe

la un sărut de teamă că acesta ar hotărî plecarea mea. Aşa o fi ! L-a dorit totuşi şi ea, n-a putut să reziste.

Şi, într-adevăr, Petia nu mai avea chef să plece nicăieri, nici mîine, nici poimîine. Va trebui să colinde cel puţin un an ca să ajungă totul din urmă, ca să cunoască cel puţin valorile principale pe care oraşul le oferă cetăţenilor lui. Va colinda deci, bineînţeles alături de Olga. Fără ea n-ar avea nici un rost. Alături de ea Păinînlul acesta pare un rai plin de surprize si de plăceri.

Exista o posibilitate prin care ar putea s-o cîştige pe Olga şi să n-o mai piardă niciodată. Ca să nu se mai teamă de ziua de mîine, ca făptura ei neînchipuit de dragă să-i lumineze de acum înainte toate zilele vieţii. Cunoştea această posibilitate, dar nu cuteza să se gîndească la ea.

Cînd omul adoarme însă, totul i se parc uşor. E de ajuns un singur cuvinţel şi tot ceea ce e nespus de important se rezolvă imediat. Şi toate dorinţele tăinuite pină atunci în el i se împliniră.

Dimineaţa aproape trecuse. Petia îşi recupera printr-o odihnă adîncă orele de veghe din timpul nopţii. Şi iată ca deodată la uşa dormitorului său se auziră bătăi puternice. Se auzeau şi nişte glasuri de copii :

— Petia, deschide !

— Deschide repede !

— E ceva grozav de important !

Trecură cîteva clipe pînă ce Petia se desprinse din păienjenişul somnului, în timp ce loviturile şi glasurile răsunau mereu, tot mai insistent.

— Repede ! Repede ! Pînă nu va fi prea tîrziu !

Petia zîmbi. Recunoscu glasurile fraţilor săi, Vladh şi Ivan. care erau cu atîiia ani mai mici decît el. Acum se terminase cu somnul. îi iubea pe cei doi mici înţelepţi. La rîndul lor ei îl divinizau. Era curios să afle vestea „grozav de importantă", dar bănui că în primul rînd e un pretext pe care ei l-au născocit ca să pătrundă la el în dormitor, îl cuprinse un fel de părere de rău că îi neglijase pe amîn- doi. Deseori îi gonea de lîngă el sau se ascundea de ei, în loc de a le împărtăşi viitoarele aventuri, planurile de cucerire a Cosmosului şi discuţiile încordate în legătură cu aceasta.

181

Dar se şi nelinişti puţin. Copiilor li se interzisese să-l trezească dimineaţa cu lovituri în uşă Poate ca în timp ce el -dormea aflaseră ceva despre plecarcv. navei cosmice.

Răsuci repede cheia. Uşa se deschisc cu violenţă şi băieţii care se proptiseră pe tăblia ei fură proiectaţi în dormitor. Vladia îl lovi pe Ivan şi acesta nimeri cu capul în podea. Sări însă numaidecît în picioare şi totul intra în normal. Din fericire avea pe cap o ,,cască incasabilă, pentru viteză maximăcare îl ferise de un cucui zdravăn. Se străduia să rîdă, ca să-i dovedească

frăţiorului său mai mare că nu i s-a întîmplat nimic.

Vladia avea un păr bogat. Şuviţele lui negre ca tăciunele se împotriveau oricărei intervenţii a pieptenului. Avea în mînă o cutiuţă de tinichea. Era serios, iar Ivan îşi luase şi el aceeaşi mină.

— Petia ! începu el plin de importanţă. Tu nu ştii încă ce vreau să-ţi spun. Ai dormit cînd s-a anunţat la radio...

— Ai să te bucuri grozav... Nu-i spune îndată, Vladia, să vedem, ghiceşte, adăugă lepede şi Ivan.

— Fără ghicitori ! hotărî autoritar Vladia.

— Oricum, tot n-ar ghici ! interveni Ivanek.

Petia încremenise, dar se sili să zîmbească.

— Să vezi că ghicesc. Nava e gata de zbor !

Rostise ceea ce fusese mai neplăcut, ceea ce dorea cel mai puţin să se întîmple. Privea temător la Vladia. Poate n-a ghicit, poate numai frica din sufletul lui a vorbit. Se puteau întîmpla atîtea lucruri de care într-adevăr să se bucure. Dar vai ! Amîndoi copiii făcură semn că aşa e !

— Cînd ? întrebă el, străduindu-se să pară indiferent.

— Mîine la ora zece şi douăzeci şi cinci de minute. Trebuie să te pregăteşti şi să-ţi iei rămas bun. Iar astăzi să urmăreşti ştirile ce se vor transmite pentru voi.

— Petia, tu nu te bucuri ? întrebă Ivan cu naivitate. Dacă aş fi în locul tău, aş sări pînă în stratosferă de fericire !

— Petia, dacă vrei, spuse Vladimir foarte solemn, pot să păzesc aparatul de radio împreună cu Ivan. Dacă o să comunice ceva important...

— îţi făgăduim amîndoi să nu ne mişcăm de lînga aparat chiar daca ar fi să plouă cu meteori.

— Bine, băieţi ! Sper că mă pot bizui pe voi !

— Petia ! începu Vladia nesigur. Aş vrea să te rog ceva cu totul deosebit.

— Aha ! Ceva în legătură cu cutiuţa aceea ! interveni Ivan uitîndu-se şmechereşte la fratele său.

— Petia, cînd vei ajunge pe Marte, te-aş ruga să-mi îngropi acolo cutia asta. Dar aşa, ca să nu se vadă, înţelegi ?

— Să îngrop cutiuţa ? se miră Petia. Unde ?

— în pămînt, sau în nisip, sau în zăpadă, în ce se va găsi acolo. Dar să nu o îngropi prea adînc, şi nici prea la suprafaţă.

Trebuie să pară că e demult acolo.
— Şi de ce ? se miră Petia.
— Ca să înţelegi despre ce e vorba, Vladia a născocit gluma asta, se amestecă Ivanek. Cînd o dezgropa-o cineva din întîmplare să creadă că locuiesc acolo nişte locuitori tainici.
Vladia îi arată lui Petia cutiuţa de tinichea, fără s-o lase din mînă.
— Cutia conţine lucruri ciudate, pe care pot să le aibă numai făpturi de pe altă planetă. Vestea o să cadă ca o bombă peste întreg globul nostru : Pe Marte s-au găsit nişte urme.
Petia se uită la Vladia uimit.
— Aşa ?
— Petia, închipuieşte-ţi ce-am mai rîde.
— Vladimir, în Cosmos zburăm ca să cunoaştem adevărul. Nu crezi ? Şi tu ai vrea să duc acolo minciuna şi înşelătoria ?
Vladia roşi.
— Bine, dar e o prostie ! mormăi el.
— Cum ai putut, Vladimire...
Băiatul plecă ochii.
— Iartă-mă, Petia !
Ivan interveni repede :
— El nu s-a gîndit sa facă vreun rău, aşa e, Vladia ? Şi pe mine, Petia, trebuie sa mă ierţi că şi eu sînt amestecat în afacerea asta.
— Desigur, conchise Petia, a fost o idee copilărească, o glumă nevinovată.
Şi totuşi ea dovedea că există o fisură în caracterul lui Vladia. Poate e şi vina lui că s-a îngrijit atît de pu
183
ţin de fraţii sai. De cîte ori nu-1 poftiseră să ia parte la jocurile lor, dispuşi să se supună conducerii lui.

— Tusă fii căpitanul !
— Tusă fii conducătorul expediţiei !
— Tusă ne aperi.
— Tusă fiiprimul care o să coboare pe steaua Al-
debaran !

Dar el n-avea timp, totdeauna spunea : altă dată, data viitoare... Iar acum e prea tîrziu, zarurile au fost aruncate.
— Petia, dar am şi eu ceva, un lucru pe care ai putea să-l iei

cu tine, spuse Ivan.

— Tot o cutiuţă ?

— Da, dar conţine altceva... n-ai să ghiceşti.

— N-am chef să ghicesc, spune-mi tu !

— Oase de fazan pentru Stella. Ştii, căţeluşa din satelit, a domnului Duning.

— Asta e altceva ! Cutiuţa ta o iau, Ivane. Am să-i spun domnului Duning că îi trimiţi salutări şi un dar, da ? Ei, băieţi, şi acum la revedere ! Mai am de lucru, trebuie sa rămîn singur.

Abia după plecarea fraţilor săi, Petia avu timp să se gîndească şi să cîntărească situaţia. în primul rînd să verifice ştirea ! Mai rămîne o seînteie de nădejde, poate că cel puţin termenul acela ucigător, ziua de mîine, nu e un adevăr gol-goluţ. Dar şi această seînteroară s-a stins brusc cînd glasul domnului Aruntian de la secţia astro- nautica l-a felicitat, de la capătul celălalt al firului, pentru plecarea de mîine. Şi cine altul ar putea să cunoască mai bine data plecării, decît secretarul Aruntian ?

Şi cum rămîne cu Olga ? îi trecu prin cap. Olga şi toată lumea pe care ea aseară i-o descoperise ! Nu era în stare să-şi închipuie de acum înainte nici o zi fără. ea ! Ce căi, ce aventuri, ce priveligti şi descoperiri, ce lumi din infinit o pot înlocui pe Olga ? Nici o stea din infinit nu i-o poate înlocui. Fără ea toate drumurile devin simple rătăciri. Fără ea e pierdut, fără ea n-are sens sa năzuiască, să viseze, să cunoască, să cucerească. Nu-mai dragostea pentru ea dă sens tuturor acestor lucruri. Şi dacă aceasta raza o sa se stingă brusc, în el va râmnic 1111 întuneric fără fund.

îi venea să fuga la ea şi să-i spună că nu poate trăi fără dînsa. Şi, dacă îl iubeşte cît de puţin, ea va înţelege totul. Dacă şi ea ţine să se mai întîlnească cu el şi dacă vrea să-i mai fie ghid prin lumea în care el parcă ieri ar fi picat din observator, va hotărî, ca aseară, şi pentru el şi pentru ea. E destul ca ea să-i spună un cuvinţel şi totul se va limpezi şi se va clarifica. Dacă Olga va vedea că e vorba de viaţă şi de moarte, nu-1 va lăsa, va lupta pentru el dacă în sufletul ei există dragoste, măcar un atom de dragoste. Auzea mereu în urechi glasul ei moale, liniştitor : De ce să te grăbeşti ? Hotărâseră să se întîlnească tocmai spre seară. Va putea ea să aştepte pînă atunci ?

Se hotărî să plece imediat la Casa de cultură a combinatului ,,M.H.6“, acolo unde îşi petrecuse glorioasa lui seară printre chimiste. Acolo va afla cu siguranţă unde o găseşte pe Olga,

Dar nu putu să plece. în camera de oaspeţi îl aştepta cineva. Cînd Petia ieşi pe uşa dormitorului, din fotoliu se ridică un tînăr masiv şi i se prezentă :

— Dominik Erban.

Avea o figură care plesnea de sănătate, şi totuşi părea ijefericit. Ochii albaştri, nedormiţi, dovedeau nopţi de veghe, şi, la prima vedere, ar fi putut să trezească Dumnezeu ştie ce bănuieli dacă n-ar fi fost atît de trişti.

Vorbea pripit şi insinuant :

— în sfîrşit. te-am prins ! Ultima mea nădejde ! De dumneata depinde viaţa mea !

— Nu înţeleg... Poate e ogreşeală. Cu cine doreşti Să vorbeşti ?

— Cu dumneata, desigur ! strigă tînărul. Cu astro-biologul Petia Bernard. Cu unul dintre cei nouă,

— De ce depinde viaţa dumitale de ? Ia loc !

— îţi explic totul şi vei înţelege.

Şi tînărul îi povesti cu pasiune despre dorinţa lui de a face parte din echipajul navei cosmice, şi despre tot ce întreprinsese în acest scop pînă acum. Dar zadarnic.

Atunci Petia îşi aminti căauzise vorbindu-se despre un oarecare nefericit, care făcuse tot posibilul şi imposibilul ca să pătrundă pe navă. Se povestea că acest tînăr cama pe membrii echipajului pînă şi pe la domiciliile lor.

Aflase cum îi roagă, ce le promite şi, în disperare, cum îi ameninţă că dacă nu izbuteşte se împuşcă. Se vorbea despre el că ar fi devenit teroarea celor ,,nouă“ celebri. Unii erau de părere că nu-i în toate minţile. Alţii, dimpotrivă, susţineau că e un tînăr capabil şi îndrăzneţ, care ştie foarte bine ce vrea, şi înţelegeau dorinţa şi perseverenţa lui surprinzătoare compătimindu-1 că nu-1 pot ajuta.

— Te superi în zadar ! îi spuse Petia sincer. Echipajul nu

poate fi alcătuit decît din nouă bărbaţi. Nici cu unul mai mult, nici cu unul mai puţin.

— Ştiu ! Dar am promisiunea inginerului Pokrovsky, o promisiune solemnă ! N-aş fi avut curajul să fac un pas, n-aş fi îndrăznit să apar în ochii niciunuia din stimaţii membri ai echipajului, dacă nu aş fi avut această făgăduinţă solemnă... că aş completa în mod sigur echipajul dacă cineva ar...

— De aceea ai venit la mine...

— Da.

— Şi de ce safiu tocmaieu acela ? întrebă Petia puţin cam iritat. Dece n-ar fi inginerul Kisiloff, Timochin, sau doctorul Gusjev, inginerul Fogl, Vinaricky, sau...

— Am fost la toţi, îl întrerupse tînărul, înainte ca Petia să mai pomenească şi celelalte nume. Dumneata eşti al nouălea, de la dumneata nu mai am unde să mă duc.

Petia se mira de încapăţînarea acestui maniac în care se amesteca disperarea cu obrăznicia.

— Dumneata ai avea curajul să-l înlocuieşti, să zicem, pe Timochin, la motoarele atomice ?

— Ma pricep puţin şi în problemele astea. Ador motoarele de tot felul, şi mai ales pe acelea care se hrănesc cu praf, cu pudră de uraniu. Dar Timochin nici n-a vrut să audă, aşa că m-am dus la Kisiloff.

— Măi omule ! spuse Petia încremenit. Doar nu l-ai plictisit şi pe academicianul Kisiloff ! Cum, te-ai încumeta să răspunzi de toate aparatele acelea ? De creierul navei cosmice ?

— Sînt foarte precis descrise în revistele pentru cosmonauţi. De altfel le-am văzut şi le-am cercetat cu propriii mei ochi chiar pe navă. însuşi Kisiloff mi le-a arătat. Sînt formidabile tocmai fiindcă pot fi stăpînite cu atîta uşurinţă. Dintre toţi, Kisiloff m-a înţeles cel mai

bine, el a recinoscut nedreptatea ce mi se face, m-a consolat, mi-a făgăduit ajutorul său pentru anul următor. Dar eu nu pot să mai aştept, înţelegi ! Aşa că el m-a trimis la doctorul Gusjev.

— Pe toţi sorii din nebuloasa Capul Calului ! blestemă Petia. Dar ăsta e doctorul nostru de bord ! Una e să ştii ceva despre motoarele atomice, dar, omule, e vorba de motoarele corpului, de inimile noastre, de plămînii şi de stomacurile noastre î Pe

acestea nu le pune în mişcare nici un combustibil solid, nici un hidrogen lichid, ci sîngelc, lichidul tuturor lichidcior. Dumneata ai îndrăzni să înlocuieşti pînă şi pe doctorul nostru care în afară de asta mai este şi un chimist celebru ?

— Te asigur, sări în vorbă tînărul, că am întreprins totul ca să ajung pe navă. Am urmat un curs de doi ani la doctorul Ijevsky, acela care s-a întors de cîtăva vreme din Cosmos. Ştiu tot ce ar putea să vatăme organismul omenesc la toate temperaturile posibile, la toate presiunile şi radiaţiile, ştiu să vindec şi cucuiele făcute atunci cînd pierzi greutatea şi zbori spre tavan. Nu ştiu cu nimic mai mult, dar nici mai puţin decît trebuie să ştie orice specialist în cosmomedicină, atunci cînd supraveghează sănătatea omului care se află în Cosmos. Mă descurc şi pe întuneric în farmacia de bord. Dacă s-ar ivi cumva vreun necaz legat de obîrşia noastră pămîntească ştiu să-l lecuiesc.

— Ajunge ! strigă Petia biruit. Să nu-mi mai spui nimic ! Pot să-mi închipui şi singur cum alergi de la Gusjev la Vinaricki, fiindcă ştii să găteşti tot atît de bine cum ştii să şi vindeci, să masori gravitatea, să deserveşti motoarele, aparatul de emisie şi recepţie, radiolocatorul. Pe scurt dumneata eşti un geniu.

— E adevărat că am fost şi la Vinaricki, dar numai după ce n-am reuşit nimic la domnul Charlampie.

Petia rîse din nou.

— Aşaa ! Uitasem că dumneata eşti şi operator, şi reporter, şi, bineînţeles, biolog şi botanist, dacă ai venit să mă fericeşti şi pe mine şi vrei să-mi preiei această disciplină ştiinţifică.

— Am făcut tot ce a stat în putere unui om ! ofla, tînărul din rărunchi, tot ce e în stare ingeniozitatea unui om care vrea să scape din ghearele acestui Pămînt...

— Te-ai săturat de Pămînt pînă într-atîta ? întreba Petia, brusc interesat, amintindu-şi de Olga.

— N-as putea să spun asta. Poate e şi plictiseala puţin de vină. Mereu aceeaşi primăvară, vară. toamnă, iarnă. Cunosc Pămîntal cum îmi cunosc unghia de la arătător. Oricum, tot mi-e drag, cum mi-e dragă şi bunica. Dar Marte, Venus, Mercur sînt iubirile noastre noi. Oriunde ajung oamenii, ei nu pot trăi fără să iubească ! Viitorul cetăţean al Cosmosului se va simţi acasă pe

orice satelit solid, dacă va găsi pe el o masă întinsă, un acoperiş deasupra capului şi condiţii pentru desfăşurarea muncii sale creatoare. După cum vechea pasiune de a aduna proprietăţi a devenit o amintire a trecutului, tot «şa şi dragostea pentru o singură planetă devine nn lest inutil.

— Niciodată ! strigă Petia stăpînit de pasiunea lui cea nouă. Era revoltat de aceste cuvinte. Simţea parcă un fol de jignire personală. Eu o voi iubi, spuse eî. Chiar dacă ar fi să descopăr cea mai frumoasă stea, cu cele mai perfecte fiinţe din întregul Cosmos. Şi era cît pe-aoi să adauge : Du-te tu pe altă planetă, dacă a noastră nu-ţi mai place ! dar se stăpîni.

— Dar dumneata văd că te agăţi de ea, continuă tînă-rul, fără milă. Vei tînji după ea, oriunde te-ai afla, eşti îmbibat şiplin de ea ca de un praf invizibil. îţi porţi globul ăstaal dumitale şiîn păr, şi în unghii. Amintirile de aici te vor urmări la fiecare pas, nici n-ai plecat încă şi te şi gîndeşti la întoarcere, tremurînd de groaza gîn- dului, ce-ar fi dacă...

— Dacă ce ? tună Petia înfuriat.

— De exemplu, dacă nava n-ar ajunge la destinaţie ?

Petia se strîmbă ironic.Tînărul devenise nu numai in-discret,dar şi ridicol, şi insuportabil.

— înţeleg ! spuse el dispreţuitor. Pesemne că pe fiecare dintre aceia pe care i-ai pnorat cu vizita dumitale ai încercat să-i sperii în felul acesta. Dar după cum se vede, nu ţi-a ajutat la nimic.

— N-am avut intenţia să sperii pe nimeni, protestă Dominik Erban. Veţi ajunge în deplină siguranţă ia locul propus, racheta va aluneca prin spaţiu ca unsă, nici un fir de păr nu vi se va clinti, numai că... va ii mai prost la întoarcere. Nu m-au crezut, au rîs de mine, totuşi au să-şi amintească de mine, cei de pe navă, dar atunci va fi prea târziu, cînd vor rămîne acolo pînă la moarte.

— Dumneata eşti de părere, întrebă Petia batjocoritor, că după ce nava îşi va atinge ţinta, se va strivi de scoarţa planetei Marte ca o îngheţată cu friscă ?

— Nu sînt de părerea asta. Ştiu, tot atît de bine ca şi dumneata, că un asemenea gigant nu poate să coboare pe

Marte. Ştiu şi că nava duce cu ea ,,Musca de aur“, care vă va conduce jos, pe Marte. Va fi mai greu însă să vă întoarceţi pe nava care între timp se va roti în jurul lui Marte ca un al treilea satelit. Nava va aştepta întoarcerea ,.Muştei de aur“, dar vă jur că asta nu se va : întâmpla. „Musca de aur“ va zbura, dar nu va ajunge niciodată la navă pur şi simplu pentru că viteza acesteia e prea mare pentru respiraţia ei. De fiecare dată nava îi va zbura pe sub nas şi ,,Musca de aur“ se va întoarce cu buza umflată pe pamînt, pardon... pe Marte ! „Musca“ ar fi trebuit sa aibă o viteză ceva mai mare decît a navei, chiar dacă domnul Kiriloff ar rîde de o sută de ori de mine.

Tînărul începu să înşire cifre şi formule cu privire la viteză, distanţă şi forţă, care lui Petia nu-i spuneau nimic, dar făceau să i se clatine certitudinea şi sentimentul de siguranţă.

Cîfc timp nava va fi văzută la orizont, continuă tânărul, nu veţi înceta să speraţi şi să credeţi. Veţi vorbi cu cei din ea, le veţi împărtăşi descoperirile voastre, le veţi trimite rugăminţi fierbinţi şi blesteme atît timp cit nu veţi cunoaşte zădărnicia acţiunii. Dar înt.r-o zi vă veţi uita pe cer şi acolo nu veţi mai zări nimic ! Nava se va întoarce pe Pamînt şi ultima voastră nădejde va dispare, ultimul fir de legătură cu casa se va rupe. Se va vorbi apoi aici pe Părnînt despre echipajul eroic. Va vor glorifica prin cuvinte şi prin scris, vă vor turna

statuile în bronz sau le vor dăltui în marmură. Asta o sa vă fie mîngîierea !

Petia ascultă cu atenţie, împotriva voinţei sale, glasul insinuant al tînărului şi dc-odată îl cuprinse groaza că ar putea să piară acolo pe Marte. Şi dacătotuşi ar scăpa cu bine,cîţi ani sevor scurge acolo, ani îngrozitori pe trecuţi prin tundrele marţiene, cufundaţi într-o tăcere incoloră, fără nici un ciripit de pasăre şi fără nici un bîziit de albine, în timp ce pe acest Pămînt al belşugului va răsuna mai departe şi fără el muzica şi cîntecele, vor străluci luminile şi culorile, miresmele îşi vor împrăştia beţia.

Era imposibil să părăsească toate acestea, aşa cu una, cu două. Abia întinsese mîna spre ele, abia savurase parfumul lor şi

iată că trebuia să fie smuls din acest rai. Lucrul acesta e nedrept şi nimeni nui-1 poate cere !
Sc gîndinumaidecîtla Olga, la ochii ei de culoarea cerului, la atingerea mîinilor ei. Nu ! Niciodată nu se va depărta de ea !

Se uită la tînărul Dominik Erban. Şi acesta înţelese că acum venise pentru dînsul momentul hotărîtor. Tăcea într-o aşteptare încordată, cu ochii aţintiţi la Petia. în ei se citea deznădejdea şi o mică scînteie de speranţă. Buzele îi tremurau, pregătite parcă să chiuie de fericire sau să răcnească deznădăjduit.

Iar lui Petia i se păru că hotărîrea lui era luată de mult, nu de acum. Chiar dacă n-ar fi existat acest tip enervant cu smiorcăielile lui, ar fi rămas, ar fi perseverat să rămîna acasă, pe Pămînt. Acum totul e limpede !

Şi deodată îi trecu prin minte că acest individ cu şiretlicurile lui mai degrabă îi împiedică hotărîrea decît o ajută. Părea absurd, dar omul ăsta făcuse tot ce era posibil ca să-i îngreuneze această hotărîre, chiar să-l dezguste de ea. Dar acum Petia trebuia să-şi învingă toate aceste sentimente.

Da, rămîne pe Pămînt. Destulă vorbărie, dar în orice caz nu rămîne din cauza prostiei cu „Musca, de aur“ ! Rămîne numai şi numai pentru că nu poate s-o părăsească pe Olga pentru nimic în lume. Olga e steaua lui, luceafărul lui, în razele căruia a descoperit acest binecu-

vîntat Pămînt ! Asta e motivul, primul, ultimul şi unicul pentru care s-a hotărît să ramînă.

— Nu pricep calculele dumitale, spuse el lui Erban. Probabil căvaloarea lor cîntăreşte maipuţin decît un atom de hidrogen ! Constructorii au calculat viteza „Muş- tei de aur“ tot atît de precis cum au calculat şi viteza navei. Autoritatea oamenilor de ştiinţă nu poate fi pusă la îndoială. Toţi cei opt au rîs,pe bună dreptate, de dumneata. Şi iartă-mă, îmi unesc şi eu rîsul, cu rîsul lor.

— Asta înseamnă că... şopti Dominik Erban şi scîn- teile din ochii lui se stinseră.

— Aşteaptă, continuă Petia. Nu mi-am spus încă ultimul cuvînt. Dacă totuşi nu voi mai fi eu cel de al nouălea cosmonaut, trebuie să ştii că am cu totul alt motiv decît socotelile dumitale naive, de diletant, născocite astfel, îneît să sperie...

— Ce, ce spui ? strigă Erban sărind din fotoliu. Am auzit bine...Mai spune o dată... încă o dată.

— Repet : nu mai zbor î

— Nu mai zbori ? Pe stele, e adevărat ?

— încă cu mult înainte de a veni dumneata la mine mă hotărîsem, spuse Petia şi nu minţea. în clipa aceea credea că aşa gîndise şi înainte.

Tînărul îl îmbrăţişa pe Petia, îl ridică de pe fotoliu şi începu să danseze cu el prin cameră. Apoi începu să facă tumbe pe covor, una după alta, ca şi cum ar fi vrut să demonstreze că în afară de tot ceea ce-i spusese lui Petia mai ştie să facă o mulţime de alte lucruri dacă acolo pe navă ar fi cumva nevoie.

Aceste manifestări de bucurie erau atît de sincere şi în ele era atîta bucurie, îneît Petia n-a rezistat şi a început să-l urmărească cu simpatie, mai ales că ghicise naiva lui intenţie de a-1 înveseli. Şi cînd tînărul se potoli şi căzu epuizat în fotoliu, Petia înflăcărat se porni şi el pe mărturisiri :

— Ceea ce mă sileşte să rămîn aici e ceva mult mai puternic decît dorinţa de a cunoaşte a omului de ştiinţă. Şi eu am năzuit să zbor în Cosmos, să cunosc necunoscutul şi, ca şi dumneata, mi-am jertfit întreagă tinereţea pregătindu-mă numai pentru acest scop... Acum trebuie fia răscumpăr tot ce am pierdut...
191

— E vorba deci de o fată ! strigă tînărul.

Fără să ştie, cu această afirmaţie, el îi înmuie inima lui Petia. Gheaţa era ruptă şi pe neaşteptate un val de încredere îi inundă sufl-etul. Se simţi deodată dispus să-şi destăinuiască dulcea taină şi să împartă cu Erban temerile şi nesiguranţele sale. începu să-i povestească, să-i spună cum îşi trăise viaţa pînă în momentul acesta, cum alergase din laborator în laborator, şi cum însuşi creierul său nu era altccva decît un simplu laborator în care nu se găsea loc pentru nimic înălţător, nici măcar pentru cîntece sau pentru mărgăritarele pe care fetele le cumpărau din Palatul florilor. Din cauza luminii reci a stelelor din telescop, el nu văzuse stelele rubinii de pe vîrfurile caselor gigantice şi nici ghirlandele de lumini care hotărniceau magistralele şi ţărmurile canalurilor. Abia chipul strălucitor al Olgăi i-a luminat Pămîntul ca un adevărat Soare.

Tînărul asculta, dar interesul cu care urmărea mărturisirile nu depăşea limita bunei-cuviinţe obligatorii. Cînd Petia termină,

oaspetele lăsă discret să mai treacă cîteva clipe, apoi direct, fără ocolişuri, îl întrebă cum anume va trebui să procedeze pentru ca el, Dominik Erban, să-i ocupe locul pe nava cosmică.

La auzul acestor cuvinte Petia se ridică, se uită cu reproş la tînăr şi se îndreptă hotărît spre aparat. Chemă pe inginerul Pokrovsky. Nu dura mult pînă se auzi glasul inginerului. După o clipă îi apăru şi chipul.

Inginerul Eugen Pokrovsky fusese un vechi prieten şi colaborator al cunoscutului Kristoff Bernard, iar acum devenise marele protector şi, dacă se poate spune, apărătorul intereselor fiului acestuia. Mulţumită lui, Petia obţinuse recunoaşterea meritelor sale, astfel acordîndu-i-se onoarea ca dintre miile de candidaţi să fie primit pe locul al nouălea în echipaj.

Inginerul Pokrovsky socotea că e dator faţă de prietenul dispărut şi voia să facă din Petia moştenitorul gloriei tatălui său. în acelaşi timp nu neglija să-şi ţină deasupra lui o mînă protectoare, atît cît îi permiteau puterile lui omeneşti.

— Eugen Pavlovici, să trăieşti ! începu Petia, cînd chipul osos şi roşcovan, cu nas puternic al inginerului se contura bine.

— Petia, fătul meu ! se auzi glasul catifelat şi vibrant de bas. Gura i se lărgi într-un surîs de fericire. Te salut îu numele zilei mari de mîine. Ai ajuns să trăieşti şi clipa aceasta ! Ia-ţi rămas bun de la lume !

— Eugen Pavlovici, îl întrerupse Petia repede. Vreau să vă anunţ ceva. Am hotărît altfel. Nu mai zbor mîine cu voi !

— Ce spui ?

— Nu mai zbor ! Rămîn pe Pămînt !

Pe chipul inginerului Pokrovski trecu o urmbă şi imaginea lui se stinse. Dar reveni din nou cu zîmbet cu tot.

— Nu mai zbori cu noi ? De fapt, bine faci ! Te înţeleg, băiete ! înţeleg... măicuţa... aşa-i ? De, ce să faci !

0 spuse atît de melodios, cu glasul lui de bas, ca şi cum l-ar fi lăudat, dar parcă totuşi, cu altă nuanţă, ceva mai închisă.

— Eugen Pavlovici, nu vă supăraţi pe mine... dar nu pot să fac altfel.

— De ce să mă supăr, prostule ! Dacă n-ai să mai zbori tu, zboară altul. Aşteaptă cîteva mii. Chiar îmi pare bine, credc-mă, şi mă bucur împreună cu măicuţa ta. Salut-o din partea mea ! Aşadar tu nu mai zbori, spuse el îngîndurat, dar se înveseli iarăşi

: Ştii că prin accastă renunţare faci o bucurie extraordinară unui om de treabă ?

— Ştiu, lui Dominik Erban. E tocmai oaspetele meu.

— E la tine ? Ăsta a fost peste tot ! Arată-mi-1 !

— La revedere, Eugen Pavlovici ! Dar să nu crezi că... Vin după voi. dar să mai vad şi eu un pic lumea şi cînd ne-om revedea, atunci am să vă spun de ce n-am putut să merg acum. Drum bun !

Se retrase din lumină şi făcu semn lui Erban să treacă în locul lui. Deodată Petia se ruşină. Văzuse cum tînărul aleargă lacom spre aparat şi în clipa aceea simţi cum totuşi i se strînge inima. Nu voia să asculte ce-şi spun cei doi. Mai văzu că, la apariţia tînărului, chipul inginerului se luminase iarăşi. Se auzi glasul lui jovial de bas :

— Fii binevenit, tinere ! Şi Petia dădu buzna afarl pe uşă.

13 — In ţara strănepoţilor noştri

Pctia alerga spre camera mamei sale. Cum de nici nu-şi amintise de ea ? Desigur, avusese atît de puţin timp. Trecuseră zile încordate de pregătiri şi apoi dezamăgirea şi decepţia amînării şi, deodată, bucuria şi nădejdea. Olga intrase în viaţa lui împingînd la o parte chipul mamei sale...

Trebuie s-o găsească imediat. Ea, cea dintîi, trebuie să alle marele eveniment ! O neglijase şi pînă în ultima clipa fugise mereu de ea. Se purtase fără milă. Nu putuse să suporte zîmbetele ei sub care el bănuia mîhnire şi durere. Nu voia să mai audă vorbele ei de încurajare, pline de o prefăcută lipsă de îngrijorare şi să tremure la gîndul că dintr-o clipă în alta ea va cădea în genunchi în faţa lui rugîndu-1 să o cruţe.

Sărmana măicuţă, cum se ţinea peste tot după el, cum asculta la uşa camerei lui. îşi aminti de ea cum într-o zi, cu chipul îngrijorat, dăduse buzna în camera lui, fără ca să aibă să-i spună ceva, numai aşa, ca să-i mîngîie părul în dezordine. Privind-o stînjenit, văzu cum deodată, fără nici un motiv, izbucni în plîns. Un val de lacrimi îi fîşniră din ochi fără să le mai poată reţine. Şi pe neaşteptate îl îmbrăţişă furtunos, suspinînd.

Curaj, curaj, măicuţă ! spusese el atunci, speriat. Cum a putut oare, cum de a putut atunci să fie atît de crud cu ea şi să o lase să plece de lîngă el ruşinată ?

Descoperise lipsurile din caracterul lui Vladia. Dar acestea erau o nimica toată pe lîngă bîrna din propriii săi ochi.

Deodată se simţi fericit gîndindu-se la bucuria pe care i-o va face acum măicuţei ! 0 va îmbrăţişa pe scumpa şi ducea lui mamă şi ea îi va cădea mulţumită în braţe. Nu va mai trebui să joace dublul rol al văduvei şi al mamei eroine. Acum lacrimile care vor ţîşni din ochii ei vor fi lacrimi de fericire, iar el o va linişti spunîndu-i că nu va mai pleca niciodată de lîngă ea şi poate că se va porni să lăcrimeze şi el, rugînd-o să-l ierte.

O luă la goană pe scări sa ajungă mai repede în hol, unde poate că o va găsi. De obicei aici cînta la pian sau privea ecranul televizorului, să vadă ce mai e nou pe lume. De data asta holul era pustiu şi telezivorul nu funcţiona. Nu o găsi nici în bibliotecă, iar camera copiilor era

194

goală. Vladia şi Ivan fugiseră pesemne în parc sau descoperiseră ceva în atelierul lui. Se duse să vadă daca nu e cineva în apartamentul bunicii.

Porni din nou spre etaj, trecu prin seră, prin camera de oaspeţi şi prin odaia de lucru a tatălui său, devenită muzeu după moartea lui.

Credea că o găseşte în mod sigur acolo, printre portretele si statuile acelea împodobite cu coroane de fiori. Dar nu era nici acolo. Mai ramînea o posibilitate, daca nu cumva plecase de acasă. Petia îşi aminti de camera de la mansadră. Trecuse pe lîngă uşa ei de cîte ori se urcase la observatorul casei, dar în camera asta intrase poate numai de vreo două ori în viaţa lui.

Uşa era întredeschisă. Se auzea o discuţie. Recunoscu imediat glasul bunicii.

— E bună valiza asta ! E tot atît de mare ca şi cealaltă, dar în ea încape mai mult din cauza pereţilor ei din material plastic.

Acum răspundea mama :

— N-are nevoie să-şi ia nimic cu el ! Are bagajul lui, gata făcut.

— Să-şi mai pună un pulover pe sub costumul de cosmonaut. Nopţile pe Marte sînt foarte reci.

— Toate astea vor face să crească greutatea navei. Mi-e groază de asta.

— Prostuţo, nu apreciezi valiza asta ? E ca o pană !

— Şi o pană, care cîntăreşte mai nimic, poate fi ho- tărîtoare.

— Mai pune şi punguţa asta. în ea e ciocolată cu stafide. îi place. O să-şi amintească de bunicuţa şi o să rîdă, porumbelul.

Uite şi pachetul ăsta cu vată pentru urechi... şi gata ! închid...!

— Ah, măicuţă ! se auzi un suspin.

Petia şi-o închipuise pe maică-sa stînd, cu ochii plini de lacrimi, în braţele bunicii. Se pregătea să dea buzna în cameră şi să termine totul dintr-o dată. Dar bunica începuse să vorbească iar. O liniştea pe noră-sa, aproape plîngînd şi ea :

— Hai, plîngi, fetiţo ! Aici nu te vede nimeni. Plîngi pentru ca mîine, acolo, în faţa întregii lumi, să arăţi...

13'

ce spun eu „să araţi", să fii într-adevăr o mamă mîndra, înţeleaptă şi demnă de un asemenea fiu !

— Nu, nu. Asta n-am să pot. Ştiu dinainte că am să-l fac de ruşine şi pe el şi pe mine.

— Şi daca vei plînge, ce o să se întîmple, fata mea ! Cine are mai mare drept decît tine să plîngă ? Nu te chinui, dacă îţi vine să plîngi, plîngi ! Cine ştie, poate şi lui Petia îi vor da lacrimile ?

— Ah !Petia, n-o să mai aibă mîine timpşi pentru mine ! Nevom îmbrăţişa de ochii lumii, dar ochii lui, gîndurile lui, numai la mine n-au să-i fie.

— Lasă,nu mai vorbi aşa ! Cînd îi va fi mai greu se vagîndila măicuţa lui. Ştii ceva, fetiţo ? Să-i mai pun aici şi ultima ta fotografie.

— Nu mai pune nimic, se tot îngreunează bagajele.

— Nava cosmică o să mai suporte şi fotografia ta.

Petia nu mai putu să rabde. Apucă clanţa cu putere şi o apăsă, ca să pară că uşa fusese închisă. Cînd apăru în prag maică-sa scăpă un strigăt slab. Bunica se ridică grăbită de lîngă valiză şi luă o mină sărbătorească. Petia începu să rîdă şi-şi desfăcu larg braţele. Ca la o poruncă cele două femei i se aruncară în braţe. Le îmbrăţişa pe amîndouă.

— Acum ascultaţi !

— Mă bucur că de data asta ai venit tu singur, zise mama mîngîindu-i părul.

— Măicuţă, te-arn căutat prin toata casa. Ce faceţi voi aici ? Şi ce e cu asta ? spuse el împingînd valiza cu vîrful pantofului.

— Acolo ai să găseşti tot felul de lucruri absolut necesare şi unele al căror gust îţi place, spuse bunica.

— Nu-mi trebuie nimic ! Am venit să vă aduc o veste îmbucurătoare.

— îmbucurătoare ? repetă maică-sa arătîndu-se atît de nemîngîiată, ca şi cum pentru ea n-ar mai fi existat nici o bucurie pe lume.
Iîîse amintindu-şi cum procedează în astfel de ocazii Jvan şi spuse imitîndu-i glasul :
— Aşa-i că nu ghiceşti, mămico ? spuse cu glas înăbuşit, ca şi cum abia şi-ar fi înghiţit două lacrimi.
.196
— Am aflat cu toţii vestea îmbucurătoare ! Mîine... mîine... ştiu !... Toţi ne bucurăm, şi bunica, şi eu. Ai fost ales dintre milioane. Am de ce să fiu mîndră, dragule !
Se apropie timidă de el şi iarăşi i se aruncă de gît. Şi iarăşi lacrimi.
Bunica bătu din palme şi, în aparenţă, începu s-o ccrte cu severitate :
— Bravo, mamă de cosmonaut ! Unde ţi-ai lăsat mîn- dria, tu, vale a plîngerii ? Nu vezi că Petia rîde de tine ?
Dar se întoarse repede spre fereastră ca să nu se vadă că şi ea e gata să plîngă.
— Hei, gata ! strigă Petea şi se desprinse din braţele maică-si. Nu mai zbor nicăieri... ca să ştiţi !
Amîndouă femeile îl priviră cu uimire. Maică-sa înainta un pas spre el, ca şi cînd n-ar fi auzit bine.
— Ce tot spui, Petia ?
Şi bunica clătină cu gravitate din cap :
— Cu lucrurile serioase nu se glumeşte, băiete ! Mîine la ora zece şi douăzeci şi cinci de minute porneşte nava. Ştii tot atît de bine ca şi mine.
— Sigur că porneşte, dar eu nu voi fi în ea, strigă Petia, rîzînd. Am renunţat. Rămîn cu voi, pe Pămînt, mămico !
— Stai, băiete, că n-aud, spuse bunica făcîndu-şi mîna pîlnie la ureche. Nu te-am auzit bine.
— Cum, nu vă bucuraţi ?
— Ne bucurăm, răspunse mama încct. Dar spune, pentru ce ai făcut asta ?
— Pînă acum am umblatprin lume ca un orb ! Abia acum vădîn jurul meu. Nuvreau să maiplec de lîngă

voi ! E atît de frumos aici !
— Asta e drept, spuse mamastrîngîndu-şi buzele. Deci n-ai să fii printre cei noua ?
— Şi aşa, tot noua vor fi.
— Au să zboare fără tine ?
— Am să vă explic totul, o să
imediat, şi
tu, mamă, şi tu, bunico ! închipuiţi-vă că m-am întors chiar acum de pe Marte, viu şi sănătos. Iată-mă, sînt aici !
197
Petia î.şi desfăcu braţele. Dar de data asta Xenia se mulţumi să-l privească, îndelung, cu uimire.
— Ce e cu voi ? strigă Petia, uitîndu-se neliniştit de la una la cealaltă. Am crezut c-o să vă bucuraţi ! Bunico, unde pleci ?
Fără să-i răspundă, bătrîna ridică valiza de jos, si plecă cu paşi mari şi trişti, ca şi cum cineva ar fi jignit-o.
— Bine c-a plecat ! strigă Petia supărat în urma ei.
— Vai, dar asta e îngrozitor ! izbucni mama deodată.
— Ce e îngrozitor ? întrebă el deodată speriat. Că nu mai zbor ? Nu înţeleg ? Pur şi simplu, nu pot să înţeleg 1 Pînă acum n-am auzit decît plînsete şi văicăreli din cauză ca zbor, şi acum, cînd nu mai zbor... Ştii ce s-a întîmplat cu tata ! Atunci de ce, pe toate galaxiile din cer, de ce nu te bucuri, de ce te-ai schimbat deodată şi te porţi cu mine ca şi cînd aş fi făcut ceva rău ?
Se uită la ea pieziş, aşteptînd răspunsul. Xenia se lăsă să cadă pe o canapea veche, aşezată lîngă zid. Pe faţă i se întipărise o jale tăcută şi aspră.
— Cum se poate, fiule, să nu înţelegi ? Oamenii au avut încredere în tine. Nu trebuie să-i decepţionezi ! Cînd te pregăteai de zbor eu aveam dreptul sa plîng, sînt doar mamă, dar plîngeam în taină, să nu mă vadă nimeni. Numai uneori izbucneam. Femeia e totdeauna mai slabă în durere decît bărbatul. N-am ştiut să fiu destul de mîndră, deşi aveam toate motivele să fiu. Nu m-am purtat cum s-ar fi purtat oricare alta, mi-am deplîns soarta, m-am simţit nedreptăţită, am cîrtit şi am spus că racheta voastră e o fantomă, o himeră, un sicriu zburător. Da, aşa am blestemat. Oh ! dacă aş fi bănuit ce se va întîmpla !
— Deci tu, măicuţă, într-adevăr, nu te bucuri ?
Ea clătină din cap :

„ — N-ai pus bine întrebarea, Petia. Noi am avut toti încredere în tine.

— Deci nu te bucuri ? insista el cu încăpăţînare.

Xenia se ridică şi se opri neclintită în faţa lui.

— Petia, spuse ea hotărîtă. Dacă mai poţi, revino asupra hotărîrii tale ! Poate că totuşi n-a fost decît o glumă, o glumă crudă. O pedeapsă pentru că mereu m-am plîns

şi am cîrtit. N-am să mai plîng, jur ! Poate că-i mai poţi convinge sa te lase totuşi sa zbori.

— Acum e prea tîrziu.

— Tîrziu ? se îngrozi ea. Cum ai să trăieşti de acum înainte ?

— Abia de acum înainte am să încep să trăiesc. Ai să vezi ! Vreau mai întîi să descopăr minunăţiile de pe Pămînt şi apoi va veni şi rîndul celor de pe Marte !

— Nu trebuia pentru nimic în lume să renunţi la acest zbor ! adăugă Xenia.

Petia ridică din umeri şi plecă jignit. însă, după ce ieşi pe uşă, mai aşteptă o clipă sperînd în mod absurd într-o împăcare. Dar camera se cufundase într-o adîncă tăcere, ca şi cum ar fi fost goală. Se convinse că nu mai e nimic de făcut şi plecă.

Nimeni nu mă poate sili, îşi spuse el. Dar mînia îi scăzu încet, încet, şi pînă la urmă rămase în suflet cu o amară nemulţumire şi cu sentimentul că i se face o nedreptate. Abia acum îşi aminti ce trebuia şi ce nu trebuia să-i fi spus maică-si, fiindcă de fapt ceea ce era mai important, ce ar fi avut într-adevăr greutate, uitase să-i spună... Trebuia să i se fi destăinuit, să-şi fi deschis inima, să-i fi spus : măicuţă, o fată, o fată e pricina acestei hotărîri ! M-am îndrăgostit de ea pe viaţă şi pe moarte. Recunoaşte că nu puteam s-o părăsesc ! Ai fost şi tu tînără ! Poate că am s-o aduc foarte curînd în casă, să ţi-o arăt. Ea e steaua nepreţuită pe care am descoperit-o. Şi cînd ai s-o vezi şi tu, ai să mă înţelegi. De acum încolo voi avea destul timp pentru toate, chiar şi pentru a uita renunţarea mea la zbor.

De ce... de ce nu s-a bucurat măicuţa că rămîn ? Ce s-a întîmplat cu ea ? Cît a mai plîns de teamă că-1 va pierde ! Şi, după zilele acelea de groază, acum ar fi trebuit să se bucure din tot sufletul. Ce s-a întîmplat cu ea ? Doar nu şi-o fi închipuind că tocmai acum, în ajunul zilei de zbor, s-a cuibărit în el laşitatea. De atîtoa ori îşi bătuse joc de primejdiile de care ele se temeau,

de atîtea ori îi convinsese de hotărîrea lui îndărătnică de a zbura cu orice preţ.

în sfîrşit se însera. Deasupra cupolei terenului de sport, apusul ardea încă, iar pe cer de-abia se ivise lu
199
ceafărul care scăpăra timid. Apăreau mereu alte şi alte stele, dar ’cît de inutile şi fără sens i se păreau acum în comparaţie cu stelele rubinii care străluceau pe vîr- furile caselor gigantice. Peisajul cuprins de înserare se lumină pe neaşteptate. Se aprinsese soarele artificial, montat pe turnuri înalte deasupra oraşului. Lumina se declanşase din întuneric. Lucrurile se vedeau mai clar decît ziua, totuşi păreau ireale şi mai pline de farmec. Casele şi oamenii intrau parcă într-un nou univers, sur- prinzător. întunericul se menţinea numai în parcuri şi avea farmecul său datorită lampioanelor agăţate în adîn- cul coroanelor teilor, stejarilor şi castanilor bătrîni.

în aer plutea încă umezeala rămasă după ploaia artificială care căzuse peste oraş cu puţin timp înainte. Picaturile argintii sclipeau împroşcate pe limuzinele transparente.

Petia aspiră adînc mireasma umedă a toamnei. Pînă la Palatul florilor nu mai era mult. Deasupra capului său, mergînd de la răsărit spre apus, trecea au tom agi st ral a. Acolo chiar şi în orele acestea de seară era un freamăt neobişnuit. Maşinile, una după alta, fără zgomot, se îndreptau toate într-o singură direcţie — spre răsărit ! Da, spre răsărit, dincolo de oraş, departe, acolo unde deasupra tuturor cupolelor şi a tuturor turnurilor se înălţa la orizont rampa de lansare, o pîrtie alunecoasă ridicată spre cer pe care mîine nouă oameni... Petia îşi întoarse repede faţa şi căută să se gîndească la altceva.

Pe treptele Palatului florilor Olga i se aruncă în braţe :

— Dragul meu !

Petia o strînse cu putere. în clipa aceea era sigur că nimeni, niciodată, nu-1 va mai despărţi de Olga.

— Vino ! spuse ea fi-1 luă de mînă. îl ducea undeva în adîncurile parcului pe o alee străveche de castani luminaţi de globuri electrice.

La capătul aleii era o poartă împletită parcă numai din dantelă uşor trandafirie.

— Intrăm în Grădina primelor iubiri, îi spuse ea cu o seriozitate glumeaţă şi îi zîmbi într-un fel deosebit, parcă

vinovat.

200

O bucurie neţărmurită îi inundă inima lui Petia. Aproape că se şi înspaimîntă de o asemenea fericire.

— Mă aflu aici pentru prima oara, spuse Olga simplu, privindu-1 adînc şi cu încredere în ochi.

— Şi eu de asemenea !

— N-am trecut niciodată prin această poartă, însă totdeauna mă întrebam în gînd cu cine o voi trece ?

Trecură peste o punte aurită care sub paşii lor răsuna ca un clopoţel. Străbătură grădina mînă în mînă, mer- gînd pe alei făcute parcă anume pentru doi oameni care se iubesc. Au mai trecut şi peste alte punţi arcuite, aruncate peste pîraie şi peste lacuri, punţi ca mătasea, ca pro- moroaca şi ca pînza de păianjen.

— Fiecare din punţile acestea, spuse fata, are numele ei : Puntea credinţei, Puntea amintirilor, Puntea făgăduielilor, Puntea primului sărut !

— Să mergem spre cea care ai pomenit-o ultima !

— N-am să izbutesc să mă descurc, şopti ea, ca şi cum ar fi vrut să spună : E chiar atît de necesar ?

Şi privindu-1, aştepta să vadă ce va spune. Iar Petia, ghicindu-i parcă gîndul tainic, spuse cu îndrăzneală :

— Avem neapărat' nevoie de o punte ?

îndrăzneala lui se manifesta însă numai în cuvinte. în acest moment ar fi trebuit să-şi împlinească dorinţa, dar Petia nu mişcă nici măcar un deget. Acum era prea tîr- ziu. Fata făcuse un pas, al doilea, îl depăşise. Şi totuşi el era sigur că ea aşteptase, cu toate că aşteptarea durase numai o frîntură de secundă. Era disperat de lipsa lui de îndrăzneală. I se păru că pierduse clipa care se iveşte o singură dată în viaţă.

Se strădui să o ajungă repede, ca să încerce să îndrepte ce se mai putea îndrepta. Dar Olga grăbea mereu pasul. Simţindu-1 apropiindu-se, fugi peste peluză şi apoi sări pîrăul. Dincolo de acesta începea parcul chinezesc. Acolo, în pagoda înaltă, construită din oţel, chiar în vîrful ei, se tot aprindea şi se stingea unul dintre sorii atomici, şi de fiecare dată lumina lui îşi schimba culoarea.

Cînd Petia aproape că o ajunse, fata începu să se strecoare printre pîraie şi chioşcuri, în jurul felinarelor cu gratii de fier şi al

monştrilor pîntecoşi care stăteau de
201
strajă. în faţa templelor. Trecu poarta şi se îndreptă spre alta punte. Aceasta părea tăiată clinti-o singură bucată de fildeş. Mii de figuri de căişori, balauri, ursuleţi, peştişori, iepuraşi şi maimuţe erau aşezate unele după altele cu faţa în aceeaşi direcţie şi mărşăluiau în ordine. Musca era tot atît de înaltă ca şi elefantul, broasca mergea alături de barză, cîinele alături de pisică, pisica alături de şoarece. Aici Olga se opri. Poate că obosise aler- gînd. Abia aici o ajunse Petia, dar îndată ce se afla atît de aproape, deşi era pe deplin hotărît s-o sărute, curajul îi scăzu din nou. Era însă şi ea vinovată ! Ca şi cum ar fi vrut să îndepărteze acea clipă, începu să se bucure copilăreşte de figurile sculptate pe punte.

— Aceasta, cu siguranţă că este puntea dragostei veşnice ! îi spuse el şi o prinse de mînă.

O privea ţintă în ochi ca şi cînd i-ar fi spus că doreşte să se întoarcă singură spre el şi să-i ofere buzele cu acel surîs slab, emoţionant, ca ieri seară, acolo, în pragul casei, cînd se despărţiseră.

Deodată zăriră o pereche de îndrăgostiţi care urca puntea din partea opusă. La cîţiva paşi de ei, cei doi se opriră. Băiatul se apropie de fată. îi cuprinse mijlocul şi o sărută. Era un gest atît de firesc, de simplu şi de înţelept. Cînd îl observară pe Petia, încurcat şi neştiind ce să facă, îi zîmbiră încurajator şi trecură puntea uşor, parcă în vîrful picioarelor.

— Iepuraşule ! şopti Olga alegîndu-şi unul dintre animalele din jurul lor care păreau vii şi apoi îi zîmbi cu înţelegere printre genele ei lungi, întredeschise.

Petia o cuprinse cu grijă şi o sărută pe gura. Deodată simţi o asemenea bucurie cum nu simţise niciodată în viaţa lui.

— Eşti dragostea mea pentru totdeauna, pînă la moarte, strigă el strîngînd-o lîngă inimă. Niciodată n-am să nvi mai despart de tine !

— Voi aştepta, şopti ea. Te voi aştepta cu credinţă. Nu-mi pasă de anii care vor trece.

în sfîrşit Petia îşi reveni. Pierduse din vedere să-i îm- părtăşească fericita noutate.

— Olga, tu n-ai aflat încă ! Eu nu mai zbor. Rămîu lîngă tine !

Aştepta ea ea să se bucure, dar fala, de uimire înlemnise. Deschise gura, dar cuvintele parcă i se împietreau pe buze. Intr-un tîrziu izbuti să spună :
— Asta... Asta nu-i adevărat ! Glumeşti ! Mîine doar... porneşte.
— Porneşte, dar fără mine ! rîse el conspirativ.
— Fără tine ? întrebă ea încet, însă cu un glas atît de ciudat, încît Petia îngheţa.
— Cum, nu te bucuri ? Sau n-ai înţeles ce ţi-am spus ? Vom fi mereu împreună, ne vom vedea în fiecare zi...
Se depărta un pas de el şi-l întrebă cu severitate :
— De ce ai făcut asta ?
— Pentru tine ! Numai din dragoste pentru tine !
— Deci, eu port vina ? se înspăimîntă ea,
— Nu mai pot să le părăsesc ! Nu mai pot să trăiesc fără tine nici un minut !
— Dar cu doresc din suflet ca tu să zbori ! spuse ea aspru. Şi de ce ne-am oprit, hai să plecăm de pc puntea asia !
Petia îşi aminti cu amărăciune de întîmplarea cu mai- că-sa. Parcă erau înţelese ! Cîtă cruzime sub lacrimile femeilor !
— Aşadar, asta ţi-e dragostea, începu el cu reproşurile. Dacă m-ai iubi cu adevărat, măcar puţin...
— Te iubesc ! spuse ea, dar...
— Aşadar eşti gata să mă goneşti de lîngă tine undeva în gol, de unde poate nici nu mai există întoarcere !
— Ba există întoarcere !strigă ea. Ştii tot de bine ca şi mine ! Numai unlaş se îndoieşte.
— Eu nu sînt laş, tu ştii asta ! Nu mi-e teamă de viaţa mea ! Dar cînd m-amgînditcă n-am să te mai văd trei ani, şi acesta este cel maiapropiatşi deci cel mai fericit termen...
— Ceea ce simţi tu pentru mine nu e dragoste, e numai un foc de artificii ! Adevărata dragoste se naşte în focul cumplit al aşteptării, foc în care se mistuie tot ce e fără însemnătate şi inutil. în aşteptare se încheagă fidelitatea iubiţilor şi a soţilor. Cîţi din aceştia, căliţi într-o aşteptare de lungă durată, nu sînt pe lume ! Lunile

şi anii nu hotărăsc asupra inimii ! Cu cît e mai lungă aşteptarea,

cu atît e mai mare dragostea !

— De nu te-aş fi cunoscut, spuse Petia întunecat, acum n-aş fi avut ce regreta ! Dar fără tine nu pot trăi ! Viaţa n-are nici un sens !

—Ţi-am făgăduit şi-ţi mai făgăduiesc o dată : te voi aştepta, de va trebui te voi aştepta toată viaţa ! Mă voi uita spre stele şi voi şti că eşti acolo. îţi voi scrie cu inima în fiecare zi, fericită şi nefericită, mîndră şi deznădăjduită şi voi aştepta, voi aştepta, pînă într-o zi...

— Cînd vei afla că ain să mă întorc, sau că n-am să mă mai întorc.

Dar Giga nu auzi îndoiala, nici batjocura din glasul lui. Se înflăcărase.

— Dar întoarcerea ! Cînd te vei întoarce vei fi tot tu, acclasi îndrăgostit de mine ?

— Acelaşi, spuse el.

Dar Olga devenise deodată foarte serioasă :

— Petia ! Te-ai clătinat în hotărîrile tale ! înţeleg ! în felul acesta văd cel puţin cît de mult mă iubeşti ! Dar există o dragoste şi mai mare ! în numele dragostei acesteia îţi cer să zbori ! Mîine trebuie să zbori !

Ochii ei albaştri îl înfruntau fără milă. Erau duri şi reci ca otelul acoperit de promoroacă.

Lui Petia i se muiară genunchii.

— Acum e tîrziu ! spuse el. S-a şi hotărît ! Şi încc*pu să-i explice pătimaş despre vizita de dimineaţă a lui Do- minik Erban.

Acum era rîndul fetei să plece capul. Visele ei se ofiliseră ca nişte trandafiri prea înfloriţi. E drept că povestirea lui Petia a justificat într-un fel, dar numai în- tr-un singur fel, fapta lui. însă lucrul cel mai important lipsise din intenţia lui ! Dacă ar fi renunţat să participe la expediţie în primul rînd pentru ca să cedeze locul său unui om capabil de a se jertfi, unui om cu o dorinţă avida de ,,a vedea“, poate că atunci s-ar fi înclinat în faţa necesităţii de a renunţa, poate că ar fi înţeles de ce îşi sacrificase Petia visul. Dar Petia recunoscuse că doreşte să rămînă pe Pămînt numai şi numai din cauza unei fete. Acest lucru însă nu i se părea un motiv destul de puternic pentru a rămîne, chiar dacă această fată era ea

însăşi ! Căuta pentru el o scuza, dar nu izbuti s--o găsească. Nu se putea împăca în nici un caz cu renunţarea lui ! r se părea că tocmai din dragoste pentru ea ar fi trebuit să fie mai hotărît. Nu-1 cunoscuse pe băiatul acela pasionat care i-a luat loeul lui Petia, dar vai, cum îl mai înţelege !

— E un erou ! Aşa mi-am închipuit eu pe cuceritorii altor planete ! Tot aşa te-am văzut şi pe tine, Petia !

— Şi eu credeam că o să-ţi fac o mare bucurie, strigă el zdrobit.

— Nu-mi place săr stau aici, spuse ea. N-am nici un chef să tot privesc la jucăriile astea. Ce caraghioase şi plictisitoare sînt toate, mai ales soarele ăsta nocturn ! Să plecăm !

— Şi unde ai vrea să mergem ?

— Acasă. Sînt atît de obosită.

Lui nu-i venea să se despartă de ea aşa. încercă s-o convingă să mai rămînă, o rugă» dar totul fu &adîamie.

Cînd se despărţiră, în poarta casei, ea îi dădu mîna :

— Rămîi cu bine, tu, co&monautule, de tristă figură ! Nici nu ţi-ai desfăcut aripile şi ai şi aterizat ! spuse şi o porni în fugă pe scări.

— Ce facem mîine ? strigă el în urma eL Unde ne vedem ?

— Unde să ne vedem ? Acolo unde va fi adunată toată lumea !

Cînd Petia se culcă în pat să doarmă, în capul lui era o învălmăşeală grozavă. O serie de lucruri nu le înţelegea; încercă să şi Le limpezească, să pună o ordine oarecare în gînduri. ,,Nici Olgăi nu i-am spus ceea ce era mai important, îşi spuse el trist. Trebuie să mă înţeleagă, numai că nu ştiu cum să o conving ! Desigur că numai
ca om de ştiinţă,ca specialist, ca botanist, nu în teatru, în pictura sau în muzică, ci în natură voi găsi ceea ce caut ! în ape şi în pămînt trăiesc o mulţime de fiinţe necunoscute şi ciudate, pe care creierul omenesc cu greu le-ar născoci. De ce să umblăm după fauna şi flora planetelorstrăine, cînd nu cunoaştem locuitoriifantastici din fundul oceanului ?Chiar şi într-o picătură de apă, chiar şi într-o fărîină de lut roieşte viaţa. Sîntem abia la în
205
ceputul expediţiilor noastre în microcosmos. De ce să zburăm tocmai în stele, dacă în orice fărîmă de materie se găseşte un

întreg univers de sisteme solare ? Nu e o trădare faţa do acest Pămînt să fugi de pe el tocmai acum ?“

Aşa îşi pusese el problema înainte de a adormi. Era totuşi un om norocos, putea sa adoarmă cînd dorea. Şi putea să se gîndească numai la lucruri plăcute şi dragi. Toate se simplificau atunci cînd se gîndea pe îndelete şi rezolvarea era lăsată în seama lui. Pe dată ieşea din toate încurcăturile şi se strecura ca prin gaura cheii pe meleagurile necunoscute ale visurilor deasupra cărora în loc de lună se legăna globul pămîntesc ca un ţinut nespus de plăcut, un adevărat pămînt virgin pentru un botanist. Fiecare frunză în parte era o surprinzătoare piesă de artă plastică, îneît aveai impresia că mîna sensibilă a unui genial artist chinez ar fi decupat-o dintr-o hîrtie necunoscută. Şi totul era albastru, devenind pe nesimţite trandafiriu, ca şi cum omul s-ar fi uitat într-o fantastică vale prin nişte lentile colorate.

Petia culegea flori din iarbă şi chiuia. Era în raiul botaniştilor ! Numai exemplare necunoscute, nemaivăzute ! Ce nume o să le pună la toate acestea ? Pe neaşteptate simţi că cineva din spate îi acoperă faţa cu palmele.

— Aşa-i că nu ghiceşti cine-i ?

— Ivan ! strigă Petia.

— Greşeală ! se auzi o voce sonoră de bas, care suna ameninţător. în spatele lui stătea un bărbat în costum de cosmonaut. Privindprin ferestruica tăiatăîn cască îl recunoscu îndată. Era inginerul Pokrovsky.

— Nefericitule ! îi strigă acesta lui Petia. Cum ai

ajuns aici ?

— Unde e Olga ?

— Acolo, pe Pămînt ! Pokrovsky îi arătă pe cer locul unde strălucea un glob albăstriu.

Deodată se văzu înconjurat de oameni îmbrăcaţi în COF- tume ciudate care îl ameninţau :

— Pleacă de-aici, pleacă de-aici !

— Nu faci parte dintre noi !

Se aruncară asupra lui, dar Petia, într-o clipita, se şi află în ,,Musca de aur“ şi gonea după navă. Se apropiase şi. era gata-gata s-o ajungă. Nava însă îi zbura mereu

de sub nas. Petiagoni iardupă ca. Din ferestruica navei

se apleacă Oîga.   Tot acolo ozăripe bunica   şi pe mania lui.
Olga rîdea şi striga : „Niciodată !“ Vladia îşi batea joc de el : „Sîc că nu ne mai ajungi !“ Ivan striga : ,,Pe ce te prinzi că nu eşti în stare ?“
Apoi se făcea că Petia   coborîsedin nou pe Pămînt unde era primit cu mare cinste. Fusese întâmpinat cu fanfare, iar drumul pe care umbla fusese presărat cu flori. Numai că nu îi puteau scoate casca de pe cap şi el simţea ea îl sugrumă. Oamenii încercau să-l ajute, dar zadarnic, mecanismul se defectase. Sosiră specialiştii şi încercară lot felul de instrumente, dar casca rezista, orificiul de scoatere devenise
                         deodatăprea   micşi bărbia îl   împie dica mereu. Toţi se mirară :
— Aşa ceva nu s-a mai întâmplat !
— Va trăi cu casca pe cap. Ciudat caz !
— O să moară de foame !
Şi Petia simţi deodată că i-e foame. Oamenii îi aduseră o   lavă cu fructe. El luă un măr, deschise gura, dar între măr şi gură se afla sticla vizorului. încercară să facă o spărtură în cască ; bateau în ea cu ciocanul. Petia simţea fiecare lovitură izbindu-1 în creştetul capului, dar casca nu ceda. Şi loviturile cădeau, cădeau mereu, tot mai grele, pînă ce Petia se trezi din somn. Deschise ochii, dar visul parcă nu încetase. Se auzeau nişte bubuituri tot mai violente. Cineva bătea la uşă. Auzi şi glasurile care-1 strigau :
— Petia, deschide !
— Trebuie să vorbim cu tine !
— Pîna nu va fi prea târziu !
Erau Vladimir şi cu Ivan ! Petia rîse de zelul lor, dar zîmbetul se stinse repede. îşi aminti de ziua ce trecuse şi se îngrozi.
— Petia, Petia, strigă Vladia. Se spune că nu mai vrei să zbori !
— Aşa-i că nu-i adevărat ? Aşa-i ca tu ai să zbori ? se auzi glăsciorul lui Ivan.
— Dă-ne drumul şi spune-ne care e adevărul ! se în- fierbîntă Vladia. Zbori, sau nu zbori ?

■— Mămica spune că rămîi acasă. Petia, nu te lăsa influenţat.
— O să vedem noi cum stă treaba, cînd ai să ne laşi înăuntru.

Dacă nu ne deschizi înseamnă că...
Şi iarăşi se porniră 'loviturile.
— Petia, îmbracă-te ! Sau vrei să mtîrzii, strigă Vladia.
— Petia, aşa e că glumeşti ? Glumeşti, Petia, aşa-i ? începu Ivanek cu glas plîngăreţ.
— Petia, îţi spun serios ! începu iarăşi Vladia. Dacă nu zbori, nu mai vorbesc cu tine !
— Şi nici eu ! se alătură cu jale Ivan. Petia, oamenii mari spun că ţi-e frică...
— Şi că eşti un laş ! adăugă Vladia.
Petia nu sufla o vorbă. îşi strînse pumnii şi se ghemui în pat. Oare mai poate să facă ceva ? Mai are dreptul să intervină ? Ce să le spună ? Din nou se auziră lovituri :
— Petia, Petia, deschide !
Ah, cînd au de gînd să înceteze ? Cînd au de gînd să plece ? Şi după asta ? După ce vor pleca şi se va scula din pat ce se va face ?
— Dacă nu deschizi, sparg uşa ! Ivanek începu iarăşi să lovească uşa cu piciorul.
— Hai, hai să plecăm ! se auzi glasul lui Vladia. Nu face să ne mai batem capul !
Ivanek începu să plîngă cu amărăciune. Apoi se auzi alt glas. De data asta striga bunica :
— Ce tunaţi acolo, răzvrătiţilor ?
— S-a încuiat înăuntru ! se plînse Vladia. Şi noi vrem să ştim de ce nu mai vrea să zboare.
— Asta e treaba lui ! strigă bunica aspru. Mergeţi de vă îmbrăcaţi, dacă vreţi să mai apucaţi lansarea.
— Păi dacă Petia nu mai zboară...
— Au să zboare alţii, spuse cu hotărîre bunica. E nouă. Haideţi ! E timpul să plecăm !
Glasurile de dincolo de uşă se stinseră, paşii se depărtară, holul se linişti.
Abia acum, îngrozit, Petia îşi dădu seama ce făcuse. Se aruncă cu capul în pernă. Abia acum o înţelese pe Olga, pe maică-sa şi pe bunică, pe Vladia şi pe Ivan. Cercetările sale, descoperirile caTe îi neteziseră calea spre cel mai înalt ţel al unui om, teoria lui jpe care dorea s-o verifice practic,

chiar acolo, toate acestea erau pierdute. Se ridica repede şi sari din pat. Nu se poate, gîndul acesta îi trecu prin minte cu iuţeala fulgerului. Poate că e posibil să mai salveze ceva. începu să se îmbrace repede. îi veni 111 minte să dea fuga la Pokrovsky, sa i se spovedească, să-i cadă chiar 111 genunchi, dar îndată înlătură posibilitatea acestei nebunii. Dominik Erban a fost integrat între cei nouă şi nimic nu-1 mai poate smulge dintre ei. Ar fi un gest ridicol să-şi ceară înapoi locul pe care îl cedase singur. îşi pierduse dreptul de a se numi om de ştiinţă, îşi va pierde şi dragostea de-abia cucerită a Olgăi şi nu va rămîne pe lumea asta decît cu dispreţul. Atît Vladia cît şi frăţiorul cel mai mic, Ivanek, îl dispreţuiesc. Apoi încolţi în el din nou o speranţă : ar putea să-l cheme pe Pokrovsky, să facă apel Ia prietenia lui, să-l conjure în numele tatălui său. Simţea însă că şi acest lucru e imposibil. S-ar alege cel mult cu o consolare părintească. Poate că bătrînul inginer o să-şi manifeste satisfacţia şi o tîrzie bucurie, că el, Petia, pînă la urmă s-a trezit la realitate ; l-ar consola, poate, spunîndu-i că îl va lua data viitoare. Dar nu, asta 11-ar putea suporta !

Şi totuşi îl chemă. Şi spre mirarea lui, chipul brun al lui Eugen Pavlovici apăru îndată pe ecran. Sticlele ochelarilor lui străluceau din cauza reflexului cine ştie cărei lumini. Fără să-l întrebe de ce-1 cheamă, dădu drumul glasului său vibrant şi sonor de bas :

— Deci, totuşi ! Tu, urechiatule, pieptăna-te-ar cometa ! Ştiam eu că ai să mă chemi. Vino repede !

— Am loc ? cli^ui Petia.

— Domnul Vinaricky a făcut de dragul tău o criză de apendicită. Tocmai l-am transportat la spital. Drept pedeapsă, ai să ne găteşti în locul lui.

Olga se grăbea spre cosmodrom. Era cu trei prietene, chimiste, care doreau de asemenea să vadă cu propriii lor ochi lansarea navei în Cosmos. Nu aveau locuri decît în picioare, dar şi pe acestea le procuraseră cu multă greutate. Erau însă înarmate cu binocluri bune şi puteau să urmărească tot ce se petrecea în jurul navei.

Era o zi limpede şi însorită de toamnă. Şi cu toate că soarele strălucea puternic, în cinstea acestei zile memora

bile fusese aprins şi soarele atomic precum şi toate luminile oraşului. în văzduh tremura, nevăzută, o fină ploaie artificială. Se formau curcubee de tot felul ; încotro îţi îndreptai ochii, pretutindeni numai curcubee. Iar maşinile colorate, lunecînd fără zgomot pe asfalt, erau acoperite cu o pulbere ca de diamante.

— Ne-am sărutat, da ! mărturisi Olga tovarăşelor ei. înţelegeţi ! înainte de o astfel de despărţire trebuia s-o facem. Urma să plece pe o altă planetă. Dorea atît de mult să mă sărute. De altfel şi eu doream. Ca să-şi amintească mereu de mine. Ah, atunci încă nu ştiam că va trăda !

— Dar nu te-a trădat pe tine.

— A trădat ideea.

— Vina lui e că te-a iubit prea mult !

— Da, însă într-un mod meschin şi egoist.

— Olga, dar e şi vina ta !

— Ştiu. Trebuia să bag de scamă mai devreme ! Dar cum as fi putut să bănuiesc că va renunţa atît de uşor din cauza mea ! Ce fel de dragoste e asta ?

— Să-ţi pară bine că-1 vei avea mereu aproape de tine ! încercă Tamara, cu glasul ei de contraltă, s-o consoleze.

Prin mari difuzoare, aşezate pretutindeni, începură sa fie transmise informaţii cu privire la navă. Fetele tăcură. Şi deodată Olga îşi auzi pronunţat numele !

— O chem pe Olga ! O chem pe Olga ! să vină îndată la start ! O cheamă Petia Bernard.

I se păru că e o halucinaţie. Dar auziseră cu toţii.

— Olga, pe tine te strigă ! spuse Marta pălind de emoţie.

— Va zbura ! strigă Olga şi o mare bucurie îi înflori în suflet.

Terenul din apropierea startului era lăsat liber pentru soţii, copii şi părinţi, pentru toţi cei dragi pe care cei nouă cosmonauţi doreau să-i îmbrăţişeze înainte de plecare. Printre ei se afla şi măicuţa lui Petia, amîndoi frăţiorii şi bătrîna bunicuţă Elena. Era acolo şi Olga.

Xenia si Olga, mama şi iubita lui Petia, se recunoscură imediat. Una punea pe seama alteia hotărîrea în rău şi apoi în bine a lui Petia. îşi zîmbeau una alteia printre lacrimi şi îşi dădură mîna. îşi fagăduiră că din aceasta

clipă vor privi împreună spre planeta Marte, acolo undo Petia avea să lucreze o vreme îndelungată.

Cînd acesta apăru, maică-sa începu să-l îmbrăţişeze şi să-l ude cu lacrimile ei.

— Fiule ! Copilul meu ! Vezi, acum iar plîng, iartă-mă ! Nu mă mai înţeleg nici cu...

— Dar eu te înţeleg, măicuţă ! lîine mi-ai făcut ! îţi mulţumesc !

— Nu, nu vorbi aşa ! Nu mă chinui ! Uita ce ţi-am spus atunci ! în loc să mă bucur ca rămîi lîngă mine, te-am gonit eu însumi. Cum am putut ?...

Iată că acum veni Olga la rînd. Şi ea avea ochii plini de lacrimi.

— Scumpul meu ! Soarele meu !

— Ei, acum eşti mulţumită ?

— Nu rîde de mine, Petia ! Ai vrut să rămîi din dragoste pentru mine...

— îţi mulţumesc şi ţie, Olga.

— Şi eu te-am gonit de lîngă mine...

— 0 să fie aşa cum ai vrut tu ! Vei avea iubitul în stele.

— Am fost împinsă de o mîndrie oarbă...

Nu poţi înţelege niciodată femeile, gîndi el bălrîneştc şi totuşi le înţelesese de mult ! Nu era vina, ci meritul lor că el se aflâ acum aici în acest loc, că a izbutit să se împotrivească tuturor tentaţiilor şi farmecelor Pămîntului. Şi Petia ştia destul de bine că dacă el ar fi şovăit acum din nou, amîndouă ar fi încetat să mai plîngă şi i-ar fi arătat, intransigente, calea spre stele.

Dar vechea şi neastâmpărata lui curiozitate i-a pătruns din nou în toate celulele creierului, i-a redeşteptat simţurile, i-a cuprins inima, înflăcărîndu-l pentru încercarea cea mare. Se simţea din nou puternic, curajos şi dornic să cunoască lucrurile pînă în adîncul lor.

Vladia şi Ivan l-au apucat de mîini. îl trăgeau către scările care duceau spre interiorul navei cosmice şi-l rugau să-i ia şi pe ei cu el. După copii urmă şi bunica cu îmbrăţişările şi lacrimile ei. Cuvintele lui Pokrovsky ajungeau la el ca dintr-o mare depărtare :

— Pămîntul a insuflat copiilor săi o sete nepotolită după adevăr, le-a umplut inimile cu o dorinţă nestăvilită de a cerceta îndeaproape celelalte planete, de a învăţa să

le cunoască în folosul omului ! Mare e dorinţa noastră de a cunoaşte necunoscutul, dar şi mai mare e dragostea noastră pentru planeta natală ! Şi daca vom ajunge pînă la capătul universului, ne vom întoarce iar, pentru cu sîntem fii ai Pamîntului !...

Urmară ultimele îmbrăţişări tăcute, ultimele strîngeri de mină. Unul după altul, cosmonauţii dispărură în pîmeoul de metal al navei.

încă o clipă de tăcere ciudată, uimitoare, apoi săgeata de foc ţîşni în sus si se mistui în înaltul cerului...

23 NOIEMBRIE

Am răsuflat adine că am scăpat şi de povestirea aceasta. Petia a zburat, Olga, Xenia şi bătrîna Elena au rămas pe Pămînt. Cam asta ar fi prima parte a romanului.

Acum mă gîndesc la Petia. Cum s-ar manifesta el în partea a doua. încerc să mi-l închipui în interiorul navei cosmice, pe el care a devenit iar unul dintre cei nouă. Nu, nu pot să mi-l închipui ! Mi se pare că aşa, deodată, nu mai are ce spune, cu tot ce a avut de spus, a spus. în zgomotul maşinilor nu-i mai simt bătînd pulsul, ca şi clnd creierul său ar fi devenit un simplu element din creierul atomic care împinge nava în Cosmos.

Şi e de mirare, dar pe ceilalţi, cei rămaşi pe Pămînt, pe iubita lui, pe mama sa, pe bunica sa, precum şi pe cei doi băieţi, pe aceştia îi simt pe toţi în mine cum protestează şi cum merg către deznodămînt ! Aceştia mai au încă multe de spus !

25 NOIEMBRIE

„Dragă unchiule,

Am cunoscut un om neobişnuit, un om adevărat ! Primul dintre oamenii viitorului! Ţi-am mai spus cîte

212

ceva despre el, aşa că ştii despre cine e vorba. Mă ţin de făgăduîală. N-aş fi fost în stare să-ţi povestesc tu- tîmplarea aşa, verbal. Mai bine citeşle-o! Te bucuri de încrederea mea. îmi deschid sufletul. Te rog ţine seama de asta !

O bună bucată de vreme l-am studiat de la distanţă. Nu izbuteam decît în vis să-mi închipui că m-aş putea apropia cu adevărat de el. Cum de l-am cunoscut ? Am intrat o dată în redacţie cu o mică cerere. M-a oprit un tovarăş înalt, viguros. Manifesta faţă de mine atîta bunăvoinţă de parcă ne-am fi cunoscut de mult, de parcă m-ar fi aşteptat să sosesc acolo şi

acum se bucura că venisem. Mi-am dat seama imediat că e un om neobişnuit de cult. Vorbea despre toate atît de simplu şi cu atîia plăcere de parcă am fi fost între prieteni şi nu ne-am fi văzut de multă vreme.

Era seară, un amurg liniştit de vară. Simţeam izvorînd din omul acesta un farmec neobişnuit, o nelinişte, o bucurie, o aşteptare. Mă simţeam ca şi cvnd aş fi intrat deodată într-o altă viaţă, o viaţă care abia începe şi unde nu voi hitîlni decît dragoste şi încredere în om. Tulburarea mea a crescut şi datorită faptului că omul acela, care vorbea cu mine atît de pasionat, nu mă vedea, era orb.

Curînd începui să mă duc seara pe strada Mozart unde locuia el şi, profitînd de faptul că la ora aceea de cele mai multe ori lumina de pe stradă era stinsă, mă ascundeam într-un gang al casei de peste drum şi aşteptam să-l văd intrînd. Pe atunci îmi ajungea să ştiu că trăieşte şi că-l pot vedea din depărtare. Nu mă puteam apropia de el pentru că îmi bătea inima atît de tare, încît n-aş fi fost în stare să-i vorbesc. Primele zile s-au scurs fără să fi încercat să aflu ceva despre viaţa lui. Era ca şi cum ui acele cîteva minute, în care vorbisem cu el, l-aş fi cunoscut pînă în adîncul sufletului.

Apoi i-am citit numele pe un afiş : Aleş Kral va conferenţia despre ,,Forţa de neînvins a noului în luptă cu vechiul**. în clipa aceea mi se părea că ar fi putut să conferenţieze fără să pronunţe un cuvînt. Forţa care iradia din ochii lui uimitor de vii, de un albastru-închis, putea să-i zvîrle la pămînt pe egoişti şi pe slăbănogi şi să înflăcăreze inimile tuturor oamenilor buni.

M-am dus la conferinţa lui. Lumina s-a stins tocmai în momentul în care eu păşeam în hol. O prietenă m-a con- dus pe scările întunecoase ale imobilului destul de vechi. De jur împrejur era întuneric, se auzeau şoapte, rîsete şi cuvinte de protest la adresa celor nedisciplinaţi. Cineva striga coborînd pe scară, undeva, aproape, probabil la coiful străzii, mîrria un cîine. Astăzi îmi aduc aminte de aceste întîmplări ca de un vis. Cînd am pătruns în sala mare ne-a întîmpinat cîntecul tovarăşilor care improvizaseră un cor. Aici trebuia să-l găsesc. Dar nu-l recunoşteam în întuneric. Sta desigur la masa prezidiului şi acolo erau atîtea capete. Mai degrabă îl intuiam.

Cineva striga cu insistenţă în hol :

— Lumină ! Lumină !

In clipa aceea am simţit că-mi crapă obrazul de ruşine. Cineva striga atît de furios după lumină neţirund seama că e de faţă şi el, savantul orb. Au adus o lampă de petrol şi au pus-o pe masă. Nici la lumina palidă a lămpii nu l-am recunoscut. Arăta cu totul altfel decît atunci, în seara aceea de toamnă.

Atunci mi-l închipuiam atît de pătruns de dragoste pentru oameni, atît de stăpîn pe argumentele lui şi atît de simplu, de liniştit şi de vesel, ca şi cum frica şi nesiguranţa n-ar fi avut ce căuta în sufletul lui.

Acum însă îmi dădeam seama, înainte ca el să fi deschis gura, că e stăpînit de o emoţie puternică. Avea o expresie aproape deznădăjduită, ochii îi clipeau nervos, iar pe foile scrise cu litere pentru orbi mlinile îi tremurau. Mi-am dat scama că această conferinţă va dezlănţui în sufletul lui o puternică luptă, că de felul în care va reuşi să ducă această luptă va depinde situaţia forţelor noului şi vechiului care se înfruntă în el însuşi.

în sală se făcu linişte, rărea că totul în sufletul lui Ales se împotrivea să vorbească. Faţa lui spunea : Astăzi nu vreau să mă adresez oamenilor! Nu pot să le ofer nimic ! Plec ! Şi zîmbi vinovat, ca şi cum toată sala auzise acel glas rău din el. Şi totuşi începu să vorbească. La începui s-a btlbîit, îneît mă simţeam prost. Vorbea întretăiat şi repeta cuvintele. Sub degete i se învălmăşeau semnele„ pe care le citea pipăindu-le. Urma cîte o pauză

chinuitoare. Dar deodată, ca şi cum s-ar fi împrospătat cu o ultimă rezervă de forţe pînă atunci ascunse, ne zirnbi cu curaj. încet, cu fiecare cuvînt, se linişti. începu să povestească înflăcărat, rejiunţînd la ajutorul hîrt iilor. Pe neaşteptate se aprinse şi lumina în sală. Arăta foarte palid, dar figura îi era luminoasă. Vorbea simplu şi liniştit, ca şi cum tracul şi bîlbîiala n-arfi existat niciodată. Şi cînd vorbea simţeai că în viaţa lui totul e limpede, simplu şi liniştit.

în schimb pe mine pusese stăpînire o încordare neobişnuită. Inima îmi băltea mai repede. Doream să fiu prima care ia cuvînlul la discuţii. M-am ridicat. Nici nit ştiu cum de-am reuşit să pronunţ cuvintele :

— De dataaceasta nu e valabil proverbul :

alege-fi
telurile după forţe, am spus, ci e valabil alt adevăr şi anume : Omul e capabil să învingă !

Am mai dezvoltat puţin acest subiect. A fost cea mai lungă cuvîntare a mea — nepregătită şi fără să urmăresc unele însemnări aşa cum se vorbeşte cînd te afli în faţa unui public numeros. Tot timpul Aleş a fost foarte concentrat, ţinînd capul plecat.

— Sînt observaţii juste, tovarăşă, spuse el încet.

Nu ştiu dacă recunoscuse glasul meu, n-am aflat si nici n-am să aflu vreodată. îl mai văd şi acum stînd pe podium şi pregătindu-se să închidă discuţiile. Desfăcu deodată braţele
ca şi cumar fivrutsă ne cuprindă pe
toţi cei din sală ca să nearate cum a învins în el dra
gostea de oameni şi forţa noului. Strigă :

— Tovarăşi, trebuie să căutăm noul ! El nu poartă pe frunte o etichetă specială şi uneori noul acesta e greu de recunoscut.

O dată cu conferinţele lui s-au sfîrşit pentru mine şi zilele primului şi celui mai puternic farmec. Am privit lucrurile puţintel mai calm, mai cuminte. Pînă atunci el fusese pentru mine unul dintre acei oameni ai viitorului pe care îi visam pentru povestirile tale, unchiule. Şi în acele prime săptămîni aproape că mă şi temeam să nu aflu ceva despre viaţa lui, ca nimic să nu păteze imaginea mea despre el. Dar acum, cu fiecare zi creşte în mine o curio

zitate puternică. E căsătorit ? E celibatar ? Are vreo iubită ? E orb din naştere sau a avut vreun accident ? Şi cum s-a accidentat ? N-ar putea oare să-l vindece Filatov ?

Am început să trec pe la el p*, la redacţie cu diferite pretexte, care de care mai neînsemnate. N-aveam decît o singură dorinţă : să devin unul dintre lectorii săi. Era locţiitorul redactorului-şef şi articolele care hotăra el că sînt necesare din punct dc vedere ideologic îi erau citite cu glas tare. Eram obsedată de acest gînd. Nu doream decît să mi âe fixeze anumite ore în timpul cărora să şed lingă el ca să-i citesc. Ştiam că are lectori destui. Şi-i alegea singur, refuzînd ajutorul colegilor de redacţie. Şi cu cit nădejdea mea era mai mică, cu atît îmi creştea dorinţa.

Cred că în redacţie începuseră să mă ia la ochi. Numai o dată am rămas singură cu el. întotdeauna în spatele meu se găseau cîţiva tovarăşi. La o masă mică, aşezată hitr-un colţ al biroului său, şedea un bărbat înalt, cu un gît, lung. Nu lua parte niciodată la discuţiile noastre. De cite ori apăream eu, U găseam 'cufundat în munca lui. Aveam impresia că toată rîvna lui e o prefăcătorie şi că sarcina lui de căpetenie era să urmărească ce se întîmplă în jurul lui Ales, să aibă grijă de el. A trecut o săptămînă întreagă şi nimic deosebii nu se întîmplase pentru ca nădejdea mea, de-abia înmugurită, să prindă aripi.

Pe vremea, aceea, seara, citeam culegerea de povestiri de Gorki intitulată : „Prin Rusia" *. în ea se găsea o poveste uimitoare : „Pocitanii". Mi-a zdrobit inima, îmi venea să strig dc durere. Am plîns toată noaptea gîndindu-mă la cîlţuiloa.rea, Maşka, care se bălăcea prin noroaie, şi la băieţelul ci, infirmul Leoaica, care se juca cu cutiuţele în care ascundea muşte, gîndaci negri şi păianjeni.

A doua zi umblam ca bolnavă. Nu puteam să-mi vin în fire şi totul îmi cădea din mîini. Către ora zece mi-am dat seama că nu mai pot rezista. M-am ridicat, n-am spus nimănui nimic şi am plecat de la institut direct la redacţie. Pe drum, la un moment dat, am înlemnii de groază, gîndindu-mă ce se va înthnpla dacă n-am să-l găsesc sau ce

* Vezi M. Gorki, „Opere", voi. XI (n. red.).

se va mtîmpla dacă dimpotrivă am să-l găsesc. Cînd am intrat in biroul lui aveam senzaţia de febră.

A leş de astă dată era singur. M-am aşezat liniştită, am deschis cartea care mă impresionase atît de mult şi am început să-i citesc fără să mă uit spre el.

Nu ştiu ce făcea şi nici dacă-l interesa lectura sau dacă era uimit de purtarea mea. Dar eu citeam, citeam înainte, deşi rhidurile mi se destrămau înaintea ochilor. Şi am citit plnă la capăt. Mi se umpluserăi ochii de lacrimi. Dar nu erau lacrimi de jale sau de milă, ci lacrimi de uşurare. Mă simţeam ca şi cînd aş fi trecut gre.utatea înspâimîntătoare din sufletul meu pe umerii lui. Abia după aceea m-a cuprins ruşinea. Dar el venise lingă mine, îmi luase amîn- dou'i mîinile şi mi le strîngea :

— Iţi mulţumesc, tovarăşă!

— Eu, eu... mă bîlbiiam. Eu ar trebui...

— Ai un suflet minunat, fetiţa mea t Acum îmi dau semna de ce ai venit. Şi îţi spun cinstit că povestirea asta nu mi-a citit-o încă nimeni. Cum e posibil că pînă astăzi n-am cunoscut-o ? Să trăiesc şi să n-o ştiu ! Parcă mi s-ar fi umplut un gol.

Nu puteam pronunţa nici un cuvînt.

— Şi care îţi este numele cel mic ?

— Liba.

— Libuşca, spuse el moale, de acum înainte numai tu îmi vei citi din Gorki. îmi place glasul tău.

Am stabilit o oră precisă pentru lectură, apoi a intrat tovarăşul acela cu gîlul lung şi eu am plecat. Mi se întîm- plase pentru prima oară în viaţă ca visul pe care mi-l făurisem singură să întreacă realitatea.

A venit, în sfîrşit, şi acea după-amiază de sîmbătă cînd am intrai în redacţie pentru prima oară ca lectoră recunoscută. Mă aştepta, bărbierit şi tuns proaspăt, şi mi-a ieşit înainte cu pasul lui greoi, l-am citit povestirea : „Cum s-a născut un om“ *. Cu siguranţă că şi tu o ştii, unchiule ! A ascultat-o ca un copil şi aproape că nu respira, atît de concentrat era. Uneori îl podideau lacrimile de emoţie şi mă ruga să-i repet un pasaj sau altul.

* Vezi M. Gorki, „Opere“, voi. XI (n. red.).

Deodată, cînd glasul începu să-mi tremure, el se ridică brusc. M-am ridicat şi eu. A vtnit spre mine şi m-a luat de umeri. Mi-am aşezat capul pe pieptul lui şi atunci m-a mîngîiat j)e păr. Nu mă gîndeam de loc că poate e prea mult pentru prima dată. Aveam sentimentul că altfel nici nu putea să se întîmple şi a trebuit săi mă stăpînesc grozav ca săi nu izbucnesc în plîns.

Ne-am aşezat din nou pe locurile noastre si eu i-arn citit mai departe povestirea aceea a lui Gorki. Şi, în acest timp, ne ţineam de mînăi. în uşă apăru deodată omul acela cu gîtul lung. Era oare prietenul lui cel mai apropiat, confidentul, paznicul sau elevul lui ?

Intră grăbit şi se duse spre colţul camerei, aşezîndu-se la măsuţa lui. Mi s-a păirut că Aleş l-a recunoscut deîn- dată, după mers, fiindcă nu i-a acordat nici o atenţie. Am sfîrşit de citit cu acelaşi glas şi totuşi altfel. Farmecul se risipise şi aşa, deodată, mi-a trecut prin cap gîndul că nu procedasem corect şi că, probabil, omul acela care ne păzea avea dreptate.

Dar la plecare, Aleşm-a invitat, tot atît de

firesc şi de binevoitor, să vin dinnou. Şi era de faţă, şi omul acela care auzea totul. Ne-am înţeles cînd trebuie săi vin. Şi aşa se înihnpla că de cîte ori intram la Aleş, confidentul lui fie că era la locul său, fie că venea puţin mai tîrziu, dai sosea totdeauna la timpul potrivit.

De cîtva timp Aleş aplecat acasă la familia lui, undeva în Polabia. Nu ştiu dece a plecat. De atunci însă nu am linişte. încerc să-mi procur tot ce a apărut de Nikolae Ostrovski. Şi acest scriitor a fost orb.

într-o carte de amintiri despre Ostrovski se află o menţiune referitoare la prietena lui şi un extras dintr-o scrisoare a ei. Scrie acolo că în momentul în care l-a pierdut pe Kolea al ei, totul şi-a pierdut sensul pentru ea. Pînă atunci însă putuse săi stea ore întregi să-i citească, sau să-l asculte şi să discute cu el despre politică şi artă, despre, cărţi şi tablouri. Şi nu obosea niciodată. Aş dori ca Aleş să aibă aceeaşi energic şi forţă morală ca şi acest scriitor. Şi mai ales doresc ca legătura mea cu Aleş să fie asemănătoare.

218

Dar de ce îţi destăinuiesc ţie toate aceste lucruri ? Doream ca prin scrisoarea aceasta să-fi 'prezint un om nou, dar iată că mă amestec şi pe mine în ea ! Asta din prea mult zel, ca să-ţi povestesc tot, să nu las nimic la o parte, ca să-l vezi întreg aşa cum îl văd eu. Mi se pare, unchiule, că ţi-am spus o mulţime de lucruri inutile şi că principalul l-am lăsat la o parte. Aleş are atîtea calităţi. Am aflat lucrul acesta de la altcineva. Merită denumirea de om al viitorului. Dacă îl vei alege pe el, alunei am să-ţi povestesc totul.

Uite, cit de mult am scris ! Nici mamei nu i-aş fi spus totul. Dar prin scrisoarea mea voiam să-ţi furnizez material pentru cunoaşterea unui om nou.

Liba“

27 NOIEMBRIE

Liba a lovit în planurile mele ca un trăsnet într-un raft cu cărţi. Poftim, un erou orb ! Poate că n-ar fi rău ! Interesul meu pentru nava cosmică, cu Petia şi cu Domi- nîk Erban, a început

deodată să pălească. în locul ei a apărut un om orb. îmi fac notiţe. în primul rînd trebuie să vorbesc cu Liba. Scrie că Aleş al ei mai are şi alte calităţi care fac din el un om al pământului făgăduinţa.

30 NOIEMBRIE

Liba n-a mai venit pe la noi, parcă s-ar ruşina de mărturisirea ce mi-a făcut-o. în locul ei a venit însă o altă scrisoare :

„Dragă unchiule,

Trebuie să şterg din amintirea mea pe omul acela ! M-a dezamăgit îngrozitor! Am terminat cu el brusc şi defi-

219

nitw. Nu-mi pare rău de nimic. Dar tu, unchiule, poate că-l mai poţi folosi ! îţi descriu mai departe totul, păs- trînd pînă şi ordinea în care s-au succedat întâmplările.

Întrebînd la redacţie, am aflat că se întorsese, l-am telefonat imediat şi el, arălîndu-se bine dispus, m-xz poftit pentru ora cinci după-amiază. Cînd am intrat în birou, m-am bucurat că scaunul din colţ era gol. Aleş era atît de drăguţ cum nu fusese niciodată. Poate că răcise pe drum, în tren, fiindcă tuşea un pic. Vorbea fără rost, adică batea cimpii. Ba mă lua de mîini, ba se ducea spre dulap, ba se întorcea şi iarăşi îmi povestea cît de frumoase sînt nopţile l-a ei în Polabia, cînd foşneşte vintul în ierburile necosite. Apoi, după ce m-a rugat, i-am citit scrisorile primite de la prietenii săi, pe care de ani de zile nu
i le citise nimeni. Şi iarăşi ne-am aşezat alături ţimndu-ne de mină. Şi ne simţeam bine, n-aveam nevoie de cuvinte pentru a ne exprima sentimentele. Orice cuvînt n-ar fi făcut decît să strice această bucurie adrncă pe care o trăim.

Şi, pe neaşteptate, el deschise un dulap, pipăi pe raft şi îmi puse în faţă o bucată de slănină, înfăşurată într-o hîrtie. Scoase din buzunar un briceag şi tăie cîieva felii subţiri care mai păstrau un strat gros de boia de ardei, îmi oferi să gust şi apoi mîncă şi el. Eu am luat o feliuţă şi apoi încă una. De undeva din buzunar pescui şi o bucată de piine şi o împărţi frăţeşte cu mine. Pe urma îm- pachetă cu grijă slănina şi o puse la loc în dulap.

Şedeam foarte aproape unul de altul cînd, deodată, intră în cameră o fată necunoscută, purtînd o sacoşă în mînă. Aruncă o privire pe masă, unde rămăseseră urme de la ospăţul nostru — cîteva firimituri şi o bucată de hîrtie de împachetat unsă cu grăsime.

Se duse drept la dulap şi îl deschise. Aleş agăţase haina mea peste paltonul lui şi ea văzînd-o rămase o clipă nedumerită. Apoi se ridică pe vîrfurile picioarelor (era cam mărunţică), luă din raftul de sus slănina şi o îndesă repede în sacoşa ei.

— Să încălzesc raţa pentru cină sau să fac o omletă cu slănină ? întrebă ea cu un glas fwlărit.

Aleş se gîndi o clipă.

— Mai bine răiţuşca ! spuse el cu aiîta lăcomie, încît se vedea cit cîntărise în sinea lui ambele posibilităţi pînă să aleagă.

Fata se purta ca şi cînd nu m-ar fi văzut. Curaţi toate resturile ce mai rămăseseră în dulap. Pentru statura ei mică avea gesturi destul de energice. Cînd a plecat însă, am observat pe obrajii ei o expresie de suferinţă. In clipa aceea chipul frumos i se urîţi. Mă impresiona însă prin colţurile gurii care intr-adevăr aveau o expresie dureroasă.

— Cine e ? am întrebat cu glasul sugrumat. Cineva de la dumneata din Polabia ?

— Da’ de unde ! Asta e Anicica, fata din redacţie ! răspunse el cu un ton firesc şi indiferent.

Mi se părea că Aleş s-a prăbuşit în faţa ochilor mei sau şi mai rău. Am aşteptat săi înceapă să-mi dea vreo’ explicaţie. dar el nici nu se gîndea. Eu nu eram în stare, să-i pun alte, întrebări. Nici nu ştiu cum am izbutit săi citesc pînă la sfîrşit una din scrisorile acelea primite de la prietenii săi. Parcă aveam un glas străin. El însă se purta ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Cînd a vtoiib timpul să ne despărţim căută să mă mai reţină cu drăgălăi-% şenie. Zicea că nu trebuie să mă, grăibesc, dar tot ce-mi spunea avea acum o altă rezonanţă.

Se învîrtea ca un urs neîndemînatic între dulap şi mine. Dar părea cu desăvîrşire liniştit, ca şi cum chestiunea aceea cu Anicica nu-l privea, ca şi cum întunericul din ochii lui purta toată vina.

De fapt, cu ce se făicuse el vinovat ? îmi promisese oare ceva ? Mergînd încet şi singură, pe stradă, m-am gîndit că eu însămi procedasem nechibzuit. Mă, simţeam rău, întocmai ca atunci cînd după o operaţie încetează efectul injecţiilor. Eram cuprinsă de o linişte apatică şi simţeam că a venit sfîrşitul. Numai că era peste puterile mele să mă, împac cu acest gînd.

Şi totuşi, unchiule, s-a sfîrşit ! Nu ştiu de ce îţi mărturisesc ţie

toate astea. Reţine doar ceea ce te interesează. Nu spun că l-am căutat anume pentru tine, aş minţi. Şi cu toate a^tea, deşi m-a îndurerat atîta, cred că dacă ar fi fost destinat de tine să trăiască în viitor, ar fi putui.... De altfel, cu ce drept îl judec eu ?

3 DECEMBRIE

— Hai spune, am rugat-o eu pe Liba. Aminteşte-ţi tot ce ştii despre el ! Nu-ţi cer să-mi povesteşti, ci mai degrabă să-mi zugrăveşti unele particularităţi ale sale. Natural, numai acelea care, îl înfrumuseţează.

Liba reflectă.

— Are atîtea trăsături pozitive, şi totuşi părţile lui, negative mi se par uneori mai puternice. Dacă nu-ţi convine ceea ce-ţi povestesc, întrerupe-mă şi cu îmi voi aminti de alte lucruri.

— Iîai, aminteşie-ţi !

— E nespus de răbdător pentru un redactor. Oricine ar fi autorul unui articol, îşi face timp să i-l citească imediat. Şi chiar dacă e un autor cunoscut îi spune părerea, cinstit şi pe faţă. îi sfătuieşte şi îi încurajează pe începători ! Caută în fiecare o seînteie de talent şi chiar şi pe cei •mai slabi încearcă să-i înflăcăreze.

Altceva.

— Luptă împotriva vorbăriei, în discuţii caută să atingă miezul problemei şi totdeauna îşi formulează ideea limpede şi pe înţelesul tuturor.

— Bine, mai departe !

— Cînd aude că i se blrfeşte vreun coleg îl apără, îi scuză în faţa altora defectele. Dar între patru ochi nu-l iartă.

— Admirabil! Conimuă ! Cum se poartă în afara redacţiei ?

— Nu-i pasă de loc ce crede cutare sau cutare persoană despre el. Uneori se poartă ca un copil. Păşeşte cu siguranţă şi umblă fără însoţitor pipăind drumul.

— Interesant, dar de calităţile astea nu am nevoie.

— Conduce un cerc muncitoresc care poartă numele lui Fucik. Cunoaşte pe dinafară aproape toate cărţile acestuia şi repetă din ele pasaje întregi. Nu-i plac însă oamenii care îşi manifestă admiraţia faţă de forţa şi curajul său. Aceştia îi amintesc prin ce se deosebeşte el de ei. Iubeşte pe toţi oamenii care se poartă cu el ca şi cînd n-ar fi orb. îi place să danseze. Despre activitatea lui de înotător vorbeşte numai în treacăt. Iarna îi place să patineze.

— Asta ar fi ceva...
— îşi schimbă des lectorii alegindu-şi mereu alţii noi. îi recunoaşte pe oamenii care fac această muncă din plăcere, fiindcă au inimă bună, şi pe cei care îşi iau această sarcină din anumite motive personale.
— încă nu e ceea ce vreau cu.
— într-o sîmbătăi, după terminarea programului, cînd pleca din redacţie spre casă, a întîlnit pe sală femeile de serviciu adunate pentru curăţenie şi le-a ajutat săi frece scîndurile. Astfel şi-a cîştigat simpatia lor. Mereu îi înfundă buzunarele cu dulciuri, fără ca el să observe.
— Liba, exagerezi.
— Odată, în timpul unui concediu, prietenii îl consideraseră dispărut. L-au găsit la Berounha, unde făcea pe podarul. De atunci a apărut şi legenda despre podarul orb.
— IÂubuşca, pune mina pe inimă.
— Chita frumos la pian. Ar fi putut să devină un virtuos, însă n-a vrut. în felul acesta legătura lui cu oamenii ar fi fost de la distanţă,, şi el dorea tocmai i:n contact direct cu ei. Nu-i plac aplauzele, ele îi amintesc de trufia omenească,.
— Continuă, asta este ceea ce îmi trebuie !
— Acoloundee veselie, se simtebine. El însuşi încearcă să provoace veselia. Cînd rid,spuneel, proştilor li se iartă prostia, iar celormlndri mîndria. Se spune că în rîs toţi sînt egali ca şi în cîntec.
— Bine, Liba !
— Improvizează, la pian. Aspus că dacă ar vedea Soarele, ar scrie despre el o simfonie cum n-amaiauzit lumea.
— Şi asta mi-o notez. Mai ştii ceva ?
Liba tăcu. Luminile din ochi îi pădiră.
— Toateasteanu-ţi sînt de ajuns ?
Se purtaca şicum ar mai fi ştiut multe, dar eu ghi cisem că ceea ce-mi spusese era tot ce ştia. Pe neaşteptate spuse :
— Unchiule, să-ţi mai spun o noutate !
— Spune i
— Ştii că Joza s-a cuminţit ? Şi-a găsit de lucru ca salariat permanent !

Am sărit surprins.
— Asta înseamnă că între voi neînţelegerile s-au sfor* şit ?
Liba strlmbă din nas :
— Să nu-l deochem.
Şi începu să vorbească despre inima lui bună pe cart e în stare să şi-o dăruiască îndată oricui.
— Ştie că-mi plac florile. De mi-ar cumpăra o floricică, îmi zic eu. Dar el îmi aduce buchete întregi sau flori cu ghivece cu tot.
— Vezi ce fel de om sînt, spusei eu plesnindu-mă cu palma peste frunte. Am uitat cu desăvîrsire de această r.alitate a lui Frania al meu ! Şi totuşi numai despre asta s-ar fi putut scrie o povestire întreagă !
— Despre risipa oamenilor din viitor ? se miră Libuşca.
— Despre generozitatea lor. Nu va mai exista risipă, dacă toţi oamenii vor fi generoşi î
— înţeleg! Vrei să spui că vor fi de toate din belşug ? în cazul acesta darurile îşi vor pierde semnificaţia. Cum să mă mai bucure un dar cînd pot avea tot ce-mi doreşte inima ?
— Mai mult decît astăzi! Va veni timpul, spune
Gorhi, cînd oamenii se vor bucura unul de altul, cînd vor radia lumină ca stelele. Pe Pămînt vor umbla oameni liberi, cu inimi deschise. Sufletele lor vor fi purificate şi pline de îngăduinţă. Viaţa va deveni pentru toţi fericită pentru că totul va fi pus în slujba omului... Cam aşa spune Gorhi! Eu adaug doar atît : nu vor mai
exista lucruri care să nu poată fi dăruite de unul altuia pentru a-i face o bucurie. Va fi epoca darurilor.
— Şi eu îţi spun că darurile nu vor mai avea preţ.
— Nici chiar atunci cînd un om dăruieşte altuia un lucru pe care acesta şi l-a dorit mai mult decît orice ?
Chiar dacă va fi puţin, preţui lui va fi preţul dragostei şi al bucuriei izvorîte din dragoste.
— Ah, unchiule, acum înţeleg ! Aşază-te şi scrie o asemenea poveste despre generozitate şi despre daruri.
— Aleş ăsîa e orb din naştere ?
— Nu. Şi-a pierdut vederea într-un lagăr de concentrare. Dar de ce întrebi ?
— Am nevoie de un orb din naştere. în povestirea mea se va naşte un copil orb. Stai, vreau să notez ceva !
— Aha, a sosit muza. atunci eu plec.

— Dar tu eşti sora ci, Libuşca !
16 DECEMBRIE
Aseară a năvălit la mine în birou cu o ,,idee extra- or dinar r “.
— Unchiule, scrie despre cărucioare !
— Ce fel de cărucioare ? strigai eu uimit.
— Cărucioare de copii.
începu pe nerăsuflate să-mi spună cum vor arăta cărucioarele de copii peste o sută de ani. Am lăsat-o să povestească şi m-am distrat pe socoteala imaginaţiei ei pur feminine..
După ea fiecare cărucior va fi unic, creat printr-o colaborare dintre constructor şi artist. Copilul va trăi în cl mult mai comod decît la sinul mamei sale. Temperatura prescrisă, ac/r condiţionat, un soare mai mic dacă cel mare e ascuns sub nori, un automat pentru schimbarea scutecelor, toate acestea, spunea Liba, vor împiedica pe copii să plîngă şi le va asigura un somn adinc. Moştenitorii viitoarei lumi nu vor mai avea nimic de suferii.
—   Ascidtă, Liuba, i-am spus eu privind-o cercetător în ochi. Ai de ghid să te măriţi ?
Mi s-a părut că s-a îmbujorat.

— Şi dacă ar fi aşa ?... zise ea sculurîndu-şi capul. Oare nu sînt majoră ? Dar cc (i-a venit ? Cum de ţi-a trecut prin tninte o asemenea idee.
Am rîs.
— Din întimplare, Libusca ! Din simplă înlîmplare !
Şi acum refac toiul. Ser iu... un alt început în care preamăresc generozitatea oamenilor viitori si. cărucioarele de copii. Dar în privinţa acelor vehicule descrise de Liba sînt în mare încurcătură. La început ideea mi s-a părut nebunească şi totuşi n-am alungat-o. Numai că nu ştiu dacă n-a fost totuşi o clipă de slăbiciune cînd am cedat glasului unei sirene !

DE LA LEAGĂN LA SIMFONIE

Orbitoare in razele soarelui de vară, aleea de cărucioare se întindea de-a lungul lacului. Este cea de-a doua alee de statui şi de grupuri statuare cu aspecte din viaţa pruncilor. Statuile vorbesc în limbajul lor despre primii paşi, despre întinderea mînuţelor în întâmpinarea mamei, despre ritualul hrănirii, despre strîmbarea buzi- soareîor cînd micuţii se pornesc pe

plîns. Statuile sînt înconjurate cu tufe de dalii înflorite.

Pe aici se plimbă mamele cu pruncii lor. Femeile arată atât de proaspete şi tinere. Ai zice că sînt surioarele acestor prunci, surioare mai mari cărora li s-a îngăduit să-şi plimbe frăţiorii.

Unele merg vesele, cu pasul uşor ca şi cînd le-ar veni să danseze. Altele sînt demne, căci nu există mîndrie mai mare pentru o mamă decît să aibă un cărucior în care să doarmă un pui de om a cărui viaţă a început ca o minune.

— Nu te-am mai văzut pe aici, spuse o mamă roşcovană, care plimba trei gemeni într-un cărucior larg, unei tinere cu parul brun care avea un cărucior cu un singur copil. Eu sînt liana.

— Pe mine mă cheamă Lenka î se recomanda bruneta. Vin aici abia pentru a treia oară, spuse ea, dar îţi şi cunosc căruciorul. Cine nu-1 cunoaşte ! Ieri cînd am trecut pe lîngă dumneata m-am uitat în el, dar n-am văzut; nimic.

— Păi să ţi-i prezint !

liana înclină spre pămînt partea din faţă a căruciorului şi spatele acestuia se ridică. Copiii din fundul lui stăteau acum culcaţi într-un plan oblic

— Asta e Ilanicica. Cea din mijloc* se numeşte Jana şi cea de-a treia e Anicica.

— Şi după ce le recunoşti ? se miră Lenka. Eu nu reuşesc să le deosebesc.

— Le recunosc şi pe întuneric ! Nu seamănă de loc una cu alta ! Numai ochii le sînt la toate albaştri.

— Ca şi ai dumitale.

— în familia noastră toţi au ochi albaştri, spuse rî- zînd roşcovana. Aş vrea să dăruiesc familiei şi o altă culoare, dar nu sînt în stare.

— Nu-i tîrziu ! o consolă Lenka. Parcă văd că o să ai şi o fată cu ochi negri. Să-ţi dau adresa doctorului Magner. Cheamă-1, o sfătui Lenka. Face experienţe cu pigmenţi. Mamele îngrijite de el dau noilor născuţi culoarea ochilor şi a părului pe care o doresc ele.

— îl cunosc, zîmbi Hana. Anul trecut am fost cu soţul meu la Eupatoria. Clima de acolo face minuni. Poate de aceea am şi născut trei deodată, rîse ea cu glasul ca un clopoţel.

— Şi cu munca cum merge ? întrebă Lenka iarăşi, fiindcă era

politicos să întrebi despre muncă.

— Lucrez la uzinele „Galata“ — două ore pe zi. Sînt ajutor de grădinar în seră. Am în grijă palmierii şi florile din hol, şi aşez vazele şi ghivecele pe unde se poate. Acolo toţi mă tachinează şi-mi spun ,,doamna vază“, însă eu rîd !

— Dar soţul dumitale ?

— A, el e sportiv, boxer ! Dar dumneata cu ce te ocupi ?

- Mulţumesc, nu pot să mă plîng. Am de lucru pînă peste cap ! Dimineţile sînt administratoarea terenurilor de tenis de la Lunca Trandafirie, iar după-amiezile urmez seminarul de biologie. De două ori pe săptămînă mi-am planificat însă această plimbare cu micuţul meu. la priveşte-1 !

Un cărucior electric se apropia sunînd din claxon. De departe strălucea alb ca zăpada fără nici o pată. în spatele autocăruciorului şedea comod o mamă cu înfăţişare de sportivă. Forma pretenţioasă de săgeată, a cărucio

228

rului care amintea de o rachetă, era o combinaţie puţin cam îndrăzneaţă pentru un cuibuşor de copil.

încă un acord de claxon şi căruciorul se opri chiar în faţa noilor prietene. Amîndouă îl priveau cu uimire.

— Ce grozav e ! striga Lenka cu o falsă înflăcărare.

— Dumneata l-ai imaginat, draga mea ? întrebă liana căutînd în sinea ei argumentele care ar putea să scuze o asemenea idee trăsnită.

— Original Riviera ! spuse necunoscuta mirîndu-se că ele încă nu ştiu. Mă duc acolo în fiecare iarnă cu soţul meu. Se trăieşte nespus de bine !

Şi începu să ciripească despre actriţele de cinema, despre virtuoşii tenori şi dirijori care strălucesc acolo pe cerul sezonului balnear.

Amîndouă prietenele dădeau tăcute din cap. în clipa aceea se aprinse o luminiţă roşie în curiosul cărucior. Era semnalul că s-a sculat copilul. în acelaşi timp se auzi un joc de clopoţei. Perdelele se traseră singure în lături şi doamna Hana privi înăuntru. în semiobscuritatea căruciorului apăru, dintre pernele cu dantelă, un că- puşor, ca o lună plină, roşie, cu năsucul rotund ca o bilă. Doi pumnişori se agitau în faţa jocului de lumini colorate.

Proprietara căruciorului ridică capacul printr-o simpla apăsare

de buton, expunîndu-şi comoara uimirii celorlalte două mame. Prietenele îşi manifestară admiraţia faţă de micuţ şi aşteptau acum ca şi moştenitorilor lor să li se acorde oarecare atenţie. Dar această mamă nu vedea mai departe de marginea propriului ei cărucior.

— Mi-aduc aminte, începu ea sa povestească, că anul trecut în toamnă, cînd am ajuns la Nissa, tocmai avea loc un concurs pentru cel mai frumos cărucior. E timpul să se organizeze şi aici la noi ceva de genul ăsta. Să fie premiat cel mai frumos şi cel mai comod cărucior, care sa întrunească şi frumuseţea si confortul pentru copil...

— Desigur, are dreptate ! De ce să mai amînăm ? spuse rîzînd doamna Hana prietenei sale Lenka. Votăm acum, pe loc ! Eu propun premiul întîi acestei nemaiîntâlnite creaţii ! şi arătă cu degetul spre căruciorul luxos.

— Şi eu votez tot pentru el ! Propun să-i fie acordat premiul întîi ! strigă zîmbind Lenka, pentru a-i face o bucurie noii sale cunoştinţe.

Copilaşul însă începu să scîncească. Nu-i ajutau nici clopoţeii, nici luminile. Nu-i era nici foame, nici sete, ci dorea altceva, ceva ce numai mama lui putea ghici.

Vrînd-nevrînd, ea trebui sa coboare de pe scaunul aflat la spatele căruciorului. în timp ce scutecele se schimbau automat, celelalte două mame o părăsiră repede. 0 porniră spre creşă. Cupola trandafirie a frumoasei construcţii seînteia la capătul aleiei ca luceafărul de seară.

— Prostia omenească n-a murit încă ! se plînse liana cu gîndul la necunoscută. Iar Lenka adăuga :

— Există un sanatoriu în care se pot lecui toate bolile, şi mîndria, şi egoismul, şi minciuna, şi lenea, dar prostia... cred că se vindecă greu...

Se traseră puţin într-o parte ; pe drumul din faţa lor se apropia un cărucior vestit în anul acela, purta în el cinci gemeni, cinci muguri adormiţi, îmbrăcaţi în bleu şi roz. în spatele căruciorului se afla mama cu ,,Ordinul de diamant al maternităţii“ pe piept. îşi mîna căruciorul uriaş ca pe un altar aşezat pe roate. Celelalte mame se opreau în faţa ei şi îşi fluturau batistele în semn de salut. Toate o întîmpinau cu simpatie şi admiraţie.

Cînd cele două mame ajunseră în dreptul porţii frumosului

palat, liana se opri brusc şi arata spre o fereastră deschisă a creşei, prin care fluturau în afară perdelele de muselină cu care se juca vîntul.

Fereastra era oarecum acoperită de bolta ciorchinilor violeţi de glicine. Dar ceea ce atrăsese atenţia lianei era o tînară femeie îmbrăcată în negru, care privea lacomă ori de cîte ori vîntul ridica colţul perdelei fluturînde. Cînd perdeaua cădea, femeia se aşeza, parcă alunecînd, pe o bancă.

— Ciudat, spuse liana. O vad de mai multe zile. Totdeauna o găsesc aici privind înăuntru sau aşezîndu-se. Arată atît de trist.

— Pesemne că i s-a întîmplat ceva. Poate că i-o fi murit copilul.

— Cred ea n-o fi chiar aşa. Ilai sa mergem la ea ! spuse Hana. Aş vrea sa o consolez, daoă mi-o sta în putinţă.

Cînd s-au apropiat de ea, tivul de jos al uneia dintre perdelele tocmai se ridică în vînt şi femeia, înălţată pe vîrfuri, privea înăuntru. Cînd auzi paşi în spatele ei, se întoarse, speriată.

— Căutaţi pe cineva aici ? îi zîmbi Hana binevoitor. Sau poate vreţi să chemaţi pe cineva ? ! Eu tocmai mă duc într-acolo.

— Nu, mulţumesc, nu caut pe nimeni ! răspunse ne-cunoscuta. Mă uit şi eu aşa...

Avea un chip bronzat, energic, pe care nu se vedea nici urmă de tristeţe. Poate că jalea stătea ascunsă undeva în adîncul privirii ei care era atît de severa ; poate că de aceea nu se simţea cîtuşi de puţin obligată să răspundă zîmbetului amabil al lianei.

Părul negru îi era în neorînduiala, ceea ce făcea să pară mult mai bătrînă. Nu-i stătea bine aşa. Dar se vedea că nu-i pasă cum arata. Şi indiferenţa aceasta era poate singurul lucru care dovedea o oarecare deprimare.

— De ce numergiînăuntru ? întrebă liana, Ilai cu noi!

— Eu... Nupot ! spuse necunoscuta.

— De ce nu poţi ? Toate mamele au dreptul !

— Eu nu sînt mamă.

Hana se sperie de prostia pe care o spusese. Se temu să n-o fi jignit cumva pe această necunoscută.

— Am vrut să vă spun ca acolo se pot duce toate femeile. Orice femeie va deveni mamă dacă nu este încă.

— în afară de mine. Eu nu sînt şi nici nu voi deveni.

,,1-am spus numai prostii[4]'", gîndi Hana, după ce-i trecu prima surpriză. Ştia că se făcuse vinovată din cauza curiozităţii

ei zeloase. Prietena ei o privea şi ea cu reproş. Dar necunoscuta nu părea să fie în încurcătură,

— Eu n-am copii şi nu voi avea niciodată, continua ea, ca şi cum s-ar fi amuzat pe seama soartei ei triste.

— Şi de ce să nu ai ? începu din nou Hana cu naivitate. Ea nu cunoştea nici un caz în care o femeie sa nu poată deveni mamă, dacă doreşte.

231

— întreabă pietrele de ee nu au. Eu sînt întocmai ca o piatră.

— Am să-ţi dau un sfat, draga mea, se amestecă în vorbă si Lenka. îi plăcea grozav să dea sfaturi oamenilor si acum nu putea sa piardă un asemenea prilej. Există un sanatoriu în Krconosi, spuse ea, unde şi pietrele nasc! E vorba de institutul doctorului Ciulkov.

— Mulţumesc de sfat, dar pentru mine nu mai există vreo posibilitate de ajutor.

Şi în timp ce vorbea privireaei era atrasade căruciorul larg al lianei. Mereu se uita spre el, apoi îşi întorcea privirea ca şi cum i-ar fi fost teamă de ceva. Doamna liana înţelese că necunoscuta ar vrea. să-i vadă fetiţele. Apropie căruciorul şi o lăsă să privească înăuntru. Ea nu văzu privirea plină de reproş a prietenei sale, privire care voia să spună că nu procedează bine aşa.

— Trei ! striga necunoscuta. Trei deodată ! în glasul ei era entuziasm şi invidie, uimire şi durere.

îşi înfrînse însă repede tulburarea şi spuse liniştit :

— Ce fericire !

Hana îşi dădu seama brusc de cumplita nedreptate a soartei. Privea căruciorul copiilor sai plini de sănătate şi alături de el vedea pe aceasta femeie care nu are şi nu va avea niciodată copii. Inima i se strînse de milă. Şi deodată îi trecu prin minte un gînd :

— Ştii ce, draga mea ? Alegeţi o frunză din acest trifoi !

Femeia se uită la ea fără să înţeleagă.

— De ce faci astfel de glume ?

— Dar eu nu glumesc.

— Cum ? Ai putea ?...

— Alege ! îi oferi liana cu insistenţă. Alege cît timp sînt hotărîtă... Şi deodatăse îmbujora : Poate că dumneata socoteşti cănu sînt destul de

frumoase saunu-ţi
plac ochii albaştri ?
Acum nu mai putea fi nici o îndoială.
— Dă-mi-o pe oricare, spuse
ea simplu, şiîi voi fi
o mamă bună.
232
— Asta e Hanicica, asta e Janicica şi asta Anicica, le arată liana cu degetul.

— Şi totuşi... Necunoscuta ezită iarăşi. Daca...

— Alege o dată ! strigă Hana cu vocea aproape aspră. Hai, că nu mă uit. Eu însămi n-aş putea să ţi-o aleg. Fiecare dintre ele e a mea !

Femeia se aruncă asupra căruciorului şi mîinile pe care le întinsese după cel mai apropiat copil începură să-i tremure. Şi iarăşi se opri.

— Nu mă uit ! Repede ! strigă, cu o voce înăbuşită, mama celor trei gemene. Alege o dată !

Părea că glasul ei ascunde o mare durere. Lenka intui starea ei sufletească, se oprise şi o strînse cu tărie în braţe. Necunoscuta însă nu vedea şi nu auzea nimic. O luă pe cea mai apropiată dintre copile. 0 ridică, o sărută din zbor, aşa cum poţi săruta numai un copil care doarme. Era în gestul ei atîta siguranţă, îneît părea că-1 face în fiecare zi. Ca şi cum s-ar fi speriat că darnica şi generoasa mamă s-ar putea răzgîndi în ultima clipă, o luă la fugă cu prada în braţe. Dar Hana o ajunse din cîţiva paşi, îi smulse copilul din braţe şi îl strînse tare la piept.

Necunoscuta păli, lăsă capul în jos fără sa scoată o vorbă şi se supuse.

Lenka, care pînă acum privise cu un surîs amabil, se departă mîniată de prietena ei. Pentru a se stăpîni îşi plecă ochii privind în semiîntunericul plăcut al căruciorului unde se găsea copilaşul ei. După o clipă însă Hana întinse necunoscutei copilul şi i-1 predă ca pe un lucru sfînt.

— Trebuia totuşi să-mi iau şi eu rămas bun de la ea. O cheamă ca şi pe mine. Ai luat-o tocmai pe Hanicica. Spune-i aşa, dacă-ţi place numele. Şi mîine ne vom în- tîlni din nou pe această alee...

— îţi promit sigur că vin, tot atît de sigur cum mă numesc

Bedrişka !

Noua mamă fugi acasă cu comoara ei. La picioarele statuii de marmură a maternităţii Lenka o îmbrăţişă şi o sărută pe Hana.

— Draga, bună, generoasă ! Care alta ar fi putut s-o facă ! Şi eu, proasta, eram gata să cred...

în creşă toată lumea aflase desprencmaiîntîlnita în-tîmplare. Infirmierele, doctorii şi mamele o înconjurară pe darnica Uanaşi o îmbrăţişarăpe ea şipe cei doi prunci care îi mai rămaseră în cărucior.

A doua zi la ora stabilita, liana se uita nerăbdătoare după căruciorul care trebuia să-l poarte pe copilul ei. Desigur, acum nu mai era copilul ei,Iîanicica avea o nouă mamă. Nu, Hana nu regreta fapta ei ! Chiar dacă acum îşi dădea seama cil Iîanicica fusese copilul ei preferat. Abia acum simţea că dintrecele treigemene pe Jlanicica... o iubise cel mai mult.

Mereu se gîndeşte la ea, la gîndăcclul ei cu ochi al baştri, cea mai frumoasă dintre toţi copiii de sub soare ! Dar cît de mare trebuie să fi fost bucuria femeii care nu putea să aibă copii ! Ce fericirepentru eacă primise un asemenea dar ! Cum alerga cu fetiţa acasă !

De data aceasta ea făcuse unei femei cel mai mare dar posibil. liana dăruia întotdeauna cu nespus de multă plăcere. Era fericită cînd putea să dăruiască ceva cuiva, chiar dacă acel ceva nu era decît un fleac, o prostie, o floare sau un vas mic, o cărticică de versuri care îi plăcea în mod deosebit sau o broderie pe care o cususe ea însăşi.

Bucuria celor care dăruiesc e adeseori mai mare decît a celor care primesc darul şi de multe ori e mai greu sa primeşti un dar, decît să-l oferi. Era de ajuns ca sa-i admire cineva ceva, să-i placă ceva. să ia în mînă ceva care se afla undeva în apartamentul ei sau numai să se uite la un lucru, că acesta îi şi aparţinea. Soţul ei, maestru la box, aducea deseori acasă cupe de cristal şi alte lucru- soare minunate lucrate din materiale preţioase, trofee din turneele lui victorioase prin lume. liana, în generozitatea ei, pusese mîna de multe ori pînă şi pe aceste comori ale soţului ei, folosindu-Ie ca daruri. Cunoscutul sportiv bănui repede unde dispăreau acele nepreţuite statuete şi cupe;

el

cunoştea pasiunea soţiei sale, însă iubea eu atît mai mult sunetul ei plăsmuit clin cel mai preţios material deeît acele lucruşoare.

— Dăruieşte clin toate, îi spunea el. Din toate cîte sînt adunate în jurul tău. Dăruieşte covorul, sau lustra, sau bufetul din bucătărie dacă simţi că cineva le doreşte. Numai să-ţi facă ţie plăcere ! Dar de trofee, te rog din suflet, nu te atinge căci numai cu le cunosc preţul !

Aşa i-a spus. Dăruieşte din toate, orice obiect ar fi. Şi acum o mustra conştiinţa. A dăruit-o pe Ilanicica. Ce-o să zică soţul ei, Olda, cînd se va întoarce de la Amsterdam ? El e bunătatea întruchipată, dar cu siguranţă că nu s-a gîndit niciodată că ea o să dăruiască şi pe unul din propriii lor copii... Nu, nu va mai face aşa ceva ! îi va cerc iertare lui Olda şi el va recunoaşte că ta s-a înduioşat, într-adevăr, peste măsură de acea femeie tristă care nu putea să aibă copii. Şi poate (e atît de uituc), poate va trece şi aceasta faptă cu vederea, poate că nu va observa, cînd se va uita în pătuc, că e cu una mai puţin... şi nici nu-şi va aminti cîte au fost...

îi părea din ce în ce mai rău după Ilanicica. Se uita nerăbdătoare în jur să vadă dacă printre mamele care treceau nu e şi bruneta aceea care primise în dar pe fetiţa ei. Dar zadarnic cerceta, zadarnic se plimba cu căruciorul încoace şi încolo... Pe liana o podidiră lacrimile.

Se aşeză mai la o parte şi lăsă să defileze în jurul ei ioate mamele, toate cărucioarele. Şi totuşi mi-a făgăduit, îşi spuse ea. Poate se teme că mi-aş cere copilul înapoi ? Cum se poate teme cînd i l-am dăruit definitiv ? Oare am cerut eu vreodată ceva înapoi ? Unde e Ilanicica acum ? Dacă plînge şi n-o aude nimeni ? Dacă i-e foame ? Dacă i-e frig sau prea cald ? Dacă s-a dezvelit ?

liana se uita cu jale în căruciorul ei unde se făcuse acuma atîta loc. Ania şi Jana se răsfăţau acum, aveau spăl iu din belşug. Şi oare ce fel de om o fi femeia aceea căreia i-am dăruit ce aveam mai scump pe lume ? Nici n-o cunosc cel puţin ! Ce se întâmplă dacă am să descopăr că are un caracter care nu merită încrederea mea ? Dacă a abuzat de generozitatea mea ?

liana se ruşina deodată. Cum se poate să gîndesc ceva rău despre ea cînd nici nu o cunosc ? Ara dreptul să mă îndoiesc de vreun om ? Oare pînă acum m-a dezamăgit cineva sau m-a minţit ? Nu-mi amintesc ! Cred în om şi dacă m-am îndoit fie şi pentru o clipă înseamnă că eu însămi sînt un om rău şi ar trebui să-mi vindec caracterul bănuitor. Şi, ca o confirmare, o zări pe neaşteptate pe femeia de ieri tocmai cînd ieşea cu căruciorul pe poarta deschisă a creşei.

Era, şi totuşi nu era ea ! Nici n-ar fi recunoscut-o dacă Bedrişka nu i-ar fi venit în întîmpinare. Cît de puţin semăna cu cea de ieri ! întreaga ei făptură se schimbase, întinerise, obrazul i se înfrumuseţase, de asemenea pieptănătura şi veşmintele, totul era nou şi proaspăt. Ieri avea părul lins, lăsat pe umeri ca al unei dreptere- dincioase de pe timpuri, iar astăzi căpşorul ei e rotund, cu părul tăiat scurt.Se putea spune că seamănă cu majoritatea mamelor. Luminoasă şi cu obucurie aproape exagerată strînse pe Hana furtunos în braţe şi începu s-o sărute pe amîndoi obrajii.

— Ce fericire mi-ai dat dumneata... şi ce durere ţi-am oferit eu... Nu pot decît să-ţi mulţumesc, să-ţi fiu recunoscătoare pînă la moarte. Viaţa întreagă nu-mi va ajunge ca să-ţi mulţumesc !

— N-aş dori asta. Mi-e suficientă prima dumitale mulţumire, mulţumirea de ieri. Pentru un dar de nepreţuit nu se mulţumeşte decît o singură dată ! Făgăduieşte-mi că a fost pentru ultima oară ! Dar vreau să-mi văd.., vreau să-ţi văd micuţa.

Se desfăcu din îmbrăţişare şi se uită în cărucior.

Da, porumbiţa ei, floricica ei trandafirie, frunzuliţa ei ruptă din trifoi se afla acolo. Dar vai ! Copilul era întins pe salteaua goală şi lucrată grosolan, iar sub cap avea o pernă atît de tare că forma capului nu făcea în ea nici cea mai mică adîncitura. în loc de plapumioară avea un pled din păr de cămilă. Nu semăna cu cuibul alb şi trandafiriu pregătit pentru un pui de om, ci mai degrabă cu ceva care se asemăna cu o căsuţă de iepure.

Hana era gata să scape un ţipăt. Dar copilul dormea în ciuda acestui fapt şi somnul lui adînc şi suveran pă-

rea că pluteşte uşor şi impasibil deasupra tuturor piedicilor lumii. In loc să plîngă, să se văicărească şi să-şi ceară drepturile prin strigăte, copilul dormea liniştit ca un mugur trandafiriu

aruncatpe unmaldăr de gunoi.
Femeia observă mîhnirea Hanei şi spuse liniştit ca şi cum i-ar fi dat o explicaţie :
— Da, am optat pentru un cărucior tare !
Desigur, liana uitase că, pe lîngă cărucioarele moi, mai existau şi cărucioare tari ; uitase că există şi cealaltă tabără de mame
care nusînt de acord cu răsfă-
ţarea micuţilor şi găsesc că e mai potrivită pentru pruncii lor o educaţie spartană.
liana nu era de părerea lor. Le socotea pline de cruzime şi nu înţelegea cum pot păşi, cu un pas tot atît de mîndru, în spatele cărucioarelor lor ascetice, lipsite de orice farmec.
Dacă ar fi bănuit măcar ce educaţie o aşteaptă pe Hanecica ei, s-ar fi răzgîndit s-o mai dăruiască. Un prunc crescut într-un cărucior tare va întîlni desigur la mai- că-sa o poală aspră, la fel de aspre vor fi toate celelalte lucruri legate de un procedeu de educaţie atît de inuman.
— Copilul meu ! strigă îngrozită întinzînd mîinile după fetiţă. Numai somnul copilei oîmpiedică să o cuprindă în braţe şi să o ridice. A fostobişnuită cu pernuţă de puf sub cap. Are să-şifrece urechiuşa pînă la sînge. Ai milă ! începu liana să o roage.
— Nu te supăra, liana ! spuse Bedrişka sigură de sine şi conştientă de rezultatele procedeului ei. Dar eu am s-o educ cum cred eu ! Acum e copilul meu !
„Ia te uită cum s-a schimbat peste noapte, plîngăreaţa ! gîndi chinuită liana. Cum s-a umplut deodată de mîn- drie, după ce a căpătat ce şi-a dorit.“
în clipa aceea se auzi un scîncet din căruciorul ei. La început scîncise Janecica şi îndată scîncişi Anicica,
de parca s-ar fi molipsit de laca. Mama se aplecă dea
supra lor să găsească pricina nemulţumirii şi să o în-i lăture. Cine ştie de ce i se păru ruşinos ca amîndouă fetiţele ci atît de bine cocoloşite să înceapă să scîncească tocmai acum în chip atît. de nepotrivit. Ar fi dorit ca

plînsul sa sc audă din căruciorul tare. Ar fi dorit ca Ila- nccica să-i ajute să protesteze împotriva tuturor nedreptăţilor pe care i le pregăteşte noua ei mamă. împotriva saltelei şi a tuturor

suprafeţelor tari şi colţuroase ale lumii care o apasă încă de pe acum aici în cărucior.

Dar Bedrişka, bănuind ce gîndeşte liana, se porni să-i explioe :

— Şi Ilanicica mai toata noaptea a plîns pînă s-a învăţat. Obişnuinţa e totul ! Nu sînt împotriva sistemului dumitale, căci eu însămi n-am încercat pînă acum nimic. Dar urmăresc publicaţiile ambelor părţi. Şi una şi cealaltă îşi laudă rezultatele şi asupra ambelor veghează ,,Academia pentru sănătatea copiluluiEa cercetează rezultatele ambelor sisteme. Iar statistica m-a sfătuit să înc-lin spre tabăra „spartanilor". Doamna liana constată că fetiţele se udaseră. Ea le schimbă scutecele şi imediat încetară să plîngă.

Şi Ilanecica ar fi fest acum udă, oftă ea uitîndu-se cu dor în căruciorul străin. Le hrăneam pe toate trei o dată.

Bedrişka pipăi locul de sub Ilanicica şi spuse binevoitoare, ca şi cum ar fi vrut s-o consoleze pe liana cea mare :

— E ud şi sub ea. Dar doarme atît de adînc... Dacă ar fi trează ţi-aş da-o s-o legeni.

liana o dorea fierbinte, tremura de dorinţa să o strîngă la piept şi să-şi sărute gîndăcelul pe care l-a trădat.

— Nu, nu ! Bine că doarme ! îmi ajunge dacă o privesc.

— înţeleg, înţeleg, spuse Bedrişka cu pricepere şi îi întinse mîna.

— Ai s-o vezi în fiecare miercuri şi sînibătă. Nu te teme ! N-ai să-i duci dorul !

— Nu e vorba de asta, rîse liana printre lacrimi. Mai am acasă încă doi mormoloci ! Şi vezi, sînt gata să plîng, sînt incorigibilă, sînt o mamă egoistă. Orice s-ar întîni- pla, dintre toate fetiţele, tot pe Ilanecica o voi iubi mai mult.

Cînd s-au despărţit, Bedrişka i-a mai spus :

— îţi făgăduiesc să fac din ea un om frumos şi fericit !

238

De atunci se întîlneau de doua ori pe saptămînă pe promenada de pe Aleea cărucioarelor. în acest sector al oraşului timpul frumos era asigurat de către filiala din apropiere a Institutului central pentru dirijarea climei.

Uneori desigur că măsurile luate de institut nu se împlineau întocmai si atunci oamenii începeau să glumească spunînd că ,,adierea comandată de institut face să le zboare bărbaţilor

pălăriile, iar femeilor le ridica fustele“. Şi totuşi institutul reuşea să abată multe vînturi aspre, să împrăştie negurile şi să smulgă toamnei încă o serie de zile însorite. Trăiască soarele ! Trebuie stoarse din el ultimele raze pentru toţi puii din cărucioarele tari şi moi !

liana păzea cu gelozie pe Ilanecica şi o urmărea cum se obişnuieşte cu educaţia spartană. Nu se mai temea s-o ia în braţe din cărucior şi avea grijă întotdeauna sa se uite dacă fetiţa nu e învineţită pe spate sau la urechiuşe. Copila zîmbea la fel de dulce ambelor mame. Le arăta că are o fire veselă. Dar nu se deosebea cu nimic de surorile ei. liana căuta zadarnic vreo trăsătură deosebită în obrăjorul micuţei. Se gîndea că poate în alt cămin, sub soarele altei îngrijiri materne, înfăţişarea ei s-ar putea schimba. Dar nu observa nici o schimbare şi asta o linişte a. Totuşi adeseori dorea să-şi ia copilul cu sine acasă, fie şi numai pentru o singură zi. Grozav dorea sa le aibă iarăşi laolaltă pe toate trei, aşezate în pătuţul lor larg, şi să se drăgălească cu Ilanicica, să o răsfeţe şi să-i dea ceea ce i se părea că numai o mamă adevărată poate să ofere. Intr-o zi i-a dat Bedrişkăi să o ţină pe Ani cică.

— Spune, draga mea, ai observa dacă cineva le-ar schimba ?

— Intr-adevăr, răspunse Bedrişka nebănuind nimic, sînt trei ouă vopsite la fel. Dar unul e al meu !

— Ce-ar fi s-o iei pentru o zi pe Anicica ? o încercă liana, iar eu s-o iau la mine pe Ilanicica, bineînţeles numai pentru o noapte. Miercuri le schimbăm iarăşi.

Dar Bedrişka bănui intenţiile ascunse ale lianei şi îi puse repede copilul înapoi în cărucior.

— Cred că n-ar fi bine ! spuse ea. Ilanicica s-a obişnuit cu mine şi cu rostul ei. Să le lăsăm în cărucioarele lor. Cînd vor fi mai mari şi vor umbla, am să vin mereu la dumneata cu Ilanicica, iar dumneata ne vei întoarce vizita.

Toamna se apropia încet de sfîrşit. Dimineţile erau pline de ceţuri care peste zi creşteau şi acopereau soarele. Intervenţiile specialiştilor şi ale cercetătorilor institutului erau zadarnice. Zadarnic lansau aparate uriaşe şi biciu- iau cu ele cerul înnegurat pînă la înălţimea de cîţiva kilometri.

Deasupra parcului bolta cerească rămînea întunccată. Zona arborilor do protecţie nu putea să mai reziste loviturilor

furtunilor. Vîntul amesteca frunzele smulse ale mestecenilor cu ale teilor şi castanilor, apoi aşternea peste promenadă un covor pestriţ.

Primul ger biciuiss şl veştejise daliile. Rezistau numai ultimii trandafiri de iarnă, dar în bobocii lor se ascunsese presimţirea plină de teamă că e prea tîrziu şi că «anul acesta nu vor mai izbuti să înflorească. Marginea lacului se acoperi cu o pojghiţă de gheaţă, iar păsările de apă se mutară mai în adîncul parcului, în apele mai calde ale rezervaţiei.

Şi totuşi aleea nu se liniştise cu totul. Cum se însenina puţin, apăreau cărucioarele tari împinse de mamele îmbrăcate călduros. îşi trimiteau una alteia zîmbete în chip de salut. Dar cînd începea să sufle vîntul mai tare, se îndreptau repede cu cărucioarele spre creşă să se încălzească.

Uneori vremea se îndrepta, se ivea cîte o zi limpede şi însorită. O asemenea zi atrăgea şi pe cele mai grijulii mame, avînd cele mai călduroase cărucioare. Promenada mişuna de lume şi apăreau alţi copii şi alte mame, cu totul noi.

într-una din aceste după-amieze clare şi seînteietoare Hana şi Bedrişka se întîlniră iarăşi pe alee. Fu de ajuns să arunce o singură privire în cărucior şi Hana înlemni de spaimă. Ilanicica era acoperită numai cu o pătură subţirică şi amîndouă mînuţele i se vedeau deasupra, roşii ca racii.

— Bine, dar răceşte, gemu ea îngrozită. Sa-i dau ceva de la mine...

Intr-adevăr avea de unde să dea ! Căruciorul ei parca dădea în clocot, gata să arunce afară toate plăpumioa- rele de rezervă, iar cele două eăpşoare,ascunse în fundul lui, aproape că nu se vedeau.

— Nu răceşte, rîse Bedrişka. Tocmai asta o întăreşte. După cum vezi, nu protestează.

îmi torturezi copilul pe gerul ăsta! N-ai inimă, ci un sloi de gheată. Dă-mi-o înapoi, pînă nu degeră ! Acestea erau cuvintele care ar fi vrut să le spună, dar rtu mai avea dreptul să le pronunţe. Copilul aparţinea acestei nenorocite. Putea să facă cu el ce-i plăcea. Măcar de-ar fi plîns, dar parcă dinadins nici nu plîngea.

— Hai fuga la căldură, gemu ea.

Amîndouă porniră spre creşă, unde le aştepta căldura, muzica şi un bufet şi unde micuţii erau luaţi în primire de infirmiere şi doctoriţe. Dar încă de departe văzură că acolo se petrece ceva ciudat. în holul rotund mamele umblau încoace şi încolo cu copiii în braţe, iar în ochii lor se citea îngrijorarea. Multe dintre ele urcau pe scară pînă la prima terasă, altele coborau în hol, tulburate.

Unde sînt oare surorile şi studentele, ca să se ocupe de copilaşii noştri, cu mîinile lor de mătase ? Dar doctoriţele şi asistentele unde au dispărut cu zîmbetele lor şi cu cuvintele lor de laudă ?

Unii dintre bebeluşii obişnuiţi cu ceea ce trebuia să se petreacă la ora asta în acest locaş, au început să plîngă, cerînd astfel să se restabilească ordinea obişnuită.

liana şi Bedrişka au fugit repede pe scări pînă la prima terasă. Uşa care conducea spre direcţie era larg deschisă şi in ea văzură o mare de capete. Nu se putea trece. Ce s-a întîmplat ? Ce se petrece acolo ?

— E un copil îngheţat !

— Nu, n-a murit încă !

— Zice că se mai mişcă !

— Dar cum a putut să îngheţe ?

— Cu siguranţăcă e copilul vreunei „spartane** !

— L-a călit... demoarte !

Doamna liana se uită la Bedrişka cu o privire nimicitoare. Dar alte glasuri se auzeau din interiorul camerei.

— Sora Marta agăsit copilulpe scări !

— Era ca un sloi de gheaţă !Dar mama lui ?

— Nu are nici o mamă.

Şi din nou altă veste zbură prin încăpere :

— E un băieţel !

— Un băieţel voinic şi sănătos !

— Spui că e voinic şi sănătos ?

— Ce frumos e !

— Ce adînc doarme !

Şi deodată izbucni strigătul cuiva, un strigăt pătrunzător care se înfipse pînă în măduva oaselor celor prezenţi.

— Vai, dar e orb !
în timp ce surorile preluau copilul şi-l culcau în păţii t, mamele s-au adunat în vorbitor să asculte informaţiile doctoriţei-şef. Veniseră aici după ce un grup do medici îşi terminaseră consultaţia. Diagnosticul fusese pronunţat, iar copilul, neobişnuit de frumos, stătea culcat, desl'ăşat în albii 1 pătucului. Dădea din mînuţe şi gungurea mulţumit. Dar pleoapele îi erau închise ca şi cum ar dormi.
Mamele îl priveau. Curiozitatea nu împiedica inimile lor să se reverse. Cădeau multe lacrimi, multe mîini se întindeau după el, multe buze suspinau. Ceea ce se întâmplase era cumplit şi de necrezut.
Mamele s-au aşezat în nenumăratele bănci care mobilau amfiteatrul în formă de potcoavă. Jos în faţa lor pe podium luă loc colegiul medical. Prezida Sipurvatli, doctoriţa-şefă, o indiană cu părul negru-încărunţit şi cu ochi rotunzi şi arzători.
— Mame ! spuse ea cu un glas liniştit, dar aspru. Avem aici un copil orb.
Prin auditoriul format numai din mame străbătu un fior şi se auziră strigăte :
242
— Curn e posibil ?!
— De ce s-a născut orb ?
— Unele e mama lui ?
— Vă rog să vă liniştiţi, continuă doctoriţa-şefă. Sîntem cu toate cuprinse de ruşine şi de durere. Ne ruşinăm şi ne întristăm că există pe lume o mamă care îşi azvîrle copilul, ca pe o mănuşă pe care şi-a scos-o de pe mînă. Oare nu ştia că un copil nu e proprietatea particulară a familiei, ca aparţine societăţii ? Oare nu ştia că noi îi putem ajuta ? Prin fapta ei s-a osîndit singură. Există printre noi vreo mamă care să-i ia acelei mame apărarea ?
S-a înscris la cuvînt o femeie de statură înaltă, slabă şi palidă, cu părul negru în care strălucea ciudat o şuviţă albă ca zăpada. Ea spuse :
— Deşi a procedat în chip laş, îndrăznesc să o apăr ! închipuiţi-vă groaza şi nefericirea ei cînd a constatat că copilul ei e orb. Ce putea să facă ? Noi ne ruşinăm acum de fapta ei, dar şi ea în afara de alte sentimente care au chinuit-o a trăit sentimentul acesta de ruşine, ruşine faţă de societatea care o

va întreba de ce s-a născut copilul ei orb. S-a temut desigur şi de copilul care cîndva i-ar fi pus această întrebare. L-a înfăşurat bine ca să-l ferească de ger şi l-a pus pe pragul institutului nostru. Ştia că noi nu vom ezita, că ne vom îngriji de el şi că va trăi. Dar prin faptul că a renunţat la copil a pierdut şi dreptul de a fi mama lui. Pentru acest prunc va ră- mîne o necunoscută, ca şi cum n-ar fi. Copilul n-are mamă. Copilul însă are nevoie de o mamă. Sînt sigură că, în clipa cînd l-a părăsit, a plîns. Asta am avut de spus pentru apărarea acelei mame !

Femeia se aşeză la locul ei. Se linişti şi căpătă îndată o expresie de aşteptare. Doctoriţa-şefă lua din nou cuvîntul :

— Să vorbim despre copil ! în consiliul nostru s-a ridicat un glas care a demonstrat că ar fi mai bine pentru copil ca medicii să-l adoarmă. (Ca o seînteie electrică, printre scaune trecu un freamăt.) Menţionez şi această părere pentru ca discuţia să fie completă, deşi a şi fost

respinsă de consiliu. Acest glas susţinea că societatea nu poate să-,şi ia pe conştiinţă educaţia unui om care se va simţi nefericit în mijlocul tuturor.

Izbucniră diferite voci :

— Cine spune că trebuie neapărat să se simtă nefericit ?

— îl vom înconjura cu toate bucuriile lumii !

— Va avea din plin de toate, îneît să se poată lipsi de ochi !

— îşi va desăvîrşi celelalte simţuri atît de mult, îneît o să trăiască fericit !

— Va vedea prin muzică, prin gust şi prin miros.

— Şi prin mîini !

— îl vom învăţa sămuncească. în muncă se află toată înţelepciunea şi fericirea.

— Şi dacă nu i s-arspune... aruncă cineva o idee, dar nimeni n-o luă în seamă. Era prea stupidă şi glasul tăcu îndată. Apoi continuă doctoriţa-şefă :

— Toate bolilede ochi, după cum ştiţi, se pot vindeca. Cred că nu existăîn societatea noastră om care să nu aibă amîndoi ochii. în vechime erau atîţia orbi, îneît se construiau cămine pentru ei. Un astfel de om era însoţit pe stradă de un cîine şi semnul lui trist era bastonul cu care îşi pipăia drumul. Ascazi nu există cămin

pentru orbi. Deci ce putem face cu el ? Ce să întreprin dem acum pe moment, pînă cînd se va lua o hotărîre definitiv valabilă ? Iată-1 aici,l-aţi văzut ! E sănătos, minunea minunilor ! Nici n-a plîns încă şi acesta e un fapt care vorbeşte despre calităţile lui, dacă ne gîndim ce noapte a petrecut. Dar va plînge, trebuie să plînga fiindcă ăsta e graiul pruncilor.

— Ce să mai lungim vorba, se auzimama cu şuviţa albă în părul negru. îl iau la mine. Dar atunci se ridicară şi alte mame. Aula se umplu de glasuri :

— Daţi-mi-1 mie ! Nu am decît unul singur.

— Noisîntem opt, la noi e veselie !

— Euam să-l iubesc ca şi pe copilul meu !

— Am să-i dau totul, chiar şi propriii mei ochi !

— Ce-ar fi să fiu eu aceea, strigă alta, dar nu-şi termină gîndul. Văzînd că şi altele fug spre locul unde

»

se afla copilul, se repezi şi ea către pătuţul micuţului. Erau mame, multe mame şi numai un singur copil ameninţat de atîtea braţe ! Doctoriţa Sipurvatti le tăie drumul.

— Copilul are nevoie într-adevăr de mamă, dar numai de o singura mamă, spuse ca. Dar ma întreb, de care dintre voi ?

— De mine ! strigă Hana cînd ajunse aproape de pă- tuţ. Vă rog să mă ascultaţi !

— Ştiu ce vrei să spui, aprobă Sipurvatti. Ai dreptate !

— Cunoşti copilul meu sau mai bine zis fostul meu copil, începu liana pasionată. L-am dăruit unei femei care nu avea nici unul. Ea m-a lăudat pentru acest dar, însă în viaţa mea există o lipsă, trifoiul meu s-a rupt, îi lipseşte o frunzuliţă ! Vă rog mult, daţi-mi aeest bobocel, daţi-mi-1, fiindcă şi eu am ştiut să dau.

— într-adevăr, nimeni nu poate să aibă înaintea du- mitale dreptul de a căpăta acest copil, spuse binevoitoare şi fără să se mai gîndească, doctoriţa-şefă. Ţi-1 dăm dumitale.

Femeile, de acord cu hotărîrea doctoriţei, se retraseră. Atunci însă îşi făcu loc printre mame Bedrişka şi se opri lîngă pătuţul copilului. Şi mai înainte ca vreo persoană să o poată împiedica, înşfăca pruncul.

— E al meu, spuse ea cu hotărîre.Chiar dacă ar fi s-o dau pe Hanicica înapoi.

Copilul dădea din mînuţc în braţele ci.
— A rîs... băiatul ! strigă deodatăunadintre mame cu entuziasm şi apoi glasurile începură să se învălmăşească :
— Dă din mînuţe, vedeţi ?
— Rîde !... Iiîde tot... şi cu mînuţele şi cu picio ruşele !
— Nu vede nimic şi totuşi e vesel !
— Vrea să fie ţinut sus, îi place !
— Dă-mi-1 şi mie pentru o clipă !
Copilul se plimba dintr-o mînă într-alta. Fiecare mamă dorea să-l ţină puţin, să-l strîngă şi să-i spună acele

cuvinte dulci şi nebunatice cu care îşi răsfăţau propriii lor prunci.

Bedrişka stătea acolo cu mîinile puţin ridicate, urmărind vigilentă cum se apropie şi se depărtează copilul pe valurile braţelor. în clipa următoare liana îi căzu la piept, plîngînd de fericire. îşi ascunse faţa la umărul ei ca să nu o vadă nimeni că suspină. Bănuia că trebuie să fi devenit urîtă în momentul acela, chiar mai urîta decît bebeluşii ei eînd plîngeau.

Din copilărie nu plînsese încă niciodată şi nu ştia că pot să piîngă şi oamenii maturi şi că plînsul izbucneşte aşa, de la sine. dacă dai în viaţă peste o fericire care pare de ne- supoitat, Han a rosti printre suspine :

— îţi mulţumesc ! O primesc pe Hanicica înapoi şi ma simt ruşinată în faţa gestului dumitale. E îngrozitor sa-ţi i^i darul înapoi. Sînt o egoistă şi dumneata m-ai făcut de ruşine !

Apoi mamele se înapoiară acasă cu cărucioarele lor. Căruciorul moale al doamnei liana se îngreuiase din nou de trifoiul cel cu ochi albaştri, de data aceasta, în sfîrşit, complet ! Hanicica însă ţipa cu furie şi nu putea s-o liniştească. Mica nerecunoscătoare îşi deplîngea întoarcerea în cuibuşorul moale de parcă i s-ar fi făcut Dumnezeu ştie ce nedreptate.

Dar Bedrişka parcă nici n-auzea. Mergea cu pas sigur, aproape sever, cu buzele strînse într-un surîs îngîndurat şi cu ochii îndreptaţi spre interiorul căruciorului. Mergea ca mamă recunoscută de drept, după ce primise oficial această încoronare. Numai că împărăţia ei era un copil orb.

Soarele nu mai încălzea. Razele lui oblice nu făceau altceva decît să lumineze pentru ultima oară, cu toate culorile spectrului solar, acea întoarcere măreaţă.

Cele două femei nu se mai văzură multă vreme. După ce trecu iarna liana apăru din nou cu căruciorul ei larg pe alee, dar zadarnic o căută pe Bedrişka. Nu se arătase nici în sezonul de primăvară şi nici măcar în timpul zilelor festive ale „muguraşilor“.

Nici în timpul carnavalului tradiţional al cărucioarelor n-a fost văzută nicăieri, nici toamna în zilele cînd toţi ie-

ssoa.il la plimbare şi cînd cărucioarele erau conduse numai de taţi, în vreme ce mamele se ospătau în palatul copiilor. Nicăieri, nici urmă de Bedrişka şi de fiul ei.

A venit şi vremea cînd fetiţele au început să se ţină pe picioare. Căruciorul devenise strîmt. Cînd au început să umble singure, s-a terminat cu plimbările. încetul cu încetul, Hana începea să uite de aventura ei din toamna aceea. Avea atîtea bucurii şi atîtea griji, încît viaţa ei se scurgea între creşă, grădiniţă, şcoală şi fabrică, iar zilele erau tumultoase, asemenea unei cascade.

Numai cînd o privea pe Ilanicica îşi mai amintea din cînd în cînd cîte ceva. 1 se părea uneori că fata asta e puţin altfel decît celelalte două. Rămăsese aceeaşi şi totuşi diferită de surori, liana n-ar fi fost în stare să spună prin ce anume. De fapt, fiecare dintre ele trebuia să fie alt fel deşi sînt plămădite în acelaşi cuib. Dar Jana şi Ania aveau multe însuşiri comune care îi lipseau llanicicăi. Aceasta în schimb avea alte calităţi, care lipseau celorlalte doua. Era cu o părere mai înaltă şi mai voinică şi parcă mai înţeleaptă. Poate şi din cauză că, dintre toate trei, ea venise prima pe lume. Una dintre ele trebuia să fie prima.

Şi totuşi, totuşi uneori i se părea că fetiţa asta rămăsese cu semnele unei mame străine, după atîtea săptămîni petrecute într-o altă casă cînd ea o pierduse cu totul din vedere.

După trei ani avu un alt copil şi începură noi plimbări şi se legară noi cunoştinţe.

Iar după alţi trei ani... Trecuseră şapte ani cînd cele două mame se întîlniră din nou. Şi tot pe Aleea Cărucioarelor. în ramurile teilor mai i'rernătau gingaşe frunze palide. Stoluri întregi de păsări zburau din creangă în creangă 'într-un fel de joc nebunatic de-a prinselea.

Numai aleea din marmură albă nu înceta să povestească, eu dragoste şi umor, despre momentele importante din viaţa

micuţilor.

Şi iată că...

— Dumneata eşti ? strigă liana uimită îndată ce recunoscuse căruciorul tare, nemilos, şi apoi o văzu şi pe Bedrişka.
W.

Faţa ei părea că mai întinerise, dar căruciorul era tot ccl vechi şi cunoscut, iar dacă nu era chiar acelaşi, era unul grozav de asemănător.

Hana se uită în el să vadă ce face pruncul cel orb. în clipa aceea fu dezamăgită că nu-1 găseşte acolo, ca şi cum între ultima întîlnire şi acum n-ar fi fost o depărtare de şapte ani. Pe o salteluţă de fetru zări cu totul altceva, adică un copil normal. Acesta se uita liniştit şi tăcut la lume cu ochii lui de culoare închisă care exprimau bunăstarea de care se bucura şi faptul că deocamdată nu are de ce să se plîngă.

Şi Bedrişka, dînd la o parte perdeluţele, privi în căruciorul Hanei. Şi acolo sub capotă, în semiîntuneric, înconjurată de perniţe, se afla o fetiţă trandafirie cu ochi albaştri.

— Ea dumitale ?

— Ea dumitale ?

Au întrebat în acelaşi timp şi şi-au răspuns totodată. Amîndouă voiau să povestească, aveau atîtea să-şi spună.

— Iarăşi o fetiţă, îi scăpă vorba Hanei. Dar de cînd nu ne-am văzut avem şi un băieţel. îl cheamă Saşa şi are ochi de culoare închisă. Nici nu-ţi vine a crede. Dar asta, e iar cu ochii albaştri. Soţului meu îi plac ochii albaştri... Dar dumneata ce faci, unde e băieţelul acela ?

— L-am lăsat acasă. S-a făcut un mare înţelept Jan al nostru, şi zîmbi în direcţia unde se afla casa ei.

liana se uită întrebătoare la cărucior :

— Parcă atunci spuneai că... Şi eu numai pentru acel motiv ţi-o dăruisem pe Ilanicica.

— A fost frumos din partea dumitale !

— Ah, nu e vorba de asta ! Vreau să te întreb : şi copilul ăsta e tot un dar ?

— Darul vieţii mele ! şopti Bedrişka şi se împurpura ca o fetiţă. S-a întîmplat o minune !

— Bine, dar cum puteai să te îndoieşti atunci ?

— Jan mi-a adus noroc, îi mărturisi Bedrişka. Norocul visat. Mă bucur, în fiecare zi mă bucur de altceva.

— Sînt de aceeaşi părere. Cînd mă scol dimineaţa zîm- besc gîndindu-mă ce fel de zi va fi aceasta şi cc-mi va
24*
aduce bun, iar seara cînd mă culc nici nu ştiu cui trebuie să-i mulţumesc pentru toate.

— Dar Ilanicica ce face ? Mă gîndesc deseori la ea ! Ce mare trebuie să fie ! Vino într-o zi pe la noi şi ia-o şi pe ea ! Au să se joace amin doi.

Hana primi invitaţia cu plăcere. Era curioasă să-l vadă pe Jan. In suflet însă i se strecurase totuşi o teamă ca nu cumva Ilanicica ei cca deşteaptă să-l pună cumva în încurcătură pe băiat şi să-l facă să se ruşineze. E atît de curioasă şi de indiscretă, încît ar putea să-l întrebe ceva şi să-l mîhnească.

— Jan al dumitale merge la şcoala ? întrebă ea.

— La şcoală nu merge, dar vine şcoala la el ! răspunse Bedrişka. Ştiu de ce ţi-e frică, dar nu te teme. Toţi vor să-l înveţe ! Cînd s-a răspîndit vestea că am un băiat orb, ca din senin se iscă în jurul lui o îmbulzeală de pedagogi şi docenţi. Am fost nevoită să-1 apăr în faţa unui asemenea exces de interes. Am putut să-i alegem pe cei mai buni. Celebrul Merkalous îl învaţă pianul. Copilul nu vede, dar umblă prin casă cu tot atîta siguranţă ca şi mine. Ştie locul fiecărui lucru, ba chiar s-a întîmplat să găsească unele lucruri pe care eu însămi nu le găseam nicăieri. Cînd îl observi nu-ţi lipseşte mult să crezi ca se joacă numai de-a orbul. Dar nu ! De cum trece pragul casei e gata !

A rămas stabilit aşadar ca mai întîi să o viziteze Hana pe Bedrişka. Şi astfel într-o zi Hana şi-a chemat fetita în camera ei şi i-a spus :

— Ilanicico, astăzi mergem amîndouă la un băieţel care nu vede.

— Şi ce nu vede ? întrebă Hanicica.

— Nu vede nimic. Absolut nimic.

— Şi e viu, mămico ?

— Tot aşa ca şi tine. Ai să te joci cu el, dar trebuie să fii bună !

— Am să mă bucur, mămico, cînd am să-l văd !

— Ah, steluţa mea din cer ! Poate că băieţelul ăsta e un copil trist, trebuie să-l înveseleşti. Să nu vezi e o mare nenorocire !

— De ce nenorocire ? întrebă llanicica fără să înţeleagă.
— Ţi-am spus doar. Nu vede nimic în jurul lui.
— Dar nu are ochi ?
— Nu poate să-i deschidă.
llanicica îşi închise amîndoi ochii, strîmbă năsucul şi bătu din palme. Deschise apoi repede ochii.
— Aşa, mamico ?
— Aşa, însă pe toată viaţa. Iar tu nu poţi să rămîi cu ochii închişi nici o clipă ! Vino încoace şi ţine ochii închişi !
liana luă o basma albă şi lungă, apoi lega strîns amîndoi ochii fetiţei.
— Ce vezi acum ?
— Nimic !
— Mergi ! şi o împinse cu gingăşie de lîngă ea. Ilai, du-te unde vrei !
Dar llanicica îşi smulse îndată legătura de la ochi.
— Ei, şi acum gîndeşte-te că acest băiat umblă mereu numai aşa prin lume şi în jurul lui e numai întuneric.
— Şi dacă e mămica lui lîngă el ?
— Poate să o îmbrăţişeze, dar n-o vede.
— Dar soarele ? Dar miozotisul ? Dar tablourile ?
Han a clătină din cap :
— Nu vede nimic, nimic, nimic !
— Şi nu-i e teamă, mămico ?
— De cine să-i fie teamă ? Toţi îl iubesc, toţi îl ajută. Poate de lucruri să-i fie teamă, să nu se lovească de ele.
llanicica se aruncă în braţele mamei sale şi o luă de gît,
— Mămico, mămico, îmi vine să plîng ! E atît de trist ce-mi spui tu !
liana îşi strînse copila la piept şi o sărută pe ochii umezi încă de lacrimile care îi picuraseră din ei.
— îmi pare atît de rău, atît de rău de băieţelul acela!
— Cînd o să te joci cu el, nu cumva să-i spui că ţi-o milă de el. Asta l-ar durea.
— N-am să-l căinez niciodată.
— Trebuie să vorbeşti cu el, aşa ca şi cum n-ai şti ca e orb.
— Am să-i dau tot cc am !

— Mă tem că, darurile talc mai degrabă au sa-1 întristeze, decît sa-1 bucure. Să luăm cu noi ceva, dar numai pentru

mămica lui.

— I-aş da orice de pe lume, dacă aş şti...

Doamna liana îşi lua fetiţa în poală şi o sărută impresionată :

— M-ai moştenit pe mine, fetiţo ! Ai moştenit de la mine bucuria şi mîngîierea pe care ţi-o dau darurile oieri te altuia. Se uită vinovată în ochii fiicei sale : Şi pe tine te dăruisem, porumbiţo ! Şi dacă nu era acest băiat, nici n-ai mai fi fost a me^

Bedrişka îşi primi oaspeţii în odaia copiilor. Unul dintre pereţii camerei — cel cu faţa spre sud — era de sticla şi avea vederea spre parc.

Odaia se lumina uşor şi se întuneca după cum soaiele tînăr de primăvară brăzda norii. Era o cameră de un verde luminos, cu covoare groase şi cu mobilă pe cît de utilă, pe atît de comodă. La toate acestea se adăuga un pian alb şi un glob al Pămîntului cu continentele, apele şi masivele muntoase indicate în relief.

Se despachetară darurile. Flori, cărţi de poezii, fructe rare, benzi cu muzică de cameră, seminţe miraculoase de migdali şi de piersici de apartament care înfloresc pînă toamna. Bedrişka îşi conduse apoi oaspeţii în sufragerie unde era pregătit un mic ospăţ. Băiatul şedea acolo pe un scaun.

— Iată-1 pe Janik al nostru ! îl prezentă gazda.

Era un băiat voinic, sănătos şi avea un chip luminos. Părul castaniu şi-l pieptăna pe spate, dar nu i se aşeza încă. Se vedea că şi-l piaptănă aşa de puţină vreme. Din cînd în cînd copilul îşi trecea palma prin par şi mîna îi N rămînea totdeauna o clipă pe frunte.

liana era puţin dezamăgită, ('ine ştie de ce ? îşi închipuise băiatul morocănos, cu o figură palidă, spiritualizată, suferinda. Cînd colo el era frumos, înalt şi pocnind de sănătate.

Faţa însă îi trăda un fel de încordare interioară. Ple- oapele-i închise păreau că tremură şi că sînt gata, gata să se deschidă.

251

— Uite, Janka, îi spuse maică-sa> asta e Hanicica !Pri- meşte-o şi spune-i ceva frumos !

Băiatul întinse mîna şi aştepta ca Ilanca sil i-o apuce. Doamna liana o îndemnă, împingînd-o.

— Bine-ai venit, Hanicica, spuse el cînd îi simţi mîna în mîna lui. Ştii că eu nu te văd ?

— Tu nu ştii să spui altceva mai interesant ca sa întâmpini fata ? îi reproşa maică-sa, neliniştită de asemenea vorbe.

— Am spus oare ceva rău ? întrebă Jan şi rîse ca şi cînd ar fi ştiut dinainte că arc dreptate. Nu te teme, asta n-o să-ţi aducă nici o supărare ! Ai să vezi ! Uneori mă joc şi eu cu copiii. Sînt drăguţi şi vin la mine ca să nu fiu mereu singur.

— Şi de-a ce vă jucaţi ? şopti Ilanca uitîndu-se întrebător la maică-sa.

— Spunem ghicitori, poezioare... Cred că-ţi dai seama că... mingea nu-i pentru mine ! Mie nu-mi plac lucrurile rotunde. Alunecă din mînă şi nu le mai pot găsi.

Bedrişka se sculă brusc.

— Să-i lăsăm, spuse ea şi ochii i se umeziră. Să se ducă amîndoi în camera verde. Să-şi povestească ! Se vor simţi mai bine singuri !

liana fu de aceeaşi părere şi se ridică şi ea* Bănuia că ar fi crud şi indiscret să asculte curioasă cum băiatul orb îşi caută drumul spre inima fetiţei.

— Eu sînt acum în clasa a doua, începu Hanicica după ce rămaseră singuri.

— Şi eu învăţ, dar acasă, ca să nu fiu nevoit să mă deplasez pînă la şcoală, răspunse Janik.

— învăţătorul vine aici la tine în cameră ? îl întrebă ea.

— Parcă vine numai unul î Am mulţi, şi fiecare îndrugă altceva. Ar vrea să mă înveţe de toate. Nu doresc** asta nimănui ! Noroc că am un cap bun ! Grozav se mai interesează de capul meu. Nu ştiu de ce ! Şi asta nu e tot ! Vino să vezi, am să-ţi arăt ,,şcoala mea“ !

0 conduse la un dulap unde erau păstrate ,,benzile vorbi toare“.

— Asta e matematica, asta gramatica, aici e geografia, fizica, muzica... Găseşti aici tot ce-ţi trece prin cap.

— Mie îmi place muzica.

— Stai ! Am căpătat o bandă nouă. Mi-a adus-o aseară profesorul Kabelaci, acela care mă învaţă geografia. Numai că nu ştiu dacă e chiar asta. Ai auzit despre grădinile acelea subterane amenajate într-un fel de peşteri uriaşe ? După ce cărbunii s-au irosit complet, minele rămăseseră goale. Atunci au atîrnat de tavanul lor cîte un soare atomic, au îngrăşat pămîntul

şi acum iarna înfloresc acolo cele mai frumoase flori. Cresc smochini şi cocotieri. Prin frunzişul lor zboară papagali şi colibri care beau apa direct din fîntîni arteziene. Acolo e mereu cald, şi cînd aici la suprafaţă e ger de crapă pietrele, acolo, în adînc, se culeg bananele şi portocalele.

— Hai nu mai vorbi ! Dă-i drumul benzii !

Introduse banda în magnetofon. Dar nu era lecţia despre grădinile subterane de palmieri, ci o altă lecţie, despre un oraş de gheaţă care se construia atunci spre bucuria turiştilor care vizitau Insula Urşilor, departe, dincolo de Cercul Polar. Către acel oraş ducea o magistrală tăiată în gheaţa solidă ca oţelul. Tot din gheaţă se construiau palate ca în poveşti, cu coloane şi lustre ce păreau de cristal. Ca să lumineze noaptea polară, au construit acolo o întreagă uzină hidroelectrică. Raze reci pătrund prin pereţii palatelor şi statuilor şi se răsfrîng în unghiuri, luminînd cu toate culorile curcubeului.

— întocmai aşa arată meleagurile împărătesei Iarna, spuse Hanicica cu înţelepciune. Cînd am să fiu mare am să mă duc şi eu acolo să văd.

Janik rîse. Apoi spuse ca şi cum şi-ar fi bătut joc de el însuşi :

— Chiar dacă m-aş duce acolo, tot n-aş vedea nimic. Şi totuşi e frumos !

— Nici eu nu mă duc. Ce sa caut acolo ? spuse Hanicica pentru a-1 consola. Mi-ar degera zadarnic picioarele.

— Mie nici nu-mi pasă că sînt orb, răspunse Janik, ca şi cum n-ar fi luat în seamă răspunsul ei. E adevărat că uneori sînt grozav de curios să ştiu cum e de fapt împrejur. Dar acum mi-e totuna. Şi îmi pare bine că oamenii văd. Dacă toţi ar fi fără ochi, lumea n-ar face doi bani.

Asta ar fi o mare lipsa, îţi spun eu. Dar cînd în lume există numai un singur om care nu vede, ceilalţi toţi văd pentru el. Cînd te-ai obişnuit cu întunericul, ţi se pare firesc. Numai tîmpiţii spun că întunericul e rău, tu să nu crezi asta ! Eu mă joc cu el de-a v-aţi ascunselea. Mergi mereu, pînă ajungi la capăt. Şi la capăt sînt totdeauna atî- tea lucruri ciudate şi deosebite. Uneori ajung la cîte un lucru în preajma căruia mă simt ca în faţa unei şarade, şi cînd mămica îmi spune ce e, şarada e dezlegată. Dar uneori mă împiedic şi-mi lovesc nasul de această şaradă. Am scris o poezie despre asta...

Hanicica rămase cu gura căscată de uimire. Nu înţelegea decît pe jumătate ce-i spunea băiatul şi nu ştia ce ar trebui să-i răspundă. Dar Janik o întrebă :

— Cînd.te uiţi la ceva şi acest lucru e mereu acelaşi, tc dezgustă, nu-i aşa ?

— Păi da ! afirmă ea ca să spună ceva.

— Vezi ? ! spuse el victorios treeîndu-şi mîna prin păr. Pe mine nu mă dezgustă nimic ! Sînt sănătos, mîinile şi capul îmi sînt întregi, voi munci, şi asta e principalul ! Voi lucra ca o maşină. Nici maşina nu vede şi cîte nu face ! Tu, Hanicica, vezi. Eu nu. în scliimb ştiu multe. Să cunoşti lucrurile e mult mai mult decît să le vezi !

Deşi prea multe nu înţelegea, Ilancăi îi plăcea cum se înflăcărase băiatul.

— Eu îmi închipui că toate sînt atît de frumoase în jurul meu, poate şi mai frumoase decît le vezi tu, şi m-aş înfuria grozav dacă deodată aş deschide ochii şi mi-aş da seama că în realitate totul e mai urît decît mi-am închipuit.

— Şi eu, spuse pe neaşteptate Hanicica, cînd privesc multă vreme într-o carte, mi se pare că literele încep sa-mi joace pe dinaintea ochilor. Litera H parcă deodată îşi ridică deasupra capului amîndouă mîinile, iar S-ul începe sa şerpuiască, şi nu pot să sufăr asta.

Janik se gîndea. Un norişor îi trecu peste frunte. Apoi spuse cu importanţă :

— Litera II îţi place fiindcă te numeşti Hanicica. Cu această literă începe şi cuvîntul stea *. Aş vrea să te întreb

* In limba cehă steaua se numeşte hvezda (11. t.).

ccva, Ilanicica, dar nu e chiar atît de important, adaugă el indiferent.

— Ce să mă întrebi ?

— Se văd într-adevăr stelele pe cer ?

Era foarte atent să audă răspunsul fetei. Era evident că de fapt dădea o mare importanţă întrebării, deşi se ruşina să recunoască.

— Se văd, de ce să nu sevadă ? se mirăHanicica. Şi vai, cîte mai sînt !

— Şi cum arată ?

— Ca nişte puncte mici pe ecr. Sînt atîtea

că nimeni
nu poate să le numere.
— Şi strălucesc ?
— Te cred !
— Tot mi se pare că nu-i posibil.
— întreabă pe cine vrei, fiecare îţi va spune la fel.
— Dar Luna cum arată ?
— Luna e mare şi burduhănoasă, că-mi vine să şi rîd cînd o vad. Dar uneori nu se veije pe cer decît o jumătate din ea, iar cîteodată numai o felioara.
— Toate astea le ştiu, spuse el nerăbdător. Luna crcştc sau descreşte după poziţia Pănniîntului şi Soarelui. Aş vrea să ştiu însă cît e de mare. Cît globul acela de-acolo ? Sau cît pianul, dacă şi acesta ar fi rotund ? Sau şi mai mare ?
— De ! Mult, mult mai mare decît stelele ! Nici nu se pot compara... E ca un colac azvîrlit pe cer, iar stelele numai cît nişte stafide.
— Dar omul ? întrebă el brusc, uimind-o cu întrebarea. Aş vrea să ştiu dacă străluceşte tot aşa ca o stea.
— Cine ţi-a băgat în cap asta ?
— Nimeni, mă gîndesc şi eu aşa.
Fata începu să rîdă. începu să se uite în jur.
— Şi noi avem acasă un pian, dar e negru.
Această afirmaţie îl surprinse pe Janka.
— Şi se vede cînd e negru ? întrebă el aproape descurajat. Cum să nu se vadă ? şi îşi lovi fruntea cu degeţelul.
Janik se opri şi nu mai întrebă nimic. Ilanicica dădu între timp cu ochii de nişte flori aşezate în colţul odăii într-un vas chinezesc.

— Acolo sînt bujori !
— Ai vrea şi tu ?
— Dacă vrei, dă-mi un fir !
Janik se îndreptă cu pas sigur spre colţul camerei. în faţa vasului se opri cu o siguranţă firească.
— Vrei unul roşu sau unul alb ?
— Poate să fie si roşu.
Alese o clipă. Luă un fir şi părea că îl cîntareşte în mînă, dar îl puse la loc în vas. Apoi apucă unul roşu, îl mirosi şi se întoarse exact pe locul de unde plecase.
— Tu vezi î strigă Hanka.

— Bineînţeles că văd, rîse el dîndu-i floarea. Dar fata se strecură în vîrful picioarelor pe sub mîna lui întinsă şi Jan îi oferi bujorul în gol.
— Poftim ! o invită el văzînd că nu ia floarea. Apoi simţi un ghiont şi auzi în spatele său un glăscior răutăcios :
— Aşa-i că nu mă prinzi ?
Jan se întoarse reped#? surprins de schimbarea neaşteptată a locului din care răsunase glasul. Obrazul i se înflăcăra ca şi cum s-ar fi ruşinat de ceva. Mîna în care ţinea bujorul îi alunecă în jos. Cu cotul celeilalte mîini îşi acoperi ochii.
— Eu am crezut că totuşi vezi, spuse Hanicica. Dă-mi bujorul !
Băiatul însă aruncă bujorul departe, undeva în întuneric.
— Pleacă ! bătu el din picior.
Ilanca îl luă de mînă să-l îmbuneze, dar Jan se smulse :
— Lasă-mă !
— Treaba ta î şi făcu un gest de încăpăţînare cu capul.
Băiatul se retrase într-un colţ, după pian. Acolo îşi avea un „scăunel ai suspinelor". Pe el îşi plîngea totdeauna tristeţile lui copilăreşti, cîn-d lumea îi făcea vreun rău. Acolo era locul unde se ascundea cînd era mic, pe cînd credea că acolo nu-1 vede nimeni.
Hanicica îşi dădea seama că făcuse ceva rău. Ar fi vrut să îndrepte lucrurile, dar nu-i venea să se strecoare după pian pînă la el.
256
în această situaţie îi găsiră amîndouă mamele cînd veniră să vadă copiii. îndată ce-1 văzu pe Jan în „colţul suspinelor", Bedrişka ghici ce se întîmplase.
— Ce faci după pian, ieşi afară de-acolo ! îi porunci ea.
— Ilanicica, tu eşti vinovată, începu s-o dojenească liana cu severitate.
— Mamico, el vede ! se plînse Ilanicica. Am crezut că glumeşte.
— Ilai, Janik, ieşi afară de-acolo, îi spuse maica-sa mai îmbunată, şi povesteşte-ne ce s-a întîmplat.
Janik ieşi pe sub pian, îşi şterse genunchii de praf şi bombăni :
— Nu s-a întîmplat nimic ! Era aşa, o prostie.
Inima Ilanicicăi tresaltă de bucurie ca băiatul nu s-a plîns. Pentru asta îi era acum grozav de recunoscătoare.
Bedrişka însă observă bujorul aruncat pe jos, care zăcea undeva

tocmai lîngă zid. Se uită în treacăt la Ilanca, dar ea nu spuse nimic. Se aplecă spre băiat şi îl sărută între ochi.
— Oh, înţeleptul mamei ! spuse ea. N-ai căzut cumva ?
Bedrişka îşi conduse apoi oaspeţii în sufragerie, unde
era pregătită cafeaua cu frişcă şi îi aşteptau prăjiturile, în aparenţă totul decurgea normal.
Cînd se despărţiră, gazda trebui să făgăduiască oaspeţilor că le va întoarce vizita şi că va veni cu Janik să cunoască „trifoiul" întreg.
După ce oaspeţii plecară, Bedrişka îl întrebă pe Jan :
— Ce-i cu tine ? Ce s-a întîmplat ? Cine a aruncat bujorul, spune ? !
Şi Jan se plînse că Ilanicica l-a amăgit, aşa, deodată, fără nici un motiv, tocmai în clipa cînd se aştepta mai puţin din partea ei. Şi asta l-a întristat. De aceea n-a meritat bujorul, şi el a preferat să-l arunce.
— Ah ! mimoza mea sensibilă, spuse mama şi-l îmbră- tişă. Oare pentru asta te-am plimbat eu într-un cărucior tare ? Nu numai trupul, dar şi inima trebuie să {i-o înarmezi I Te-aşteaptă încă atîtea încercări ! Ai să primeşti multe lovituri, ai să te loveşti cu capul de muiie, şi eu n-am să fiu veşnic lîngă tine !

— N-am să mai fiu aşa, mamico, n-am să mai fiu ! Dar promite-mi că nu vom merge la ele.
în sinea ei se mira cît de sensibil e băiatul şi se gîndea cu teamă la zilele lui de mîine. Avea nevoie de copii în jurul său, de copii cît mai mulţi.
Băiatul cădea uneori prea mult pe gînduri şi prea des se retrăgea prin colţuri, iar ea, maică-sa, tocmai de lucrul acesta se temea mai mult, să nu iasă din el un singuratic, un om ciudat şi un bolnăvicios.
Pionierii care îl vizitau, se purtau cu el în mod exemplar şi îl cam cruţau. Erau atît de delicaţi, încît îl rasfăţau de-a dreptul. Nu i-ar strica dacă ar primi cîteva lovituri de la copii, cînd se joacă cu ei de la egal la egal.
în mintea micuţei liana imaginea lui Jan se întipărise adînc şi n-avea s-o mai uite niciodată. Stăruia în ea o uimire care nu numai că nu se ştergea, dar se adîncea pe măsură ce vremea trecea. Le povestea surorilor despre băiatul orb şi, în amintirea

ei, tot ce povestea despre el era frumos, deosebit de ciudat. Şi mereu o întreba pe mamă-sa cînd vine la ei Bedrişka cu băieţelul. Le făgăduise doar că va veni.

Şi astfel, de fiecare dată, cînd cele două mame se întîl- neau pe promenada cărucioarelor, liana amintea de această promisiune.

Bedrişka însă avea acum prea multe pe cap şi nu dispunea de loc de timp. S-ar putea spune că se refugia în munca ei cu o însufleţire creatoare şi se apuca cu pasiune şi de un lucru şi de altul. Era mama unui copil orb şi ochii ei deveniseră şi ochii lui. înflăcărarea ei pentru muncă sporea mereu ca şi cum prin aceasta ar mulţumi pentru norocul ce-i fusese hărăzit. Ziua ei era calculată cu precizie, iar ora de plimbare cu căruciorul era şi ea cuprinsă în planul de muncă, dar ca o clipă de repaus, ca să poată sorbi forţe noi pentru continuarea lucrului.

în cele din urmă vorbi despre vizita asta şi cu Janik. Ea crezu de cuviinţă că i se lăsase băiatului destulă vreme ca să-şi aline rănile şi dorea ca el să fie din nou un pic „împuns". Lui Janik i se putea vorbi ca unui copil, dar şi ca unui om matur. El ştia să se adapteze îndată întrebărilor

şi răspundea cu înţelepciune mamei sale de cîte ori era nevoie.

— Janik ! îi spuse maică-sa într-o zi, după ce se scursese aproape o lună de zile de la vizita aceea. îţi mai aminteşti de Ilanicica ?

Se uita la maică-sa atent şi bănui numaidecît ceea ce va urma.

— Am să-ţi transmit din partea ei ceva, continuă dînsa cu prudenţă. I-ar place grozav să se mai joace cu tine, şi ar vrea să mergem la ea cît mai curînd.

— Dacă vrea sa mă vadă, atunci de ce nu vine ca la mine ?

— Fiindcă mai are două surori care ar dori să te vada şi ele.

Peste fruntea băiatului trecu o umbră.

— Vreau să mă înţelegi, începu ea să-i explice plina de îngrijorare, lăsînd să se vadă ca vorbeşte cu el despre preocupările ei ca şi cu un om mare. Trebuie să-i întoarcem vizita, aşa cum cere legea bunei-cuviinţe. Au fost la noi, trebuie să mergem şi noi la ele. Dacă n-o să-ţi placă, nu mai mergem altă dată, terminăm cu aceste cunoştinţe !

Janik reflectă o clipă.

— Te înţeleg, mămico ! spuse el în cele din urmă. Dar gîndeşte-te în ce situaţie o să mă aflu eu, într-o casă străină, faţă de aceste fetiţe. Nu numai ca ele văd, dar sînt trei laolaltă şi îşi cunosc fiecare colţ din camera lor. Eu însă n-am să mă pot mişca. Tu ştii, doar ! Voi fi acolo ca pierdut, trebuie să recunoşti, mămico !

într-adevar, aşa era. Bedrişka recunoscu îndată. Şi se simţi de-a dreptul ruşinată că nu se gîndise singură la acest lucru. Nu putea fi vorba de întoarcerea vizitei, cînd era în cauză Janik al ei.

— Să vină tot ele la noi, şi această a doua vizită o vom socoti ca o întoarcere a vizitei noastre... şi apoi vom vedea ce se va mai întîmpla !

Micul ospăţ se termină. Surorile se purtară fără cusur. La masă tăcură, vorbind numai cînd erau întrebate. Ştiau ele de ce. Nu o făceau numai aşa. încercau să cîştige încrederea mamelor lor ca să poată să plece apoi cu Janik

în împărăţia Iui şi să se joace acolo fără prezenţa celor mari.

Jan încerca să le deosebească după voce, după cum dădeau răspunsurile şi după pronunţie. Recunoscuse glasul Ilanicicăi numaidecît, dar celelalte două glasuri, pînă acum necunoscute, se amestecau cu glasul ei. încă puţin şi le va putea recunoaşte. în întunericul lui glasurile fetelor, deşi se auzeau aproape din aceeaşi direcţie, ba chiar izvorînd din acelaşi izvor, i se părea că sînt despărţite între ele printr-o prăpastie. Primul glas aparţinea Aniei şi cel de-al doilea Janei. Nu le mai încurca.

Sosi în sfîrşit şi clipa pe care copiii o aşteptaseră cu atîta nerăbdare : puteau pleca ! Acum Jan o să se descurce şi singur cu ele, gîndea Bedrişka. N-au decît să se hîrîie puţin ! Să încaseze cîteva lovituri, doar sînt trei contra unu. Facă ce-or vrea între ei ! Bedrişka nu putea să suporte să stea între ei, să-i asculte, să-l apere pe Janik. Ar fi fost un chin şi pentru ea şi pentru băiat !

— De ce n-ai vrut să vii la noi ? întrebă Ilanicica cu reproş, cînd rămaseră singuri.

— Ar fi fost greu pentru mine, înţelege o dată ! Aci cunosc locul, înţelegi ? Nu mă încurc !

— Nu te-ai fi împiedicat nici la noi, începu Janicica, mijlocia dintre gemene.

Semăna ca două picături de apă cu surorile ei. Se deosebea de ele numai prin cîţiva pistrui care îi stropiseră indiscret năsucul şi prin faptul că îi plăcea grozav sa rîdă. Jan îşi aminti că glasul cu această particularitate la masă se numea Janicica.

— Ia te uită, colo ! strigă Jana rîzînd şi cu ochii la un portocal aşezat într-unul din colţurile odăii. Dar ea nu privea spre fructele rotunde, aurii, cu care era împodobit pomul. începuse să rîdă de un tub gălbui care printr-un ciudat capriciu al întîmplării ajunsese într-un ghiveci şi se ridica din el ca şi cum ar fi crescut din pămînt. Cu siguranţă că aici era mîna lui Janik, care nu vedea niciodată ce face, iar măicuţa lui nu putea să, aibă. ochii pretutindeni.

— Janicica, de ce rîai ? întrebă, ei.

—Acolo creşte un tub ! chicoti fata şi deodată se întoarse spre el. Şi de unde ştii tu că eu sînt Janicica ? Nu sînt Janicica ! Eu sînt Ania.

—Te cunosc după glas, rîse el sigur de sine. Chiar dacă ar ciripi aici o şcoală întreagă aş recunoaşte îndată glasul tău î

Jana făcu Aniei un semn, o lua deoparte şi începu să-i şoptească înflăcărată :

—Vino pe locul meu ! încearcă să vorbeşti ca mine, iar eu am să te imit pe tine. Să vedem dacă ne va recunoaşte.

—Nu vreau, se împotrivi Ania. Joacă-te singură.

Ania simţea un pic de teamă. Privea în jurul ei cu ochii larg deschişi, plini de uimire şi îneîntare. Totul în casă i se părea ciudat şi deosebit. Dar expresia de uimire nu era numai o amăgire iscată de ochii ei albaştri. Ania părea într-adevăr uimită pînă în fundul sufletului ei. Lu- cruşoarele, pe care aici le văzuse prima oară în viaţă, trezeau în ea un entuziasm neînţeles, o surpriză plăcută şi de cîte ori striga ,,vaai !“ în acest cuvinţel punea toate nuanţele uimirii, ca şi cum ar fi cîntat. Tatăl ei o poreclise o dată ,,uimi rea noastră albastră" şi de atunci uneori îi spuneau aşa. în afară de această uimire se asemăna în totul surorilor ei, iar cînd înceta să „se mire" nu mai putea fi recunoscută dintre ele.

—Ce tot şuşoteşte acolo Jana cu Ania ? întrebă băiatul deodată.

Pronunţase amîndouă numele, ca să dovedească fetelor că

nu se poate încurca. îi plăcea să vorbească despre lucruri pe care le ghicea după auz, ceea ce dădea impresia că vede. Se bucura cînd ceilalţi nu puteau înţelege acest lucru.

—De unde ştii că şuşotesc cu Ania ? întrebă Jana.

—Păi eu ştiu şi ce şuşotiţi !

—Ia spune ?

—Ai vrut să mă încurc, adică să cred că Ania e Jana.: Aşa e, sau nu ?

Uimirea din ochii Aniei trecu şi în ochii Janicicăi. Numai chipul Hancăi părea sa spună : eu nu mă mir de nimic I Şi cu mîndria unei prietena vechi, care cunoaşte într-o anumită măsură problema, începu să explice ca un om mare :

— Nici n-ai crede, Jana, dar el deosebeşte şi culorile — îţi jur pe toate constelaţiile zodiacului. (Expresia aceasta o deprinsese de la taica-său.)

Şi se pregătea să le povestească despre bujorii cei albi şi roşii. Dar şi-a amintit de bujorul roşu şi n-a mai zis nimic.

— Atunci hai sa ne jucăm de-a culorile, propuse Jana.

Şi spre uimirea lor Janik fu de acord.

— Ilai să vedem ! începu el să iscodească prefăcîndu-se că vrea să le întrebe. Poate vreuna dintre voi să-mi spună cum arată culoarea albă ?

liana răspunse îndată :

— Albă ca o coală de hîrtie. Albă ca zăpada.

Jana i se alătură :

— Albă ca laptele. Albă ca spuma.

— Şi euam un şorţ alb, strigă Ania surprinsă şi şi-l scoase îndată ca şi cum ar fi vrut să i-1 dea lui Jan. Jan se înveseli :

— Ei, acum m-aţi învăţat, strigă el ironic. Acum mi s-au deschis ochii ! Mi-aţi explicat clar ceea ce nici un profesor din lume n-a izbutit, ceea ce nici chiar întreaga academie n-ar fi putut s-o facă. Am întrebat şi eu aşa, într-o doară.

Surorile însă nu înţeleseră nimic din cele spuse.

— Cînţila pian ? îl întrebă Hanicica.

— Oîntătu ceva ! o pofti el.

— Bine !

Fata se aşeză şi începu cunoscutul ,,Cîntec de leagăn iar Ania,

sub influenţa melodiei învăţate mai de mult, începu să cînte cu un glas subţire :
,.Cind se va stinge pe cer somnoroasa Lună Si se vor ivi zorile pe-ntinsul zării,
Vom fi în Nautil şi vom pluti împreună Pînă vom coborî în aâîncul mării.
Vom vedea acolo grădinile submarine Cu flori viiy minunat colorate,
Şi peşti cu luminiţe pe bot, ca să-şi lumine,
Singuri, adbicurile întunecate “
— Ai o voce frumoasă ! sj)use Jan ca un cunoscător,
încurajată de lauda, Ania continuă :
,,Cînd vei include tu, dulce comoară,
Petalele trandafiriilor 'pleoape,
Să mai priveşti o dată, pentru ultima oară,
Din ferestruică la Lună, cit încă-i aproape !
Tăicuţul poate se plimbă acum pe-acolo, tăcut,
Pe marea de nisip şi de lavă, visîndu-ne chiar,
Sau, poate-n craterul lui „2 februarie" el a şi început Pentru corăbiile cosmice să-nalte hangar
— Mai departe nu maiştiu, declară cîntareaţa.
— Stai ! spuse Jan. îl sfîrşesc eu !
Se aşeză la pian, pipăiclaviatura şi se acompanie singur. Glasul lui era ciudatde matur, de parcă ar fi trecut
de mult pragul copilăriei :
„Semilună, în curînd te vei rotunji de lumină,
Este atit de simplă creşterea ta, şi firească,
Iar cind acolo sus vei deveni Lună-plină Şi dragostea mea pentru tata o să crească.
Pînă ce discul tău va descreşte-n curind,
Pînă ce şi secera de pe cer o să dispară,
Tăicuţul, ce-n Lună munceşte purtIndu-ne-n gînd,
Viu şi sănătos la măicuţa s-o întoarce iară/"
— Ce spuneţi ? întreba el, întorcîndu-se spre ele, cind sfîrşi cîntecul. Aşa e ?
Şi fără să mai aştepte răspunsul se întoarse spre pian şi cîntă un menuet de Mozart. Surorile se mirau că în timpul acesta el nu privea nici în jos, nici înaintea lui, nici în tavan. Cînta, ca pentru cineva care se afla parca deasupra lui, ca şi cum auditorii lui ar

fi plutit deasupra Pămîntului. Se vedea că e fericit. Din cînd în cînd se smulgea din această uitare de sine, se întorcea spre fete şi Iară să se întrerupă spunea :

— Mozart, îl vedeţi ? Mi se pare că în jurul meu deodată s-a făcut lumină. Mozart e pentru mine Soarele,

Luna şi stolele toate laolaltă. Nu-mi trebuie nici mîncare, nici somn. Vezi, vezi cum se aprinde luminiţa !...

Dar muzica lara cuvinte durase prea mult. Janca nu mai putea sta locului. Se ridică neauzită de pc canapea şi făcu cîţiva paşi. Î11 perete era un dulap şi pe poliţele lui erau aşezate fel de fel de lucruşoare, cum nu mai văzuse ea şi care nu ştia la ce foloseau. în timp ce Jan cînta, ea se aventură din ce în ce mai departe do pian şi mai aproape de acele lucruri. Şi dacă Ania purta în ochi uimirea, năsucul Janei exprima curiozitatea.

Ania părea că nu încetează să se mire de lume şi de ea însăşi. Jana în schimb ardea de curiozitate. Se întreba cu ce anume e plină această lume şi tînjea să apuce în mîinile ei bucăţele din ea şi să întrebe : ,,Asta ce e şi la ce foloseşte ?“

în partea de jos a peretelui, la o depărtare destul de mare, unde ea nu putea ajunge, atîma o chitară. Ah, de-ar putea să-şi treacă degetele peste strunele ei ! Dar în cutioarele acelea ascuţite şi în cele burduhănoase, ce păpuşi or fi, ce jocuri sau ce instrumente muzicale ? Ce n-ar da să poată cotrobăi prin ele !

Pe una dintre poliţe erau aşezate nişte corpuri geometrice, un cub, o sferă, o piramidă, un con şi alte forme, întocmite din suprafeţe lucioase şi sîrme. La ce i-or fi servind ? Ce face cu ele ? Cum se joacă cu ele ?

liana urmărea neliniştită pe curioasa ei soră şi îi făcea semne să lase baltă lucrurile acelea şi să vină să asculte. Jana se afla acum în faţa globului. Nu putu să reziste şi atinse numai cu un degeţel vîrful alb al Himalaiei. Globul se mişcă. Fu de ajuns o mică mişcare şi globul întreg porni să se învîrte. liana fu într-o clipă lînga ea. O apuca de mînă şi o trase înapoi.

— Vino şi te aşază imediat ! Poate mai spargi ceva !

— N-ai decît să te aşezi tu ! i-o tăie Jana.

— încet, încet !

ITana încercă să-i astupe gura cu palma, dar Jana nu se lăsa. Fetele începură să se îmbrîncească. în timpul acesta Jan cînta mereu şi Ania, uimită stătea lingă el. Ochii ei păreau că se miră,

nu atît de muzică, cît de degetele lui care alunecau pe claviatură, de chipul liniştit al băiatului şi de tot ce era în legătură cu el.
264
Dar deodată cîntecul încetă. El rîse vinovat, ca şi cum s-ar fi scuzat că n-a intenţionat sa se laude cu ceea ce ştie. Sau poate îi era ruşine ca se destăinuise, că le îngăduise să privească atît de adînc în sufletul său ? Ania ofta în spatele lui.
— Tu eşti, Anicico ? întrebă el. 0 cunoscuse după respiraţie.
— A fost atît de frumos !
— Dar unde-ţi sînt surioarele ?
— Aici ! spuse Hanca şi se apropie repede.
Janicica se afla pe o estradă, aşezată într-un fel de
firidă, aproape de uşa. Privea printr-o fereastră de sticlă într-un dulăpior montat în zid. în el strălucea o aparatură din metal argintiu, nişte pîrghii şi un disc alb.
— La ce serveşte asta ? întrebă Jana, ridieîndu-se în vîrful picioarelor. Ce se face cu acest aparat ?
După direcţia glasului ei, Jan ştiu unde se afla fata. Se îndreptă spre firidă cu pas sigur.
Deschise ferestruica de sticlă.
— Acolo e un aparat care întoarce camera mereu după Soare. Astfel soarele pătrunde în cameră de dimineaţă pînă seara, cînd apune. Uitaţi-vă la fereastră !
Surorile se întoarseră către peretele de sticlă. Acolo strălucea un Soare mare care seînteia în perdele.
— Tăticul meu a mai clădit astfel de case, se lăuda el. Maşinăria se află chiar sub noi. Se ajunge acolo prin deschizătura asta.
— Hai s-o vedem ! propuse Jana.
— E încuiat ! spuse Jan. Dar principalul e acest aparat. El e creierul întregii maşini.
— Şi ce s-ar întîmpla dacă aş răsuci butonul acela de acolo '{
— Ne-am învîrti ! Ca la căluşei !
— Nu-i adevărat ! Nu-i adevărat ! Spui numai aşa, îl întărită Jana.
— Nu crezi ? Ei, atunci fii atentă !
Jan răsuci butonul şi spuse :
— Acum o să vină mămica.
La început nu se întîmplă nimic. Totul rămase pe ioc, doar

strălucirea aurie a Soarelui se stinse încetişor fiindcă razele cădeau tot mai pieziş. Apoi camera se întunecă şi de

dedesubt se auziră scrîşnete. Casa se întorcea mereu tot mai repede. Jan trase perdelele. Se vedeau copacii si tufişurile cum rămîneau în urma. Apoi Soarele intra din nou în odaie, şi iarăşi dispăru. Surorile săreau în sus de bucurie, cînd deodată se auziră nişte paşi repezi şi uşa se deschise imediat.

— Mămica ! strigă Jan şi opri repede învîrtirea.

Amîndouă mamele năvăliră în odaie.

— Ce faci aici, Janek ? Tu ştii că tata ţi-a interzis...

— Păi dacă ele n-au vrut să mă creadă.

Bedrişka aşeză iar totul la loc şi trase perdelele.

— Las’ că nu s-a întîmplat nimic ! spuse liana împăciuitoare. Şi voi cum vă jucaţi ?

Surorile începură să spună una după alta cît de mult le place Jan.

— Şi tu le-ai cîntat la pian, Jan ?

— Le-am cîntat.

Mamele ar fi vrut să rămînă cu copiii. Căutau să-i atragă cu diferite întrebări. Copiii însă au observat primejdia şi deodată, ca şi cum s-ar fi înţeles între ei, au început să răspundă monosilabic. Lăsară să se înţeleagă ca nu le place ca oamenii mari să se amestece în jocurile lor. Amîn- două mamele simţiră lucrul acesta.

— Nu-i nimic de făcut, oftă cu un surîs de resemnare Bedrişka. Nu ne vor.

îndată după plecarea mamelor, copiii începură sa se frămînte.

— Păcat, spuse Ania. Ne-am fi plimbat mult timp.

— Şi eu aş fi răsucit butonul, spuse Jana.

— Acum ce să mai născocim ? Trebuia s-o fi luat cu noi şi pe Alenka. Ce-ar mai fi rîs !

— Cine e Alenka ? întrebă Jan.

— E păpuşa cea mai mică. Am să-ţi spun o poezie despre ea. Poate poţi să ma acompaniezi la pian.

Jan, ascultător, se aşeză la pian şi aşteptă cu mîinile pe claviatură, în timp ce Jana începu :

„Am o păpuşică nouă,
Pînă şi limba omeneasca o ştie !

Pe-afară cînd ţopăiam amîndouă,
Ea rîde de parcă n-ar fi jucărie.
266
Dar ghiceşti tu pentru ce Alici/ca arc Chiar pe burtă ascunsă o chei\ă ?
Dacă întorci cheia cea strălucitoare,
Atunci păpuşa ţipă ca o ştrengăriţă ;
Cînd îi e foame cere — urlînd ca tiranii — Să-i dai papă, şi apoi să facă nani !“
— Tu de ce nu mă acompaniezi ?
— Nu merge ! se scuză Jan. Ar fi trebuit să cînţi poezia. Şi Alenka asta chiar vorbeşte întocmai ca un om ?
— Păpuşa nu vorbeşte singură, îi explică liana.
— Trebuie mai întîi să i se şoptească şi pe urmă repetă întocmai. Ea de la sine nu spune nimic.
— Dar Alenka mea vorbeşte spunînd ce gîndeşte ea singură, ca să ştii, spuse Jana.
— Pentru asta ar trebui să aibă creier ! hotărî Jan. Dar dacă repetă numai, înseamnă că are înăuntrul ei un aparat care reproduce.
— Cînd ai să vii la noi, începu iarăşi Jana să se laude, am să te duc la bucătărie. Acolo să vezi !
Şi, fără să aştepte să o poftească cineva, începu să recite :
„în mica mea bucătărie,
Pentru Alenka gătesc tapioca gustoasă Şi o sobiţă cu atomi mi-a pus acolo mie Măicuţa mea cea dulce şi frumoasă.
Mai am şi-un grătăraş pe care, ca o gospodină
Prăjesc pîinică pentru fată,
Am şi o cămară cu de toate plină Şi un frigider pentru îngheţată.“
Fata aştepta să vadă ce spune Jan, dacă laudă poezia, dar el nu spuse nimic. lianei i se păru că Jane oarecum trist, ca şicum i-ar fi părut răucă el nu va vedea nici frigiderul, nici grătaraşul.
— Mai ştiu o poezie, spuse ea ca să-l consoleze. Fii atent ! îşi netezi cu palmele şorţulcţul, făcu o plecăciune şi Începu ;
267
„Eu aveam un stră-stră-străbunic,
Un stră-stră-străbunic care ne spunea C-o să trăiască mai mult

decît noi, căci e voinic Şi că are o putere de urs... şi, zău, nu glumea ! Dar într-o seară în pat s-a trîntit,
Ne spunea că ar vrea să doarmă netulburat.
Pentru ce de dimineaţă nu s-a mai trezit,
Dacă iubea Soarele cu adevărat ?
Dacă vreodată doctoriţă să fiu. izbutesc,
Am să ajung, prin ştiinţă, să fac chiar minuni, Descoperind cum din somn să-i trezesc Pe stră-stră-străbunicii cei buni.<(
Se părea ca Jan îşi schimbase atitudinea de înţelept care vrea să înveţe pe alţii. Şedea pe canapea abătut, cu obrazul lipsit de expresie.
— Şi acum iarăşi e rîndul meu ! spuse Jana nerăbdătoare.
Şi îndată ce sora ei termină începu să recite plina de zel :
„Corabia văzduhului devenit-a şcoala timpurilor noi,
Luaţi hărţile în văzduh ! Pregătiţi copiii pentru întrebări !
Cartea lumii se va deschide îndată sub noi.
lată, acolo, Dunărea îşi duce apele spre depărtări,
De jos, un vîrf al Dolomiţilor de peste nori ne priveşte, între stînci e un cuib, din el o pasăre se-nalţă şi iar se
prăvale.
Numele ei ? E vulturul stîncilor ! Acum puişorii-şi hrăneşte.
Şi cum numiţi lunca aceea albastră din vale ?
Este Marea Adriatică ! Chiar acum e-n furtună /...
Priviţi, dinspre ţărm fumegă un vulcan temut.
Cum se numeşte, cine ştie să spună ?
Vezuviul! lată, peste oraşul Neapole am trecut !“
Aici Jana se opri încurcată. Dar îşi reveni repede. Sări peste cîteva versuri şi recită sfîrşitul poeziei :
„Toată clasa se pregăteşte de drum,
Dar vai, vai! (de mii şi mii de ori am strigat),
263
Toţi vor zbura, numai eu lipsesc de-acolo, acum,
Pentru că zac şi mă tînguiesc, dar cine e vinovat ?
Şcoala mea spre cer se înălţa ca o săgeată...
Priveam simţind cum plînsul în ochi mă podideşte.
Eu, corabia văzduhului, mi-o mîncasem, era de ciocolată, Şi acum, de durere, burta îmi plesneşte.“
Janicica îşi pus« mîiniLe pe burtă şi începu să se în- vîrtească. Se prefăcea în faţa lui Janik că o doare, cre- zînd că îl va face să rida. Vai, dar el nu vede ! îşi aminti ea deodată. De fapt şi fără

această învîrtire poezioara e cu siguranţă frumoasă.
— îţi place, nu-i aşa ? încercă ea să-i smulgă laude.
— Ca să-ţi spun drept, recunoscu băiatul, un timp n-am prea fost ateiţj.
Nu ştia să mintă.
— De ce n-ai fost atent ? îi reproşa fata şi se aşeză jignită cît mai departe de el.
Janik începu ,,să privească" cu mîinile. Atinse obrazul lianei.
— Tu eşti, Ilanicico ? Unde e Ania ?
în clipa aceea Ania se afla la celălalt capăt al canapelei. Ochii ei larg deschişi rătăceau pe pereţi şi în ei sc citea
o uimire liniştită.
— Aici sînt ! strigă ea speriată, cînd el o trezi din visare.
Băiatul întinse mîna în direcţia glasului.
— Ania, mai cîntă ceva !
— Ce să cînt ?
— Ce vrei ! Stai aici lîngă mine.
Ania se aşeză lîngă el. Janik îi pipăi cosiţa. Apoi îi puse mîna pe faţă, ca şi cum ar fi vrut să şi-o întipărească în palmă. Şedea între liana şi Ania.
— Hai, începe ! o invită Jan.
Ania nu se lasă mult rugată. începu să cînte cu glăsciorul ei subţirel, care părea că şi el se mira.
„Unde zbori, pasăre omenească ?
Sus, în imperiul cîntărefilor ?

Stai puţin deasupra norulelilor,
Ascullă-i ce vor să-fi şoptească.
Dacă nu crezi — pe sufletul meu —
Să zbor pe Vetius, cu tata, nu-i greu."
— Acum e rîndul tău ! zise ea invitîndu-1 pe băiat. Janik şovăi o clipă.
— N-o să vă placă. Am făcut eu însumi poezia, aşa, pentru mine. De fapt, mie mi-e totuna ! şi brusc se hotărî. Dar am să şed jos. Dacă stau în picioare, mă încurc. Poezia nu e gata, dar am să-i născocesc sfîrşitul.
— Ilai, începe o dată !
„Chiar dacă omul nu vede nici la un pas depărtare,
Totuşi, nu se va rătăci prin lume niciodată.
Pretutindeni sînt oameni, de ce să mă tem oare ?

Nu văd culori, da, ştiu ; asta e o pacoste adevărată,
Dar ştiu cum arată pasărea şi peştele şi pomul;
Vîrfurile degetelor nu mint niciodată,
Ele îmi laudă lucrul cunoscut şi frumos
Şi-mi dau seama şi faţa şi spatele lui cum arată.
Fără să dau greş, ghicesc totul dintr-o dată.
Uneori nu recunosc cîte ceva, se-ntîmplă şi asta.
Nu văd. în schimb am miros bun şi urechi bune.
Lumea întreagă din parfumuri şi sunete se compune.
Orice lucru are un glas al lui, cu care-mi vorbeşte.
Şi orice lucru pe lume are un alt parfum.
Cît de frumos miroase garoafa ! Fireşte,
Numai pentru acest parfum merită să trăieşti,
Dacă pentru nimic altceva viaţa nu te ispiteşte !
Parfumul şi muzica sînt singurele-mi stele,
Acestea, prin întuneric devin luminiţele mele.
Cînd cîntă muzica o simt pe obrazul meu prinzînd rădă-
cine,
Ca şi cînd l-aş încălzi la Soare cînd străluceşte ;
Spun cîntecului şi parfumului la fel :
Ia-mă şi du-mă cu tine !

Urmă o clipa de tăccre. Surorile nu înţeleseseră nimic şi aşteptau să vadă ce urmează. liana îşi înghiţi vorbele '

şi încerca cu tot dinadinsul sa priceapă, ceva. înţelegea cuvintele, dar îi scăpa legătura dintre ele.

Pe Ania o încîntase glasul lui. ii sorbisecuvintele de pe buze şi i se părea că spune ceva atît de fermecător, de frumos şi de tainic, cum nu mai auzise în viaţa ei, şi ca îndată, îndată va începe să cînte. Cînd farmecul se slîrşi fata fu dezamăgită. Jan se uită şovăitor la publicul său.

Jana nu fusese atenta de loc. Avea de gînd să sîcîie băiatul şi să se răzbune puţin pentru că nici el nu fusese atent la poezia ci.

Trecu dintr-un colţ al canapelei la celălalt ca să aibă pe Ania lîngă ea. llanicica ar fi putut să-i strice gluma, în schimb Ania era prea moale.

în timp ce Janik îşi recita poezia, Jana puse mîna pe spătarul scaunului Aniei. Şi tocmai cînd băiatul spunea : „Nu văd culori, da ştiu...“, Jana îl gîdilă cu degetul după ceafă. Jan începu să se

scarpine în locul cu pricina. Nici Ilania, nici Ania nu observaseră nimic. Janicica se iacea că habar n-are de cele întîmplato şi mai repetă o dată gestul. Tocmai cînd spunea „cît de frumos miroase garoafa", îl gîdilă din nou. Janik reacţiona prompt. Janicica îşi muşca buzele ca să nu izbucnească înrîs,dar nu mai avu curajul să încerce încă o dată.

— Aş putea să exprim mai bine lucrurile astea la pian, spuse Janik. Odată pianul va glăsui aşa cum voi dori eu. Nu ştiu cum să vă fac sa înţelegeţi. De pilda, cum ar arăta această cameră în întuneric cu acest glob colorat, dacă eu aş izbuti pe neaşteptate să le văd. Sau cum arăţi tu, Ilani- cica, şi tu, Ania, şi tu, Jana... Cred însă că poezia nu mi-a prea reuşit. Uneori nici n-are rimă.

— Atunci cîntă-ne la pian ! strigă liana.

în clipa aceea Jana, vazînd că el se ridică şi că îi scapă printre degete, vru să mai glumească o dată, pentru ultima oara. Şi iarăşi îl gîdilă. Jan, cu iuţeala fulgerului, îşi duse mîna la ceafă şi apucă mîna Janei ! Dar îi dădu drumul repede, de parcă s-ar fi ars. Jana tresări, dar era prea tîrziu. Se făcu palidă de spaimă, îşi retrase mîna cît putu mai repede şi se ascunse trăgîndu-se mai spre colţ.

Jan se ridică de lîngă Ania şi se posomori de tot. El credea că prinsese mîna Aniei ! După cum ştia el, Jana şedea

271

la capătul opus al canapelei. O, dacă ar fi bănuit că ea se mutase şi se aşezase alături de Ania !

Celelalte două surori nu bănuiau, bineînţeles, nimic. Ce fericire pentru Jana !

— Iiai, chită ! Cîntă ! îl rugau ele. Jan însă se încă- păţînă şi nu mai scoase nici o vorbă. îl mai rugară o vreme si chiar şi Janicica li se alătură, înadins, ca să se audă toate trei glasurile la un loc. O cuprinse deodată frica, dar Jan rămase tăcut pînă în clipa cînd copiii indispuşi se duseră la mama lor.

Cînd îşi luară rămas bun, Jan se întoarse cu spatele şi refuză să dea mîna cu Ania. Toţi au înţeles că fata îi făcuse ceva. A fost o despărţire tristă. Băiatul nu spuse ce i se întîmplase şi se ascunse undeva, jignit. Jana făcea pe nevinovata, iar Ania plecă acasă plîngînd. Zadarnic îşi întrebă Hana fiicele. Numai Bedrişka era liniştită. Iar o mică lovitură nevăzută ! O să-mi povestească el ce-a fost. Măcar de s-ar căli !

După o vreme Hanca şi Ania şi-au amintit de vizita aceea şi

au început din nou să-şi sîcîie mama rugînd-o să le ducă la Janik. Venise noiembrie, cădeau ploi nesfîrşite şi de plimbările cu căruciorul nici nu mai putea fi vorba. Hana încercase s-o cheme mai întîi pe Bedrişka la tele- videofon. Dar la aparat nu apărea nimeni. în casa prietenei era tăcere şi întuneric. Şi aşa, într-una din zile o luă pe Jana de mînă şi porni cu ea spre vila Bedrişkăi, după veşti. 0 luă cu ea tocmai pe Jana. Voia în sfîrşit să afle ce se petrecuse şi de ce se supărase Jan. Pe Jana căzuse în primul rînd bănuiala. Hana ştia că numai caracterul neîmblînzit al acestei copile era în stare de o şotie ştrengărească. Zadarnic încercase însă Hana să facă fata să recunoască. O dată ce minţise, Janicica se temea sa-şi recunoască fapta. Ar fi vrut ea să mărturisească tot ce-a făcut, era conştientă că merită sa fie certată, dar se temea să-şi recunoască minciuna.

Şi iată că au ajuns la vila înconjurată de un parc. Crengile despuiate ale piersicilor, migdalilor şi gutuilor se înălţau spre cerul decolorat. Bazinul din faţa casei era golit şi la fundul lui, pe frunze putrezite, zăcea o mierlă moartă.

272

Doamna liana apăsă pe butonul de la intrarea principală. Uşa se deschise. Traversă coridorul şi holul. Uşile mascate dintre camere erau deschise — dar peste tot era gol, pustiu. Intrară în camera lui Janik. Globul, banda introdusă în magnetofon, uşile de la dulap date în lături» chitara spînzurata pe perete, totul era la locul său, neatins, ca şi cum Jan chiar în clipa aceea ar fi plecat undeva şi trebuia sa se întoarcă îndată. Dar nu era nimeni.

— Unde-i Janik, mămico ?

Hana nu ştia ce sa-i răspundă. Mici Jan, nici altcineva nu apăru. Pe jos însă zăcca o scrisoare deschisă care SL; vedea că n-a ajuns la destinaţie. Bedrişka îi scria siir.n-ii salo, Elena, de la Ilodotin :

„Soră ~dragă !

Mă despart de tine pentru multă vreme, cine ştie, poale pentru totdeauna. Ne mutăm la Odesa. Pe de-o par le. acolo se află acum Vaclav cu noul său proiect; vrea sa construiască la Yalta un sanatoriu după metoda sa, iar pe de altă parte, motivul principal al plecării noastre e Jan.

N-ai auzit probabil nimic despre doctorul Ivan PavJo- vici Turkinov. A reuşit să redea vederea unui om orb din naştere. E

vorba de o regenerare aproape miraculoasă a celulelor moarte ale centrului vederii din creier. M-am hotărît să nu las să-mi scape acest prilej şi să plec imediat cu băiatul la el. închipuieşte-ţi, draga mea, mai există o speranţă !

Părăsim totul în grabă şi zburăm ! Dacă te interesează vila noastră, ia-o tu ! Poate că ai să-mi mulţumeşti pentru un asemenea dar. Parcă te aud cum spui că ai şi aşa destule griji.

Dacă nu vrei, vino cel puţin să-ţi alegi un lucru oarecare drept amintire ! Dar grăbeşte-te, casa a rămas deschisă ! Timpul nu iartă, ai milă de ea ! Ar fi păcat mai ales de pian dacă s-ar strica. E un instrument bun. Dacă ţie nu-ţi trebuie, ştiu că tu ai lira ta, spune-i cuiva să-l ia. Dar aş dori ca omul acela să iubească muzica ! Şi nu uita să alegi şi pentru tine ceva din fonoteca noastră. Conţine multă muzică preţioasă, clasică şi modernă. Celelalte benzi nu se strică, n-au decît să se odihnească acolo, dacă nimeni nu

le vrea. Părăsim multe lucruri frumoase şi dragi, care pe încetul se vor distruge. îmi pare rău, dar asta e soarta lucrurilor părăsite...“

Scrisoarea continua, dar doamna Hana nu citi mai departe. Era supărată pe prietena el. Era o adevărată nerecunoştinţa că nu venise să-şi ia rămas bun de la ea.

— Mamă, ce scrie în scrisoare ?

— Mama lui Janik scrie ca s-a mutat.

— Unde ?

— Departe !

— Şi nu se mai întorc ?

— Ştiu eu ?

— Niciodată ?

— Cine ştie ? Lumea e mica.

— Şi toate astea rămîn aici ?

— Dracu’ să le ia !

— Mămico, iau şi eu ceva ca amintire.

— Să nu îndrăzneşti să te atingi de ceva ! Pe noi nimeni nu ne-a poftit aici ! adăugă ea cu amărăciune.

0 apucă pe Jana de mînă şi părăsi repede casa. Şi astfel se părea că cele petrecute între copii vor rămîne pentru totdeauna o taină.

Anii au trecut şi cele trei surori cu ochi albaştri au crescut. La

optsprezece ani terminaseră şcoala şi gustau primele rezultate plăcute ale muncii independente. Se deşteptase în ele un sentiment de mîndrie că au un rost în lume. Munca omului, care de fapt ar trebui să-ţi provoace dureri fiindcă prin ea omul îşi răscumpără dreptul la toate bucuriile lumii, devine ea însăşi o bucurie, chiar cea mai mare bucurie. Fără munca omul n-ar fi devenit om !
Mana lucra acum ca inginer geolog la gazificarea subterană a cărbunilor şi se măritase cu un cercetător din aceeaşi branşă. Dintre toate surorile, ea era cea care-şi amintea de cele mai multe ori de Jan. Cînd la răstimpuri gemenele se întîlneau la mama lor, în cadrul unei seri în care-şi depanau amintirile, Hanca era aceea care întreba de el sau aducea unele veşti. Şi veştile erau mereu aceleaşi ; nimic nou. Jan locuia în Odesa, la clinica de ochi, unde îl îngri

jea col mai bun medic. Dar toate înccrcările nu dăduseră nici un rezultat.

Jana lucra ca planificatoare la un oficiu pentru distribuirea lenjeriei de copii şi rămăsese aceeaşi copilă uşuratică, pornită veşnic pe rîs. Nu era nimic mai uşor pentru cineva, decît s-o facă să rîdă, şi rîsul răsuna neîncetat în jurul ei. Numai în timpul serilor acelea de amintiri din casa părintească se posomora uneori. De cîte ori era adus în discuţie numele lui Jan, ea devenea neliniştită. Dar ştia să se stăpînească şi să-şi ascundă neliniştea.

Legase prietenie cu un salariat de la uzina de automobile din apropiere. Acesta era maistru la o linie automată.

Ania devenise cîntareaţă. în ochii ei mari se aprindea mereu aceeaşi uimire ce părea că nu se va stinge niciodată fiindcă era înscrisă încă din leagăn pe chipul ei. Poate tocmai de aceea roiau în jurul ei atîţia prieteni şi poate do aceea nu-şi alesese din mulţimea lor nici un soţ.

Ania venea cu plăcere la seratele la care Hana îşi invita o dată pe lună copiii. Se întruneau totdeauna cel puţin opt copii care îşi povesteau amintirile. Dacă ar fi venit toţi doisprezece, fotoliile şi canapelele din camera cea mare a copiilor nu i-ar fi cuprins pe toţi. Din cei doisprezece fraţi nu erau decît trei băieţi, restul erau fete. Zece dintre copii aveau ochii albaştri, o singură fată şi un singur băiat aveau ochii de culoare închisă. Şase

aveau părul blond, printre aceştia se numărau şi gemenele noastre. Ceilalţi aveau părul de nuanţe mai închise, iar ultima fată era de-a dreptul brună.

Copiii erau voinici, nici graşi, nici slabi, şi nici unui dintre ei nu tuşise vreodată. Batista o păstrau în buzunar mai degrabă ca o amintire a vremurilor cînd oamenilor răciţi le curgea nasul. Toţi doisprezece erau absolut sănătoşi, de altfel ca toţi copiii de pe întreg globul.

Gemenele se bucurau de favorurile celorlalţi fraţi tocmai din cauza sosirii lor pe lume, toate trei laolaltă.

în mijlocul coloniei sale de copii, liana prindea forţe noi, copleşită fiind de dragostea şi atenţia tuturor. Fraţii îşi uitau vîrsta în pragul camerei şi deveneau iarăşi copii în serile acelea. r Se deschideau dulapurile şi lăzile de jucării, se îmbrăcau păpuşile. în cămăruţele păpuşilor se aşeza din nou mobilă,

se gătea, se prepara şi se gusta mîncarea pentru ele. Se aşeza teatrul de marionete, se recitau poezii vechi, se spuneau zicători şi ghicitori.

în aceste ore de fermecătoare întoarcere în împărăţia copilăriei, liana, acum cu părul alb, şedea pe covor şi zîm- bca impresionată de numărul lor. Cît erau de mari şi de grozavi aceşti copii ai ei, unul mai zvelt decît celălalt, şi le şoplea încet numele lor de copii.

Una dintre aceste seri s-a desfăşurat însă într-un fel cu totul deosebit. Ilanicica şi Ania sosiseră cu totul pe neaşteptate, şi deoarece Jana locuia încă acasă, cele trei fete se întîlniră fără să se fi vorbit între ele. Fraţii şi surorile înţeleseră aceasta grabă, această nevoie bruscă ca gemenele să fie împreună. înţelese şi mama lor. Aflaseră o vesto nouă despre Jan J O veste care picase ca un fulger din senin. Tînărul compozitor Jan vine de la Leningrad la Praga pentru a dirija simfonia sa intitulată ,,Văd“. Va fi primul concert din turneul său în jurul lumii. Fotografiile ajunseseră înaintea lui, prin, cablu, iar biografia lui uimitoare umplea pagini întregi de ziare.

Surorile vedeau prin negura timpului camera aceea de un verde-deschis, plină de vrajă, care se întorcea după Soare, pianul cu strălucitoarea-i claviatură, vasul cu bujori şi cristalele de pe rafturi... Urmăreau cu respiraţia tăiată ciudatul destin al lui Jan. Plecarea lui în Crimeea, nădejdea neaşteptată că poate

totul nu e pierdut şi apoi lupta deznădăjduită pentru ochii săi. Părea că savanţii de pe tot pămîntul luptau ca Jan să vadă şi că oamenii n-aveau altă grijă decît să redea vederea unui om născut orb.

După ani îndelungaţi de experienţe şi de insuccese, eforturile comune ale unui colectiv ales de specialişti din toate colţurile lumii au reuşit. Jan a văzut ! Şi ceea ce a văzut a exprimat în simfonia lui.

— Numai trei concerte pentru două milioane de oameni ! se necăji Ilanicica. Asta nu e omenos ! E o insultă pentru Praga !

Batrîna liana zîmbi împăciuitor :

— Nu-i nimic, o să-l vedem la televizor, ca toţi ceilalţi care nu vor găsi locuri.

— Dar eu trebuie să vorbesc cu el ! izbucni Hanicica.

— Şi eu ! strigă Ania atît de tare, încît maica-sa o privi uimită.

— La ultima noastră întîlnire, spuse Hanicica întor- cîndu-se cu gîndul înapoi, i s-a făcut un rău. Dar care dintre noi şi ce anume numai stelele o ştiu ! Ţie, Ania, n-a vrut să-ţi întindă mîna, îţi aminteşti ?

Aniei i s-au umplut ochii de lacrimi ca şi cum scena aceea s-ar fi petrecut ieri şi nu cu doisprezece ani în urmă.

— De ce îmi aminteşti ?

— Şi tu de ce te superi ? Te mai doare ?

Amîndouă se uitară în acelaşi timp la Jana, ca şi altădată : Hanicica cercetător, pe sub genele lungi, Ania neajutorată, cu ochii larg deschişi.

— Tu n-ai nimic să-i spui, soră ? o întrebă Hanicica pe Jana, de parcă ar fi spus : De ce taci mereu ? De ce nu spui în sfîrşit cuvîntul care să facă lumină ?

Janicica se împurpură. Ar fi putut sa scape de mult de greutatea aceea inutilă. Ar fi putut să mărturisească surorilor ei micul ei păcat din copilărie, şi ar fi rîs împreună, căci cu cît trecea vremea, amintirile despre Jan erau mai preţioase şi mai căutate. Şi cu trecerea anilor, Jana spera că păcatul acela păleşte, că nu face să mai amintească de el. Dar ciudat lucru, se întîmpla tocmai dimpotrivă ! Şi fata spuse şovăielnic :

— Aş avea multe sa-i povestesc, şi apoi adăugă repede, ca şi cum ar fi vrut să scape de o întrebare neplăcută : De altfel, cred că Jan o să ne invite singur.

Anicica o fixă cu uimirea ei fermecătoare :

— Crezi tu ?
— Bineînţeles, răspunse Jana. Va fi foarte curios să vadă cum arătăm.
— De mult o fi uitat el de noi ! spuse Ania, prelungind cuvîntul ,,de mult" cu un tremol-' de părere de rău.
— N-a uitat ! spuse Hanicica cu glas hotărît.
— De ce ?
— Pentru că l-am necăjit atunci şi astfel de lucruri nu se uită. Trebuie în sfîrşit sa ne spună ce anume l-a supărat.
— Eu l-am jignit! strigă Jana deodată. Şi înfundîndu-şi capul între perne, se porni pe plîns. Da ! Da ! Eu am fost
277
aceea ! suspina ea încărcată de remuşcări. Eu am minţit, eu m-am prefăcut, eu merit pedeapsa ! Mă duc la institutul de reeducare... numai că vă rog să nu mă judecaţi ! Şi Jana le povesti totul.

Amîndotiă surorile se repeziră la ea şi începură s-o consoleze. Ania îşi ştergea lacrimile cu batista.

— în sfîrşit, mi-a ieşit ghimpele urît şi negru din inimă.

— Ah, tu, păcătoaso ! Cum ai putut să rabzi atîta vreme ! spuse Ilanicica sărutînd-o.

— De cînd mă pregătesc să vă spun, surioarelor. De-o viaţă întreagă mă pregătesc ! Nu am avut curaj, sînt o laşă, mi-a fost teamă să vă spun că sînt o mincinoasă. Mincinoasă timp de doisprezece ani ! Ce se va întîmpla cu mine acum ?

— Acum, bucură-te ! Drept pedeapsă ţi se vor smulge dinţii ! Doisprezece dinţi ; pentru fiecare an pierdut, cite un dinte, rîse Hanicica.

— O ! vreau să mă mărit, fie-vă milă !

începură să glumească şi să rîdă, desigur aii iertat-o şi totul era din nou în ordine.

Jana nu se înşelase, surorile primiră invitaţii. Sosiră prin curier special şi pe fiecare era scris în colţ, numele : Hana, Jana, Ania.

Pe al patrulea plic era scris : Pentru liana, de la Bedrişka.

Bagheta se ridică şi spuse parcă : Acum ! şi poarta se deschise. Sunetele adormite în instrumente se deşteptau, unul cîte unul. Toţi cei prezenţi, care cunoşteau soarta lui Jan, ascultau cu respiraţia tăiată povestirea melancolică a viorilor despre primii paşi ai copilului într-un spaţiu în care Soarele şi

toate luminile erau stinse. Prima frază a simfoniei era o rătăcire a copilului orb în întuneric, ca într-un cerc vrăjit. Dar întunericul acesta era bun, nu trebuia să se teamă de el. Pretutindeni prin apropiere se auzea, de cîte ori era necesar, un glas dulce ce se numea : „mamă“. Acest glas se putea pipăi, era cald şi moale şi te cuprindea în braţe. îndată ce-1 chemai îţi răspundea de undeva. Dacă mergeai, glasul se preschimba în mînă, şi mîna te conducea prin întuneric, puteai să te agăţi de ea,

278

nimic nu ti se întîmpla, întunericul se retrăgea, nu-ţi facea nici un rău.

Totuşi, încă din prima parte a simfoniei apărea un tremur ciudat, o presimţire tristă. Neliniştea creştea o dată cu băiatul pînă ce se frînse într-un zbucium tragic al conştiinţei. Undeva era Soare, lumea era plină de culori şi de lumină, nu exista întuneric, întunericul era numai în ochii lui

La începutul celei de-a doua părţi se auzea glasul copilăresc al flautului, atît de naiv şi plin de veselie, care zburda mult timp, sălta şi întreba celălalt glas care răspundea puţin mai melancolic.

Hanicica zîmbea visătoare, gîndindu-se la timpurile acelea depărtate. Primul glas era poate glasul ei. De fapt toată această parte se numea : ,,Trei glasuri", după cum tot atît de bine s-ar fi putut numi : „Trei surori".

Cu inima fremătînd, asculta acea întîlnire de demult. Şi deodată îşi aduse aminte cum, fără să fi vrut, îl jignise atunci cînd îi alunecase pe sub mînă, tocmai în momentul în care el îi oferea bujorul roşu şi cum îi strigase : ,,Aşa-i că nu mă prinzi ?"

Sîngele îi năvăli în obraji şi înlemni de ruşine. Da, avea dreptate. Şi acum răsuna în simfonie acea insulta adusă tînărului orb. I se părea că toţi spectatorii se întorc spre ea fără să priceapă ce s-a întîmplat atunci : ,,Ce ai făcut, cum ai putut să...?" şi Hanca, ruşinată, prăbuşită în sine, plînse.

Dar nu se întîmplă nimic. Glasul ei şi al lui se împleteau în ciripitul flautului, se înţelegeau, sporovăiau şi Hanicica în sinea ei jubila : „M-a iertat, m-a iertat !"

Apoi glasului ei i se alăturară alte două glasuri. Cum şedea acum între Jana şi Ania, Hanicica simţea strîngeri de mînă din amîndouă părţile. Răspunse cu aceleaşi strîngeri, la dreapta şi la stînga. Surorile se înţelegeau între ele şi fără cuvinte.

Acum se împleteau trei izvoraşe izvorîte din aceeaşi sursă. Se înlănţuiau şi totuşi fiecare era el însuşi. Trei glasuri, trei culori, trei motive: glasul lianei grav, cuminte, al Janei săltăreţ şi al Aniei, subţirel şi plăcut în care

răsuna ecoul „Cîntecului de leagăn“ cîntat atunci cu prilejul acelei vizite. Stele din cer, şi de asta şi-a amintit !

Aceeaşi melodie din flaut, prelungită apoi de pian. „Acum ştiu ! îşi aminti Ania. Aşa e ! Jan trecuse apoi la pian, atunci, cînd eu nu-mi mai aminteam versurile poeziei." Motivul trecea din instrument în instrument şi mereu părea altul. Nu mai era acelaşi. Era tot „Cîntecul de leagăn", dar parcă de fiecare dată l-ar fi cîntat alta mamă, din alta parte a globului, altui copil.

Deodată, în această împletire liniştită de flaute, viori şi clarinete, căzu un ton fals. începe, îşi spuseră surorile printr-o strîngere de mînă. Da, aşa fusese cînd Jana cu pozna ei copilărească îl gîdilase pentru prima oară, întocmai ca o muscă indiscretă, Dar din nou viorile şi violele cîntară, vremea bună se restabili şi domni din nou un timp deasupra capetelor copiilor.

Dar vai, iată că se aud tonurile fatale, goale, ale unui clarinet. Se simţea în ele prevenire şi încordare, anunţarea duşmanului, ca şi cum cineva ar fi strigat din întuneric : Atenţie ! Atunci Jana aţîţase a doua oară băiatul.

Ilanicica asculta cu totul liniştită. Părea că greşeala ei cu bujorul fusese iertată, căci Jan nu o amintise prin nici o notă. Nu bănuise însă că mica glumă a Janei a zdruncinat băiatul atît de adînc.

Ania se lăsa legănată de plăcutele glasuri ale tuturor instrumentelor şi i se părea că pluteşte. Cînd se auzi prima notă a cîntecului despre „pasărea omenească", ea crezu că e o simplă întîmplare, dar apoi înţelese pe deplin intenţia lui.

„Unde zbori, pasăre omenească", îi cîntase ea şi melodia rămăsese în sufletul lui ! Aşa era ! Asta era cîntecul ei, deci îşi amintea de ea, şi îi venea să chiuie de recunoştinţă, începu însă să sufere că Jan bănuieşte şi acum că ea a săvîrşit acea faptă, Asta o întristă pînă la lacrimi. Şi îi venea să strige : „N-am fost eu aceea !"

Jana aştepta momentul suprem ea pe o pedeapsă. Cînd Jan începu acuzarea ispititoare, ea începu să plîngă încet. Dar cînd povesti mai departe, cum îi prinsese mîna ca pe un hoţ şi cînd

descrise în tonuri grave deznădejdea că pe lume există un asemenea om care sa-şi bată joc de un orb, Jana fu cuprinsă de ruşine. îi trecu prin cap, cu iu
£80
ţeala fulgerului, gîndul că săvîrşise ccva atît de cumplit, încît nu mai putea fi îndreptat ; că pentru ea s-au sfîrşit toate bucuriile. S-au sfîrşit, s-au sfîrşit cu toate — gemea ea împreună cu viorile şi cu başii. Pentru mine a apus soarele fericirii pentru totdeauna. Şi muzica continua şi nu se mai termina. Acuzaţia era mereu tot mai aspră, şi tot mai adîncă durerea loviturilor vechi. Nu, nCf se mai putea suporta !

Janei i se făcu negru înaintea ochilor, sala se clatină cu ea şi se cufundă în întuneric.

Surorile i-au dat repede ajutor şi nimeni în jur n-a observat nimic. Cînd şi-a revenit, muzica era cu desăvîrşire alta.

— Partea a treia ! îi şopti Hanicica încurajînd-o, ca şi cum i-ar fi spus că de acum înainte nu trebuie să se mai teama.

Desigur, muzica asta n-o mai durea, deşi se părea că pentru creatorul ei clipele acestea erau şi mai. chinuitoare decît cele care trecuseră. Aici alternau două motive principale, deznădejdea şi speranţa.

începea printr-o superficială încredere că totul se va împlini uşor, urmau apoi săptămîni, luni şi ani de încercări zadarnice şi de operaţii dureroase ; un lanţ de insuccese cînd doctorii ridicau din umeri, momente cumplite cînd Bedrişka căuta cuvintele care să pregătească băiatul să se împace cu soarta şi să renunţe la toate speranţele.

Nu renunţ ! strigau trompetele şi pistoanele. Soarele sau moartea ! strigau cornurile şi tromboanele. Nu există viaţă fără ochi ! Şi iarăşi alte experienţe, alte nădejdi. O clipă ceva luminos se mişcă în creier, apoi se stinse din nou, şi iarăşi un strop de întuneric se lumină, negrul se preschimbă în galben-cenuşiu. Apoi iarăşi totul se stinse şi întunericul se rostogoli mai dens.

De ajuns, de ajuns ! gemeau fagoturile. Să lăsăm creierul ^în pace, va muri sau va înnebuni ! Clarinetele batjocoreau zădărnicia omenească : S-a sfîrşit cu toate, s-a sfîrşit !

Dar neobosita lui dorinţă de a lupta şi strigătul lui după lumină au învins. Era imposibil să nu învingă. Vederea lui Jan devenise o problemă pentru întreaga planetă. Era singurul orb din lume şi această lume ardea de dorinţa de a realiza ceea ce

părea imposibil şi de a-i da aces-
lui om ochii pentru care luptase atît. Jan rezista. Şi iată, are ochi, dar legaţi cu o basma neagra ; este ultima legătură de întuneric dc pe ochii lui. Şi apoi bandajul cade.

Jan se uită în semiobscuritate şi nu înţelege nimic. Vede ligurile medicilor şi ale infirmierelor în umbră, vede prima dată oamenii şi lucrurile. E ca înlemnit de uimire şi-şi soarbe tăcut triumful. Ciudat, se auziră tonuri de spaimă. E oare posibil, după atîta fericire ? Nu e un moment prea greu de suportat pentru o inimă omenească ? Suportă ea oare o astfel de fericire fără să se sfărîme ? Oare nu va dispărea iar totul ?...

începu a patra şi ultima parte. Abia aici izbucni tot ce era în el. Părea că ochii i se deschiseseră nu în semiobscuritatea sanatoriului, după jaluzelele trase, ci în lumina unei odăi cu ferestrele larg deschise prin care năvălea Soarele. Acum se afla pe cea mai înaltă clădire a oraşului şi privea lumea.

Auzul, mirosul, gustul şi pipăitul păreau că înapoiază ceremonios sceptrul adevăratei suverane — Vederea — regina simţurilor omeneşti.

încercă să exprime acea primă tulburare, cea mai puternică din toate, clipa uimitoare cînd întunericul se retrăgea şi în jur se făcea lumină. Acestea sînt culorile, umbrele, formele... Aşa arată, deci, un om în miezul zilei. Asta e zi, şi ăsta e spaţiu.

Omul ! Dintre toate minunăţiile el e cel mai uimitor lucru. Iată pe creatorul acestui rai de pe Pămînt, născocit de creier şi construit din piatră şi oţel, din sticlă şi din tot felul de alte materiale pe care Pămîntul şi marea le adăposteau în sînul lor.

Dar cum s-a construit ? Cu ce s-a construit ? De unde aceste lucruri, mai perfecte şi mai frumoase decît florile naturii ? El ştie de mult că toate ies din mîinile omului, dar nu le-a văzut niciodată pînă acum. Astăzi, aici, prin toate instrumentele din orchestră, el retrăieşte uimirea primei clipe în care a izbutit să vadă. Aşadar, acestea sînt mîinile omului. Dar nu e numai uimirea faţă de ele. Jan vrea să exprime ş4 întreaga bucurie şi fericire a sa pentru simplul fapt că omul are mîini ! Şi eu şi tu — noi toţi — fiecare om are aceleaşi mîini cu cinci degete. Nimeni nu are cu un singur deget mai mult sau mai puţin. Dar în fie care deget se află secretul unor lucruri noi şi minunate. Şi cu cît vor fi mai multe mîini, cu atît se vor crea lucruri mai multe şi mai minunate.

,,Pămîntul oamenilor" a intitulat el ultima parte a simfoniei, în care nu apărea numai bucuria egoistă a orbului care a reuşit deodată să vadă, care a privit pe fereastră pentru prima dată, ci era înălţat şi un imn de bucurie, de glorificare a omului. Răsuna aici un motiv de uimire, de surprindere şi de farmec proaspăt. Era în el emoţia primei şi neuitatei priviri asupra lumii, imaginea oraşelor- grădini, cu teatre, stadioane, galerii de artă şi palate albe, în care locuiau ei, creatorii uzinelor electrice şi ai poeziilor, ai liniilor automate şi ai simfoniilor, ai navelor cosmice, ai statuilor, cîntecelor şi dansurilor.

Era un imn de slavă închinat omului şi operei sale. Omul creează opere tot mai grandioase şi mai frumoase şi o dată cu acestea creşte şi el, tot mai măreţ. Dar de unde să ia instrumentele care să exprime această minune ?

Jan recurse atunci la ajutorul glasului omenesc. Adăugă orchestrei un cor. Şi în glasurile omeneşti se simţea neliniştea veşnică a creatorilor, zbuciumul căutărilor şi bucuria descoperirii, dorinţa neobosită de a învinge şi stăpîni natura, de a o transforma necontenit.

Păreau că răsună glasuri de clopot şi de fluier, de ciocan şi de sirenă, vocile şi instrumentele contopindu-se în final într-o revărsare de bucurie şi fericire, de mîndrie şi încredere...

Stăteau toate trei în faţa lui : Ilanicica, Jana şi Ania. Ele îl văzuseră şi cu doisprezece ani în urmă, dar el le vedea acum pentru prima oară. Privirea îi aluneca de la una la alta. Acum clătina din cap şi hotăra ceva. Fetele rămaseră surprinse. Băiatul se schimbase cu totul. Avea ochi adînci, de culoare închisă, cu o strălucire ciudată care nu venea din lumea de afară, ci dinăuntrul lui. Era mai degrabă o lumină decît o strălucire. Cîţi ani putea sa aibă ? Nici douăzeci ! Şi totuşi în jurul gurii lui se vedea că el cunoscuse ceva ce puţini din jurul său cunoscuseră : durerea.

— Aşadar, voi sînteţi cele trei surori ! începu el să vorbească după ce luară loc în camera de la hotel. Să

nu-mi g'puneţi numele voastre ; le ghicesc eu singur ! După glasuri ! Spuneţi-mi fiecare trei cuvinte !

— Am să-ţi spun chiar mai multe, zise Hana, visătoare. M-ai întrebat atunci dacă pianul se vede, deşi e negru, şi dacă omul străluceşte ca o stea.

— Străluceşte, e adevărat ca străluceşte ! strigă el. Nu crezi ? Eu mai văd cu ochii din copilărie, mai văd şi ceea ce voi nu mai percepeţi de mult.
Apoi se ridică şi făcu cîţiva paşi spre un vas antic care se afla într-un colţ al odăii. Printre alte flori se găseau în el şi bujori sîngerii, puşi acolo parcă anume ca să-i poată oferi ei un fir.
— îţi aminteşti ?
— Cum l-ai aruncat atunci în colţ ? N-am să uit niciodată,! Acolo în sală am pălit de spaimă că ai să mă cerţi în faţa tuturor, dar m-ai iertat, spuse ea primind bujorul; Şi ca să scape de încurcătură arătă spre surorile ei. Pe liana ai ghicit-o, mai rămîne Jana şi Ania.
Jan se uita de mult la chipurileAnieişi Janei. Sc vedea că e surprins şi că nu înţelege ceva.
Arăta cu degetul chipul mîhnit al Janei şi spuse deodată :
— Ania !
Jana scutură din cap şi şopti vinovată :
— Jana.
— Atunci, strigă el mirat, asta înseamnă că atunci dumneata ai fost !
— Da, eu ! spuse ea amărîtă şi lacrimile îi ţîşniră iarăşi din ochi. Eram în sp^fjrle Aniei şi mi-ai prins mîna.
— N-o mai chinui ! strigă Hana şi îşi cuprinse sora în braţe. Destul s-a chinuit pînă acum din cauza asta ! Şi-a ispăşit pedeapsa !
— Nu ! spuse Jana. Pedeapsa continuă şi va continua. Vina mea va apărea totdeauna, de cîte ori şi oriunde se va cînta accasta simfonie. Şi e drept să fie aşa ! Niciodată insulta pe care ţi-am adus-o nu poate fi spălată. Obolurile şi oornurile dumitale nu mi-o pot ierta niciodată.
— Jana ! strigă Jan cu reproş. Dar eu te iert, spre sfîrşitul părţii te-am iertat, tot sfîrşitul este o largă iertare. N-ai auzit oare ?
— N-a auzit sfîrşitul, o apără liana. Tocmai se trezea din leşin.
— Şi ascultînd ultima parte nu te-ai bucurat oare împreună cu mine ? Şi oare eu nu te-aş fi iertat de mult, daca aş fi avut ce să-ţi iert ? Nu pot decît să mulţumesc şi să binecuvîntez toată lumea şi pe dumneata, Jana, că faci parte din frumuseţea acestei lumi şi deci din fericirea mea.
Se duse spre ea, o cuprinse cu amîndouă mîinile şi o strînse

la piept. Jana începu să rîdă printre lacrimi. Rîsul ei suna atît de alintător şi de fără grijă, ca şi cum ar fi scăpat brusc de o mare greutate şi ar fi zburat drept către cer.

Numai Ania tăcu. I se citea pe faţă o uimire tristă. Cum se petrecuseră oare toate cu doisprezece ani în urmă ?

Sora mea a fost vinovată, nu eu. Dar cuvintele lui păreau s-o înalţe pe Jana, iar îmbrăţişările lui s-o cinstească şi s-o răsplătească — de aceea era atît de fericită.

Şi Hana îi făcuse ceva, dar cum îşi tăinuise fapta, sfînta ! Niciodată nu ne-a spus nimic şi pentru asta el i-a dat un bujor roşu. Ce însemnătate are această floare pentru ei amîndoi ? Ce le aminteşte ? Ce semn e acesta ?

Aniei i se părea că ea era singura păgubită. Şi dacă nu pe de-a-ntregul fusese lăsată, in orice caz, la urmă. Primul nume care îl rostise fusese al ei. El strigase ,,Ania“, . dar numai pentru că-şi amintise de acea nedreptate. Nu îi cunoştea chipul şi o confunda cu Jana. Asta o întrista în cea mai mare măsură.

Dar Jan îşi îndreptă deodată privirea asupra ei :

— Ania, cîntecelul meu ! încotro zbori, pasăre omenească ? rîse el. Pe tine te-am lăsat la urmă !

Amîndouă surorile se uitară vesele la Ania. îi înţelegeau aşteptarea. Faţă de el, ea singura era fără pată.

— Totuşi, nu m-ai recunoscut, îi reproşă ea.

— Nu te-am recunoscut, spuse el. Nu te supăra pe ochii mei. Ei văd şi străluciri nevăzute, dar sînt atît de proşti ! Se uită la toate plini de spaimă. Şi la dumneata, Ania ! Dar nu te teme ! Abia acum se descurcă toate şi abia acum pot lega glasul de chipul dumitale. Nu bănuiam cum araţi. De aceea rătăceam. Nu înţelegeam şi mă plîn- geam. Eram grozav de sensibil şi uşor de jignit. Se spune

că aşa erau pe vremuri oamenii orbi ! Glasul dumitale şi gluma aceea erau pentru mine o contradicţie do neînţeles. Această contradicţie m-a hărţuit pînă cînd am ieşit din ca întocmai ca un şarpe. Partea a treia a simfonici esto pielea mea de şarpe ! Dar glăsciorul dumitale, Ania, care cîntă uimit despre pasărea omenească a învins în mine. Şi toată partea a patra nu e altceva decît o variaţie pe motivul uimirii faţă de lume. Dumneata, Ania, te miri de ea încă de la naştere. Eu, de asemenea, de la naşterea mea, fiindcă eu m-am născut a doua oară !

Fata asculta fermecată şi ochii ei mari deschişi exprimau într-adevăr o uimire copilărească.

— Da, da, aşa e ! spunea ea tulburată, răspunzîndu-şi mai degrabă ei însăşi decît lui.

— Şi mai cînţi încă ? o întrebă el pe neaşteptate.

— Sînt cîntăreaţă !

— De operă ?

— Asta nu ! Cînt numai cînd vreau şi ce vreau !

— Ţi-ar place să călătoreşti şi să cînţi ?

— Chiar aşa şi fac.

— Vino cu noi, ai să cînţi în corul nostru !

— Aş putea oare ? şopti Ania şi ochii i se închiseră de bucurie.

— Ne îndreptăm cu o navă aeriană spre apus : Milano, Marsilia, Barcelona, Madrid şi Lisabona. Şi apoi spre Africa. Zboară cu noi, Ania ! Ne vom uimi de frumuseţea lumii şi vom iubi împreună viaţa. Vrei ?

— Da, spuse ea încet şi ochii i se deschiseră din nou mari. Părea că niciodată nu priviseră aşa...

28 DECEMBRIE

Am să descopăr un părnînl necunoscut, la o depărtare de suie şi sute de ani de noi. Dar şi sutele de ani sînt formale din clipe. Vreau să spun prin asta că acest pă- mint visat, oricît ar fi de departe/ se apropie şi noi ne apropiem de el ureînd pe treptele vremii...

Cum va arăta omul viitorului ? Cum şi prin ce se va deosebi de ziua de astăzi ? Unde să găseşti un asemenea exemplu ? Să iei istoria ca măsură a timpului ? Să te întrebi cu ce sînlem noi mai buni decît strămoşii noştri din istorie ? Cum a evoluat caracterul omului, morala şi obiceiurile lui ?

Omul de astăzi este ca un convalescent după o boală grea. Are încă în sine urmele vechilor vicii. Dar se va însănătoşi.

Chiar şi eroii povestirilor mele au cucuiele şi zgîrietu- rile lor morale. Am lăsat la o parte ipocrizia, laşitatea, trădarea, setea de cîşiig şi făţărnicia. Aceste ruşini legate de numele omului vor fi uitate pentru totdeauna, ca şi cum n-ar fi existat niciodată. Dar Frania al meu este un leneş din aceia de pe timpuri, care îşi face o cinste din lenea lui. Martin, cu picătura lui de otravă în sînge, e cutremurat de gelozie, sentiment tot atît de vechi ca şi

istoria. Iar următorul meu personaj, Petia, şovăie deodată între datorie şi dragoste. Şi Jana a ştiut să mintă. Ani de-a rîndul şi-a purtat acest spin înfipt sub unghia plină de puroi. Oamenii vor fi şi pe viitor naivi, nebuni, zăpăciţi, fricoşi, lacomi, lipsiţi de orientare, fanfaroni şi mai ştiu eu cum. Va fi atît de uşor să condamni pe eroii mei, dacă toţi sînt construiţi dintr-un material atît de fragil. Mulţi cititori le vor reproşa una şi alta şi în faţa faptei*.r lor vor ridica din umeri. Vor susţine că prea se aseamănă cu oamenii zilelor noastre, că sînt înseşi umbrele lor. Vor avea dreptate ! Alţii vor spune că prea se deosebesc de ei, prin frumuseţea caracterului lor. Şi aceştia vor avea dreptate.

Vor zice poate : Această povestire e mai bună, cealaltă mai proastă. Nici nu se poate altfel. Chiar dacă toate ar fi bune sau toate proaste, una dintre ele va fi totdeauna cea mai bună sau cea mai proastă. Şi dreptatea va fi de partea acelor cititori care vor susţine că aşa nu mai merge, că omul trebuie să fie altfel.

Poate că am îndrăznit să debarc prea devreme pe acest continent necunoscut. Poţi oare visa despre oamenii viitorului oricît de timpuriu ? Intr-adevăr, mai degrabă poţi să bănuieşti cum va arăta cend peste o mie de ani, decît cum va arăta omul mîine !

Mi-am căutat eroii 'printre oamenii din ziua de azi pentru că îi cunosc şi de aceea credeam că voi izbuti să-i fac să stea solid pe acest pămînt.

Pămîntul va fi acelaşi, cu aceleaşi constelaţii plutind pe deasupra capului, numai limba orologiului veşniciei se va muta cu o frîntură de secundă mai departe.

Seara.

Am încercat de cîlcva ori să scriu un roman şi mi-a ieşit o povestire. în schimb am conştiinţa curată. M-am oprit totdeauna la timp. Aş putea spune : mi-am analizat eroii plnă le-am scos sufletul. Dar de ce să caut să-mi înşel eroii ?

Cu ani în urmă m-a frămîntat un vis despre o navă aeriană care trebuia să grăbească fulgerător către luminoasele zile de mîine. Visul se poate naşte desigur confuz, deşi conţine elemente creatoare. Mai ales dacă se naşte cînd stăplnul nu-i acasă,. Totuşi i se poate da o formă superioară. încă de mult am scris o povestire despre visul acela. O am în faţă şi acum nu-mi dau seama : să o adaug celorlalte sau să o las la o parte ? Poate

că ar fi trebuit pusă chiar la începutul acestei cărţi. Aş fi putut s-o intitulez : „Aeronava îngerilor". Dar, ea e prima rîndunică ! O adaug /

UN VIS DESPRE O NAVĂ AERIANA

Nava apăru dcoclata, uriaşa, argintie, cu o stea roşie pe spinarea bombată. Pe una din părţile ei se putea citi cu-vîntul ,,Vacanţă". Un roi de sportivi îmbrăcaţi în culori pestriţe, unii purtînd aripi, iar alţii mici aparate automate de zbor, o însoţeau şi se rc-teau în jurul ei ca nişte peştişori care însoţesc o balenă.

înaripaţii salutau nava şi, pentru noul ei drum, îi urau : „mult noroc şi mult Soare !“

Nava nu era cu nimic mai frumoasă decît norii care se formau în jurul ei şi se destrămau în nemărginitul alb- albastru. Era un fel de vapor plutitor cu trei etaje şi cu platforme de promenadă unde te puteai plimba atît cît ţi-ar trebui să înconjuri pista unui stadion.

Zbura spre răsărit. Motoarele ticaiau uşor. Se auzeau ca ţîrîitul greierilor într-o mirişte. Micile avioane şi înaripaţii se retraseră, unul după altul, pînă dispărură din ochii noştri.

în jurul bazinului de pe navă era linişte în clipa asta. Soarele se ascunsese sub nori. Femeile în costume de baie şi bărbaţii cu prosoapele aruncate peste pielea bronzată se odihneau în fotolii. Mingiile şi rachetele de tenis stăteau aruncate în nisip.

Printre pasageri se afla şi cosmonautul Vaclav, decorat cu „Ordinul curajului", care zbura pe propriile sale aripi mai bine decît păsările. Se afla aici şi maestrul celor mai mari adîncuri, geologul Petre în vîrstă de o sută doisprezece ani. La săpăturile din ultimul timp a atins cea mai mare adîncime în interiorul pămîntului. Se afla aici şi Adam, unul dintre primii oameni care s-au oprit pe Lună.

Era aici şi maestrul recoltelor de bumbac, Antonin. Tocmai privea spre Pămînt cu un binoclu.

Ce plăcută era priveliştea spre care se uita ! Pătrate şi patrulatere de aur, mărginite de brîuri verzi-albastre de pădure. Iată un rîu unduitor ca o cosiţă împletită din păr argintiu în care sînt înfipţi pieptenii barajelor. Irigaţii şi canale trecînd peste cîmpuri de hamei, peste livezi, şi peste vii. Oglinda orbitoare a unui lac.

— Acolo, arătădeodată Antonin cu mîna, se află oraşul
nostru agrar ! Şiprivind spre cer, adăugă :Vezi norii
aceia artificiali ? Udă bumbacul nostru. Se pregăteşte strîngerea recoltei.

— N-o să mai apuci tu să strîngi recolta, glumi Jan, un tînăr dispecer care dirijează dintr-o cabină, prin simpla apăsare a butoanelor, extracţia unei mine de nichel. Şi în cabina aceea sînt mai multe butoane decît nasturi la cămaşa lui.

— Priviţi acolo !

O fată zveltă, cu o pălărie largă de paie îşi îndreptă telescopul spre locul acela. Era Anicika, o educatoare de la o grădiniţă de copii care în fiecare miercuri făcea şi serviciul de ospătară pe nava aeriană. Uneori dansa şi în ansamblul navei pentru propria ei plăcere şi pentru bucuria echipajului.

— Uitaţi-vă ! arătă ea cu degetul. Ploaia ta, Toni, cade în curcubeie şi pe terenul de sport. Vezi ţîncii ăia, s-au strîns ca ciupercile şi ţin gura deschisă să le pice picăturile pe limbă...

Antonin se duse repede la telescopul fixat solid pe un picior.

— îşi agită cămăşuţcle spre noi, în semn de salut ! spuse fata impresionată şi deodată strigă : Drace ! Doi dintre ei se bat ! Se lovesc cu picioarele ca nişte cai. Băieţi, astîmpăraţi-vă !

Anicika împinse telescopul la o parte şi rîse de dezamăgirea zugrăvită pe faţa lui Antonin.

— Acum pe lume numai copiii se mai bat între ei, constată ea şi le trimise din depărtare zîmbetul ei, zîmbet înţelegător de educatoare a celor mici.

290

Era o noapte dulce şi moale ca o catifca brodată cu .stele de aur. Anicika nu putea sa doarmă. Ieşi pe punte, în spatele platformei descoperi într-un colţ un şezlong părăsit. Două perdele cu dungi portocalii atîrnau pe părţi şi se umflau uşurel în vînt..

Anicika se întinse pe şezlong. Cu bărbia sus, cu mîinile desfăcute, semăna cu un copil mare.

Se gîndea la iubitul ei şi la stelele, mereu aceleaşi, sub care s-a născut dragostea lor timidă.

Pavel al ei era unul dintre constructorii observatorului astronomic care se înălţa pe muntele înfrăţirii. Şi el e tot atît de timid ca şi ea. Ştie de toate şi se pricepe la toate în afară de

femei. A străbătut toate continentele în lung şi-n lat, numai această ţară, dragostea, n-cf cunoaşte. E o insulă tainică, aşezată în faţa lui şi el se teme s-o descopere. Mîînile lui se împletesc, gurile lor tînjesc una după cealaltă, dar nici măcar o singură data nu s-au sărutat. Aşa e dragostea !

îşi aminti de un apus de soare alături de el ! Ce uimita fusese ascultîndu-1. Ce strune vibrau în el ! Pînă unde zburase cu fantezia lui ! Cînd reveni pe Pămînt toate asfinţiturile păliseră.

Aşa visa fata cu ochii închişi. Şi deodată simţi o atingere. Ceva moale, mătăsos, îi căzu pe ochi. Un -sac negru
i se rostogoli peste piept şi pe buzele ei simţi o atingere fierbinte. Voia să strige şi nu putea. Voia să muşte, să urle, să scuipe gura aceea obraznică de pe buzele ei, dar pînă să-şi vină în fire, totul dispăruse. Dar nu fusese o nălucire, fusese un sărut străin şi durase numai o clipă, îşi aminti de iubitul ei şi înţelese cu groază că totul se sfîrşise.

începu să strige după ajutor. Prin întuneric, răsuna sirena de alarmă. Oamenii adormiţi se trezeau şi alergau din cabinele lor. O găsiră chircită, cu faţa acoperită de toate cele zece degete. Plîngea. Maestrul Antonin o luă de mînă ca s'-o liniştească. Dar ea i se smulse şi, pînă să poată fi împiedicată, sări peste balustradă şi se rostogoli în adîricuri.

— Cosmonautul ! strigară în acelaşi timp cîteva glasuri, dar nu fu nevoie. Un tînăr suplu îşi prinsese aripile. Por

nise repede spre balustradă şi cu mîinile întinse îşi dăduse drumul cu capul în jos.

Raza luminoasă a reflectorului străbatea prin întuneric şi pescui de pe fundul adînculuiun punct alb. Era Ani-
cika în rochia ei fluturîndă de mătase. Cosmonautul Va- clav se aruncase după ea cu capul în jos, ca un albatros după pradă.

Toţi au fost de părere că omul care s-a făcut vinovat de o asemenea faptă nu mai poate dăinui în societatea lor. Nu era necesar sa-şi recunoască vina, nimeni nu dorea să-i cunoască numele. Ar fi fost chinuitor şi de nesuportat să-l priveasoi în faţă. Nu-i rămînea decît să-şi folosească paraşuta cît timp mai era întuneric.

Şi chiar aşa-se întîmpla. Nemernicul acela dispăru în noapte, tăcut, discret, fără nici un martor şi fără ca numele lui să fie pronunţat. A doua zi de dimineaţă, cînd îşi urau noroc şi bucurie

pentru ziua nouă care începea, erau cu unul mai puţin. Asta era tot.

După perdelele fluturînde, lucrate din mătase de un albastru-pal, muzica şi cîntecul răsunau iarăşi. La răstimpuri ospătarii loveau gongurile şi sălile de mese se umpleau. Toţi erau veseli, cu inima uşoară şi cîntau îm- bătîndu-se'cu un fel de bucurie nerostită, cu recunoştinţă şi cu mîndrie. După aruncarea lestului viu din. nava, inimile lor fericite se înălţau şi mai sus. Anicika era copleşită de atenţie şi de dragoste şi susţinea că-1 iertase pe vinovat. Prin faptul că plecase, acesta îşi spălase vina. Era şi el om !

Soarele alunecă spre apus şi înmuie norii într-un suc trandafiriu. Nava aeriană plutea molcom, păstrînd direcţia spre răsărit. Cerul strălucea sidefiu, adîncurile se posomo- rau, presimţind amurgul. întunericul se îngroşă, ochii focoşi ai reflectoarelor pătrundeau în întuneric. încep jocurile, dansurile şi cîntecele tinerelor fete, foşnesc focurile de artificii, iar rîsul si chiotele răsună pînă tîrziu în noapte. Deodată răsunară nişte semnale. Megafoanele strigară :

— Priviţi spre răsărit !

Toţi se îndreptară spre punte. La răsărit apăruse o lumină, ca şi cum acolo soarele s-ar fi pregătit să răsară

292

la miezul nopţii. Şi iată că din întuneric se arătă privirilor uimite un colos de foc, un ciudat corp ceresc. Era o cometă cu stea roşie în frunte. Coada ei masivă lumina sclipirea stelelor.

între timp nava se apropiase. Se văzură o serie de ferestre luminate, iar deasupra lor, cu litere de foc, era scris numele navei „Puşkin“. Răsuna de muzică de parcă ea însăşi ar fi fost un singur instrument muzical.

Glasurile megafoanelor se încrucişau de pe o punte pe alta :

— Zdrastvuite tovarişci ! Kuda, Kuda* ?

Era glasul lui Blajei, căpitanul nostru, bătrînul pcscă- ruş, care din copilărie şi-a petrecut viaţa în văzcluh.

— Am plecat puţin în jurul lumii, răspunse cu politeţe un glas în limba cehă. Glasul părea turnat din bronz.

— Soare mult şi fericire ! cu acest salut al tuturor aeronauţilor răspunseră ai noştri.

Nava „Puşkin" c departe acum, dar glasul ei răsuna şi vibrează în spaţiu ca o ultima lovitură de clopot. Ambele nave îşi

aprind din nou luminile şi mult timp încă se mai vede în depărtare coada argintie care luminează cerul şi Pămîntul. în cele din urmă nu se mai zări dccît o lumină mată, ca şi cum acolo în întuneric ar străluci în noapte un oraş imens.

— Frumoasă e viaţa oamenilor, oftă fericit Jan, dispecerul. E o bucurie să trăieşti pe lume ! Ce fericire că ne-am născut în aceste vremuri.

— Dar eu, visa maestrul Antonin. Eu...

Tăcu, dar ceilalţi îl înţeleseră. Chiar şi Anicika, educatoare la grădiniţa de copii, ospătară în zilele de miercuri, dansatoare în ansamblul navei şi îndrăgostită pe veci de Pavel constructorul observatorului astronomic.

Tonik a vrut să spună că ar fi preferat acea vreme a aurorelor, că invidiază pe eroii căzuţi pentru împiedicarea războaielor, pe cei care s-au jertfit ca noi să fim fericiţi !

Iar scafandrul Vaclav se uita mîndru la Anicika, amin-

* în lb. rusă în text.

tindu-şi cum a pescuit-o, ca pe-o perlă, din adîncimi, Adam Iîoş care purta „Ordinul Lunii de aur“, spuse :

— Mare este era noastră ! Ni se deschid căi mai lungi decît calea spre Lună ! Slavă omului — cucereşte Universul ! Dar vremea aurorelor a fost şi mai uimitoare. De unde au apărut, atunci, oamenii aceia ! Dacă te gîndeşti, aproape nu-ţi vine sa crezi. Ce mîndrie, să fim urmaşii unor astfel de strămoşi !

CUPRINS

Redactor responsabil : V. Zednic Tehnoredactor ; G. Tănase
Dat la cules 28 02.1963. Bun de tipar 24 04.1953. Apărut 1963.
Comanda nr. 5153. Tiral 40.140. Hirtie tipar de 50 q/m*.
540X840/16. Coli editoriale 16,88. Coli de tipar 18,5. A. T.
241/83. C.Z. pentru bibliotecile mici 8(A}(R).
Tiparul executat sub comanda nr. 30.193 la Combinatul'
Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scinleii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.

Lei 6,75

EDITURA TINERETULUI

